

กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการ
เข้าร่วมโครงการ “จิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์” ของเสถียรธรรมสถาน

นางสาว มาลีวรรณ สุขวัฒน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PUBLIC COMMUNICATION PROCESS, DECISION MAKING PROCESS AND
COMMUNICATION FACTORS AFFECTING THE PARTICIPATION OF PREGNANT
MOTHERS PROGRAM OF SATHIRA-DHAMMASATHAN

Miss Maleewan Sukwat

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจ

และปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิต

ประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของเสถียรธรรมสถาน

นางสาวมาลีวรรณ สุขวัฒน์

โดย

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลทิพย์ ศาสตรระจุ)

มาลีวรรณ สุขวัฒน์ : กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการ“จิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์”ของเสถียรธรรมสถาน. (PUBLIC COMMUNICATION PROCESS, DECISION MAKING PROCESS AND COMMUNICATION FACTORS AFFECTING THE PARTICIPATION OF PREGNANT MOTHERS PROGRAM OF SATHIRADHAMMASATHAN) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. ปาวิชาติ สถาปิตานนท์, 219 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ศึกษาจากเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกคณะทำงานโครงการจำนวน 6 คนและสมาชิกโครงการจำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้น 39 คน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนของคณะทำงานโครงการมีเป้าหมายการสื่อสาร 2 เป้าหมายหลัก คือ เพื่อให้ข้อมูล ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ โครงการ และเพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการ โดยเน้นประเด็นการสื่อสาร 3 ประเด็น คือ เนื้อหาใจบนพื้นฐานของหลักการเชิงพุทธวิทยาศาสตร์ หลักธรรมะในวิถีชีวิต และทุนชีวิตที่พ่อแม่ลงทุนเพื่อลูก กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้ว และกลุ่มเป้าหมายรอง 5 กลุ่ม คือ เยาวชนหนุ่มสาวที่กำลังจะสร้างครอบครัว กลุ่มผู้มาปฏิบัติธรรม กลุ่มผู้มาเยี่ยมชมเสถียรธรรมสถาน ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป สำหรับกลยุทธ์การสื่อสารที่คณะทำงานใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชน ได้แก่ 1. กลยุทธ์ด้านสาร ซึ่งประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก คือ เน้นการนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล เน้นการนำเสนอสาระที่ท้าทายให้ปฏิบัติ และเน้นการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 2. กลยุทธ์ด้านสื่อ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก คือ การสื่อสารแบบปากต่อปาก การสื่อสารในทุกที่มีโอกาส การบูรณาการช่องทางที่หลากหลาย การสื่อสารผ่านเครือข่ายโรงพยาบาล และการสร้างกิจกรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปแบบและสม่ำเสมอ

กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์เริ่มมาจากปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่เป็นหลัก ได้แก่ การมีความทุกข์กังวลใจอยากให้สภาพจิตใจดีขึ้น ความตั้งใจที่จะทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูก ความศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมและความศรัทธาคือเสถียรธรรมสถาน โดยมีปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อม คือ เพื่อน/คนใกล้ชิด, ข่าวสารจากสื่อมวลชน และกระแสธรรมะที่มาแรงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ สำหรับกระบวนการตัดสินใจพบว่า มี 3 ระยะด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนการตัดสินใจ เป็นขั้นของการแสวงหาข้อมูล ระยะที่ 2 ระยะการตัดสินใจ ประกอบด้วย ขั้นการคิดพิจารณาและขั้นตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และระยะที่ 3 ระยะหลังการตัดสินใจ เป็นการเรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ 1. ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร คือ การมีบุคลิกภาพดี สุขุม เป็นมิตร มีศีลธรรม เป็นผู้ส่งสารที่มีความรู้ ประสบการณ์การทำงานกับหญิงตั้งครรภ์ มีความน่าเชื่อถือและมีทักษะการสื่อสารที่อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย 2. ปัจจัยด้านสาร ประกอบด้วย วจนสาร ได้แก่ เนื้อหาด้านหลักธรรมะที่เข้าใจง่าย เนื้อหาให้ความรู้ด้านการดูแลครรภ์ เนื้อหาที่ยกตัวอย่างให้เห็นง่ายต่อการนำไปปฏิบัติและเนื้อหาที่เป็นประสบการณ์จริง สำหรับวจนสาร เน้นการสัมผัสแสดงความรักและรูปแบบการปฏิบัติธรรมที่แตกต่าง 3. ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารแบบปากต่อปาก การใช้ช่องทางที่หลากหลายและการบูรณาการสื่อ และ 4. ปัจจัยด้านผู้รับสาร คือ ความต้องการที่พึงพอใจของผู้รับสาร ความเชื่อในการคิดดี ทำดี แล้วจะได้ในสิ่งที่ดี ความศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมอยู่แล้วและความต้องการที่จะเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจเพื่อลูก

ภาควิชา.....การประชาสัมพันธ์..... ลายมือชื่อนิสิต..... ภาลั ๖๖๖ ๐๖

สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา.....2552.....

5184722828 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEYWORDS: COMMUNICATION PROCESS/DECISION MAKING/COMMUNICATION FACTOR/
SATHIRA-DHAMMASATHAN

MALEEWAN SUKWAT : PUBLIC COMMUNICATION PROCESS, DECISION MAKING
PROCESS AND COMMUNICATION FACTORS AFFECTING THE PARTICIPATION OF
PREGNANT MOTHERS PROGRAM OF SATHIRA-DHAMMASATHAN.THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. PARICHART STHAPITANONDA,Ph.D., 219 pp.

The purpose of this research is to study the public communication process, decision making process and communication factors of the couples who are members and planning to have their own babies, the mothers who are pregnant, and those who have already given birth, by means of qualitative research implemented by non-participation observation ,media and documentary studies and in-depth interview of 6 staffs and 33 members.

The results of the research are as follows: The public communication process of Pregnant Mothers Program consists of 2 objectives which are informing the information and inviting target group to participate in the program. There are 3 main points in the communication: first, the adaptation of Buddhism-science to body and mind; second, Dhamma in daily life; third, the investment of life for their children. The main target groups are the couples who are planning to have their own babies, the mothers who are pregnant, and those who have already given birth.The five secondary target groups are the young who are planning to have babies, people who come to practice Dhamma, visitors, the people involve, and ordinary people. The communication strategies the staffs use are 1.Message strategies that consist of 3 strategies which are truth and rational message, challenge to perform and sharing experience 2. Media strategies that consist of 5 strategies which are words of mouth communication, opportunity of utilizing potential channels, media integration, hospital network, and formal and regular activities.

Decision making process that begins from internal factors of parents includes 1. They are worried 2. They want to do good things for their babies 3. They believe in Buddhism and 4. They believe in Sathira-dhammasathan. Besides, there are 4 external factors which are friends or people whom they have good relationship with information from mass media and trend of Dhamma which make them decide to join the program. We can divide the decision making process into 3 periods. The first one is Pre-decision making period that is the step of information searching. Secondly, Decision making period which consists of 2 steps that are considering and deciding steps. The last one is Post-decision making period that is learning by participating the program.

The communication factors that lead to the participation of Pregnant Mothers Program compose of 4 factors.1.Sender factors : good personality and morality ,having knowledge and experience of pregnant mothers, being reliable and being good at communicating 2. Message factors : verbal communication includes easy-to-understand Dhamma ,tips for pregnant mothers, examples and experience; non-verbal communication : a touch of love and unique activities 3. Channel factors: words of mouth communication ,various communication channels and media integration. 4. Receiver factors: the need of mental happiness, believe in Buddhism and practice the dhamma, prepare good life for the babies and believe that good acts lead to good life.

Department : Public Relations.....

Student's Signature *Maleewan*

Field of Study : ...Development Communication..

Advisor's Signature *Parichart*

Academic Year :..2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ที่ยกย่องให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มทำวิทยานิพนธ์จนกระทั่งวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลทิพย์ ศาสตรระงูจิ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ที่สุด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต ผู้ก่อตั้งโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ แม่แอม แม่ต่าย ป้าต้อย พี่เนส ที่สละเวลาในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ซึ่งเป็นข้อมูลหลักสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอบคุณมิ่งที่ช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกเรื่องอย่างสุดความสามารถโดยเฉพาะเมื่อผู้วิจัยติดขัดด้านข้อมูล

นอกจากนี้ขอขอบคุณพี่น้อยและเจ้าหน้าที่เสถียรธรรมสถานทุกท่านที่ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น และที่ขาดไม่ได้ขอขอบคุณพี่ ๆ สมาชิกโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอบคุณมี้ว เหมียว พี่ลูกบัด สำหรับการถามไถ่ความคืบหน้าและคอยเอาใจช่วยอยู่ตลอดเวลา ขอขอบคุณมากสำหรับพี่เถน พี่ปอนที่ร่วมเหน็ดเหนื่อยและฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดการทำวิทยานิพนธ์มาด้วยกันและคอยเป็นกำลังใจ ปลอบใจยามที่ผู้วิจัยรู้สึกท้อแท้

ขอบคุณบัญญัติ ที่คอยเป็นกำลังใจและอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณอาตุ้มสำหรับคำแนะนำดี ๆ ขอขอบคุณพี่พัชสำหรับอุปกรณับันทึกเสียง ขอขอบคุณน้องชายสุดที่รักที่สละคอมพิวเตอร์เพื่อให้พี่ได้ทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่คอยเอาใจใส่ดูแล ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญของผู้วิจัยเสมอมา ถ้าไม่มีพวกท่านทั้งสองก็คงไม่มีผู้วิจัยในวันนี้ ท่านคือผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จที่แท้จริง กราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	6
ปัญหำนำการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
กรอบการวิจัย.....	10
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาด.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มนำใจ.....	32
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อเพื่องานประชาสัมพันธ์.....	37
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ.....	49
แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา....	61
แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งครรรค์.....	66
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	76
รูปแบบการวิจัย.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	77
ขั้นตอนในการทำวิจัย.....	78
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	84
4 ผลการวิจัย.....	85
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน.....	86
ส่วนที่ 2 กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการ.....	94
กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ.....	121
ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการ.....	137
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	157
สรุปผลการวิจัย.....	158
อภิปรายผล.....	176
ข้อเสนอแนะ.....	196
รายการอ้างอิง.....	199
ภาคผนวก.....	204
ภาคผนวก ก	205
ภาคผนวก ข.....	214
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	219

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์.....	95
2 การบูรณาการช่องทางที่หลากหลาย.....	103
3 รูปแบบกิจกรรมการอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวเพื่อจิตประภัสสร.....	110
4 บรรยายภาคช่วงร่วมพูดคุยในรายการวิทยุสวastica.....	112
5 ภาพนากับลมหายใจ.....	113
6 ภาพนากับการโอบกอดและลูบท้อง.....	113
7 ภาพนากับการบีบนิ้ว.....	114
8 การสนทนาธรรมปฏิบัติสมุปบาท.....	115
9 การเดินเล่นอย่างมีสติ.....	116
10 การนอนภาวนากับเสียงคริสตัลโบลว์.....	117
11 การสนทนาประสาวงศาคณาญาติ.....	118
12 พิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่.....	119
13 ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น.....	119
14 สวดมนต์ อธิษฐาน ตามประเพณี.....	120
15 กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์.....	122
16 ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์.....	138

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“เจ้าคือเลือดเนื้อของแม่ แม่เฝ้าถนอมรักษา
นอนอยู่ในท้องแม่มา เป็นดังแก้วตาดวงใจ
จะเลี้ยงเจ้าให้เข้มแข็ง ด้วยแรงสองมือให้ได้
อ่อนโยนด้วยกาย วาจา ใจ เต็มใหญ่ให้เป็นคนดี”

จากบทเพลงกล่อมลูกในชุด “ชมสวน” ของเสถียรธรรมสถาน อธิบายได้เป็นอย่างดีของความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ มหัศจรรย์แรก คือ “มหัศจรรย์แห่งการเกิด” การมีอีกหนึ่งชีวิตที่สร้างขึ้นมาจากเลือดเนื้อของอีกหนึ่งชีวิต เต็มโตมาด้วยลมหายใจเดียวกัน และอีกหนึ่งมหัศจรรย์คือ “มหัศจรรย์แห่งความเป็นแม่” ซึ่งเฝ้าถนอมรักษาและดูแลลูกตั้งแต่วันแรกที่มาปฏิสนธิจนกระทั่งเติบโต ซึ่งบทบาทของความเป็นแม่นี้ เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่จะติดตัวไปตลอดชีวิต

คนส่วนใหญ่มักพูดว่า การแต่งงาน คือ การเริ่มต้นของชีวิตครอบครัว แต่ครอบครัวจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ได้ก็ต้องประกอบไป พ่อ แม่ และลูก การมีลูกจึงเป็นสิ่งที่เกือบจะทุกครอบครัวรอคอย เพื่อเติมเต็มความเป็นชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์ แต่การที่จะมีอีกหนึ่งชีวิตขึ้นมานั้น พ่อแม่ก็ต้องเตรียมพร้อมสำหรับบทบาทที่จะเพิ่มขึ้นนอกจากการเป็นสามี ภรรยา เพราะการมีลูกเป็นอีกขั้นหนึ่งของการเปลี่ยนจาก “ฉัน” เป็น “เรา” ซึ่งในอดีตบทบาทของการเป็นพ่อแม่มักเริ่มต้นขึ้นเมื่อลูกคลอดออกมาแล้ว แต่ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้พ่อแม่สมัยนี้รู้ว่า บทบาทของพ่อแม่นั้น ได้เริ่มต้นขึ้นแล้วตั้งแต่รู้ตัวว่ากำลังตั้งครรภ์ เพราะลูกสามารถรับรู้ได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ (นิตยสารสาวิกา ปีที่ 9 ฉบับที่ 83, 2551: 27)

นพ.แบร์นาร์ด เนทันซอน สูตินรีแพทย์ชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ โดยการสร้างภาพยนตร์ที่ใช้กล้องส่องเข้าไปภายในมดลูก และบันทึกเหตุการณ์จริงขณะที่แพทย์อีกท่านหนึ่งกำลังทำแท้งโดยใช้เครื่องดูดทารกออกมา สิ่งที่พบก็คือ แม่ทารกอายุครรภ์เพียง 12 สัปดาห์ แต่เมื่อรู้ตัวว่า กำลังตกอยู่ในอันตราย ก็พยายามเคลื่อนตัวหนี

ทอดูอย่างถึงที่สุด ปากของทารกเปิดกว้าง ครั้งแล้วครั้งเล่า ขณะเคลื่อนไหวตัวนี้ นพ.แบร์นาร์ด เนทันซอน อธิบายว่า ทารกกำลังกรี๊ดร้อง ด้วยความเจ็บปวดทรมาน แต่ไม่มีใครได้ยิน ไม่มีใครรู้เห็น แม้กระทั่งคนเป็นแม่หรือหมอ เรื่องนี้นอกจากจะทำให้ความเข้าใจเรื่องการทำแท้งเปลี่ยนไป ยังทำให้เกิดความเคลื่อนไหวในการศึกษาว่า เราจะสื่อสารกับลูกในครรภ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและสร้างความผูกพันกับลูกได้อย่างไร (นิตยสารสาวิกา ปีที่ 9 ฉบับที่ 83 ,2551: 28)

นอกจากนี้ พัฒนาการของทารกในครรภ์ก็เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงการรับรู้ของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เพราะเมื่อแม่ตั้งครรภ์ได้ 7 สัปดาห์ ทารกจะเริ่มตอบสนองต่อการสัมผัสได้ 16 สัปดาห์จะเริ่มหยิบขวดสายสะดือและดูดนิ้วได้ 24 สัปดาห์เริ่มได้ยินและตอบสนองต่อเสียงแม่ และสามารถเคลื่อนไหวเมื่อได้ยินเสียงดนตรี 28 สัปดาห์สามารถตอบสนองต่อรสหวานเปรี้ยวได้ 29 สัปดาห์ลูกลืมตาเห็นสิ่งต่างๆ ในมดลูกได้ แต่ก่อนหน้านั้น ลูกรับรู้ความสว่างและความมืดได้ แม่หลับตาอยู่ ซึ่งนี่เป็นความมหัศจรรย์ของชีวิต ที่คนมีลูกจะตระหนักถึงการมีชีวิต อย่างเกื้อกูลกัน (นิตยสารสาวิกา ปีที่ 9 ฉบับที่ 83 ,2551: 28)

การที่จะเลี้ยงลูกให้เติบโตมาเป็นคนดี มีคุณภาพของสังคมได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างที่เอื้อต่อกัน ทั้งปัจจัยภายนอก ได้แก่ การดูแลสุขภาพร่างกาย อาหารการกิน การพักผ่อน การออกกำลังกาย ฯลฯ และปัจจัยภายใน คือ สภาพจิตใจ อารมณ์ของแม่ เพราะถ้าเมื่อใดที่แม่มีอารมณ์ขุ่นมัว ก็จะส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ได้เช่นเดียวกัน

Dr.Moruka สูตินรีแพทย์ชาวญี่ปุ่น ได้ทดลองนำไมโครโฟนใส่เข้าไปยังปากมดลูกของแม่ตั้งครรภ์และบันทึกเสียงภายในมดลูก พบว่าเสียงที่ดังภายในมดลูกนั้น ประกอบด้วยเสียงเต้นของหัวใจแม่ เสียงบีบตัวของลำไส้และเสียงไหลเวียนของกระแสโลหิต เมื่อเปรียบเทียบความดังของเสียงทั้งหมดแล้ว พบว่า เสียงเต้นของหัวใจแม่นั้น ได้ยินชัดเจนที่สุด เสียงเต้นของหัวใจแม่นับเป็นสภาพแวดล้อมที่ทารกคุ้นเคยและเป็นเสมือนเพลงซบกล่อมที่ทำให้ลูกเกิดความรู้สึกเคยชิน อบอุ่น และปลอดภัยในครรภ์แม่ ขณะตั้งครรภ์อารมณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อทารก หากแม่มีอารมณ์ดี มีความรู้สึกที่ดีต่อการตั้งครรภ์ และมีความสุขกับการมีบุตร จะมีผลกระตุ้นให้สมองหลังฮอริโมนชนิดหนึ่ง เรียกว่า สารแห่งความสุข (Endorphin) ซึ่งจะทำให้แม่เกิดความสุขสบาย สารนี้มีผลสืบเนื่องไปถึงทารกในครรภ์ ช่วยในการเจริญเติบโตและสร้างภูมิคุ้มกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากแม่อารมณ์หงุดหงิดตลอดเวลา ก็จะยับยั้งการหลั่งสารที่มีประโยชน์นี้(นิตยสารสาวิกา อริยะสร้างได้ ปีที่ 9 ฉบับที่ 82 ,2551: 26)

ดังนั้น อารมณ์ของแม่จึงส่งผลต่อพัฒนาการของลูก เมื่อแม่เครียด ร่างกายจะหลั่งฮอร์โมนแห่งความเครียดออกมา อาจทำให้แม่รู้สึกเบื่ออาหาร ท้องอืด ท้องเฟ้อ นอนไม่หลับ ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความไม่สดชื่น ซึ่งส่งผลให้ระบบการไหลเวียนของเลือดไปที่บริเวณรกมีความผิดปกติ จนทำให้ทารกตัวเล็ก เจริญเติบโตช้าผิดปกติ (นิตยสารรักลูก ปีที่ 27 ฉบับที่ 317, 2552: 86) ทารกจะเรียนรู้ผ่านฮอร์โมนที่บ่งบอกอารมณ์ของแม่ในแต่ละวัน การรักษาใจของแม่จึงเป็นการพัฒนาจิตทั้งแม่และลูกไปพร้อมๆ กัน และเมื่อลูกมีพื้นฐานที่ดีย่อมนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพได้สูงสุด ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และปัญญา พ่อก็เป็นบุคคลที่สำคัญไม่แพ้กัน พ่อจะต้องรับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ที่จะช่วยให้แม่มีชีวิตประจำวันที่ไม่ขุ่นมัว พ่อแม่จะต้องฝึกการจัดการอารมณ์ตนเองและสื่อสารกันในครอบครัวด้วยการมองโลกอย่างเข้าใจความจริง เพื่อให้ลูกเห็นแบบอย่างของการใช้ชีวิตอย่างมีสติและปัญญา เป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต(sanook, 2008: online)

ธรรมะจึงเป็นสิ่งที่ช่วยจัดการกับอารมณ์ของแม่และส่งผลดีไปถึงลูกในครรภ์ ดังคำสอนของพระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ ท่านสอนไว้ว่า “การจะปั้นเด็กให้เป็นมนุษย์ ต้องอาศัยบรมธรรม คือ ธรรมที่เป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นยอดสุดของทุกสิ่ง และยอดสุดนั้นก็พื้นฐานของทุกสิ่งด้วย แม้แต่ทารกก็ต้องมีบรมธรรม บรมธรรม จึงเป็นสิ่งสูงสุดที่พ่อแม่พึงให้แก่ลูก ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา” (นิตยสารสาวิกา อริยะสร้างได้ ปีที่ 8 ฉบับที่ 72 ,2549)

นอกจากนี้ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ได้กล่าวว่า ธรรมะต้องอยู่ในครอบครัว อยู่ในวิถีชีวิต เริ่มปฏิบัติได้ตั้งแต่เตรียมตัวพ่อแม่ให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ธรรมะที่เป็นต้นเหตุที่สุด จะช่วยให้สังคมโลกนี้ยุติความรุนแรง อันเกิดจากความไม่รู้ของผู้คนในสังคม เด็กที่มีบรมธรรม จะเป็นเด็กที่ไม่ตกเป็นเหยื่อและไม่เดินหลงทาง สามารถอยู่ในโลกแห่งความจริง ไม่หลงไหลอยู่ในโลกมายา เพราะบรมธรรมเป็นสิ่งสูงสุดที่พ่อแม่จะให้ลูกได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา (นิตยสารสาวิกา อริยะสร้างได้ ปีที่ 8 ฉบับที่ 72 ,2549)

พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี หรือท่าน ว. วชิรเมธี ก็มีแนวคิดเช่นเดียวกัน ท่านได้กล่าวไว้ว่า การสอนธรรมะให้ลูกนั้นพ่อแม่ต้องเริ่มตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์ ระหว่างที่ตั้งครรภ์พ่อแม่ก็ควรดำเนินชีวิตให้อยู่ในศีลธรรม ก็จะเป็นการปลูกฝังเมล็ดพันธุ์แห่งความดีงามที่จะเติบโตขึ้นในวันพรุ่งนี้ แต่ถ้ามาปลูกฝังในวันทีคลอดออกมาแล้วอาจจะช้าเกินไป (ว. วชิรเมธี, 2552)

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน เป็นโครงการหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างครอบครัว เปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้สื่อสารกับลูกในท้องด้วยธรรมะ ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของลูกต่อไปในอนาคต ซึ่งตรงกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาและหลักการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ จึงเป็นโครงการที่ประยุกต์หลักการสองอย่างเข้าด้วยกันได้อย่างกลมกลืนและประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง สามารถทำให้ธรรมะกลายเป็นเรื่องใกล้ตัวของการดำเนินชีวิตของพ่อและแม่ในการที่จะสร้างลูกให้เป็นคนดี และยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีมากยิ่งขึ้นให้เกิดขึ้นในครอบครัวอีกด้วย

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เป็นโครงการที่ทำงานป้องกันปัญหาสังคมเชิงรุก โดยมีผู้ก่อตั้งโครงการคือ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด เหตุผลที่ตั้งชื่อโครงการว่า โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ นั้น เนื่องมาจากแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด เชื่อว่า ถ้าพ่อแม่ ตั้งใจปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ หนึ่งจิตประภัสสรจะมาปฏิสนธิจิตในครรภ์มารดา (เสถียรธรรมสถาน, 2552 : ออนไลน์) ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาคำว่า “จิตประภัสสร” คือ สภาวะจิตที่รู้ตื่นและเบิกบานปราศจากความขุ่นมัว ไม่จมอยู่ในอารมณ์ใด ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทุนของชีวิตที่จะส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์และสติปัญญาให้ลูกใช้ชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข(ผ่านฟ้าประชาสัมพันธ์โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์)

โครงการนี้เริ่มต้นครั้งแรกในวันล้ออายุท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ คือ วันที่ 27 พฤษภาคม 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสร้างจิตประภัสสร คือ จิตที่สงบเยือกเย็น ปราศจากอารมณ์ที่ขุ่นมัว ให้เป็นทุนของชีวิตที่จะส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์และสติปัญญาให้กับเด็กตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์โดยใช้ธรรมะในการสื่อสารและขับเคลื่อนผ่านทางพ่อและแม่ เพื่อให้เด็กได้เกิดมาและใช้ชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข และเป็นการสร้างครอบครัวแห่งสติปัญญา ส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว ให้ครอบครัวมีรากฐานแห่งความรัก พ่อแม่รู้จักที่จะปรับตัว ปรับอารมณ์ในช่วงเวลาที่กำลังตั้งครรภ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เรียนรู้ร่วมกัน ละวางอคติ โดยส่งเสริมให้พ่อแม่ได้ศึกษา ปฏิบัติผ่านสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ และแบ่งปันประสบการณ์ การใช้พุทธวิถีในการครองชีวิตครอบครัวและให้กำเนิดชีวิตของลูกอย่างมีจิตประภัสสรและก่อให้เกิดดวงศาคณาญาติ คือ กลุ่มพ่อแม่ที่ร่วมโครงการด้วยกันให้เป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกันในระยะยาว ในการครองชีวิตครอบครัวและการให้กำเนิดชีวิตของลูกอย่างมีจิตประภัสสร นั่นเอง (เสถียรธรรมสถาน, 2552 : ออนไลน์)

แนวคิดของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน คือ การนำธรรมะมารับใช้สังคม โดยการส่งเสริมให้พ่อแม่และผู้ที่เกี่ยวข้องมีสัมมาทิฐิหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องโดยธรรมในการครองชีวิตครอบครัวและการให้กำเนิดชีวิต ด้วยการใช้ 9 เดือนของการตั้งครรภ์เป็นการลงทุนสร้าง “อริยทรัพย์” คือ จิตประภัสสร เพื่อเป็นทุนของชีวิตให้เด็กที่จะเกิดมาได้เริ่มต้นอยู่บนหนทางของอริยบุคคล เพราะขณะที่ลูกอยู่ในครรภ์ ครรภ์ของแม่ คือ โลกของลูก ลูกได้เรียนรู้ผ่านฮอร์โมนที่บ่งบอกอารมณ์ของแม่ในแต่ละวัน แม่รู้สึกอย่างไร ลูกรู้สึกอย่างนั้น ดังนั้นจึงเป็นการพัฒนาจิตทั้งแม่และลูกไปพร้อมกันตลอด 9 เดือนที่ใช้ลมหายใจเดียวกัน โดยมีพ่อและวงศาคณาญาติเป็นผู้เกื้อกูล ให้แม่สามารถรักษาภาวะของจิตประภัสสรได้อย่างต่อเนื่อง (แผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์)

“การสร้างจิตใจที่ดี สงบเยือกเย็น ให้กับเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์นั้น ถือได้ว่าเป็นการลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมหาศาล นั่นคือ การทำงานที่ต้นเหตุ ตั้งแต่เด็กมาปฏิสนธิจิต”
(เสถียรธรรมสถาน, 2552 : ออนไลน์)

เหตุผลที่แม่ซีคันสนีย์กล่าวเช่นนี้ เพราะในอดีตเสถียรธรรมสถานได้ทำงานกับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์มานานกว่าสิบปี โดยใช้ชื่อว่า “บ้านสายสัมพันธ์” ซึ่งเป็นบ้านที่ใช้ธรรมะเยียวยาผู้หญิงที่ตั้งท้องนอกสมรส เป็นแม่ที่ไม่มีความพร้อมที่จะมีลูก ตลอดการทำงานบ้านสายสัมพันธ์ทำให้แม่ซีคันสนีย์ เสถียรสุด เกิดความเข้าใจในปัญหา ของเด็กและผู้หญิงอย่างลึกซึ้งว่า ความจริงแล้วปัญหาทั้งหลายมีต้นเหตุจากทิฐิของคนในสังคมที่ใช้ชีวิตแบบไม่ตระหนักรู้เท่าทันกับความเป็นจริง ซึ่งการทำงานปลายเหตุเช่นนี้เป็นเรื่องยากลำบากพอสมควรในการที่จะทำให้เด็กแต่ละคนรอดทั้งชีวิตและจิตใจ จึงทำให้เกิดโครงการที่ต้องการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยการเริ่มจากความสัมพันธ์ในครอบครัว การที่พ่อแม่มีความรักต่อกัน รู้จักการปรับตัวขณะที่แม่กำลังตั้งครรภ์ มีความเข้าใจกัน สร้างครอบครัวให้เข้มแข็งและส่งความรักนี้ไปยังเด็กในครรภ์ เพื่อเป็นการสร้างเด็กที่มีคุณภาพและเป็นคนดีให้เกิดขึ้นในสังคม (เสถียรธรรมสถาน, 2552: ออนไลน์)

เด็กที่มีพื้นฐานจิตใจที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นจะมีโอกาสพัฒนาศักยภาพได้สูงสุดทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและปัญญา ประกอบกับการที่พ่อแม่ได้เรียนรู้การจัดการอารมณ์และการสื่อสารในครอบครัวระหว่างตั้งครรภ์ จะทำให้พ่อแม่มีทักษะในการครองชีวิต และนำมาซึ่งความสุขในครอบครัว

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ เป็นโครงการที่เน้นในเรื่องการสื่อสารโดยใช้ธรรมะเป็นแกนหลัก กลุ่มเป้าหมายของโครงการ คือ พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรืออาจจะให้กำเนิดลูกแล้วก็ได้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของโครงการนี้จะแตกต่างจากโครงการทางธรรมะอื่น ๆ ตรงที่มุ่งไปที่ผู้หญิงตั้งครรภ์ ซึ่งโดยปกติแล้วน่าจะจะได้พักผ่อนอยู่บ้าน หรือเข้าอบรมที่เกี่ยวกับการดูแลครรภ์ แต่โครงการนี้นำเสนอในเรื่องของการนำหลักธรรมมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิต การดูแลครรภ์อย่างมีสติ เป็นการประยุกต์หลักธรรมะให้สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ เพื่อส่งผลดีในระยะยาวทั้งต่อพ่อแม่และลูก โดยการสื่อสารและกิจกรรมจะเน้นในเรื่องของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ซึ่งเริ่มตั้งแต่ทารกที่อยู่ในครรภ์ มีการใช้สื่อต่าง ๆ มากมายในการดำเนินงานของโครงการ ทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อใหม่และสื่อกิจกรรม โดยกิจกรรมหลักของโครงการ อาทิ การสนทนาธรรม การเดินจงกรม การเจริญอานาปานสติ ศิลปะแห่งสติ รวมถึงการให้ความรู้ในเรื่องของการดูแลครรภ์ ฯลฯ จะจัดขึ้นในทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ปัจจุบันโครงการนี้ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลา 5 ปีแล้วและมีคุณพ่อคุณแม่ที่พร้อมจะสร้างลูกให้เป็นคนดีในสังคมเข้าร่วมโครงการมากกว่า 1,000 ครอบครัว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน” เพื่อที่จะได้ทราบว่า คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์อย่างไร มีการเลือกใช้สื่อและประชาสัมพันธ์โครงการอย่างไรจึงทำให้โครงการนี้เป็นที่รู้จักและมีผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่อง กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ หรือกำลังตั้งครรภ์หรือที่ให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกโครงการเป็นอย่างไรและปัจจัยการสื่อสารใดบ้างที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการของสมาชิกโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้ไปใช้เป็นแนวทางให้กับหน่วยงาน องค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ ในการทำโครงการที่ส่งเสริมการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โครงการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับคุณแม่ที่ตั้งครรภ์ หรือโครงการที่เกี่ยวกับการนำธรรมะมาใช้เพื่อพัฒนาคนและสังคมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์

2. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ

3. เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ

ปัญหาคำถามวิจัย

1. คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์อย่างไร

2. กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ มีขั้นตอนอย่างไร

3. ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการประกอบด้วยอะไรบ้าง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของเสถียรธรรมสถาน โดยเลือกศึกษาในเรื่องของกระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์และปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาครอบคลุมถึงมิติอื่นๆ

นิยามศัพท์

กระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชน หมายถึง วิธีการ ขั้นตอน ในการส่งสารหรือถ่ายทอดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ จากคณะทำงานของเสถียรธรรมสถานซึ่งก็คือ ผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลทั่วไป รวมถึงบุคคลที่มาปฏิบัติ

ธรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ของเสถียรธรรมสถานอยู่แล้ว ซึ่งก็คือผู้รับสาร ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการใช้ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรมและสื่อใหม่ เพื่อให้โครงการเป็นที่รู้จัก และกระตุ้นหรือชักจูงใจให้กลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วเกิดความสนใจและอยากที่จะเข้าร่วมโครงการ

กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ หมายถึง ลำดับขั้นตอน วิธีการพิจารณาของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วว่าจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน ตลอดจนถึงขณะและสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมุ่งวิเคราะห์ขั้นตอนการตัดสินใจใน 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจและระยะหลังการตัดสินใจ

ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการ หมายถึง องค์ประกอบที่สนับสนุนให้พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้ว ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการสมัครเป็นสมาชิกโครงการและเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ โดยวิเคราะห์ที่องค์ประกอบด้านการสื่อสาร อันประกอบไปด้วย

ผู้ส่งสาร อาทิ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร เช่น เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม บุคลิกภาพของผู้ส่งสาร ทักษะคติในการสื่อสาร ความรู้ ความสามารถของผู้ส่งสาร

สาร อาทิ เนื้อหาสารมีประโยชน์ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะของการจัดเรียงสาร ภาษาที่ใช้ หรือจุดจูงใจที่แฝงอยู่ในตัวสาร

ช่องทางการสื่อสาร อาทิ ความหลากหลายของสื่อ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรมและสื่อใหม่ ความดึงดูดใจของสื่อ ความถี่ในการเผยแพร่สื่อ

ผู้รับสาร เช่น ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะด้านอารมณ์ ภูมิหลังต่างๆ ความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

คณะทำงาน หมายถึง แม่ชีคณิสณีย์ เสถียรสุต วิทยากรพิเศษ เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ เจ้าหน้าที่โครงการบ้านสายสัมพันธ์ซึ่งทำงานร่วมกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร หรือสมาชิกของโครงการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์

สมาชิกโครงการ หมายถึง พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ ไม่จำกัดอายุครรภ์ รวมถึงพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการและได้ให้กำเนิดลูกแล้วอายุไม่เกิน 1 ปี ทั้งที่มาเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง มาเข้าร่วมเป็นบางครั้ง และเคยมาเข้าร่วมแต่ไม่ได้มาแล้ว

เสถียรธรรมสถาน หมายถึง สถานที่ปฏิบัติธรรมะ ส่งเสริมการศึกษาธรรมะและเผยแผ่ธรรมะ สำหรับพุทธศาสนิกชนทุกเพศทุกวัย ซึ่งตั้งอยู่ที่ซอยวัชรพล รามอินทรา 55 กรุงเทพมหานคร ก่อตั้งขึ้นโดยแม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต ภายใต้ความอนุเคราะห์ของกองทุนเสถียรธรรมเมื่อปี พ.ศ. 2530 เน้นงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะเด็ก สตรีและนักบวช ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา โดยใช้หลักพุทธธรรมนำสังคม

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ หมายถึง โครงการที่จัดขึ้นสำหรับพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๆ 3 ข้อคือ

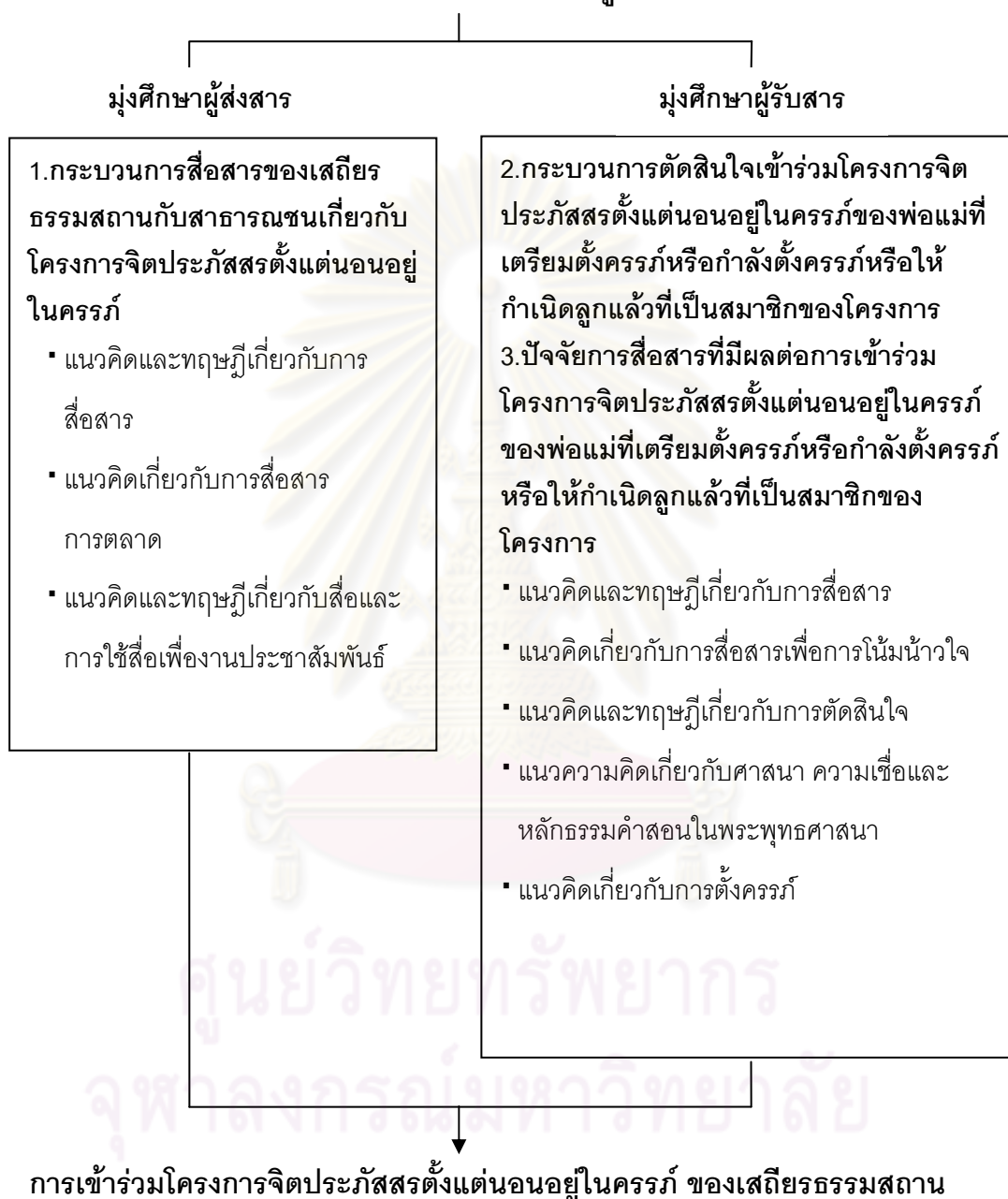
1. เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ ได้เรียนรู้ธรรมะและนำไปปรับใช้ในการ ฝึกฝนการจัดการอารมณ์ตนเองหรือการสื่อสารในครอบครัว เพื่อไม่ให้มีจิตใจขุ่นมัวตลอดการตั้งครรภ์
2. เพื่อเป็นการสร้างชุมชนให้เด็กที่เกิดมา มีวงศาคณาญาติที่มีความตั้งใจเดียวกันและเกื้อกูลกัน ในการเลี้ยงลูกให้เติบโตด้วยจิตใจที่อ่อนโยน ปราศจากความขุ่นมัว
3. เพื่อสร้างเครือข่ายที่ปรึกษาให้กับครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ตั้งครรภ์จนกระทั่งเลี้ยงดูลูกให้เติบโต อย่างมีความสุขทุกช่วงวัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้กับหน่วยงาน องค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ ในการจัดทำโครงการที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โครงการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับคุณแม่ที่ตั้งครรภ์ หรือโครงการที่เกี่ยวกับการนำธรรมะมาใช้เพื่อพัฒนาคนและสังคมให้ดียิ่งขึ้น
2. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแนวทางการจัดการสื่อสารในการเผยแผ่โครงการให้เป็นที่รู้จัก และตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยการสื่อสารที่สนับสนุนให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการนั้น ๆ ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

กรอบการวิจัย

กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัย การสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำมาเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารตลาด
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อเพื่องานประชาสัมพันธ์
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
6. แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา
7. แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งครรภ์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสาร (communication) เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมนุษย์ในทุกๆ สังคม และทุกยุคทุกสมัย หากนักปราชญ์กล่าวว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม เป็นสัตว์การเมืองและเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ในการอยู่รวมกลุ่มกันเป็นชุมชนและสังคม มนุษย์ทุกคนย่อมเป็นสัตว์สื่อสารด้วย เพราะการอยู่ร่วมกันต้องมีการสื่อสาร (communicate) ด้วยภาษา (language) หรือระบบสัญลักษณ์

(symbolic system) เพื่อเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างกันในมิติทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งกลายมาเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เรา (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2540)

ปรมะ สตะเวทิน (2546) สรุปความหมายของการสื่อสารว่า เป็นกระบวนการของการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร (receiver) โดยผ่านสื่อ (channel)

สุรัตน์ ตีรสุกุล (2550) ให้ความหมายว่า การสื่อสาร หมายถึงกระบวนการในการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนสารระหว่างคู่สื่อสาร โดยผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2550) กล่าวว่า การสื่อสารของมนุษย์เป็นทั้งศาสตร์ (science) และศิลป์ (arts) เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ข่าวสารข้อมูล ความรู้ ภูมิปัญญา ค่านิยมความเชื่อ มรดกทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกรวม ๆ ว่า เป็นการถ่ายทอดสารจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กัน ทำงานร่วมกัน กระชับมิตรไมตรีระหว่างกัน ถ่ายทอดความบันเทิงเริงรมย์ การรังสรรค์สุนทรียรส หรือเพื่อประโยชน์ด้านธุรกิจการค้า

ดังนั้น การสื่อสาร คือ กระบวนการในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูลจากบุคคลหนึ่ง(ผู้ส่งสาร)ไปยังอีกบุคคลหนึ่ง(ผู้รับสาร) โดยผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคติ พฤติกรรม เกิดความเข้าใจและสามารถที่จะกระทำโต้ตอบกลับไปกลับมาระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้

ในกระบวนการสื่อสารนั้น องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการ เป็นตัวกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร หากองค์ประกอบมีประสิทธิภาพสูงการสื่อสารก็จะมีประสิทธิผลมาก หากองค์ประกอบมีประสิทธิภาพต่ำการสื่อสารก็จะมีประสิทธิผลน้อย ดังนั้น จึงต้องศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสารด้วย เพราะเป็นตัวการในการที่จะเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร (ปรมะ สตะเวทิน ,2546)

องค์ประกอบของการสื่อสาร

องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสาร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสารและ ปฏิกริยาโต้กลับ

1. ผู้ส่งสาร (Source/Sender)

คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะกระทำการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตน ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงอาจเป็นคน ๆ เดียวหรือหลายคนก็ได้ โดยทำหน้าที่ส่งสารผ่านทางช่องทางสารไปยังผู้รับสาร เช่น กลุ่มนักเรียน หรือสถาบัน เช่น พรรคการเมือง บริษัท หน่วยงาน สถาบันสื่อมวลชน ฯลฯ ก็ได้

ปรมะ สตะเวทิน (2546) กล่าวว่า ผู้ส่งสารที่ดีต้องมีความพร้อมในการสื่อสาร กล่าวคือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบในสาร เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ควบคุมความรู้สึกและความเชื่อมั่นของตนเองขณะสื่อสารได้ พฤติกรรมการสื่อสารที่สอดคล้องกับ เนื้อหาสาร นอกจากนี้ต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สนับสนุนประสิทธิผลของการสื่อสารอีก 4 ประการ ได้แก่

1. ทักษะในการสื่อสาร คือ ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสารทั้งทักษะในการ เข้ารหัส ถอดรหัสสาร และการคิดเชิงวิเคราะห์ ก่อนที่จะส่งสารผ่านทางช่องทางไปยังผู้รับ เพราะ ทักษะเหล่านี้ช่วยให้ผู้ส่งสารวิเคราะห์จุดประสงค์และเจตนาของการสื่อสารได้เหมาะสมและพร้อม ที่จะถ่ายทอดไปยังผู้รับสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะคิดในการสื่อสาร คือ ความมีใจโน้มเอียงที่จะมีปฏิกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วย ทักษะคิดต่อตนเอง ทักษะคิดต่อเรื่องที่จะสื่อสาร และทักษะคิดต่อผู้รับ สาร ทั้งนี้เพราะทักษะคิดดังกล่าว จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของผู้ส่งสารในการสื่อสาร โดยผู้ส่งสารจะ ประสบความสำเร็จในการสื่อสารเพียงไรขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ส่งสารนั่นเอง

3. ความรู้ ในการสื่อสาร ความถูกต้องและประสิทธิผลของการสื่อสารขึ้นอยู่กับ ความรู้ 2 ประเภท คือ ความรู้เรื่องที่จะสื่อสารและความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร ซึ่งเมื่อผู้ส่งสารมี ความรู้ในเรื่องทั้งสองเป็นอย่างดี ก็จะส่งผลให้เกิดความแจ่มชัด อธิบายได้โดยไม่สับสนวุ่นวายและ มีความต่อเนื่อง

4. สถานภาพในระบบสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ การที่ผู้ส่งสารมีความเข้าใจใน สถานภาพในระบบสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ย่อมส่งผลให้เขามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อ

พฤติกรรมการสื่อสารเพราะผู้ส่งสารสามารถปรับใช้หรือดัดแปลงวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับการยอมรับของผู้รับสารได้

2. สาร (Message)

สาร หมายถึง ผลผลิตของผู้ส่งสารที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมา (actual physical product of the source) ในรูปของรหัส (code) เช่น เมื่อเราพูดสารก็คือสิ่งที่เราพูด เมื่อเราเขียน สารก็คือสิ่งที่เราเขียน เมื่อเราแสดงกิริยาท่าทาง สารก็คือกิริยาท่าทาง เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ สารก็คือ ข่าวและข้อความในหนังสือพิมพ์

สารสามารถแบ่งตามรหัสหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเข้ารหัสได้ 2 ประเภท (สุรัตน์ ตรีสุกุล ,2550) คือ วจนสาร (Verbal Message) หมายถึง สารซึ่งอยู่ในรูปของภาษาพูด หรือภาษาเขียน และ อวจนสาร (Nonverbal Message) หมายถึง สารซึ่งอยู่ในลักษณะอื่นซึ่งไม่ใช่ภาษาพูด หรือภาษาเขียน แต่สามารถสื่อความหมายระหว่างคู่สื่อสารได้

3. ช่องสารหรือสื่อ (Channel)

เป็นสิ่งที่นำหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสารให้ปรากฏ เช่น เมื่อเราพูด คลื่นเสียงและอากาศเป็นสื่อ เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ คลื่นแสงและกระดาษหนังสือพิมพ์เป็นสื่อ เมื่อเราดูโทรทัศน์คลื่นแสง คลื่นเสียงและจอโทรทัศน์เป็นสื่อ

กุลนรี แนวพานิช (2547) กล่าวว่า หากผู้ส่งสารที่ต้องการส่งสารไปยังผู้รับสาร ไม่มีสื่อเพื่อการส่งสาร การสื่อสารนั้นก็ย่อมไม่เกิดขึ้น

4. ผู้รับสาร (Receiver)

คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ผู้รับสารอาจเป็นคน ๆ เดียว หรือหลายคน เช่น กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย มวลชน หรือสถาบัน เช่น บริษัท องค์การ พรรคการเมือง เป็นต้น ซึ่งในกระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสารคำนึงถึงผู้รับสารเสมอ เพราะผู้รับสารจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสาร (ปรมะ สตะเวทิน ,2546) การที่ผู้รับสารจะรับสารได้ดีแค่ไหน

ขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวของผู้รับสาร อันได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ขอบเขตประสบการณ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (ปรมะ สตะเวทิน ,2546)

1. ทักษะในการสื่อสาร ในการรับสาร ผู้รับสารจะต้องมีความสามารถในการอ่าน ฟัง และคิด มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถรับและถอดรหัสสารของผู้ส่งสารได้ ในฐานะผู้รับสารทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร 2 ประการ คือ มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสาร อันได้แก่ ทักษะด้านภาษา และมีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้รับสารในการถอดรหัส ซึ่งแสดงเจตนาารมณ์หรือความคิดของผู้ส่งสาร ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการตีความหมายสาร

2. ทักษะคิด แบ่งได้เป็น ทักษะคิดต่อตนเอง ทักษะคิดต่อสาร และทักษะคิดต่อผู้ส่งสาร ถ้าผู้ส่งสารมีทักษะคิดที่ดีต่อตนเอง จะทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองโอกาสที่ผู้รับสารจะเข้าใจสารของผู้ส่งสารก็มีมาก และถ้าผู้รับสารมีทักษะคิดต่อสารและผู้ส่งสาร ก็จะทำให้เกิดความเลื่อมใสในความรู้ความสามารถของผู้ส่งสาร ก็จะทำให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิผล

3. ความรู้ ผู้รับสารที่ดีควรมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสารและกระบวนการสื่อสาร เพื่อที่จะทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจเรื่องราวของสารนั้นได้ และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือตีความหมายผิดพลาด

4. สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม ผู้รับสารที่เข้าใจในสถานภาพในสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี จะทำให้การตีความหมายของผู้รับสารถูกต้อง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสาร

ในการดำเนินงานของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอนอยู่ในครรรค์ คณะทำงานต้องสื่อสารทั้งกับบุคคลภายในและภายนอกโครงการ ดังนั้น สมาชิกโครงการและบุคคลทั่วไปจึงทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร

5. ปฏิบัติการโต้กลับ (Feedback)

การสื่อสารกลับ คือ ปฏิกริยาของผู้รับสารที่แสดงตอบสนองต่อสารของผู้ส่งสาร ที่ทำให้ผู้ส่งสารสามารถทราบผลของการสื่อสารว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของตนหรือไม่ เพียงใด ผู้รับสารตีความหมายตรงกับความหมายที่ผู้ส่งสารตั้งใจหรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นการควบคุมพฤติกรรมกรรมการสื่อสารในเวลาต่อมาของผู้ส่งสาร กล่าวคือ ผู้ส่งสารสามารถใช้การสื่อสารกลับเพื่อปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข หรือคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระและวิธีการในการสื่อสารของตน

รูปแบบการสื่อสาร

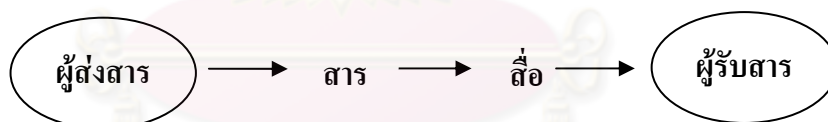
รูปแบบการสื่อสารสามารถจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ (อริสรา ธนุแสง ,2544) คือ

1. จำแนกตามทิศทางการสื่อสาร
2. จำแนกตามลักษณะการใช้
3. จำแนกตามสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร
4. จำแนกตามการไหลของข่าวสาร

1. จำแนกตามทิศทางการสื่อสาร แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1.1 การสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication)

หมายถึง การส่งสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อสงสัยหรือแสดงความคิดเห็น จึงไม่มีปฏิกิริยาย้อนกลับจากผู้รับสารเป็นเส้นตรง การสื่อสารแบบนี้มีลักษณะเป็นเส้นตรง ปราศจากการคำนึงถึงปฏิกิริยาตอบโต้กลับจากผู้รับสาร ทำให้ปริมาณของข้อมูลสะท้อนกลับ (feedback) จากผู้รับสารมีน้อยหรือไม่มีเลยซึ่งแสดงเป็นแผนแบบจำลองได้ ดังนี้

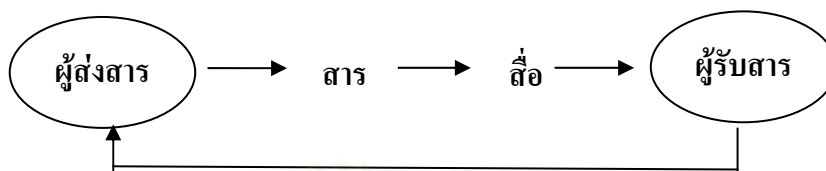

การสื่อสารในลักษณะนี้จะออกมาในรูปของการสื่อสารการตลาดเพื่อการขายโดยผ่านสื่อชนิดต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ โดยส่วนใหญ่แล้ว การสื่อสารแบบทางเดียวมักเกิดขึ้นกับสื่อเฉพาะกิจ เช่น โปสเตอร์ วารสาร เอกสารเย็บเล่ม เป็นต้น

1.2 การสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two-way communication)

หมายถึง การสื่อสารที่ผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารทางหนึ่งในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารทางหนึ่ง ในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วยอีกทางหนึ่ง จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารก็สามารถรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อข้องใจหรือข้อสงสัยต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการโต้ตอบกัน ทำให้ผู้ส่ง

สารและผู้รับสารสามารถที่จะตอบสนองต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน การสื่อสารแบบนี้ผู้ส่งสารจะให้ความสำคัญกับปฏิกริยาโต้กลับ (feedback) ของผู้รับสาร ดังแผนภาพจำลอง

ทั้งนี้การสื่อสารแบบสองทางมีผลทำให้การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการให้ความสำคัญต่อการสื่อสารกลับ (feedback) นั้น เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้รับสารและผู้ส่งสารมีความเสมอภาคกันในการติดต่อสื่อสารโดยไม่มีฝ่ายใดมีอิทธิพลเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะทำงานของโครงการและสมาชิกโครงการ หรือการสื่อสารระหว่างคณะทำงานด้วยกันเอง และ การสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง

2. จำแนกตามลักษณะการใช้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication)

หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่และตำแหน่งระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารเป็นสำคัญ ตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประกาศแจ้ง นโยบาย คำสั่งปฏิบัติงาน เป็นต้น

2.2 การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication)

หมายถึง การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยไม่พิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่ และมีได้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ แต่เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากความสนิทสนม คุ่นเคย และจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางส่วนตัวมากกว่า การติดต่อสื่อสารลักษณะนี้ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารโดยใช้คำพูด ได้แก่ การพบปะ พูดคุย สนทนากัน สำหรับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ก็มีการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการระหว่างคณะทำงานกับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง

3. จำแนกตามสัญลักษณ์การใช้ในการสื่อสาร แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

3.1 การสื่อสารแบบใช้ถ้อยคำหรือ แบบวัจนะ (Verbal Communication)

หมายถึง การสื่อสารที่อาศัย คำพูด (words) หรือ ตัวเลข (number) เป็นสัญลักษณ์ของข่าวสาร สัญลักษณ์นี้อาจเป็นรูปของภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาพทางคณิตศาสตร์ก็ได้ เพื่อใช้ในการสื่อความหมายให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจนและตรงตามที่ต้องการ

ลักษณะการสื่อสารแบบวัจนะนี้ ได้แก่ การสนทนา การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึก การเขียนรายงาน การประกาศข่าวสาร การประชุม เป็นต้น ซึ่งการสื่อความหมายโดยใช้วัจนภาษานั้น จะสิ้นสุดลงเมื่อคู่สื่อสารหยุดพูดหรือหยุดเขียน

3.2 การสื่อสารแบบไม่ใช้ถ้อยคำหรือ แบบอวัจนะ (Non-verbal Communication)

หมายถึง การสื่อสารโดยปราศจากคำพูด แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ภาษากายหรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย (body language / body movement: kinesics) การนำเสนอตนเองหรือการแสดงออกของบุคคล (self-presentation) ปริภาษา (paralanguage) และการจัดสภาพแวดล้อมรอบตัว (management of environment) ซึ่งแต่ละบุคคลก็สื่อสารกับบุคคลอื่นโดยมีความหมายเฉพาะตัวเอง ซึ่งทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเราอยู่ในสภาพเช่นใด เช่น การยื่นศีรษะแสดงถึงการปฏิเสธ การพยักหน้าแสดงถึงการตอบรับหรือเห็นด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การตีความหมายของแต่ละคนที่รับข่าวสารว่าจะสอดคล้องและตรงตามที่ต้องการหรือไม่

สำหรับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานได้ใช้การสื่อสารวัจนภาษาควบคู่กับอวัจนภาษาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เช่น การใช้เสียงเพลง ศิลปะ และการสัมผัส ซึ่งการสัมผัสเป็นอวัจนภาษารูปแบบหนึ่ง ที่จัดอยู่ในประเภทการนำเสนอตนเองหรือการแสดงออกของบุคคล ซึ่ง Wood (2000) กล่าวว่า การสัมผัสถือเป็นการพัฒนาอย่างแรกสุดในบรรดาการพัฒนาประสาทรับรู้ของมนุษย์ สร้างความอบอุ่น นักวิชาการสื่อสารจำนวนมากเชื่อว่าการสัมผัสและการถูกสัมผัสเป็นส่วนสำคัญซึ่งส่งผลให้มนุษย์มีสุขภาพที่ดี

4. จำแนกตามทิศทางการไหลของข่าวสาร แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

4.1 การสื่อสารตามแนวตั้ง (Vertical Communication) โดยแบ่งออกเป็น

4.1.1 การสื่อสารจากบนลงล่าง (Top-down หรือ Downward Communication) หมายถึง การส่งข่าวสารจากบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าลงมายังตำแหน่งที่ต่ำกว่า ซึ่งการสื่อสารรูปแบบนี้จะทำให้ผู้รับสารที่อยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าไม่เกิดการพัฒนาศักยภาพ

ของตนเอง ขาดความริเริ่ม คอยรับฟังคำสั่งอยู่เสมอ หลีกเลี่ยงการตัดสินใจและไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

4.1.2 การสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-up หรือ Upward Communication) หมายถึง การส่งข่าวสารจากผู้ส่งสารซึ่งอยู่ในระดับหรือตำแหน่งที่ต่ำกว่า ขึ้นไปสู่ผู้รับสารซึ่งอยู่ในระดับหรือตำแหน่งที่สูงกว่า ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมได้ติดต่อสื่อสารกันโดยมีทั้งส่งสารและรับสารอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้สมาชิกทุกส่วนของสังคมมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเต็มที่

4.2 การสื่อสารตามแนวนอน หรือ แนวราบ (Horizontal Communication)

หมายถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่มีระดับหรือตำแหน่งที่เสมอกัน ใกล้เคียงกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น เพื่อนกับเพื่อน พี่กับน้อง การสื่อสารรูปแบบนี้จะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่ม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และเป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคม

นอกจากรูปแบบการสื่อสารดังกล่าวข้างต้นแล้ว เนื่องจากโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ต้องสื่อสารกับทั้งสมาชิกภายในโครงการและประสานงานกับบุคคลหรือองค์กรภายนอกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดรูปแบบการสื่อสารในการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ด้วย เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

ประเภทของการสื่อสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2546) ได้จำแนกการสื่อสารไว้หลายประเภทตามเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการพิจารณา ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์จำนวนของผู้สื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสื่อสาร (communication situation) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication)

คือ การสื่อสารของบุคคลคนเดียว โดยบุคคลคนเดียวก็นั้นทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร กล่าวคือ ระบบประสาทส่วนกลางของบุคคลนั้นจะทำหน้าที่ทั้งส่งสารและรับสาร

ตัวอย่างของการสื่อสารภายในบุคคล ได้แก่ การพูดกับตัวเอง การร้องเพลงฟังคนเดียว การเขียนจดหมายแล้วอ่านตรวจทานก่อนส่ง การคิดถึงงานที่จะทำ เป็นต้น

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

คือ การสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำการสื่อสารกันในลักษณะตัวต่อตัว (Person-to-Person) กล่าวคือ ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง (direct) ในขณะที่คนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คนอื่นๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ดังนั้น การสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเกิดขึ้นได้ทั้งในกรณีคน 2 คน การเขียนจดหมายถึงกัน และการใช้โทรศัพท์คุยกัน เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลก็เกิดขึ้นได้ในกรณีของกลุ่มย่อย (small group) ซึ่งมีคนมากกว่า 2 คนขึ้นไปมารวมตัวกันในลักษณะที่สามารถติดต่อและเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น

จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลครอบคลุมไปถึงการสื่อสารกลุ่มย่อย ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มเติมเรื่องของการสื่อสารกลุ่มย่อย ดังนี้

การสื่อสารกลุ่มย่อย (Small Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนที่มีจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หรือมากกว่านั้น แต่ไม่ควรเกิน 7 คน ซึ่งการสื่อสารกลุ่มย่อยนี้อาจเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การรักษาผูกความสัมพันธ์เพื่อความสามัคคี หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มแต่ละคนจำเป็นต้องทำความรู้จักเกี่ยวกับอุปนิสัยซึ่งกันและกันของคนในกลุ่มให้ถูกต้อง การสื่อสารภายในกลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ (กิติมา สุรสนธิ , 2545)

3. การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large Group Communication)

เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนมากซึ่งอยู่ในที่เดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน เช่น การอภิปรายในหอประชุม การพูดหาเสียงเลือกตั้ง การสอนที่มีกลุ่มผู้เรียนจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในหลายห้องเรียน จำเป็นต้องอาศัยสื่อการสอน เช่น โทรทัศน์วงจรปิดเข้าช่วย และการปราศรัยในงานสังคม เป็นต้น การสื่อสารในกลุ่มใหญ่นี้ โอกาสที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันโดยตรงมีอยู่น้อย และขาดลักษณะของการสื่อสารแบบตัวต่อตัว

4. การสื่อสารในองค์การ (Organizational Communication)

เป็นการสื่อสารระหว่างผู้เป็นสมาชิกขององค์การหรือหน่วยงานเพื่อปฏิบัติการกิจของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา การสื่อสารระหว่างผู้ร่วมงานในระดับเดียวกัน ตัวอย่างของการสื่อสารในองค์การ ได้แก่ การสื่อสารในบริษัทและการสื่อสารในหน่วยงานราชการ เป็นต้น

5. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารซึ่งอาจเป็นบุคคลเดี่ยวหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากและอยู่กันอย่างกระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาด (Marketing Communication)

การสื่อสารการตลาด หมายถึง การดำเนินกิจการทางการตลาดเพื่อสื่อความหมาย สร้างความเข้าใจ สร้างการยอมรับระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจนั้น (สุวิวัฒนา วงษ์กะพันธ์, 2530) ซึ่งการสื่อสารการตลาดที่นักการตลาดทั้งหลายกระทำอยู่เสมอ และปรากฏชัดเจนแก่ผู้รับข่าวสาร คือ การสื่อสารในรูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าสิ่งที่เขาได้รู้ ได้เห็น ได้ยิน จากการบอกเล่าของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเกี่ยวข้องกับสินค้าและการดำเนินธุรกิจนั้น ๆ คือ ข่าวสารการตลาด ได้แก่ การโฆษณา (Advertising) และการส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) (พรพิมล ก้านชนก, 2530 : 181)

การดำเนินงานทางการตลาดจำเป็นต้องอาศัยระบบข่าวสาร (information System) เพื่อเชื่อมโยงธุรกิจกับผู้บริโภคที่มีอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในตลาด เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และรู้ถึงความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ตามที่ต้องการ เช่น ผู้ผลิตรู้ว่าควรจะมีผลิตสินค้าให้มีรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติอย่างไร จึงจะตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และผู้บริโภครู้ว่าเวลานี้มีสินค้าใดของผู้ผลิตรายใดออกจำหน่าย สินค้านั้นมีคุณสมบัติอย่างไร และถ้าเป็นที่พอใจของผู้บริโภคจะหาซื้อได้ที่ไหน ราคาจำหน่ายเท่าไร หรือถ้าซื้อแล้วจะได้รับบริการใดตอบแทนจากร้านค้านั้น เป็นต้น

กระบวนการสื่อสารที่เป็นการสื่อความหมายจากแหล่งข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ไปยังผู้รับข่าวสารซึ่งเป็นบุคคลเป้าหมายในการสื่อสารนั้น และเมื่อผู้รับสารได้รับสารนั้นหากผู้ส่งสารสามารถสื่อความหมายได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร โดยอาจจะใช้วิธีโน้มน้าวใจ กระตุ้นความต้องการเพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และมีผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้รับสารก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับ (สุวัฒนา วงษ์กะพันธ์, 2530 : 55 อ้างถึงในกุลนรี แนวพนิช, 2547)

กิจกรรมการส่งเสริมทางการตลาดนั้น จัดเป็นงานสำคัญเพียงส่วนหนึ่งหรือองค์ประกอบเพียงอย่างเดียวในบรรดาองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการที่ช่วยกันทำหน้าที่สื่อข่าวสารจากธุรกิจไปถึงผู้บริโภค โดยปกติถ้าอาศัยกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาดเพียงอย่างเดียว อาจไม่สามารถสื่อข่าวสารทั้งหมดให้แก่ลูกค้าได้อย่างครบถ้วน จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกันทำหน้าที่นี้ด้วย องค์ประกอบเหล่านี้เรียกว่า “ส่วนประสมทางการตลาด” (Marketing Mix)

ส่วนประกอบของการสื่อสารทางการตลาด (Communication Marketing Mix) เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารการตลาดที่อาจจะทำหน้าที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน หรืออาจเกิดขึ้นในลักษณะขัดแย้งคัดค้านกันเอง ดังนี้ ผลลัพธ์ที่ได้จากก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี (Favorable Image) หรืออาจเกิดผลในทางตรงกันข้าม คือ ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี (Unfavorable Image)

บทบาทของปัจจัยการตลาดต่อการสื่อสารการตลาด

ในกระบวนการของการสื่อสารการตลาด (Marketing Communication Process) องค์ประกอบทุกประการของปัจจัยทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ต่างก็มีบทบาทในการเป็นสัญลักษณ์เพื่อที่จะถ่ายทอดความคิดจากผู้ผลิตไปยังกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย

1. การสื่อสารการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (Product Communication)

ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอแก่บุคคลเพื่อสนองความจำเป็นหรือความต้องการผลิตภัณฑ์ ซึ่งรวมถึงสินค้า บริการ กิจกรรม บุคคล สถานที่ องค์ปาการหรือความคิด ด้วย

การสื่อสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เป็นการสื่อสารความหมายจากตัวสินค้าและบริการให้ผู้บริโภค ได้รับรู้ว่าสินค้านั้น คืออะไร มีประโยชน์อย่างไร ฯลฯ เป็นข้อมูลเพื่อใช้พิจารณาว่าสินค้าตรงกับความต้องการของเขาหรือไม่ และใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อ การสื่อสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยเลยทีเดียวในการขายสินค้า

สินค้าและบริการแต่ละประเภทนั้นจะแสดงบทบาทเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายหรือถ่ายทอดความคิดไปยังผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย สินค้าชนิดเดียวกันแต่ต่างยี่ห้อจะแสดงบทบาทการสื่อสารโดยก่อให้เกิดผลทางความรู้สึกแก่ผู้บริโภคต่างกัน ข้อมูลในการสื่อสารเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 **ข้อมูลทางกายภาพ (Tangible Attribution)** คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เราสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน เช่น ส่วนผสม ขนาด ชื่อสินค้า วิธีใช้ ฯลฯ

1.2 **ข้อมูลทางจิตวิทยา (Intangible Attribution)** คือ รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้า เช่น รูปลักษณ์ตรายี่ห้อ (Brand) ฯลฯ ซึ่งไม่สามารถอธิบายเป็นข้อความหรือคำพูดได้

แต่หากพิจารณาบทบาทสินค้าในด้านการสื่อสารที่สร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภคแล้ว ความพึงพอใจนั้นจะเกิดขึ้นได้ใน 2 กรณี คือ

- ความพึงพอใจในตัวสินค้าและบริการ (Physical Satisfaction) เป็นความพึงพอใจที่สินค้านั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาหรือให้คุณประโยชน์แก่ผู้บริโภค คุ่มค่ากับเงินที่ต้องเสียไปในการซื้อสินค้าและบริการนั้น ๆ

- ความพึงพอใจด้านจิตวิทยา (Psychological Satisfaction) เป็นการสื่อสารที่ไม่เน้นที่คุณสมบัติของสินค้ามากนัก ใช้การสื่อสารมีลักษณะที่จะตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของผู้บริโภค เช่น การซื้อสินค้านั้นจะสนองด้านการมีรสนิยม การเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นต้น

2. การสื่อสารการตลาดด้านราคา (Price Communication)

การตั้งราคาสินค้าเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ทั้งยังเป็น การโน้มน้าวจิตใจให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสินค้าอันจะส่งผลให้เกิดการซื้อในที่สุด

บริษัทผู้ผลิตบางแห่งใช้ระดับราคาของสินค้าเป็นตัวแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) และเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยสินค้าที่ตั้งราคาสินค้าไว้ในระดับสูง ผู้บริโภคก็จะรู้สึกว่าสินค้าที่ทรงคุณภาพ เช่น รถโรลสรอยส์ ฯลฯ เหมาะกับกลุ่มผู้บริโภคที่มีฐานะดี เป็นต้น

ในขณะที่การรักษาระดับราคาอย่างต่อเนื่องก็เป็นการรักษาภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ไว้ได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากสินค้าบางประเภท เช่น นาฬิกาโรเล็กซ์ ไม่มีการลดราคาสินค้าเลย ทั้งยังมีการคัดเลือกลูกค้าอีกด้วยเพื่อเป็นการรักษาภาพลักษณ์ไว้ เป็นต้น หากสินค้าใดมีการส่งเสริมการขายโดยการลดราคาบ่อยครั้งเกินไป ภาพลักษณ์ของตราห้อยก็จะเสื่อมถอยลง และยังทำให้ความภักดีในตราห้อย (Brand Loyalty) ของผู้บริโภคลดน้อยตามไปด้วย อีกทั้งยังเป็นสิ่งเสียดสีที่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่า หากไม่มีการลดราคาลงแล้วก็จะไม่ซื้อสินค้านั้นอีกต่อไป

ปัจจัยในการกำหนดราคาที่มีส่วนช่วยในการสื่อความหมายด้านคุณภาพของสินค้าและบริการไปยังกลุ่มเป้าหมาย สามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ

2.1 คุณลักษณะของสินค้าและบริการ

- การรับรู้ที่แตกต่างกันในด้านคุณภาพของสินค้าและบริการจะมีผลต่อการกำหนดราคาที่แตกต่างกันได้ เพราะถึงแม้สินค้าชนิดเดียวกัน ตั้งราคาเหมือนกันหากผู้บริโภครับรู้ว่าคุณภาพต่างกัน ผู้บริโภคย่อมเลือกสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่า ในทางตรงข้ามหากผู้บริโภครับรู้ว่าคุณภาพต่างกันแต่ราคาต่างกันแต่คุณภาพเท่ากัน ผู้บริโภคย่อมเลือกสินค้าที่มีราคาถูกกว่า

- ส่วนผสมพิเศษหรือสูตรพิเศษ เมื่อใดก็ตามที่สินค้าและบริการได้มีการเพิ่มสูตรพิเศษหรือส่วนผสมพิเศษที่ยี่ห้อยื่นๆ ไม่สามารถสร้างความรู้สึกและการรับรู้แก่ผู้บริโภคได้ว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูงกว่าหรือดีกว่าสินค้าอื่น ซึ่งจะสามารถกำหนดราคาให้สูงได้

- ชื่อหรือตราห้อยของสินค้า ถ้าเป็นสินค้าและบริการที่เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูง กลาง หรือต่ำแล้ว การกำหนดราคาก็สามารถทำได้ตามระดับคุณภาพของการรับรู้ในตราห้อยนั้นๆ

- ผลิตภัณฑ์ใหม่ ในการแนะนำสินค้าเข้าตลาด การวางตำแหน่งสินค้า (Product Positioning) ในใจผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญ การตั้งราคาสินค้าก็เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งใน

การวางตำแหน่งสินค้า กล่าวคือ การตั้งราคาสูงก็สามารถทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึก และการรับรู้ได้ว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูง แต่หากมีการตั้งราคาต่ำในช่วงแนะนำสินค้าใหม่แล้ว ผู้บริโภคย่อมเกิดความรู้สึกว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพต่ำ

2.2 คุณลักษณะของผู้บริโภค

-ประสบการณ์ของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคนั้น ประสบการณ์ของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ ถ้าผู้บริโภคขาดประสบการณ์เกี่ยวกับสินค้าและบริการ หรือไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการนั้นๆ ราคาจะแสดงบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อการสื่อสารการตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้และเข้าใจถึงคุณภาพของสินค้านั้น และมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

-ความภาคภูมิใจที่ได้เป็นเจ้าของสินค้าการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคบางรายนั้นจะใช้ราคาเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้ต้องการให้ราคาของสินค้าแสดงถึงฐานะของตน

3. การสื่อสารการตลาดด้านสถานที่ (Place Communication)

ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง สถานที่ที่ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าจากผู้ผลิตที่ผลิตออกมาวางจำหน่ายได้ โดยช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่นิยมในปัจจุบัน เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เกต ซึ่งการซื้อสินค้าของผู้บริโภคนั้นไม่ว่าจะเป็นการซื้อในห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ หรือร้านเช่า ก็หมายถึง การสื่อสารผ่านสถานที่จำหน่ายที่ต่างกัน ย่อมเกิดความรู้สึกและความพึงพอใจในสินค้าต่างกันด้วย

นอกจากการซื้อสินค้าแล้ว ภาพลักษณ์ของสินค้าซึ่งสามารถแสดงหรือสื่อผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายได้ กล่าวคือ การจัดจำหน่ายสินค้าผ่านห้างสรรพสินค้าชั้นนำย่อมสื่อความหมายถึงสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้ที่ซื้อสินค้าภายในห้างสรรพสินค้าก็ย่อมเป็นผู้ที่มีภาพลักษณ์ดีในสายตาคนทั่วไป ในขณะที่การซื้อสินค้าชนิดเดียวกันจากร้านขายของชำเล็กๆ ภาพลักษณ์ของสินค้าก็จะดูต่ำลง ผู้ซื้อก็มีภาพลักษณ์ที่ต่ำลงกว่าผู้ที่ซื้อสินค้าจากห้างสรรพสินค้าชั้นนำ เป็นต้น

สถานที่จัดจำหน่ายนอกจากจะสื่อถึงภาพลักษณ์ของสินค้าแล้ว ยังสื่อถึงภาพลักษณ์ของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการจากสถานที่จำหน่ายนั้น ในทางกลับกันสินค้าที่มีภาพลักษณ์ดี มีความเข้มแข็งมั่นคงในสายตาผู้บริโภค หากนำไปวางจำหน่าย ณ สถานที่ใด ก็จะช่วยทำให้สถานที่นั้นมีภาพลักษณ์ดีขึ้น

สถานที่จัดจำหน่ายแห่งเดียวกันก็อาจให้ภาพลักษณ์หรือให้ความรู้สึกในการรับรู้ของผู้บริโภคที่แตกต่างกันไปด้วย ฉะนั้นจึงต้องให้ความสำคัญการออกแบบตกแต่งร้าน สถานที่จำหน่ายที่จะมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกและการรับรู้ของผู้บริโภค อันจะก่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าและบริการได้ องค์ประกอบที่ต้องพิจารณา ได้แก่ การออกแบบและตกแต่งภายนอกสถานที่จำหน่าย การออกแบบและตกแต่งภายใน พนักงานในสถานที่จัดจำหน่าย การจัดแสดงสินค้าในสถานที่จำหน่าย เครื่องหมายหรือตราสัญลักษณ์ รูปแบบของการโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด ทำเลที่ตั้ง และการติดต่อสื่อสารหลังการขาย

4. การสื่อสารการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion Communication)

การสื่อสารการตลาดเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมการตลาด ที่ต้องอาศัยกิจกรรมหลายอย่างเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาด เครื่องมือที่นักการสื่อสารการตลาดใช้นั้นเรียกว่า “Promotion Tools” ประกอบด้วย

4.1 การโฆษณา (Advertising) หมายถึง รูปแบบของการจ่ายเงินเพื่อการส่งเสริมการตลาดเป็นรูปแบบการสื่อความหมายทางเดียวต่อมวลชนในเชิงกว้าง ที่มีได้อาศัยตัวบุคคลเข้าไปดำเนินการ แต่อาศัยสื่อโฆษณาหลายๆ ทางด้วยกัน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ป้ายโฆษณา ฯลฯ การโฆษณาจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งของการส่งเสริมการตลาดในรูปของการเห็นและคำพูด ซึ่งเผยแพร่ผ่านสื่อที่ต้องใช้เงิน โดยมีเป้าหมายเพื่อการสื่อความหมายเพื่อการขาย เพื่อการแจ้งข้อมูลข่าวสารเพื่อการจูงใจ และเพื่อการเตือนความจำ (ธงชัย สันติวงษ์, 2528: 310)

4.2 การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) หมายถึง กิจกรรมทางการตลาดที่นอกเหนือจากการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการขายโดยการใช้นักงาน โดยวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการซื้อของผู้บริโภค หรือเพิ่มยอดขาย โดยการจัดการ โฆษณา ณ จุดขาย การจัดแสดง

สินค้า การจัดนิทรรศการการแสดงผลต่างๆ การจัดรายการแนะนำสินค้า รวมถึงการลด แลก แจก แถม เป็นกิจกรรมการตลาดที่จัดเป็นครั้งคราว ไม่ได้ดำเนินไปในรูปแบบของงานประจำ

การส่งเสริมการขายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดที่หวังผลระยะสั้น เพื่อกระตุ้นความต้องการเฉพาะหน้าให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จะใช้ได้ผลเมื่อทำควบคู่กับการโฆษณา โดยจะเป็นตัวเสริมการโฆษณาที่จะช่วยให้ลูกค้าตอบสนองเร็วขึ้น กระทำได้หลายด้าน เช่น ด้านผู้บริโภค ด้านผู้จัดจำหน่าย และด้านพนักงาน เป็นต้น การเลือกใช้วิธีไหนขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ว่า ต้องการการตอบสนองในลักษณะใด

สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการขายนั้นมีลักษณะดังนี้ (สุกาญญา ลิ้มปัสวัสดิ์ และผู้ร่วมงาน, 2531: 226)

ก. เป็นการติดต่อสื่อสาร (Communication) เพราะการส่งเสริมการขายจะกระตุ้นความสนใจและผลักดันให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้านั้น

ข. เป็นการให้สิ่งจูงใจ (Incentive) คือ เป็นการกระตุ้น แนะนำ หรือเสนอแนะถึงคุณค่าของสินค้าที่ผู้บริโภคจะได้รับเมื่อซื้อสินค้า

ค. เป็นการเชิญชวน (Invitation) ให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้านั้น

4.3 การเผยแพร่ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relations)

หมายถึง หน้าที่ทางการตลาดที่เกี่ยวกับการประเมินทัศนคติของประชาชนโดยพยายามกำหนดนโยบาย และวิธีการทำงานขององค์กรให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของชุมชน และจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อให้เป็นที่เข้าใจและยอมรับของชุมชนนั้นๆ นอกจากนั้น การประชาสัมพันธ์ยังเป็นการกระตุ้นความต้องการในตัวสินค้าหรือบริการหรือมีความสนใจต่อองค์กร โดยไม่ต้องใช้บุคคลเข้าช่วย แต่จะแพร่ข่าวสารข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หรือองค์กรให้ปรากฏอยู่ในเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ หรือในรูปของข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้แต่การแสดงบนเวที แต่ที่สำคัญ คือ การแสดงออกหรือการเสนอตัวเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้น ต้องเป็นการกระทำที่ไม่ใช้เงินแต่ประการ

โต ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการสื่อสารการตลาดไปยังกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการยอมรับและเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กร อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จในการประกอบการนั้นๆ (ธงชัย สันติวงษ์, 2528: 285)

ในการประกอบธุรกิจปัจจุบันนี้ นอกจากจะคำนึงถึงเรื่องผลกำไรสูงสุดแล้วยังต้องคำนึงถึงการสร้างความพอใจสูงสุดแก่ประชาชน หน่วยงานและองค์กรทั่วไปด้วย ความพอใจนี้ทำให้การประชาสัมพันธ์เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความพึงพอใจดังกล่าว หลักสำคัญของการประชาสัมพันธ์มีอยู่ 6 ประการ คือ (สุรพล วิรุฬักษ์, 2530: 191)

1. เป็นกิจกรรมที่กระทำขึ้นด้วยความตั้งใจ กำหนดขึ้นเพื่อสร้างการจูงใจ เร้าใจ ให้ข้อมูลเร้าใจ ให้ข้อมูลข่าวสารและประเมินผลของกิจกรรมนั้นๆ
2. กิจกรรมประชาสัมพันธ์จะต้องจัดทำขึ้นตามแผนอย่างมีระบบ มีการวิจัยและวิเคราะห์ให้เห็นปัญหาและแนวทางที่เหมาะสม
3. การประชาสัมพันธ์ที่ดีขึ้นอยู่กับนโยบายและแนวปฏิบัติของตัวบุคคลและองค์กร การประชาสัมพันธ์ไม่อาจสร้างความนิยม การสนับสนุนใดๆ หากองค์กรนั้นมีผู้บริหารที่ไม่เหมาะสมขาดการสนองตอบต่อความสนใจต่างๆ ของชุมชน
4. กิจกรรมด้านประชาสัมพันธ์ พึงสนองตอบความสนใจของประชาชนไม่ใช่เพียงเพื่อสนองกำไรให้แก่องค์กรเท่านั้น
5. การประชาสัมพันธ์ไม่ใช่เพียงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแต่ต้องให้ความสำคัญต่อการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย
6. การประชาสัมพันธ์จะบังเกิดผลดีได้ ต่อเมื่อเข้าไปมีบทบาทในระดับผู้บริหารชั้นสูงขององค์กรเพื่อช่วยในการตัดสินใจและวางแผนปฏิบัติการ เพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับต่อองค์กรในหมู่ประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวางแผนประชาสัมพันธ์

1. ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและการยอมรับ ด้วยการชี้แจงให้ความรู้ การศึกษา และการโน้มน้าวใจ ซึ่งจะต้องมีกานติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

2. เป็นการกระตุ้นให้เกิดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางความคิด การสนับสนุน ความสำเร็จ ใจ ความนิยมเลื่อมใสศรัทธา และกระตุ้นความรู้ความเข้าใจในเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกโดยพยายามให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

3. การอำนวยความสะดวกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน โดยการให้ข่าวสารที่ถูกต้องเพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงานได้มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อสิ่งที่กระทำ

4. เพื่อเตรียมการเลือกและกำหนดการใช้สื่อในการติดต่อสื่อสารได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเข้าถึง

5. เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิดหรือการแสดงออกของสาธารณชนที่มีต่อองค์กรในทางลบ รวมทั้งในกรณีที่เกิดภาวะวิกฤติหรือปัญหาเฉพาะหน้า

เนื่องจากการวางแผนการประชาสัมพันธ์ ได้เน้นในเรื่องการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด กล่าวคือ เมื่อใดที่มีการวางแผนประชาสัมพันธ์เกิดขึ้น แผนการประชาสัมพันธ์หรือแผนนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับคำ 3 คำ คือ วัตถุประสงค์ (objective) แผนการ (strategy) และกลยุทธ์ หรือยุทธวิธี (tactics) ซึ่งคำทั้ง 3 คำนี้เป็นคำที่มีความสำคัญและพบบ่อยที่สุด

วัตถุประสงค์ (objectives) หมายถึง การบอกกล่าวหรือข้อความที่มีการบ่งบอกถึงความต้องการหรือความพยายามที่บุคคลต้องการจะกระทำให้สำเร็จ

แผนการ (strategy) หมายถึง วิธีการหรือแนวทางที่กำหนด หรือยุทธศาสตร์ที่จะหรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการใจไว้

กลยุทธ์ หรือยุทธวิธี (tactics) หมายถึง เทคนิควิธีการหรือกิจกรรมที่ละเอียดย่อยลงไปอีก เพื่อที่จะให้แผนการหรือยุทธศาสตร์ (strategy) นั้น ดำเนินไปได้ตามที่กำหนดไว้

เพื่อให้การวางแผนการประชาสัมพันธ์ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้วางแผนการประชาสัมพันธ์จะต้องถามตัวเองเสียก่อนว่าเราต้องการวางแผนเพื่ออะไร หรือเพื่อให้ได้อะไร หรือเพื่อที่จะต้องการประสบความสำเร็จในเรื่องอะไร ถ้าผู้วางแผนสามารถตอบคำถามนั้นได้อย่าง

ชัดเจนมากเท่าใด ก็ยิ่งจะเป็นการบอกแนวทางและความเป็นไปได้ที่จะทำได้สำเร็จ และความเป็นไปได้ที่จะสามารถวัดประเมินผลการดำเนินงานของแผนได้มากเท่านั้น

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการชี้แจงบอกกล่าวหรือให้ข้อมูล (Informational Objectives) เป็นวัตถุประสงค์ของการวางแผนประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้วางแผนหรือนักประชาสัมพันธ์ต้องการให้ข้อมูลที่ชี้แจงบอกกล่าวเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เช่น เป็นการแนะนำสินค้าผลิตภัณฑ์ หรือเป็นการสร้างความรู้จักบริษัทหรือองค์กรให้เกิดขึ้นแพร่หลายในหมู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชน กล่าวโดยสรุป วัตถุประสงค์ประเภทนี้เน้นในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารขององค์กร บริษัท หรือสินค้า

2. วัตถุประสงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจ (Motivational Objectives) เป็นวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอย่างตามที่คุณคาดหวังไว้

อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการประชาสัมพันธ์ที่ดีนั้น จะต้องเป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถทำให้เป็นจริงได้ เป็นวัตถุประสงค์ที่ทุกคนสามารถให้ความร่วมมือหรือสามารถปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถ้าหากตั้งวัตถุประสงค์ไว้ แต่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการก็จะเกิดเป็นความล้มเหลวของแผนการประชาสัมพันธ์

แนวคิดการตลาดประสบการณ์ (Experiential Marketing)

ประสบการณ์สามารถสร้างความแตกต่างให้สินค้าและบริการ การตลาดประสบการณ์เป็นการสร้างประสบการณ์ในเชิงบวก ในรูปแบบประสบการณ์ทางกายภาพและอารมณ์ ซึ่งแนวคิดการตลาดประสบการณ์มีสาระสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การมุ่งเน้นนำเสนอประสบการณ์ให้กับลูกค้า ลูกค้าได้รับความพึงพอใจจากการบริโภคประโยชน์ของสินค้าหรือบริการ เป็นแนวคิดการตลาดแบบเดิม แต่การตลาดประสบการณ์นั้น มุ่งเน้นนำเสนอประสบการณ์ให้กับลูกค้า เพื่อสร้างการรับรู้ ความรู้สึก พฤติกรรมและคุณค่า ช่วย

ให้ลูกค้ามีความรู้และความเข้าใจในสินค้าหรือบริการขององค์กร ลูกค้าที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งประสบการณ์จะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กร

2. ภาพรวมประสบการณ์ของลูกค้ามาจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ การสร้างประสบการณ์ให้กับลูกค้าจะต้องมาจากทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคผลิตภัณฑ์ เช่น ร้านกาแฟ Starbucks ในประเทศไทย ส่วนใหญ่ที่สาขาอยู่ในย่านธุรกิจหรูหรา เพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าผู้มีรสนิยม ทุกสาขาของ Starbucks ให้ประสบการณ์กับลูกค้าในด้านความรู้สึกที่เหมือนกัน คือ ลูกค้าได้ดื่มกาแฟคุณภาพดีจากทั่วโลกในบรรยากาศอบอุ่นเหมือนอยู่ที่บ้านหรือสำนักงาน ประสบการณ์ของลูกค้าเริ่มต้นจากเห็นภาพการอบและชงกาแฟสดในพื้นที่ให้บริการ เพื่อกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึก เสริมด้วยการจัดองค์ประกอบด้านสถานที่ แสง เสียง และพนักงานที่ผ่านการอบรมความรู้เรื่องกาแฟคอยให้บริการด้วยความสุภาพ

3. ลูกค้าใช้เหตุผลและอารมณ์ในการตัดสินใจซื้อ เมื่อลูกค้าต้องตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ โดยส่วนใหญ่จะพิจารณาจากความจำเป็นต้องซื้อหรือไม่ต้องซื้อจำนวนเท่าใด และควรซื้อเมื่อไหร่ ลูกค้าพิจารณาจากเหตุผลเป็นหลัก แต่มีอิทธิพลจากประสบการณ์ ความรู้สึกและอารมณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ นักการตลาดต้องให้ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อของลูกค้า ในด้านเหตุผลแสดงออกในทางกายภาพ รูปลักษณ์และทางด้านวิทยาศาสตร์ ส่วนด้านอารมณ์แสดงออกในรูปแบบความรู้สึก การรับรู้ แรงจูงใจ นักการตลาดต้องผสมผสานความรู้หลายสาขาเพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการบริหารการตลาด

4. การผสมผสานวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย แนวคิดการตลาดประสบการณ์มีหลายมุมมองและมีความหลากหลาย จึงต้องใช้หลายวิธีและเครื่องมือต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน เช่น การสังเกตท่าทาง การเคลื่อนไหว อากัปกริยาและพฤติกรรม การซื้อของลูกค้า โดยวัดการเคลื่อนไหวของสายตา (Eye-movement) เพื่อประเมินผล การรับรู้ของการโฆษณาเชิงปริมาณหรือการหาข้อมูลจากลูกค้ากลุ่มย่อย (Focus group)

กลยุทธ์การตลาดประสบการณ์ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ คือ

1. **SENSE Marketing** คือ การตลาดเสริมสร้างประสบการณ์ที่มุ่งเน้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสของลูกค้าด้วยวิธีการสื่อสารด้วยภาพ เสียง การสัมผัส จับต้อง กลิ่น และรสชาติในหลายรูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้ามีความสนใจและเปิดใจรับสิ่งที่นำเสนอ

2. **FEEL Marketing** การบริการการตลาดที่มุ่งเน้นประสบการณ์ในด้านความรู้สึกและอารมณ์ให้กับลูกค้าเพื่อสร้างทัศนคติด้านบวกและความรู้สึกที่ดีต่อตราสินค้า ลูกค้ามีความภาคภูมิใจเมื่อได้เป็นเจ้าของสินค้าหรือบริการ นักการตลาดต้องศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกผูกพันและเต็มใจยอมรับตราสินค้าอย่างไม่มีเงื่อนไข

3. **THINK Marketing** การตลาดสร้างประสบการณ์ให้กับลูกค้าเพื่อสร้างความคิด ลูกค้าต้องการหาความรู้และคำตอบ เป็นการมองในภาพกว้างและเชิงลึกในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ THINK Marketing สามารถใช้นำเสนอกลุ่มสินค้าใหม่เข้าสู่ตลาดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในสินค้าและบริการและนำมาสู่การขยายฐานลูกค้าให้มากขึ้น รวมถึงงานการตลาดในการออกแบบผลิตภัณฑ์การค้าปลีกและการติดต่อสื่อสาร

4. **ACT Marketing** การตลาดส่งเสริมประสบการณ์ด้านการบริโภคสินค้าของลูกค้า กลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอทางเลือกใหม่ให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม การอ้างอิงหลักการเหตุผล และแรงจูงใจส่งผลให้ลูกค้าเปลี่ยนวิถีชีวิตและพฤติกรรมใหม่ สื่อบุคคลที่มีอิทธิพลคือ สื่อบุคคลที่เป็นแบบอย่างและเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น นักแสดง นักร้อง นักกีฬา นักธุรกิจ เป็นต้น

5. **RELATE Marketing** การตลาดสร้างความสัมพันธ์จากประสบการณ์ที่เมืองค์ประกอบ SENSE FEEL THINK และ ACT จากประสบการณ์เฉพาะด้านในแต่ละส่วน นำมาผสมผสานเกี่ยวโยงกัน จากประสบการณ์เฉพาะบุคคลขยายผลสู่กลุ่มคนในระดับต่าง ๆ เช่น ครอบครัว ญาติ กลุ่มเพื่อนและผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

อรวรรณ ปิรันธนีโอวาท (2549) ได้สรุปความหมายของการโน้มน้าวใจว่า หมายถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ

คัทลิบและเซ็นเตอร์ (1964) เสนอความคิดเห็นว่า การโน้มน้าวใจทางด้านประชาสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกัน หรือทำให้ความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกันนั้นสลายไป เพื่อก่อให้เกิดความคิดเห็นในทางที่เป็นประโยชน์ต่อเราหรือต่อหน่วยงานของเรา เพื่อรักษาความคิดเห็นที่ดีอยู่แล้วนั้นให้คงอยู่ตลอดไป

จากนิยามดังกล่าว สามารถสรุปลักษณะของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจได้ ดังนี้

- ผู้โน้มน้าวใจมีความตั้งใจที่จะมีอิทธิพลบางประการเหนือผู้ถูกโน้มน้าวใจ
- โดยปกติผู้ถูกโน้มน้าวใจจะมีทางเลือกมากกว่าหนึ่งและผู้โน้มน้าวใจจะพยายามชักจูงผู้ถูกโน้มน้าวใจให้ยอมรับทางเลือกที่ตนเสนอ
- การโน้มน้าวใจเป็นทั้งกิจกรรมและกระบวนการ การโน้มน้าวใจเป็นกิจกรรมเมื่อเราได้กระทำการเสร็จแล้ว (โดยจะโน้มน้าวใจเสร็จหรือไม่ก็ตาม) การโน้มน้าวใจถือเป็นกระบวนการเมื่อเราพิจารณาถึงองค์ประกอบ อันได้แก่ ผู้ส่งสารหรือแหล่งสาร สาร ช่องทางหรือสื่อ ผู้รับสาร ปฏิกริยาตอบกลับและสภาพการณ์ของการสื่อสาร
- สิ่งที่ผู้โน้มน้าวใจต้องการ คือ การเปลี่ยนแปลงหรือการสร้างหรือการดำรงไว้ซึ่งความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของผู้ถูกโน้มน้าวใจ ซึ่งจะส่งผลต่อปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อารมณ์ พฤติกรรม เป็นต้น

องค์ประกอบขั้นพื้นฐานของการโน้มน้าวใจ

1. องค์ประกอบภายนอกของผู้รับสาร ประกอบไปด้วย 4 ประการ คือ

1.1 ความแตกต่างภายในผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารแต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความน่าโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน เช่น ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางสังคม บทบาทในสังคม สัมพันธภาพกับผู้รับสาร และลักษณะทางประชากร เช่น อายุ เพศ อาชีพ

1.2 ความแตกต่างภายในสาร สารแต่ละชนิดจะมีความน่าโน้มน้าวใจแตกต่างกัน การพูดหรือการเขียนมีความน่าโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน ความแตกต่างของเนื้อหาสาร ลักษณะของการโน้มน้าวใจที่ใช้ การจัดเรียงลำดับสาร ภาษาที่ใช้ ตลอดจนลักษณะของท่วงทำนอง ลีลา

1.3 ความแตกต่างของสื่อ ความน่าไว้วางใจของสารจะแตกต่างกัน เมื่อเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับ การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.4 ความแตกต่างภายในสภาพการณ์ สภาพการณ์ที่มีบุคคลหนึ่งบุคคลใด ความคุ้นเคยหรือไม่คุ้นเคยของผู้รับสารต่อสภาพการณ์หนึ่งๆ การมีสิ่งเร้าทางบวกหรือลบในสภาพการณ์ เช่น การไว้วางใจให้บริจาคเงิน โดยสื่อมวลชนคอยถ่ายภาพรายล้อมอยู่ อาจจะเป็นสิ่งเร้าบวกในการไว้วางใจก็เป็นได้

2. องค์ประกอบภายในผู้รับสาร

ผู้รับสารจะมีความละเอียดอ่อน (Susceptible) ต่อการถูกไว้วางใจเพียงใด อาจพิจารณาได้จาก ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ ฯลฯ ทัศนคติ ความรู้เกี่ยวกับสารที่ผู้รับสารมีลักษณะทางด้านอารมณ์ ความสำคัญที่ผู้รับสารให้กับหัวข้อและวิธีการที่ผู้รับสารรับรู้ถึงสภาพการณ์

การพิจารณาผลของการไว้วางใจ

การพิจารณาผลของการไว้วางใจ สามารถดูได้จากความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสภาพการณ์สื่อสารหนึ่ง ๆ ซึ่งมีเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. ความสอดคล้องกันระหว่างเจตนาของผู้ส่งสารและพฤติกรรมของผู้รับสารในระยะเวลาฉับพลันหรือช่วงเวลานั้น
2. ระดับของความสอดคล้องระหว่างเจตนาของผู้ส่งสารและพฤติกรรมของผู้รับสารที่ตามมา
3. ระดับของความยากของการสื่อสารของผู้ส่งสาร

องค์ประกอบความน่าเชื่อถือ

ในด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร (Source Credibility) อรวรรณ ปิสังคนิโรวาท (2537) กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือ เป็นคุณลักษณะภายนอกของผู้ส่งสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้รับสาร

ความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการคือ ความสามารถ หรือความชำนาญ (Competence or Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ ผู้รับสารต้องรับรู้ (Perceive) ว่ามีอยู่ในตัวผู้ส่งสาร ความน่าเชื่อถือนี้ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ส่งสารจะประกาศให้ผู้อื่นทราบแล้ว ได้รับการยอมรับ หากแต่เป็นสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็น รับรู้ และเชื่อ

นอกจากนี้ ยังเชื่อกันว่าเรื่องของผู้ส่งสารจะมีความสำคัญน้อยกว่าบุคลิกภาพของตัวผู้ส่งสารเอง ซึ่งจะมีพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติผู้รับสารได้มากกว่า หรืออีกนัยหนึ่งถ้าผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดเป็นผู้ที่ไม่น่าเชื่อถือแล้ว ไม่ว่าจะเรื่องที่เป็นเรื่องอะไรก็ยอมจะไม่น่าเชื่อถือไปด้วย ตัวอย่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนต่างมีความน่าเชื่อถือแตกต่างกันไป เบอร์โกล และคณะได้แนะนำว่าผู้ส่งสารที่ได้รับความน่าเชื่อถือต้องคำนึงว่าเรื่องที่จะพูดย่อมมีความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของเขาด้วย

การวิจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารได้พัฒนาโดย เบอร์โกลและคณะ (1996) ซึ่งวิเคราะห์หรือออกมาได้ข้อสรุปว่ามีปัจจัย 3 ประการที่ผู้รับสารมักจะใช้ในการตัดสินความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่

1. ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (safty factor) ผู้ส่งสารที่จะมีลักษณะด้านนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ ใจดี เข้ากับคนอื่นได้ง่าย มีความเป็นเพื่อน ไม่ขัดคอใคร น่าคบ สุขภาพ ไม่เห็นแก่ตัว ยุติธรรม รู้จักให้อภัย เชื่อเพื่อ ว่าจริง มีศีลธรรม อดทน สงบเยือกเย็น
2. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (qualification factor) ส่วนใหญ่จะเน้นความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร คุณสมบัติเหล่านี้ ได้แก่ มีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง ได้รับการฝึกฝน มีความชำนาญ มีอำนาจในหน้าที่ มีความสามารถ มีเชาวน์ปัญญา
3. ปัจจัยด้านพลวัตของผู้ส่งสาร (dynamism factor) เป็นปัจจัยที่แสดงความคล่องแคล่ว ความกระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชาของผู้ส่งสาร ลักษณะเหล่านี้ได้แก่ รู้จักเอาใจเขา มาใส่ใจเรา ตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก กระตือรือร้น รวดเร็ว คล่องแคล่ว

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว หากผู้รับสารพิจารณาว่า ผู้ส่งสารมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็กล่าวได้ว่า ผู้ส่งสารมีความสามารถในการโน้มน้าวใจได้ เชื่อกันว่าเรื่องและผู้ส่งสารพูดจะมีความสำคัญน้อยกว่าบุคลิกภาพของตัวผู้ส่งสาร ซึ่งจะมีพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสารได้มากกว่าหรืออีกนัยหนึ่ง ถ้าผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดเป็นผู้ที่ไม่น่าเชื่อถือแล้ว ไม่ว่าจะเรื่องที่จะพูดเป็นเรื่องอะไรก็ย่อมจะไม่น่าเชื่อถือตามไปด้วย

นอกจากนี้ นักวิจัยหลายคนได้พัฒนาแนวคิดความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร โดยนำไปเชื่อมโยงกับองค์ประกอบอื่นอีกด้วย James McCroskey (1972) เห็นว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารหมายถึง การรับรู้ของผู้รับสารเกี่ยวกับภาพลักษณ์ (Image) ของผู้ส่งสารนั้นๆ และได้สรุปว่ามีคุณสมบัติอย่างน้อยที่สุด 5 ประการ ที่เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือ ได้แก่

1. ความสามารถ (competence)
2. คุณลักษณะหรือบุคลิกลักษณะ (character or appearance)
3. ความสุขุม เยือกเย็น (composure)
4. การเป็นคนที่สังคมให้การยอมรับหรือเป็นที่รู้จักทางสังคม (socialability)
5. การเป็นคนเปิดเผย (extroversion)

ในการโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น พบว่าบุคคลยิ่งมีความน่าเชื่อถือมากเท่าใด การจูงใจก็ยิ่งมีประสิทธิภาพขึ้นเท่านั้น (Oppenheimer and Pravda, 1968) กล่าวคือ ผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูงจะมีความสามารถในการชักจูงใจมากกว่าผู้ที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ หรืออีกนัยหนึ่ง การใช้ผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสูงในสายตาของผู้รับสารจะบรรลุผลในการสื่อสารมากกว่าใช้ผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ เช่น ในการโฆษณาขายสีฟันยี่ห้อใหม่ ถ้าผู้วางแผนโฆษณาใช้ทันตแพทย์เป็นผู้แนะนำย่อมได้ผลในกาชักชวนให้ใช้สินค้ามากกว่าแม่บ้านทั่วไป ขณะเดียวกัน ในการโฆษณาผงซักฟอกยี่ห้อใหม่ ถ้าใช้แม่บ้านเป็นผู้แนะนำก็มักจะมี ความน่าเชื่อถือสูงกว่าใช้ทันตแพทย์แนะนำ เป็นต้น (พีระ จิระโสภณ, 2529)

อริสโตเติลมองว่าความน่าเชื่อถือนั้น เกิดจากบุคลิกของผู้พูด ซึ่งบุคลิกของผู้พูดนั้นเป็นสาเหตุของการโน้มน้าวใจที่สำคัญของการพูด แต่นักวิชาการสมัยใหม่มองว่า ความน่าเชื่อถือนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้รับสารไม่ใช่บุคลิกของผู้ส่งสารเพียงอย่างเดียว (Bettinghaus, 1973) แต่อย่างไรก็ตาม การโน้มน้าวใจด้วยบุคลิกมาจากเหตุ 3 ประการ คือ ประการแรก ผู้พูดต้องมีสติปัญญาลึกซึ้ง มีไหวพริบเชาวน์ปัญญาตอบด้วยวิจรรณญาณอย่างดี ประการที่สอง ผู้พูดต้องแสดงให้เห็นว่ามีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง ประการที่สาม ผู้พูดต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีนิสัยดีมั่นอยู่ในศีลธรรม ดังนั้น การสื่อสารจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารด้วย การแสดงออกถึงความตั้งใจจริงที่จะตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร จะทำให้ผู้รับสารมีความมั่นใจในตัวผู้ส่งสาร

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ จะเห็นได้ว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการทำให้ผู้ที่ถูกโน้มน้าวใจเกิดความศรัทธาและพร้อมจะปฏิบัติตาม ดังนั้น ถ้าคณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่ดี สื่อบุคคลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับ มีความน่าเชื่อถือ ก็จะส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เกิดการยอมรับและเชื่อถือในโครงการนี้ และนำมาซึ่งการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการนั่นเอง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

สื่อ หรือช่องทาง (Channel) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร โดยเป็นพาหนะหรือตัวกลางในการนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร หากผู้ส่งสารที่ต้องการส่งสารไปยังผู้รับสารไม่มีสื่อเพื่อการส่งสาร การสื่อสารนั้นย่อมไม่เกิดผล

ชวรัตน์ เติตชัย (2527) กล่าวว่า สื่อ คือ ช่องทางข่าวสาร ซึ่งอาจเป็นคำพูด ตัวอักษร หรืออย่างอื่น สื่อจึงหมายถึง หนทางซึ่งผู้ส่งสารใช้สำหรับส่งสารต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร กล่าวอีกนัยหนึ่ง สื่อถือเป็นทาง (Paths) หรือพาหนะ (Vehicles) ที่นำข่าวสารจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดหมายปลายทางนั่นเอง

สำหรับการศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน มีสื่อที่เกี่ยวข้องคือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรมและสื่อใหม่

สื่อมวลชน

หมายถึง สื่อที่ทำให้ผู้รับสาร ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียว หรือกลุ่มบุคคลที่สามารถส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารได้เป็นจำนวนมาก และอยู่อย่างกระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยทั่วไปแล้ว สื่อที่เรียกว่า สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ นิตยสาร และภาพยนตร์ ซึ่งสื่อมวลชนมีลักษณะ ดังนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2546)

1. สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้จำนวนมาก
2. ความรวดเร็วในการสื่อสารกับคนจำนวนมาก สามารถนำสารจากแหล่งข้อมูลไปสู่คน จำนวนมากในเวลาอันรวดเร็วและเวลาใกล้เคียงกัน
3. บรรจุเนื้อหาได้หลากหลาย ทั้งข่าว ความรู้ ความคิดเห็น ความบันเทิง โฆษณา
4. นำสารไปสู่ประสาทสัมผัสของผู้รับสารได้จำกัด โดยผู้รับสารจะรับสารจากผู้ส่งสารได้เพียง 2 ทาง คือ การเห็นและได้ยิน
5. ได้รับการสื่อสารกลับที่จำกัด อันเนื่องมาจากความห่างไกล กล่าวคือ มีน้อยกว่าสื่อบุคคลและเป็นการสื่อสารกลับที่ล่าช้า (Delayed Feedback)
6. เป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) มากกว่าการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication)
7. ความถูกต้องของสารมีมาก
8. ไม่สามารถเลือกผู้รับสารได้

โจเซฟ ที เคลปเปอร์ (1960) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆที่มีต่อทัศนคติ และพฤติกรรมด้านต่างๆของประชาชนไว้ ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้น ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรงแต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่างๆ ที่กั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

1.1. ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Predisposition) ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยมและมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติ ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่น และสถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลผู้นั้นสัมผัสกับสื่อมวลชนก็จะนำเอาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมเหล่านั้นติดตัวมาด้วย

1.2 การเลือกของผู้รับสาร (Selective Processes) ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคิดเห็นและความสนใจของตน ประชาชนจะพยายามตีความสารตามความเชื่อและค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม และจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดและความเชื่อของตน

1.3 อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนจะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมักสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย ผู้นำความคิดเห็นมักจะเป็นคนที่ได้รับความเชื่อถือเลื่อมใส และไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป จึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชน

1.4 ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน (Economic Aspects) การดำเนินธุรกิจด้านสื่อมวลชนในสังคมเสรีนิยมซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้น สื่อมวลชนสามารถแข่งขันกันได้โดยเสรี ต่างฝ่ายต่างเสนอความคิดเห็นและค่านิยมที่แตกต่างกันออกไป และประชาชนก็มีเสรีภาพในการที่จะเลือกเชื่อถือความคิดเห็นใดความคิดเห็นหนึ่งได้ และตัดสินใจว่าจะเชื่อสื่อมวลชนไหนดี

2. อิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อประชาชนเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น คือ สื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ ทัศนคติ ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งขึ้นและพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมาเมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอหรือเมื่อมีโอกาสเหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเขา เขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติ และค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนได้ในกรณีที่บุคคลนั้นๆไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยมใหม่จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสมมิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ในทันทีทันใด หรือในระยะเวลายาวขึ้น

เมลวิน แอล เดอเฟลอร์ (1970) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลไว้ 4 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีความแตกต่างของแต่ละบุคคล กล่าวคือ โครงสร้างทางบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ทักษะ ค่านิยมและความเชื่อ จะมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดแบบการรับรู้หรือการเรียนรู้ของมนุษย์ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และข่าวสารต่างๆที่แตกต่างกัน ตามทฤษฎีนี้ สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลในแง่สร้างการเรียนรู้ หรือการย้ำในสิ่งที่เขาารู้อยู่แล้ว

2. ทฤษฎีการจัดประเภททางสังคม กล่าวว่า บุคคลในกลุ่มเดียวกันย่อมจะเปิดรับสาร และปฏิบัติตอบสนองต่อเนื้อหาของข่าวสารที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องจากความใกล้ชิดสนิทสนมผูกพันของกลุ่ม ฉะนั้นสื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อกลุ่มคนเหล่านี้ ก็ต่อเมื่อส่งมาในลักษณะที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม

3. ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม กล่าวคือ การสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร นักสังคมวิทยาชนบท เชื่อว่าเครือข่ายของชาวนามีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับ หรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ และชาวชนบทมีความผูกพันทางสังคมอย่างแน่นแฟ้นกับเพื่อนบ้าน ผู้นำความคิดเห็นในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ข่าวสาร และการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ในกรณีเช่นนี้ สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อคนได้ในลักษณะทฤษฎีการสื่อสารสองขั้นตอน (Two-step Flow Theory) ซึ่งต้องอาศัยอิทธิพลของบุคคล (Personal Influence)

4. ทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลอาจขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคม สื่อมวลชนอาจเพียงย้ำบรรทัดฐานเดิม และสร้างบรรทัดฐานใหม่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ทางอ้อม 3 ประการ คือ

- 4.1 สื่อมวลชนจะส่งเสริมสนับสนุนหรือย้ำบรรทัดฐานทางสังคมให้ดำรงอยู่ตลอดไป
- 4.2 สื่อมวลชนจะสามารถสร้างความรับผิดชอบร่วมกันให้เกิดขึ้นในสังคม
- 4.3 สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงแบบอย่างการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของบุคคล โดยช่วยให้เกิดพฤติกรรมใหม่ แต่ต้องใช้ระยะเวลา

สื่อบุคคล (Personal Media)

สื่อบุคคล (Personal Media) หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารอยู่ในระบบการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารระดับกลุ่ม (กาญจนา แก้วเทพและคณะ, 2543)

เกศินี จุฑาวิจิตร, 2540 (อ้างถึงใน ภัทราภา เพชรแก้ว, 2548) กล่าวว่า สื่อบุคคล (Human Media หรือ Personal Media) เป็นสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีมาแต่เดิมก่อนการสื่อสารประเภทอื่น โดยมีคำพูดเป็นพาหนะที่สำคัญที่สุด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สื่อบุคคล คือ ตัวบุคคลผู้นำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล โดยการติดต่อสื่อสารจะเป็นลักษณะตัวต่อตัวระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไปก็ได้

บทบาทของสื่อบุคคล

โรเจอร์ และ เมย์เนน (1969) กล่าวว่า สื่อบุคคล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม โดยสื่อบุคคล มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการชักจูงและโน้มน้าวใจ ดังนี้

1. สื่อบุคคลทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ดำเนินไปได้อย่างง่ายดาย ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ คู่สื่อสารมีความใกล้ชิดกัน ซึ่งกระบวนการกลุ่มสามารถมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคนได้
2. การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาหรือเผชิญหน้าเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้มีการซักถามได้ทันที ทั้งยังสามารถยืดหยุ่นการนำเสนอเนื้อหาได้ หากผู้ถามได้รับการต่อต้านจากผู้ฟัง ก็อาจเปลี่ยนหัวข้อสนทนาได้
3. ผู้รับสารบางคนมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือและยอมรับความคิดเห็นหรือทรรศนะของสื่อ บุคคลที่เขารู้จักคุ้นเคยมากกว่าบุคคลที่เขาไม่รู้จักคุ้นเคย

ประสิทธิภาพของสื่อบุคคล

เสถียร เขยประทับ (2525) กล่าวถึงประสิทธิภาพของสื่อบุคคล ดังนี้ คือ

1. สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบยคุลวิถี ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจในสารก็สามารถไต่ถามหรือขอข่าวสารเพิ่มเติมจากผู้ส่งสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนตัวผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขสารที่ส่งออกไปให้เข้ากับความต้องการและความเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน การที่ช่องสารที่เป็นสื่อระหว่างบุคคลมีระดับปฏิริยาตอบสนอง หรือปฏิริยาสะท้อนกลับสูงสามารถทำให้ลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับสาร การเลือกแปล หรือตีความสารและการเลือกจำสารได้

2. สามารถที่จะจูงใจบุคคลให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้

ลาซาร์สเฟลด์ และแมนเชล (1968) (อ้างถึงใน นิลุลล แสนอาทิตย์ ,2547) ให้เหตุผลใน
ความมีประสิทธิภาพของสื่อบุคคลไว้ว่า

1. การพูดคุยเป็นกันเอง เป็นส่วนตัว ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเอง และ
ทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดได้ง่ายขึ้น
2. การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน ทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องต่าง ๆ ให้ตรงกับ
ความต้องการของผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม
3. การสื่อสารแบบนี้ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าได้รับรางวัล หรือมีส่วนร่วมในเรื่องที่
สามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้พูดได้

สำหรับประสิทธิภาพของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลนั้น นักวิชาการทางการสื่อสารส่วนใหญ่
เห็นพ้องว่า สื่อมวลชนมีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อบุคคลในการให้ข่าวสารแก่คนจำนวนมาก เพื่อ
ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้อง ส่วนสื่อบุคคลจะมีประสิทธิภาพ
มากกว่าในการชักจูงใจคนให้บุคคลมีทัศนคติต่อเรื่องนั้นๆ

สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media)

นอกจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลแล้ว ยังมีสื่ออีกประเภทหนึ่งที่ถ่ายทอดข่าวสารไปยัง
มวลชน บุคคล หรือกลุ่มชนได้ โดยสร้างขึ้นเพื่อใช้ติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ เรียกว่า สื่อ
เฉพาะกิจ

สมควร กวียะ (2530) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า คือ สื่อที่สร้างขึ้น หรือเช่าโดยองค์กรใด
องค์กรหนึ่ง เพื่อใช้ในการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์ขององค์กรนั้นโดยเฉพาะ เช่น นิตยสาร
หรือวารสารขององค์กร ภาพยนตร์หรือวิดีโอเทปที่สร้างเองทำเอง เสียงตามสาย ระบบโทรทัศน์
วงจรปิด เป็นต้น

การใช้สื่อเฉพาะกิจนั้น จะทำให้ผู้ใช้สื่อข่าวสารข้อมูลสำหรับเผยแพร่รณรงค์เรื่องหนึ่งเรื่อง
ใดไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจงและเหมาะสมกับสภาพของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้
ประชาชนเป้าหมายได้รับข่าวสารความรู้โดยตรงและถูกต้อง ช่วยให้เกิดการตัดสินใจและลงมือ

ปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สื่อเฉพาะกิจมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งก็คือ สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่สามารถควบคุมได้ ทั้งในแง่ความถูกต้องของเนื้อหาตามข้อเท็จจริงและแนวคิด อีกทั้งยังเป็นสื่อที่ค่อนข้างมั่นใจได้ว่าถึงตัวผู้รับสาร (สุทธินิภา ศรีไสย์ ,2544)

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (2548) กล่าวว่า คำว่าสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่ควบคุมได้ (Controlled Media) หมายถึง สื่อต่าง ๆ ที่อยู่ในกำกับดูแล หรือควบคุมเนื้อหาขององค์กรโดยใกล้ชิด เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ โบรชัวร์ หนังสือเล่มเล็ก เทปเพลง สปอตโฆษณา ฯลฯ โดยสิ่งที่สำคัญได้แก่ ข้อความเนื้อหาและรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อเหล่านั้นมักมีลักษณะตรงตามต้นฉบับ หรือความต้องการขององค์กรทุกประการ

อาดัมส์ (1971) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อเฉพาะกิจว่า มีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพราะเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้ และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่างโดยมีกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้แน่นอน

อย่างไรก็ตาม สื่อเหล่านี้ก็มีข้อจำกัดในการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายเพราะมีลักษณะ passive คือ ถ้าไม่อ่านหรือเปิดรับก็ไม่สามารถสื่อสารข้อมูลใด ๆ ออกไปได้ และไม่เป็นผลดีต่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุก การเลือกใช้สื่อประเภทต่างๆ จึงต้องมีการวางแผนและศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับสารของกลุ่มเป้าหมายอย่างรอบคอบอีกด้วย

สำหรับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อบุคคลกับสื่อเฉพาะกิจ ชแรมม์ (1973) กล่าวว่า จากหลักฐานที่ปรากฏชี้ให้เห็นว่า การโน้มหน้าใจในการเผชิญหน้า (Face to Face) จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการโน้มหน้าใจด้วยสื่อเฉพาะกิจ

สื่อกิจกรรม

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (2548) สรุปไว้ว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสื่อสารที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านการเผยแพร่ข้อมูล การสร้าง

การมีส่วนร่วม และการพัฒนาสัมพันธภาพ โดยองค์กรอาจดำเนินการจัดกิจกรรมเอง หรือร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรม โดยสามารถแบ่งกิจกรรมออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1.กิจกรรมเชิงวิชาการ

อาทิ การจัดสัมมนาทางวิชาการ การจัดเสวนา การจัดปาฐกถาพิเศษ การจัดงานแสดงความก้าวหน้าทางสิ่งประดิษฐ์ การนำเสนอผลงานวิจัย การให้ทุนด้านต่างๆ การจัดประกวดคำขวัญ การพูดได้วาทีและการกล่าวสุนทรพจน์ เป็นต้น

2.กิจกรรมเชิงสันทนาการและ/หรือเรียกร้องความสนใจต่างๆ

โดยอาจเป็นกิจกรรมจริง ๆ หรือการจัดสถานการณ์จำลองในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเทืองปัญญา หรือสุนทรีย์ศิลป์ เช่น งานศิลปะต่างๆ งานแข่งขัน งานประกวดบทความ ดนตรี กีฬา งานแสดงละคร งานชุมนุมต่างๆ เช่น การจัดพาหเรด การเฉลิมฉลอง งานประเพณี งานเทศกาล งานวันหยุดสุดสัปดาห์ งานแฟชันโชว์ งานแฟร์ ตลอดจนงานแสดงความคืบหน้าของหน่วยงานต่างๆ

3.กิจกรรมเชิงธุรกิจ

อาทิ การพบปะเจรจาการค้า การเข้าร่วมงานแสดงสินค้า การจัดตั้งบูธในย่านชุมนุมชน การแนะนำผลิตภัณฑ์ การสาธิต/การทดสอบผลิตภัณฑ์ การจัดแสดงระบบการให้บริการประชาชน

4.กิจกรรมเชิงการรณรงค์

โดยการหยิบยกประเด็นที่มีแนวโน้มจะได้รับความสนใจจากสาธารณชน มาเป็นประเด็นหลักในการรณรงค์ โดยองค์กรทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักในการรณรงค์ อาทิ ธุรกิจเครื่องสำอางค์ อาจจัดการรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกันมะเร็งในทรวงอกของสตรี หรืออาจสนับสนุนการรณรงค์ขององค์กรอื่น เช่น เป็นเจ้าภาพในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการจัดตั้งศูนย์ประสานงานผู้เดือดร้อนในด้านต่างๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการจัดกิจกรรมต่างๆกับสาธารณชนมักเน้นไปที่ความพยายามในการตอบสนองทั้งในด้านความรู้ ความบันเทิงและประโยชน์ต่าง ๆ ที่กลุ่มเป้าหมายจะได้รับจากการเข้า

ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย การกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายนำความประทับใจไปเล่าต่ออย่างกลุ่มอื่นๆ ตลอดจนการสร้างภาพลักษณ์ให้องค์กรอีกด้วย

สื่อใหม่ (New Media)

สื่อใหม่ หมายถึง สื่อที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย มีลักษณะเฉพาะคือมีทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กราฟิก ข้อความ เสียง และที่สำคัญคือ สามารถมีปฏิริยาโต้ตอบ (interactive) กับผู้ใช้ได้ และสามารถสร้างความเสมือนจริง (Virtual Reality) ได้ ส่งผลให้เป็นสื่อที่มีความน่าสนใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้งานได้เป็นอย่างดี (พนม คลีฉายา, 2549)

สื่อใหม่ คือ การรวมตัวของสื่อมวลชนเดิม อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการทำงาน ซึ่งต้องใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการผลิต ตัดต่อและนำเสนอ สื่อใหม่ยังรวมถึง การนำเสนองานในระบบ Interactive ต่างๆ นอกเหนือจากการนำเสนองานโดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อแล้วยังมีการนำเสนองานทั้งด้าน CD-ROM, Interactive Television, Broadband, DVD ตลอดจนการนำเสนองานในนิทรรศการต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการร่วมกันทำงานระหว่างสื่อ(Media) และเทคโนโลยี (IT) (oknation,2007 :online)

จากคำนิยามของสื่อใหม่ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สื่อใหม่คือ สื่อที่มีเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ตั้งแต่กระบวนการผลิต จนกระทั่งการเผยแพร่ โดยมีระบบอินเทอร์เน็ตเป็นระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ทุกระบบทั่วโลกเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นเครื่องมือพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกัน

ระบบอินเทอร์เน็ตพัฒนาขึ้นจากระบบการสื่อสารแบบทิศทางเดียวมาเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่ตอบโต้กันได้ทันที (interactive) และแบบหลายสื่อ (multimedia) ที่ทำให้รูปแบบการสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับในประเทศไทย การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมีจุดกำเนิดมาจากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2530 โดยเริ่มติดต่อโดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เนื่องจากในช่วงแรกยังไม่มีการเชื่อมต่อแบบออนไลน์ จนกระทั่งได้เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2535 (พัชนี เษยจรรยา, 2541)

WWW (World Wide Web) หรือ เครือข่ายใยแมงมุม เป็นระบบที่เชื่อมโยงรายการ สารระ ความรู้ ความบันเทิงไปยังจุดต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้ใช้จะสามารถเลือก ค้นหาข้อมูลตามต้องการโดยการ ระบุรหัส หรือชื่อเรียกตามมาตรฐานสากล เช่น www. hotmail.com เป็นต้น ในระบบ WWW จะ ประกอบด้วยข้อมูลหน้าต่าง ๆ มากมายกระจายอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า เว็บเพจ (Web Page) โดยหน้าแรกของแต่ละเว็บจะเรียกว่า โฮมเพจ (Home Page)

คอมพิวเตอร์เครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (One-to-one Asynchronous communication) ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
2. การสื่อสารระหว่างกลุ่มแบบไม่พร้อมกัน (Many-to-many Asynchronous communication) ได้แก่ กลุ่มข่าว หรือเว็บบอร์ดต่าง ๆ (Electronic bulletin boards)
3. การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มแบบพร้อมกัน (One-to-one One-to-few and One-to-many Synchronous communication) ได้แก่ การสนทนาทางคอมพิวเตอร์ (Chat or Chatroom) เช่น MSN Skype เป็นต้น
4. การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มแบบไม่พร้อมกัน (One-to-one One-to-many and Many-to-One Asynchronous communication) ได้แก่ เว็บไซต์ (Website) เว็บ บล็อก (Webblog) Social Network เช่น hi5 Facebook เป็นต้น

ด้วยลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากเดิมของสื่อใหม่ การเปิดรับและการใช้สื่อใหม่ จึง ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของผู้รับสื่อ เช่น จากเดิมที่เด็กเรียนรู้จากโทรทัศน์ เปลี่ยนมาเป็นการเรียนรู้โลก เสมือนจริงในเกมคอมพิวเตอร์ วัยรุ่นเริ่มสร้างชุมชนของตนบนพื้นที่ไซเบอร์และมีปฏิสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด ทั้งๆที่ตัวไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกัน หรือแม้กระทั่งที่ไม่เคยเห็นหน้าตากันเลย

สำหรับการศึกษาวิจัย เรื่องกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและ ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรม สถาน สื่อใหม่ก็เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์โครงการที่ทางคณะทำงาน ของเสถียรธรรมสถานใช้เป็นสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลโครงการ รวมถึง การใช้เป็นช่องทาง ในการ แสวงหาข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นหรือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันของพ่อแม่ที่ เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือคลอดลูกแล้ว ที่เป็นสมาชิกของโครงการ

การใช้สื่อเพื่องานประชาสัมพันธ์

ในองค์ประกอบของการสื่อสารทั้ง 4 อย่าง คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ และผู้รับสารนั้น สื่อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากที่จะกำหนดความสำเร็จของการสื่อสารที่จะทำให้เกิดความรู้ ทักษะคติ ตลอดจนเกิดพฤติกรรมไปในแนวทางที่ผู้ส่งสารต้องการให้เกิดขึ้น

สื่อหรือช่องทางการสื่อสารเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าด้วยกัน ด้วยวิธีที่สารออกจากแหล่งสารที่เป็นบุคคล หรือสถาบันไปยังผู้รับสารซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือสถาบันก็ได้ คำว่า สื่อ นั้น ได้มีผู้นำมาใช้ในความหมายที่ค่อนข้างกว้างและแตกต่างกันไป

แคทซ์และลาซาร์เฟลด์ (1995) ได้ให้ความเห็นว่า การสื่อสารที่สำคัญคือ การสื่อสารระหว่างบุคคล จะมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับสารที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเสริมสร้างทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด

ประจวบ อินฮืด (2530) ได้แบ่งสื่อในการประชาสัมพันธ์ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทคำพูด ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เครื่องขยายเสียง แถบเสียง แผ่นเสียง
2. สื่อประเภทลายลักษณ์อักษร ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ชนิดต่างๆ เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์ ราชวัน นิตยสาร จุลสาร เอกสารแผ่นพับ หนังสือเล่มเล็ก ไปสเตอร์ ใบปลิว รายงานประจำปี วารสารประชาสัมพันธ์ วีดีโอเทป โทรเลข โทรสาร คอมพิวเตอร์
3. สื่อประเภทภาพและสัญลักษณ์ ได้แก่ การแสดงแผ่นป้ายโฆษณาริมทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ หรือป้ายโฆษณาข้างรถประจำทางหรือทำรถประจำทาง ป้ายตามที่พัสดุโดยสาร รถประจำทาง สถานีรถไฟ ป้ายตามสี่แยกและริมทางด่วน
4. สื่อประเภทภาพและเสียง หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมทั้งวิทยุและโทรทัศน์ วีดิทัศน์
5. สื่อเบ็ดเตล็ด ได้แก่ จดหมายส่งตรงไปยังผู้รับ แผ่นผ้า เครื่องใช้ของชำร่วยต่าง ๆ เช่น ร่ม ไม้ขีดไฟ กระเป๋า เสื้อยืด ปฏิทิน เป็นต้น สื่อประเภทนี้มักใช้ผสมกับสื่ออื่น ๆ เพื่อเป็นการเตือนหรือระลึกหรือจำข้อมูลข่าวสารที่ประชาสัมพันธ์โดยสื่ออื่นแล้ว

นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล (2527) กล่าวถึงวิธีการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. การย้ำหรือทำซ้ำบ่อย ๆ (Repeating) ติดต่อกันไปจะช่วยให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น คงทนถาวรมากขึ้น ทำให้เกิดความแม่นยำ แต่การใช้วิธีนี้ มีข้อควรระวัง คือ ถ้าย้ำบ่อย ๆ และกระทำต่อเนื่องมานานอาจถึงจุดอิ่มตัว ผลจะลดลงทันที เพราะผู้รับจะเริ่มเบื่อหน่ายหรือชินชา ดังนั้น หากจะทำการ repeating อย่างสม่ำเสมอ ควรให้มีทั้ง continuity และมี variation คือ ยามใดให้ถี่ถี่ ยามใดให้ห่างก็ห่าง อย่าย้ำซ้ำอยู่ตลอดเวลา

2. การให้โอกาสผู้รับมีส่วนร่วม (Audience participation) เช่น ในรายการโทรทัศน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับมีส่วนร่วม สามารถทำได้ทั้งความบันเทิง ความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้าน สอบถามปัญหาทางรายการ

จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ (2534) กล่าวถึง การใช้สื่อว่า ผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึงความครอบคลุมหรือการที่สื่อสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากน้อยเพียงใด

ความครอบคลุมหมายถึง การที่การสื่อสารสามารถเข้าถึงประชาชนเป้าหมาย ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ณ ช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ประชาชนเป้าหมายควรได้มีโอกาสรับฟังข่าวสารอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยทั่วไปจะกำหนดระยะเวลาประมาณ 4 สัปดาห์ และยังคงคำนึงถึงความบ่อยครั้งหรือความถี่ หมายถึง จำนวนครั้งภายในระยะเวลาที่กำหนดที่ประชาชนได้รับฟังข่าวสารนั้น และสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ ความต่อเนื่อง ซึ่งบางครั้งอาจจะใช้ฤดูกาล เทศกาล หรือวันสำคัญทางประเพณี เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาตัดสินใจว่าจะใช้สื่อให้มีความต่อเนื่องอย่างไร นอกจากนี้ ควรพิจารณาด้วยว่าจะใช้สื่อตัวใด เนื่องจากสื่อชนิดเดียวกันมีความหลายหลาย เช่น หนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารต่างมีความหลายหลายในเนื้อหา รูปแบบกลุ่มเป้าหมาย หรือสื่อวิทยุซึ่งมีหลายสถานีที่ทำการกระจายเสียงสื่อโทรทัศน์ก็เช่นกัน ซึ่งแต่ละรายการอาจมีความแตกต่างในด้านกลุ่มเป้าหมาย อันมีผลต่อการจัดทำเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ เพื่อออกอากาศเผยแพร่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ การใช้สื่อจึงต้องมีความพิถีพิถันพอสมควร เพื่อให้การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ได้ผลมากที่สุด

คณะทำงานของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรรภ์ มีการสื่อสารกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกโครงการ มีการประยุกต์ใช้สื่อหลายรูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกนำแนวคิดเรื่องการใช้สื่อเพื่องานประชาสัมพันธ์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์สื่อที่คณะทำงานเลือกใช้ เพราะการเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมจะส่งผลให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ (Decision Making)

การตัดสินใจมีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทางเลือกและการเลือกทางเลือก

การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ดังที่ เซสเตอร์ ไอ เบอร์นาร์ด, (1968) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นเทคนิควิธีลดจำนวนทางเลือกในการเลือกลงมา กล่าวคือ การเลือกนั้น จะใช้เทคนิควิธีการใดก็ตามลดทางเลือกหลายทางลงมาให้เหลือเพียงทางเดียวนั่นเอง

ชูล, เดลเบค และคัมมิงส์ (1970) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่บุคคลเกิดความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามค่านิยมและความเชื่อที่มีอยู่ จึงเกิดพฤติกรรมการเลือก เพื่อนำไปสู่สภาพการณ์ที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นเป้าหมายของการตัดสินใจ

นอกจากนี้ การตัดสินใจยังเป็นกระบวนการซึ่งบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ได้ระบุตัวเลือกหรือตัดสินใจที่จะกระทำ รวบรวม ประเมินข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเลือก และเลือกจากตัวเลือกที่มีเหล่านั้น ซึ่งกระบวนการรวบรวมข้อมูลข่าวสารนั้นจะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

คาร์โรลและจอห์นสัน (1990) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการซึ่งบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรกำหนดทางเลือกหรือการเลือก รวบรวมและประเมินข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทางเลือกและเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

ในการตัดสินใจ ผู้ตัดสินใจจะมีความรู้สึกทางจิตใจเกิดขึ้นด้วย การตัดสินใจจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก และการรับรู้เชิงแนวคิด (Cognition) เกี่ยวข้องกับความปรารถนา ความต้องการ หรือเจตนา (Conation) ตลอดจนเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก และความพึงพอใจ (Affection) ซึ่งความรู้สึกทางจิตใจเหล่านี้ บุคคลจะได้นำไปพิจารณาทางเลือกและเลือกทางเลือกที่จะสร้างความพอใจสูงสุดให้กับตนเอง

กระบวนการตัดสินใจเป็นเรื่องราวของข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหาซึ่งเฮอริเบิร์ต เอ ไฮมอน (Herbert A.Simon) เสนอว่า เป็นกิจกรรมด้านเขาวนปัญญา คือ ในปัญหาต่าง ๆ นั้น เราทราบได้แน่นอนว่าการที่จะเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้นมา จำเป็นต้องมีสาเหตุหรือสิ่งทีก่อให้เกิดตัวปัญหานั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็เป็นได้ ความสามารถที่จะหาข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมมากที่สุด หรือที่กล่าวว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่สมบูรณ์นั้นอาจเป็นไปได้ แต่เป็นเรื่องของการแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหามากที่สุดเท่าที่จะมากได้

อย่างไรก็ตามไม่มีกระบวนการตัดสินใจใดที่จะไม่มีความเสี่ยง และเนื่องจากมนุษย์มีข้อจำกัดมากมายทั้งทางกายภาพ (physical) ชีววิทยา(biological) จิตวิทยา(psychological) และทางสังคม (social factoes) (Berbard 1976) ทำให้เขามีอาจรับรู้ในเรื่องที่ตัดสินใจได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลจึงทำได้เพียงขั้นการแสวงหาความพึงพอใจ (Satisfy) มิใช่ขั้นความมีเหตุผลที่จะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง

ขั้นตอนการตัดสินใจ

การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจของบุคคลมักแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนสำคัญ กล่าวคือ ขั้นตอนแรกเป็นขั้นการตัดสินใจ และขั้นตอนหลังเป็นขั้นตอนภายหลังจากการตัดสินใจ แต่ในการยอมรับการกระทำอันใหม่ บุคคลมักจะผ่านขั้นตอนมากกว่า 2 ขั้นตอนดังกล่าว

McGuire (1989) กล่าวว่า ภายหลังจากเกิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ ผู้รับสารจะเกิดการตอบสนอง โดยเป็นการประมวลผลข้อมูลข่าวสาร (Information Processing) เป็นขั้นตอนต่างๆ 12 ขั้น กล่าวได้ว่า ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ ก็คือ ขั้นตอนการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั่นเอง

1. ขั้นเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
2. ขั้นตั้งใจ
3. ขั้นสนใจ
4. ขั้นเข้าใจ
5. ขั้นเรียนรู้ทักษะ
6. ขั้นยอมรับและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
7. ขั้นจดจำเนื้อหา
8. ขั้นแสวงหาข้อมูลข่าวสารและนึกขึ้นได้
9. ขั้นตัดสินใจตามสิ่งที่นึกขึ้นได้
10. ขั้นปฏิบัติตามการตัดสินใจ
11. ขั้นสนับสนุนการกระทำ
12. ขั้นยืนยันภายหลังการกระทำ

คาร์โรลและจอห์นสัน (1990) กล่าวว่า ขั้นตอนในการตัดสินใจมีการดำเนินการดังนี้

1. Recognition หมายถึง การเริ่มตระหนักว่ามีสถานการณ์บางอย่างที่ต้องมีการตัดสินใจเกิดขึ้น

2. Formulation หมายถึง การค้นหา และแยกแยะสถานการณ์ที่ต้องมีการตัดสินใจ โดยมีสมมติฐานว่า ผู้ตัดสินใจต้องการผลตอบแทนที่ดีที่สุดจากการตัดสินใจนั้น
3. Alternative generation หมายถึง การสร้างตัวเลือกหลาย ๆ ตัวเลือกขึ้นมาเพื่อใช้ในการตัดสินใจ
4. Information search หมายถึง การหาข่าวสารเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด
5. Judgement or Choice หมายถึง การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของทางเลือกต่าง ๆ
6. Action หมายถึง การตัดสินใจกระทำการเลือก
7. Feedback หมายถึง การได้รับข้อมูลย้อนกลับ หลังจากทำการตัดสินใจแล้ว โดยข้อมูลที่รับมาอาจมีผลทำให้เกิดความรู้ใหม่ หรือมีเกณฑ์ใหม่สำหรับการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นต่อไป

เซอร์เบิร์ต เอ. ไชมอน ได้ให้ข้อคิดว่า กระบวนการตัดสินใจนั้น มีขั้นตอน 4 ระดับ คือ

1. ระดับกิจกรรมในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร (Intelligence activity) คือ การแสวงหาข่าวสารข้อมูล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจ
2. ระดับกิจกรรมในการสร้างแบบหรือออกแบบ (Design activity) คือ การประดิษฐ์การพัฒนา และการวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติได้
3. ระดับกิจกรรมในการเลือก (Choice activity) คือ การเลือกแนวทางเฉพาะที่จะทำได้
4. ระดับกิจกรรมในการทบทวน (Review activity) คือ การประเมินค่าของการเลือกในทางเลือกที่ผ่านมา

นอกจากนี้ Janis (1968) ได้อธิบายถึงขั้นตอน 5 ขั้นของการตัดสินใจ โดยขั้นตอนต่างๆ นี้เกี่ยวข้องกับลำดับของการเปลี่ยนแปลงความสมดุลในด้านสิ่งจูงใจของผู้ตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการตอบสนองต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นทางเลือก

ขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอนและคำถามสำคัญของแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอน	คำถามสำคัญ
1. ชั้นประเมินสิ่งท้าทาย	เป็นความเสี่ยงที่ร้ายแรงหรือไม่หากไม่เปลี่ยนแปลง
2. ชั้นแสวงหาทางเลือก	ทางเลือกนี้เป็นวิธีการที่สามารถจัดการกับสิ่งท้าทายได้หรือไม่ แสวงหาทางเลือกเพียงพอแล้วหรือไม่
3. ชั้นชั่งน้ำหนักทางเลือก	ทางเลือกใดที่ดีที่สุด ทางเลือกที่ดีที่สุดนี้สามารถสนองต่อ
4. ชั้นพิจารณาผูกมัด	ความต้องการได้หรือไม่ สามารถปฏิบัติตามทางเลือกที่ดีที่สุดได้หรือไม่สามารถยอม
5. ชั้นยืนยันแม้ได้รับการ ตอบสนองทางลบ	ให้ผู้อื่นรับรู้ได้หรือไม่ เป็นความเสี่ยงที่ร้ายแรงหรือไม่ หากไม่เปลี่ยนแปลง

ลักษณะสำคัญของขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบการจัดการของผู้ตัดสินใจ
รายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ชั้นประเมินสิ่งท้าทาย (Appraising the Challenge)

บุคคลถูกท้าทายโดยข้อมูลข่าวสาร หรือเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้รับรู้ถึงความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นอันใกล้ ก็จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุปสรรคหรือโอกาส ซึ่งท้าทายการกระทำในปัจจุบัน เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการตัดสินใจ ข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาท้าทายทำให้บุคคลเริ่มสงสัยถึงการกระทำเช่นนั้นต่อไป เมื่อผู้ตัดสินใจตอบสนองทางบวกต่อคำถามสำคัญคำถามแรก ก็ จะดำเนินการหาทางเลือกต่าง ๆ

ข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาท้าทายสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ เหตุการณ์ และการสื่อสาร เหตุการณ์อาจรบกวนความสมดุลทางจิตใจของบุคคล ทั้งนี้เพราะไม่สามารถเพิกเฉยต่ออุปสรรคได้ต่อไป หรือสิ่งที่เข้ามาท้าทายอาจเป็นการสื่อสารที่น่าสนใจ ซึ่งนำเสนอการกระทำที่น่าพอใจกว่า

เมื่อสิ่งทำทายเป็นเหตุจากข้อมูลข่าวสารที่แสดงให้เห็นถึงผลที่ไม่น่าพึงประสงค์ของพฤติกรรมที่กระทำอยู่ในปัจจุบัน บุคคลก็จะพิจารณาถึงผลนั้นอย่างรวดเร็ว หากบุคคลเห็นว่าผลนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จริง ไม่เกี่ยวข้อง หรือไม่สามารถนำไปประยุกต์ให้เข้ากับตนเอง ก็จะขจัดสิ่งทำทายเป็นออกไป แต่ถ้าบุคคลรับรู้ว่าการกระทำที่กระทำอยู่ในปัจจุบันสามารถก่อให้เกิดความสูญเสีย ซึ่งก่อนหน้านี้ตนเองไม่ได้ให้ความสำคัญก็จะยอมรับสิ่งทำทายเป็นอุปสรรคที่แท้จริง เกี่ยวข้องหรือสามารถนำไปประยุกต์ให้เข้ากับตนเอง

ทั้งนี้เพื่อให้ขั้นตอนแรกประสบความสำเร็จ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจใหม่ เหตุการณ์หรือการสื่อสารที่ทําทําจะทำให้ผู้ตัดสินใจเห็นภาพตนเองในฐานะที่เป็นต้นเหตุของความสูญเสียที่ร้ายแรง และไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นการทําพฤติกรรมเช่นเดิมต่อไป จึงเป็นสิ่งที่ขัดต่อความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบุคคล

สรุปได้ว่า สิ่งทำทําสามารถก่อให้เกิดความสมดุลภายในจิตใจของผู้ที่ทำการตัดสินใจ โดยเพิ่มจำนวนหรือความเข้มข้นของสิ่งจูงใจให้ปฏิเสธพฤติกรรมที่กระทำอยู่ การเปลี่ยนแปลงในด้านความสมดุลของผู้ตัดสินใจ จะถูกกระตุ้นให้แสวงหารูปแบบของการกระทำที่พึงปรารถนา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสวงหาทางเลือก (Surveying Alternatives)

หลังจากที่ความเชื่อมั่นของบุคคลที่มีต่อการกระทำเดิมถูกรบกวนจากข้อมูลข่าวสารที่ประกอบขึ้นในรูปของสิ่งทำทํา บุคคลจะเริ่มให้ความสนใจกับทางเลือกต่าง ๆ เมื่อเกิดการยอมรับสิ่งทำทํา ก็จะแสวงหาการกระทำที่เป็นทางเลือก ตลอดจนแสวงหาคำแนะนำ และข้อมูลข่าวสารจากผู้อื่นเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับอุปสรรค บุคคลจะแสวงหาคำแนะนำจากผู้คุ้นเคยที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีหลีกเลี่ยงความสูญเสียซึ่งเกิดขึ้นจากสิ่งทำทํา บุคคลจะสนใจข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องมากขึ้น โดยจะสนใจคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการกับสิ่งทำทําเป็นอย่างมาก แม้กระทั่งคำแนะนำที่ไม่สอดคล้องกับข้อผูกมัดที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยปกติแล้วผู้ตัดสินใจส่วนใหญ่มีความ

โน้มเอียงที่จะยึดถือเอาการกระทำซึ่งตนเองได้ผูกมัดอยู่ในปัจจุบัน แต่หลังจากที่เปิดรับสิ่งท้าทายที่มีอำนาจ บุคคลจะต้องการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับทางเลือกที่ดีกว่า

ในขั้นตอนแรกของการแสวงหาทางเลือก อาจจะนำไปสู่รูปแบบของพฤติกรรมที่เป็นอคติหรือปราศจากอคติเพื่อต่อต้านวิธีการจัดการกับสิ่งท้าทายวิธีอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เข้ามากระตุ้น บุคคลจะแสวงหาทางเลือกที่มีอยู่ได้อย่างกระตือรือร้น โดยขอคำแนะนำจากผู้อื่น

ขณะที่บุคคลแสวงหาทางเลือกในขั้นตอนที่ 2 นี้ ก็จะพิจารณาขจัดทางเลือกที่เห็นว่าไร้ผลหรือต้องใช้ความพยายามมากในการจัดการสิ่งท้าทาย Leventhai และ Watts (1966) กล่าวว่า การกระทำที่เป็นทางออกที่ไม่เพียงพอ จะถูกขจัดออกไปทันที

ในตอนที่ 2 ของขั้นตอนที่ 2 ผู้ตัดสินใจจะลดทางเลือกให้น้อยลง โดยตัดทางเลือกที่ยังมีโอกาสเกิดความสูญเสีย ซึ่งความสูญเสียนี้เป็นสิ่งที่คุกคามที่เกิดจากสิ่งท้าทายในด้านความสมดุล ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องอย่างมากกับการค้นพบและการเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้ ด้วยการพิจารณาในเบื้องต้นที่ผิวเผินถึงเงื่อนไขทางบวกและลบของแต่ละทางเลือก

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นชั่งน้ำหนักทางเลือก (Weighting Alternatives)

ขณะนี้ผู้ตัดสินใจได้ดำเนินมาถึงขั้นตอนของการประเมินข้อดี-ข้อเสียของทางเลือกที่มีอยู่ โดยบุคคลจะเลือกการกระทำที่ดีที่สุด และจะพิจารณาอย่างรอบคอบถึงข้อดีและข้อเสียของทางเลือกแต่ละอัน จนกระทั่งตนเองเกิดความมั่นใจว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของตน ระหว่างขั้นตอนนี้ สิ่งที่เข้ามาในความสมดุลของผู้ตัดสินใจเป็นสิ่งที่ต้องไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ผู้ตัดสินใจจะคำนึงถึงการได้รับประโยชน์และการสูญเสีย ดังนั้น ระดับของความสมดุลอาจเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เป็นการประมาณค่าความพอใจในทางเลือกต่าง ๆ ทางเลือกที่อาจก่อให้เกิดความสูญเสียหรือไม่ก่อให้เกิดผลที่คาดไว้ จะถูกปฏิเสธและนำไปสู่การพิจารณาต่อไป

เมื่อผู้ตัดสินใจระมัดระวังถึงความสูญเสียที่อาจเกิดในอนาคต ก็จะมีความระมัดระวังในการประเมินทางเลือกใหม่ๆ แต่ละอัน เมื่อบุคคลไม่สามารถที่จะขจัดภาพของผลทางลบได้ต่อไป สิ่งทำลายจะเป็นความสูญเสียที่ไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง แม้ว่าบุคคลจะถูกกระทบจากข้อมูลข่าวสารที่ทำลาย การกระทำในปัจจุบันก็ไม่ได้ถูกกำจัดออกไปจากความสมดุลในการตัดสินใจ เพราะว่าค่อนข้างจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นนิสัยมานาน จึงเห็นว่าเป็นทางเลือกที่น่าสนใจพึงปรารถนาที่สุด

บางครั้งภายหลังจากพิจารณาทางเลือกแต่ละทางอย่างรอบคอบแล้ว ผู้ตัดสินใจอาจไม่พอใจกับทางเลือกทั้งหมด ในกรณีเช่นนี้ บุคคลจะเกิดความตึงเครียด จึงแสวงหาทางแก้ที่ดีกว่า โดยบุคคลจะกลับไปยังขั้นตอนที่ 2 เพื่อพยายามแสวงหาการกระทำที่อาจดีกว่าสิ่งที่กำลังพิจารณาอยู่ในปัจจุบัน ความขุนเคืองที่ยังมีอยู่ในขั้นตอนที่ 3 สามารถกระตุ้นให้ผู้ตัดสินใจสร้างความสมดุลโดยมีทางเลือกต่าง ๆ ที่มากขึ้นและมีการพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย ของแต่ละทางเลือกมากขึ้น และสามารถนำไปสู่การค้นพบทางออก

โดยทั่วไป ขั้นตอนที่ 3 มักถูกมองว่า มีความเอียงเอนไปมา ขณะที่ผู้ตัดสินใจไม่พอใจการกระทำในปัจจุบัน แต่ก็ยังไม่เต็มใจที่จะยอมรับการผูกมัดตัวเองเข้ากับทางเลือกใด ๆ แม้ว่าบุคคลจะรู้สึกว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะต้องกระทำ บุคคลก็จะยังตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ต่อไป แสดงให้เห็นว่า บุคคลอาจจะมองข้ามการพิจารณานั้น บุคคลยังคงเปิดรับความคิดใหม่ และแสวงหาโอกาสเปลี่ยนจิตใจตราบนานเท่าที่ยังไม่ได้ผูกมัดตัวเอง

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นพิจารณาผูกมัด (Deliberating about Commitment)

หลังจากที่ตัดสินใจยอมรับการกระทำอันใหม่ ผู้ตัดสินใจจะเริ่มถึงการปฏิบัติตามการตัดสินใจและการถ่ายทอดความตั้งใจไปยังผู้อื่น ผู้ตัดสินใจตระหนักว่าในไม่ช้า บุคคลในเครือข่ายทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงหรือคนคุ้นเคยก็จะรับรู้ถึงการตัดสินใจ ผู้ตัดสินใจจะคำนึงถึงการไม่เห็นด้วยที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งบุคคลอาจจะไม่ได้คิดถึงมาก่อน

ความเกี่ยวข้องดังกล่าวจะขัดขวางการกระทำของคุณคล้ายทันทีทันใด หากปราศจากการปูทางโดยกล่าวเป็นนัยถึงสิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลง ก่อนที่จะให้ผู้อื่นรับรู้ถึงทางเลือกของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นการกระทำที่เป็นประเด็นขัดแย้ง คุณจะต้องแสวงหาวิธีการหลีกเลี่ยงความไม่เห็นชอบจากบุคคลใกล้ชิด จึงนำไปสู่กลยุทธ์ทางสังคม และแผนการสร้างความมั่นใจให้ความสำเร็จของการตัดสินใจ ได้แก่ การเตรียมคำอธิบายที่มีน้ำหนักสำหรับผู้ที่จะขัดขวาง

ขณะที่บุคคลดำเนินมาถึงจุดของการปฏิบัติตามการตัดสินใจ และการเปิดเผยการตัดสินใจต่อผู้อื่น บุคคลตระหนักว่าทันทีที่เปิดเผย เป็นการยากที่จะเปลี่ยนแปลงกลับคืนมา ความตระหนักดังกล่าว เป็นการพิจารณาถึงความรุนแรงและความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น บุคคลอาจจะสร้างความมั่นใจให้กับตนเองอีกครั้งหนึ่ง ในขั้นตอนที่ 3 หากบุคคลเห็นว่าทางเลือกไม่ก่อให้เกิดความพอใจ หรือไม่ก่อให้เกิดผลที่คาดไว้ ก็จะปฏิเสธทางเลือกนั้น แต่ในขั้นตอนที่ 4 ขณะที่บุคคลคิดถึงบุคคลคุ้นเคยซึ่งกำลังเฝ้าดูการตัดสินใจดังกล่าว บุคคลจะต้องยอมรับกับตนเองว่าไม่สามารถถกกลับการตัดสินใจได้ มิฉะนั้นก็จะรู้สึกละอายว่า เป็นการเปิดเผยความอ่อนแอให้ผู้อื่นได้รับรู้ ดังนั้น การพิจารณาของบุคคลในขั้นตอนที่ 4 นี้ จึงเป็นสิ่งที่มาคอยขัดขวางไม่ให้เกิดการถกกลับการตัดสินใจ และนำไปสู่ขั้นตอนของการผูกมัดอย่างรอบคอบ ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งกินเวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์

การตัดสินใจที่สำคัญส่วนใหญ่ไม่สามารถเก็บเป็นความลับได้นาน ผู้ตัดสินใจอาจจะเริ่มจากยอมให้คนสนิทไม่กี่คนรู้ ต่อมาเมื่อผู้อื่นในเครือข่ายทางสังคมสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคคลก็อาจตระหนักว่าควรชี้แจงให้ผู้อื่นทราบ และอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลง ผู้ตัดสินใจจะประกาศทางเลือกของตนกับผู้ทีคาดว่าจะยอมรับ และจะไม่บอกให้ผู้ทีคาดว่าจะไม่เห็นด้วยทราบ ดังนั้น การวิพากษ์วิจารณ์ก็จะไม่เกิดขึ้น เว้นแต่ว่าผู้ตัดสินใจจำเป็นต้องพึ่งพาผู้ที่อาจไม่เห็นด้วยเพื่อที่จะปฏิบัติตามการตัดสินใจหรือมีความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถทำให้ผู้ที่ไม่เห็นด้วยเชื่อโดยเร็วกว่าตนเองได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

ทันทีที่บุคคลเริ่มขั้นตอนแรกของการผูกมัดตนเอง บุคคลจะสูญเสียการนับถือตนเองหากไม่สามารถยึดถือข้อผูกมัดไว้ได้ และจะสูญเสียความนับถือทางสังคมหากไม่สามารถกระทำพฤติกรรมอันใหม่ได้สำเร็จ ข้อผูกมัดที่มีต่อผู้อื่นหรือกลุ่มอื่น จะกลายเป็นสิ่งจูงใจให้ยึดถือการตัดสินใจนี้ไว้ ดังนั้น ผู้ตัดสินใจก็จะไม่แสวงหาทางเลือกที่ดีกว่าการกระทำที่ได้ผูกมัดไปแล้วในตอนท้ายของขั้นตอนที่ 4 ผู้ตัดสินใจจะได้รับการสนับสนุนว่าจะสามารถปฏิบัติตามการตัดสินใจได้อย่างแน่นอน

ขั้นตอนที่ 5 ข้นยืนยันทนแม้ได้รับการตอบสนองทางลบ (Adhering despite Negative Feedback)

ผู้ตัดสินใจจะพอใจในทางเลือกของตนเอง และปฏิบัติตามการตัดสินใจโดยปราศจากสิ่งรบกวนได้ในขณะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม สภาวะหลังการตัดสินใจอาจจะถูกขัดขวางจากอุปสรรคหรือโอกาสอันใหม่ ขั้นตอนที่ 5 สามารถเทียบได้กับขั้นตอนที่ 1 กล่าวคือ เหตุการณ์หรือการสื่อสารที่ต้องการก่อให้เกิดการตอบสนองทางลบ ซึ่งเป็นสิ่งทำลายให้ยอมรับการกระทำอันใหม่ อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนที่ 5 นี้แตกต่างจากขั้นตอนที่ 1 ตรงที่แม้สิ่งทำลายจะสามารถก่อให้เกิดการตอบสนองทางบวกต่อคำถามสำคัญคำถามแรก คือ การพิจารณาว่าเป็นความเสี่ยงร้ายแรงหรือไม่หากไม่เปลี่ยนแปลง แม้บุคคลจะถูกทำลาย แต่ก็พอใจที่จะยึดถือการตัดสินใจเดิม เพื่อที่จะรู้สึกปลอดภัยเกี่ยวกับการยืนยันการตัดสินใจ บุคคลจะให้เหตุผลสนับสนุนเพื่อช่วยให้ได้รับประโยชน์และไม่เกิดการสูญเสีย

โดยทั่วไปการสนับสนุนภายหลังการตัดสินใจก่อให้เกิดจุดเปลี่ยนแปลงต่อการตอบสนองต่อสิ่งทำลาย ดังนั้น จึงมีเหตุการณ์และการสื่อสารที่ทำลายจำนวนน้อยที่จะทำให้บุคคลตอบสนองทางลบต่อคำถามสำคัญคำถามแรก ดังนั้น บุคคลก็จะแสดงการยืนยันการกระทำเพื่อรักษาความสมดุลของการตัดสินใจไม่ให้เปลี่ยนแปลง

เมื่อบุคคลเริ่มปฏิบัติตามการผูกมัดของการตัดสินใจ ก็อาจประสบกับการตอบสนองทางลบจากสังคมที่เป็นความไม่เห็นด้วยของสังคมต่อการตัดสินใจ การตอบสนองทางลบเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ขั้นตอนที่ 5 ก็จะสามารถอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสิ่งทำทลายดังกล่าวถูกเพิกเฉย ถูกโต้แย้งหักล้าง หรือถูกขัดขวางต่อต้าน เพื่อไม่ให้รบกวน ทั้งนี้จะได้ยืนยันการกระทำที่ได้เลือกไว้ต่อไป

ขั้นตอน 5 ขึ้นดังกล่าว จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อเป็นการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล หากการตัดสินใจไม่ได้เป็นการใช้เหตุผล ขั้นตอนที่ 2, 3 และ 4 ก็จะหมดความสำคัญ หรืออาจถูกข้ามไป

แม้เป็นการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล ขั้นตอนต่าง ๆ ของการตัดสินใจก็ไม่ได้แบ่งแยกอย่างชัดเจน ทั้งนี้ขั้นตอนการตัดสินใจทั้ง 5 ขั้นไม่ได้สรุปว่า ผู้ตัดสินใจจะดำเนินตามลำดับทุกขั้นตอน การตัดสินใจอาจจะเป็นไปตามขั้นตอนที่ 1 ถึง 5 แต่ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมา กลับคืนจากขั้นตอนที่ 3 หรือ 4 ไปยังขั้นตอนที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการตัดสินใจนั้น เป็นการตัดสินใจที่ยากลำบาก ดังนั้น ขั้นตอน 5 ขึ้นของการตัดสินใจนี้ ไม่ได้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวว่าการตัดสินใจจะต้องดำเนินไปตามแต่ละขั้น หากแต่เป็นเพียงกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ว่าผู้ตัดสินใจตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนความสมดุลของการตัดสินใจจากขั้นตอนหนึ่งไปยังอีกขั้นตอนหนึ่งอย่างไร

ปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านจิตวิทยา อาทิ กระบวนการรับรู้ การเปลี่ยนทัศนคติ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ก่อให้เกิดผลที่แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน ตัวอย่างเช่นในขั้นตอนที่ 1 แนวโน้มที่บุคคลจะตอบสนองทางบวกหรือลบต่อสิ่งทำทลายส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลายทางด้านจิตวิทยา สังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการโน้มน้ำหนัก เช่น การรับรู้ความน่าไว้วางใจของผู้ทำการสื่อสาร ความชัดเจนของเนื้อหา และความโน้มเอียงทางด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ ในขณะที่การเปิดรับสารที่มีความทำทลาย ในขั้นตอนที่ 2 จำนวนและเนื้อหาของทางเลือกที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านการแสวงหาความจำ และการรื้อฟื้น ในขั้นตอนที่ 3 กระบวนการรับรู้ ซึ่งเป็นการประเมินข้อมูลข่าวสารจำนวนมากเพื่อเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมของผู้ตัดสินใจด้านทักษะการคำนวณความเป็นไปได้ ทักษะและปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว มี

อิทธิพลต่อการเลือกและทางเลือก (Judgment and Choice) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีการตัดสินใจเชิงสถิติ (Statistical Decision Theory) ทฤษฎีเหตุผลร่วม (Multiple Attribute Utility Theory) ทฤษฎีการตัดสินใจทางสังคม (Social-Judgment Theory) และทฤษฎีการบูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Information-Integration Theory) ในขั้นตอนที่ 4 การพิจารณาการผูกมัดน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากความเด่นชัดของบุคคลและกลุ่มที่บุคคลเกี่ยวข้องด้วย และจากปัจจัยต่างๆ เช่น ด้านความดีใจของบุคคล และความสัมพันธ์ของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ความเข้าใจในกระบวนการย่อยๆ ในแต่ละขั้นตอนของการตัดสินใจจึงเกิดการการประยุกต์ข้อค้นพบที่หลากหลายในด้านการรับรู้และจิตวิทยาสังคม

การที่จะตัดสินใจอะไรนั้น ปัจจัยภายในของผู้รับสารก็มีผลต่อการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดในเรื่องของการเปิดรับข่าวสารมาประกอบการวิเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ด้วย

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์นั้น ใช้ข่าวสารเพื่อการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมถึงการใช้ข่าวสารในการตัดสินใจในกิจกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

วุฒิชัย จ๋านง (2523) กล่าวว่า การเปิดรับข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ ข่าวสารจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ชาร์ล เค แอทกิน (1973) กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากยิ่งมีสายตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวน้อย

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและผลักดันให้บุคคลนั้นเลือกเปิดรับสาร หรือเลือกรับสื่อ ซึ่งอาจเปิดจากคุณลักษณะพื้นฐานของผู้รับสารในด้านต่างๆ ดังนี้ (จารุณี บุญนิพัทธ์ ,2539)

1. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ ซึ่งมีความสำคัญเป็นลำดับแรก เนื่องจากบุคคลแต่ละบุคคลจะรับข่าวสารที่ตนมีความสนใจ และจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร แต่ถ้าผู้รับสารไม่มีความสนใจและไม่อยากรับรู้ข่าวสารนั้น แม้ปริมาณข่าวสารนั้นจะมีมากเพียงใด ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารจะไม่เกิดขึ้นเลย องค์ประกอบทางด้านจิตใจ เช่น กระบวนการเลือกรับข่าวสาร การเลือกรับรู้ทางทัศนคติ และประสบการณ์เดิมของตน

2. องค์ประกอบทางด้านสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม ประเพณี ลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิฐานะ ตลอดจนสภาพทางสังคม ซึ่งต้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสื่อสารโดยใช้ความต้องการของผู้รับสารและผู้ส่งสารว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความต้องการอะไร ถ้าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีวัตถุประสงค์ไม่ตรงกัน ผู้รับสารอาจมีปฏิกิริยาผิดไปจากที่ผู้ส่งสารต้องการ อันส่งผลให้เกิด ความล้มเหลวของการสื่อสาร (Communication Breakdown) ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติ การยอมรับ ตลอดจนพฤติกรรม

วิลเบอร์ ชแรมม์ (1973) ได้อธิบายว่า ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารจะมีแนวโน้มที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น การเลือกใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ควรจะต้องคำนึงถึงการเปิดรับข่าวสารหรือเลือกรับสื่อด้วย เพื่อให้การสื่อสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

ศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักธรรมคำสอน พิธีกรรม ที่แสดงออกถึงความเชื่อนั้นและวิธีการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ศาสนามีบุคลากรทางศาสนาเป็นผู้สั่งสอนหลักธรรม ประกอบพิธีกรรม และเป็นผู้บริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ศาสนาเป็นเรื่องความเชื่อศรัทธาในหลักธรรมคำสอน ซึ่งให้คำอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความเป็นไปอธิบายอดีต ปัจจุบันและอนาคต อธิบายสาเหตุของปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดความสงบและความหวังในชีวิต

Weber Hill (1973) กล่าวว่า ศาสนาเป็นคำตอบของปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ ความผิดหวัง ความเจ็บป่วย และความตาย คำตอบของปัญหาเหล่านี้ จะกลายเป็นที่ยอมรับกันในสังคม และจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน

ความเชื่อในศาสนาแสดงออกในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้นับถือศาสนานั้นๆ ซึ่งมีกฎหรือบัญญัติที่เรียกชื่อต่างๆ กันเป็นแนวทาง อย่างเช่น พุทธศาสนามีศีล ๕ และหลักศีลธรรมจริยธรรม หลายประการตามในพระไตรปิฎก ศาสนาคริสต์มีบัญญัติ ๑๐ ประการและบทบัญญัติอื่นๆ ที่ปรากฏในพระคัมภีร์ไบเบิลศาสนาอิสลามมีหลักเกณฑ์อย่างละเอียดในการดำเนินชีวิตในทุกด้านเหล่านี้ เป็นต้น (เสรี พงศ์พิศ ,2538)

ความเชื่อทางศาสนาจะส่งผลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของคน Johnson (1970) กล่าวว่า ศาสนามีความสำคัญต่อระบบความเชื่อและการปฏิบัติของคน ซึ่งระบบความเชื่อนี้เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อท่าที ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของคน ความเชื่อทางศาสนา จึงเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจให้พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรฯ เป็นอย่างมาก

หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญสำหรับสื่อสารกับผู้เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

ภาวนา 4

ทุกกิจกรรมในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์จะเน้นการใช้หลักการภาวนา ทั้ง ๔ คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (กองการแพทย์ทางเลือก, 2547 : ออนไลน์)

กายภาวนา : การพัฒนากาย (Physical development)

เป็นการฝึกอบรมกาย การพัฒนาร่างกายให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งหลายในทางเกื้อกูล เป็นคุณ ไม่เกิดโทษ รู้จักบริโภคปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย และยารักษาโรค) ได้ตรงตามคุณค่าที่แท้จริง ไม่บริโภคตามค่านิยม ความอ่อ้อย หรือโก้หรู ซึ่งอาจส่งผลเสียเป็นอันตรายต่อ สุขภาพได้ นอกจากนี้ยังฝึกให้รู้จักใช้อินทรีย์คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และ ใจในการติดต่อ หรือใช้สอยอุปกรณ์ เทคโนโลยี และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อศึกษาเรียนรู้ เป็นกิจหลัก ไม่ใช่เสพบริโภคเพียงเพื่อความสนุกสนาน

ศีลภาวนา : การพัฒนาศีล (Social development)

เป็นการฝึกอบรมด้านพฤติกรรม การพัฒนาด้านกายและวาจาให้มีพฤติกรรมทางสังคมไม่เบียดเบียนหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม เกื้อกูลสร้างสรรค์ ส่งเสริมสันติสุข ด้วยสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา) ดำเนินอาชีพสุจริต ดำรงตนอยู่ในระเบียบวินัยของสังคม

จิตภาวนา : การพัฒนาจิต (Emotional development)

เป็นการฝึกอบรมด้านจิตใจ การพัฒนาบุคคลให้มีจิตที่สมบูรณ์ประกอบด้วย คุณภาพสมรรถภาพ และสุขภาพจิตที่ดี คุณภาพจิตที่ดีได้แก่จิตที่มีศรัทธา เมตตา กรุณา เอื้ออาทร มีมุทิตา ความเคารพ อ่อนน้อม กตัญญูกตเวที เสียสละ มีหิริโอตตปปะ สมรรถภาพจิตที่ดี ได้แก่จิตใจเข้มแข็ง มั่นคง เพียรพยายาม อุตสาหะ วิริยะ มีความรับผิดชอบ มีสติ และสมาธิ สุขภาพจิตที่ดีได้แก่การมีจิตใจร่าเริง เบิกบาน สดชื่น อิ่มเอิบ ผ่องใส และสงบสุข

ปัญญาภาวนา : การพัฒนาปัญญา (Wisdom development)

เป็นการฝึกอบรมด้าน การพัฒนาบุคคลให้รู้จักคิด พิจารณา วินิจฉัย แก้ไขปัญหา และดำเนินการต่างๆ ด้วยปัญญา เข้าใจเหตุผล มองทุกสิ่งไปตามเหตุและปัจจัย ไม่มีอคติ ปราศจากการครอบงำของกิเลส เป็นอยู่ โดยรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต เข้าถึงอิสรภาพ ปลอดทุกข์ ปราศจากปัญหา

สำหรับการภาวนา 4 ในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนนอนอยู่ในกรรมแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ในเว็บไซต์ของเสถียรธรรมสถาน (เสถียรธรรมสถาน,2549 : ออนไลน์) ดังนี้

กายภาวนา ก็คือ การดูแลร่างกายให้พร้อมและแข็งแรง ซึ่งก็คือการออกกำลังกายของแม่ และเกี่ยวข้องกับภารกิจ อยู่ หลับ นอน

ศีลภาวนา ก็คือ การใช้ชีวิตที่ไม่เบียดเบียนของแม่ โดยการเคารพ หัวใจของลูก ไม่ทำให้ ความทุกข์ยากเกิดขึ้นกับจิต

จิตภาวนา ก็คือ การพัฒนาจิตใจของแม่ให้เข้มแข็ง หนักแน่น เป็นการรักษาจิตให้บริสุทธิ์ ไม่ขุ่นมัว

ปัญญาภาวนา ก็คือ กระบวนการจัดการของแม่เพื่อก่อให้เกิดปัญญา แม่ต้องคิดให้ ถูกต้องโดยธรรม การมาเกิดของลูกเป็นโอกาสที่จะให้แม่มีการรักษาใจลูก

การสร้างจิตประภัสสรให้กับลูกเป็นหน้าที่ของแม่ เป็นการลงทุนทำให้ลูกอย่างเต็มที่ เมื่อ แม่คิดดี ลูกก็จะคิดดี แม่มีจิตใจที่อ่อนโยน ลูกก็จะอ่อนโยน ถ้าแม่โกรธ ความโกรธ ความขุ่นมัวก็จะตกไปที่ลูก ถ้าแม่เครียดแมื่อกำลังทำร้ายลูกไปด้วย การรักษาใจของแม่ก็คือการรักษาใจของลูก และการรักษาใจของลูกก็คือการรักษาโลกเอาไว้ เพราะเราได้เด็กดีมาเกิด แม่พ่อทุกคนจึงมีหน้าที่ สร้างลูกที่ดีให้แก่โลก

อานาปานสติภาวนา

อานาปานสติภาวนา คือการเจริญสมณะโดยการมีสติกำหนดลมหายใจเข้าออก ซึ่งเป็นวิธี ที่ปฏิบัติได้ง่าย คือเพียงแต่มีสติตามดูลมหายใจเข้าออกเท่านั้น ไม่ต้องบริกรรมหรือภาวนาอะไรใน ใจ เพราะการเจริญอานาปานสติคือการดูลมหายใจนั้นเป็นสิ่งที่อยู่กับคนทุกคน คือทุกคนนั้นต้อง มีการหายใจเข้าหายใจออก เพราะลมหายใจนี้เป็นของเกี่ยวเนื่องด้วยกาย คือเป็นกายสังขาร เป็น ของปรนเปรอกายให้เป็นอยู่ ดังนั้นการทำจิตให้สงบโดยการเจริญอานาปานสติ จึงนับได้ว่าเป็น การปฏิบัติที่มีอยู่แล้วในกายของมนุษย์ทุกคน ไม่ต้องขวนขวายหามาหรือสร้างขึ้นแต่ใช้สิ่งที่มีอยู่ใน กาย ซึ่งนับได้ว่าเป็นฐานหนึ่งในสติปัฏฐาน ๔ คือ ฐานกายในกาย และการเจริญอานาปานสตินี้ยัง เป็นสูตรสูตรเดียวในการเจริญสมณะที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องว่า ผู้ที่เจริญอานาปานสตินั้น กระทำให้บริบูรณ์ดีแล้วจะเป็นผู้มีสติสมบูรณ์ จะทำให้การเจริญสติปัฏฐาน ๔ บริบูรณ์ เมื่อการ เจริญสติปัฏฐาน ๔ บริบูรณ์แล้ว ก็จะทำให้โพชฌงค์ ๗ บริบูรณ์ เมื่อโพชฌงค์ ๗ บริบูรณ์แล้วจะทำ ให้แจ้งซึ่งวิชาและวิมุตติ ดังนั้นการเจริญอานาปานสติจึงนับได้ว่าเป็นสูตรที่ปฏิบัติควรศึกษา อย่างยิ่ง เป็นเครื่องมือภาวนาให้เกิดความสงบภายใน จนสามารถใคร่ครวญธรรมและเข้าถึง สภาวะของธรรมสัจจะได้

ปัจจุสมุปบาท

ปัจจุสมุปบาท เป็นหลักธรรมข้อหนึ่งในพุทธศาสนา อธิบายถึงความทุกข์ว่าจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และจะดับลงได้อย่างไรโดยละเอียด คำว่า“ปัจจุ” แปลว่า “อาศัย” คำว่า “สมุปบาท” แปลว่า “เกิดขึ้นพร้อม” การที่ทุกข์เกิดขึ้นและดับไปนั้น มีลักษณะเป็นธรรมชาติที่อาศัยกันและกัน เกิดและดับ เป็นการแสดงให้เห็นว่า ไม่มีสัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขาอยู่ที่นั่นหรือจะเวียนว่ายต่อไป มัน เป็นเพียงธรรมชาติล้วน ๆ ที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

ปัจจุสมุปบาท สำหรับภาษาคนธรรมดาสามัญที่สุด หมายถึง พุทธิของจิตที่เกิดขึ้น เป็นไปเพื่อทุกข์ แล้วก็รวดเร็วรุนแรงเหมือนสายฟ้าแลบ แล้วก็มีอยู่ในชีวิตประจำวันของคนเรา นั่นคือ การแสดงให้เห็นเรื่องความทุกข์ที่เกิดขึ้นในรูปสายฟ้าแลบในจิตใจของคนเราเป็นประจำ การที่จะดับทุกข์ได้นั้น ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง คือ การมีสติอยู่ตลอดเวลา มีสติเมื่อมีอารมณ์มากระทบ มีสติสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาอย่าให้กระแสปัจจุสมุปบาทเกิดขึ้นมาได้ ความโง่จะเกิดไม่ได้ อวิชชาเกิดไม่ได้ คือ ความเป็นอยู่ชอบเป็นอยู่ชนิดที่ความทุกข์เกิดไม่ได้

ปัจจุสมุปบาทธรรม 11 ประกอบด้วย (พุทธทาสภิกขุ-ธรรมสภา)

อวิชชา เป็นปัจจัยจึงเกิด สังขาร

สังขาร เป็นปัจจัยจึงเกิด วิญญาณ

วิญญาณ เป็นปัจจัยจึงเกิด นามรูป

นามรูป เป็นปัจจัยจึงเกิด อายตนะหก

อายตนะหก เป็นปัจจัยจึงเกิด ผัสสะ

ผัสสะ เป็นปัจจัยจึงเกิด เวทนา

เวทนา เป็นปัจจัยจึงเกิด ตัณหา

ตัณหา เป็นปัจจัยจึงเกิด อุปาทาน

อุปาทาน เป็นปัจจัยจึงเกิด ภพ

ภพ เป็นปัจจัยจึงเกิด ชาติ

ชาติ เป็นปัจจัยจึงเกิด ชรา มรณะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส

ปฏิจจสมุปบาท เป็นหนึ่งในหลักธรรมที่คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ใช้สื่อสารกับสมาชิกโครงการ เพื่อให้รู้เท่าทันความทุกข์และวิธีดับทุกข์ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งครรภ์

ก่อนหน้าที่จะคิดวางแผนเพื่อเพิ่มสมาชิกในครอบครัวขึ้นมาอีก 1 คนนั้น สามีภรรยาจะต้องพิจารณาความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจก่อน เพราะการมีสมาชิกใหม่เข้ามาในครอบครัว หมายถึง ภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่และไม่อาจที่จะผลักให้เป็นความรับผิดชอบของคนอื่นได้ ดังนั้น เมื่อตัดสินใจที่จะมีลูกแล้ว ก็ควรที่จะพิจารณาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ (ปณิธิ พุทธภรณนา, 2548)

สุขภาพร่างกายของคุณแม่ ต้องแข็งแรง ไม่ทำตัวเสี่ยงต่อภาวะความผิดปกติทั้งต่อตนเองและทารกในครรภ์และควรหมั่นไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายอย่างละเอียด เพื่อตรวจดูความเรียบร้อยของร่างกายก่อนการตั้งครรภ์ กระบวนการต่อมา คือ การตรวจหาความผิดปกติของพันธุกรรมและการตรวจเลือด เนื่องจากพันธุกรรมของคนนั้นมีโอกาสที่จะเกิดความผิดปกติได้ เพราะอาจมีคนในครอบครัวของฝ่ายสามีหรือภรรยาที่มีประวัติเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรม

อาหารการกิน ในระยะของการเตรียมตัว คุณแม่จะต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังในเรื่องของอาหารการกินเป็นสำคัญ หลีกเลี่ยงอาหารจำพวกไขมัน แป้ง หรืออาหารที่ให้ปริมาณแคลอรีสูง ๆ เพราะคุณแม่ที่มีน้ำหนักตัวมากเกินไปมีโอกาสที่จะมีปัญหาดังกล่าวระหว่างตั้งครรภ์ได้ เช่นเดียวกับคุณแม่ที่มีน้ำหนักตัวน้อยเกินไปก็อาจจะมีปัญหาเรื่องกระบวนการสืบพันธุ์ได้และการตั้งครรภ์ในครั้งต่อไป ดังนั้น เพื่อให้แน่ใจว่าการตั้งครรภ์จะไม่เกิดความผิดปกติขึ้น ควรที่จะไปพบแพทย์เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับน้ำหนักที่ตั้งที่เหมาะสมกับตัวคุณแม่

บุหรี่ คุณแม่ที่สูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงต่อการที่ทารกในครรภ์จะเสียชีวิตตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เนื่องจากสารในบุหรี่จะไปขัดขวางการเจริญเติบโต ขัดขวางการลำเลียงออกซิเจนทำให้ทารกขาด

ออกซิเจน รวมถึงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ ถึงแม้จะดื่มในปริมาณน้อยก็สามารถก่อให้เกิดอันตรายกับทารกได้เช่นเดียวกัน

เวลา ในช่วงชีวิตของมนุษย์นั้นเต็มไปด้วยความวุ่นวายและภาระหน้าที่หลายอย่างจนในบางครั้งแทบจะไม่มีเวลาให้กับตัวเอง นอกจากเวลาที่ต้องมีให้กับลูกน้อยแล้ว เวลาสำหรับครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน ในบางครั้งเวลาที่คุณแม่จะมีให้คุณพ่ออาจจะถูกตัดทอนลงไป รวมถึงความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบ้านอันเนื่องมาจากเวลาทั้งหมดจะถูกดึงไปให้กับลูกแต่เพียงผู้เดียว ด้วยเหตุนี้พ่อแม่ที่วางแผนว่าจะมีลูกจะต้องคำนึงถึงเรื่องเวลาเป็นสำคัญเพราะในการมีลูกสักคน พ่อแม่ต้องทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ และเวลาที่มีทั้งหมดให้กับเขา เพราะทารกนั้นต้องการความรัก ความสนใจ ใส่ใจดูแลจากพ่อแม่ตลอดเวลาและตลอดชีวิต

อายุ ตราบใดที่คุณแม่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง อายุก็ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญสำหรับการตั้งครรภ์ เพราะสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงจะทำให้ทารกเกิดมารอดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมา เช่น กลุ่มดาวน์ซินโดรม เป็นต้น

อารมณ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดว่าคุณแม่สามารถมีลูกได้หรือไม่ ภาวะการให้กำเนิดลูกและภาวะความเป็นพ่อแม่่มือใหม่จะส่งผลกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกของคนในครอบครัวทุกคนไม่มีข้อยกเว้น มีทั้งความสุข ความตื่นเต้น สงสัย วิตกกังวล กัดดัน สับสน กับสมาชิกใหม่ที่กำลังจะมาถึงและรูปร่างของคุณแม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ตื่นกลัวกับการคลอดลูก และที่สำคัญ บุคคลที่จะได้รับผลกระทบจากอารมณ์ที่เปลี่ยนไปนี้ก็คือ สามี เพราะเขาอาจจะรู้สึกได้ในบางครั้งที่เขากลายเป็นส่วนเกินของบ้าน ดังนั้น คุณแม่ควรที่จะหาเวลาได้พูดคุยและปรับความเข้าใจถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นด้วย

การเงิน การเลี้ยงดูเด็กสักคนให้มีชีวิตรอดได้นั้น นอกจากความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่นแล้ว ปัจจัยเรื่องเงินทองก็สำคัญ พ่อแม่ต้องวางแผนเรื่องการใช้จ่ายให้ดี

การออกกำลังกาย จะเป็นประโยชน์กับทั้งสุขภาพของคุณแม่และคุณลูกเอง ซึ่งจะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการทานอาหารที่ดี มีประโยชน์ การได้ยืดเส้นยืดสายจะช่วยให้ร่างกายผ่อนคลาย ลดอาการเกร็งและเป็นการเปิดโอกาสให้อุ้งเชิงกรานได้ขยายตัวออกได้ง่าย

สิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญที่จะทำให้การตั้งครรภ์ผ่านพ้นไปด้วยดี คือ การที่คุณแม่รู้จักระมัดระวังตัวจากอันตรายที่แฝงอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน

การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์เมื่อตั้งครรภ์

ด้วยฮอร์โมนที่ขึ้นๆลง ๆ อยู่ตลอดเวลา จึงทำให้อารมณ์ของคุณแม่เปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ไม่เพียงแต่ร่างกายของคุณแม่เท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อตั้งครรภ์ แต่อารมณ์ ความรู้สึกของคุณแม่เองก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย บางครั้งอารมณ์ของคุณแม่ก็แกว่งไปมา ไม่มั่นคง หรือมีอารมณ์ที่แปลกไปจากเดิม

สิ่งที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของคุณแม่ที่ตั้งครรภ์นั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนแรก คือ การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน อารมณ์ของคุณแม่จะไม่มั่นคง บ่อยครั้งที่จะหัวเราะ ร้องไห้ ซึมเศร้า กัดฟัน รำเริง อ่อนล้า หรือบางทีก็รู้สึกกระปรี้กระเปร่าขึ้นมาเฉย ๆ หรืออยู่ดี ๆ ก็ร้องไห้อย่างไม่มีเหตุผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องปกติของช่วงเวลานี้ที่คุณแม่จะควบคุมอารมณ์ได้ยากกว่าปกติ เนื่องจากระดับฮอร์โมนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจะเข้ามามีอิทธิพลและควบคุมอารมณ์ของคุณแม่เอาไว้ ดังนั้นคุณแม่จึงไม่จำเป็นที่จะต้องกังวล หรือเสียใจ ละอายกับอารมณ์หงุดหงิดและโมโหของตัวเอง

ส่วนที่สอง คือ การเปลี่ยนแปลงของรูปร่าง ในภาวะปกติการที่ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปได้ค่อนข้างใช้เวลานานพอสมควร กว่าที่จะเห็นความเปลี่ยนแปลงนั้นได้ แต่เมื่อตั้งท้องแล้ว คุณแม่จะใช้เวลาไม่นานร่างกายก็จะเปลี่ยนแปลงไป และรู้สึกได้ถึงความผิดปกตินั้น โดยที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปร่างเลย อาจกังวลกับน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น จนส่งผลต่ออารมณ์

อารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นกับคุณแม่

1. สับสน ลูกคนแรกสำหรับคุณแม่แล้วเขาสามารถสร้างความตื่นเต้นได้ไม่ยาก แต่ในอนาคตที่ต่อมา เขาอาจสร้างความหวาดหวั่นให้กับคุณแม่ได้ เมื่อนึกถึงหน้าที่ความรับผิดชอบที่รอคอยอยู่ข้างหน้า ถึงแม้ช่วงเวลากการตั้งครรภ์จะเป็นช่วงเวลาที่มีความสุขมากที่สุดในชีวิตของคนเป็นแม่ แต่ก่อนหน้านั้นที่เคยมีอิสระที่จะทำอะไร ไปไหนก็ได้ ไม่ต้องห่วงกังวลอะไรมาก แต่เมื่อตั้งท้อง ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เคยมีมาก็จะถูกรบกวนจากความรับผิดชอบที่อยู่ข้างหน้า ทำให้คุณแม่เกิดความสับสนว่าจะทำอย่างไรดี ดังนั้น คุณแม่ควรที่จะทำจิตใจให้แจ่มใส ร่าเริง คุณพ่อก็ทำหน้าที่ให้กำลังใจคุณแม่ เพื่อเป็นการสร้างความสุขให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง และทำให้คุณแม่เกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นว่าจะช่วยประคับประคองลูกไปได้ตลอด

2. หวาดกลัว ความหวาดกลัวเป็นบ่อเกิดของอารมณ์ต่าง ๆ ที่จะตามมา โดยเฉพาะเมื่อนึกถึงภาพการคลอดลูก การกลัวว่าลูกจะพิการ ซึ่งความกลัวเหล่านี้ มักจะเกิดขึ้นกับคุณแม่ มือใหม่ที่ขาดคนแนะนำหรือมีที่ปรึกษา ดังนั้น ขอให้มั่นใจและเชื่อมั่นในประสบการณ์และความรู้ความสามารถของแพทย์ ความกลัวอีกอย่างหนึ่ง คือ กลัวว่าตนเองจะเป็นพ่อแม่ที่ดีที่สุดได้อย่างไร การที่จะเรียกความเชื่อมั่นกลับมาได้ก็คือ การศึกษาหาความรู้ ปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากผู้มีประสบการณ์มาก่อน

3. ความฝัน ความฝันส่วนมากมักจะเกิดจากการที่คนเราเกิดความเครียด กดดัน แต่ไม่สามารถระบายออกมาได้ จึงเก็บสะสมไว้ในสมอง รอเวลาระเบิดออกมา ทางออกหนึ่งของความกดดัน คือ การระเบิดออกมาทางความฝัน คุณแม่มักจะวิตกกังวลและเก็บเอาไปฝันจนทำให้ร่างกายพักผ่อนไม่เพียงพอ ส่งผลถึงอารมณ์ ทำให้รู้สึกไม่สบายใจ ดังนั้น ควรจะหาทางระบายความวิตกกังวล เช่น หาคนปรับทุกข์ด้วย เพราะการระบายจะทำให้รู้สึกดีขึ้น

4. หงุดหงิด ในระหว่างตั้งครรภ์ จะพบว่า คุณแม่จะหงุดหงิดง่ายมาก คุณแม่จึงต้องทำใจให้ยอมรับกับสิ่งที่เป็นอยู่ให้ได้ และพยายามเอาชนะอารมณ์นั้น การนั่งสมาธิ หรือทำใจให้สงบนิ่ง

เยือกเย็นลง จะทำให้ดีขึ้น หรือถ้ายังไม่ดีขึ้น ลองนึกว่า ถ้าคุณแม่อารมณ์ไม่ดีอยู่ตลอดเวลา จะทำให้ลูกที่คลอดออกมามีหน้าตาเหมือนคนคิดมาก ไม่น่ารัก จะช่วยให้จิตใจของคุณแม่สงบลง ผ่อนคลาย และไม่วิตกกังวลมากเกินไป

ด้วยอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา ล้วนส่งผลให้คุณแม่เกิดอาการเครียดขึ้นได้ ซึ่งความเครียดนั้น ถ้ามีเพียงเล็กน้อยจัดเป็นภาวะปกติ และส่งผลดีต่อทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะจะทำให้คุณแม่มีความตื่นตัว ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงในช่วงตั้งครรภ์ จะส่งผลให้การดูแลครรภ์ดีขึ้น โดยคุณแม่จะใส่ใจในทุก ๆ ด้านมากขึ้น แต่ถ้าเครียดมากเกินไป ก็จะทำให้เกิดความผิดปกติต่อร่างกายและจิตใจได้ โดยเฉพาะในช่วงการตั้งครรภ์ ช่วง 3 เดือนแรก จะทำให้คุณแม่มีความเสี่ยงต่อการแท้งบุตรสูงขึ้น หรือถ้าเกิดในช่วงอายุครรภ์มากขึ้น ก็จะมีความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนดได้

นอกจากนี้ ความเครียดยังส่งผลกระทบต่อระบบการทำงานอื่น ๆ ในร่างกายคุณแม่ ซึ่งจะทำให้ฮอร์โมนแห่งความเครียดหลั่งออกมามาก อาจจะทำให้รู้สึกเบื่ออาหาร ท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องผูก อาหารไม่ย่อย นอนไม่หลับ ดำเนินชีวิตประจำวันไม่สดชื่น ส่งผลต่อระบบการไหลเวียนของเลือดไปที่บริเวณรกมีความผิดปกติ จนทำให้ทารกตัวเล็ก เจริญเติบโตช้าผิดปกติได้ (นิตยสารรักลูก ฉบับที่ 37 มิถุนายน 2552 ปีที่ 27 หน้า 86)

การศึกษาในเรื่องของความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจแนวคิดและวัตถุประสงค์ของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์มากยิ่งขึ้น และทำให้เข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคุณพ่อคุณแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือได้ให้กำเนิดลูกแล้วซึ่งเป็นสมาชิกของโครงการได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ดังกล่าวแล้ว การศึกษาในเรื่องของพัฒนาการการได้ยินของทารกในครรภ์จะช่วยอธิบายถึงเหตุผลและวิธีการสื่อสารที่โครงการจิต

ประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ใช้สื่อสารกับสมาชิกโครงการได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก “โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์” ของเสถียรธรรมสถานให้ความสำคัญกับการสื่อสารโดยเริ่มต้นตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ โดยสื่อสารผ่านพ่อและแม่ไปยังลูกที่กำลังอยู่ในครรภ์ นั่นเอง

พัฒนาการการได้ยินของทารกในครรภ์

รศ.พญ. ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2543) กล่าวว่า ระหว่างที่พ่อแม่เรียนรู้ลูก พ่อแม่ก็จะได้เรียนรู้ตัวเองไปพร้อม ๆ กัน ทำให้พ่อแม่มองเห็นความงามแห่งชีวิตและความสำคัญของการเป็นพ่อแม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองทำให้พ่อแม่เป็นพ่อแม่ที่พร้อมจะเลี้ยงดูลูกให้เติบโต มีพัฒนาการที่ดีและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

พัฒนาการของทารกในครรภ์นั้น เมื่อแม่มีอายุครรภ์ได้ประมาณ 4 เดือนครึ่งอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการได้ยินของทารกจะพัฒนาจนสมบูรณ์แบบแล้ว สมองส่วนเทมโพราลโลบซึ่งมีความสำคัญที่สุดต่อการได้ยินได้พัฒนาขึ้นและเมื่อแรกเกิดสมองส่วนนี้ก็จะมีไขมันห่อหุ้มเส้นใยสมองเรียบร้อยแล้ว ในขณะที่สมองส่วนอื่นยังเพิ่งเริ่มสร้าง นักวิทยาศาสตร์พบว่า ทารกในครรภ์มิใช่เพียงแต่ได้ยิน แต่สามารถที่จะเลียนเสียงหรือเรียนรู้เกี่ยวกับคำพูด พยายามขยับกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงโดยเฉพาะในลักษณะของการร้องไห้ ซึ่งสามารถทำให้เด็กร้องไห้ได้ทันทีหลังคลอด (รศ.พญ. ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2543)

เสียงเต้นของหัวใจแม่เป็นสิ่งที่กระตุ้นที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการเกี่ยวกับการได้ยินของลูกเนื่องจากเป็นเสียงที่ใกล้ตัวลูก มีจังหวะค่อนข้างคงที่และสม่ำเสมอ และพบว่าทารกในครรภ์อายุ 7 เดือนมีการเคลื่อนไหวร่างกายตอบสนองต่อเสียงของแม่ เซลล์ผิวหนังทุกส่วนของร่างกายมีส่วนเกี่ยวข้องกับการได้ยิน เนื่องจากเซลล์ผิวหนังสามารถรับคลื่นเสียงแล้วส่งต่อไปยังสมองได้

นอกจากนี้ ในสมองเกี่ยวกับการได้ยินได้มีการสร้างแผนที่สำหรับเสียงต่าง ๆ เมื่อคนเราได้ยินเสียงที่มีความแตกต่างกัน เช่น เสียง E กับเสียง I จะมีการทำงานของเซลล์สมองเกิดขึ้นคนละที่ และถ้าได้ยินเสียงเดิมอีก เช่น เสียง “พ่อ” หรือ “แม่” สมองส่วนที่เคยได้รับเสียง “พ่อ” ก็จะทำงาน ถ้าเป็นเสียง “แม่” สมองส่วนที่เคยได้รับเสียง “แม่” ก็จะทำงาน ถ้าหากเสียงใกล้เคียงกันมาก เช่น เสียง “รา” กับ “ลา” สมองอาจจะไม่สามารถแยกได้ ทำให้เซลล์สมองที่ดูแลสองเสียงนี้ทำงานขึ้นพร้อม ๆ กัน เนื่องจากว่าเซลล์สมองระหว่างเสียงสองเสียงนี้จะอยู่ใกล้กันมากไม่สามารถแยกความแตกต่างได้พอเด็กอายุประมาณ 1 ปี แผนที่การได้ยินในสมองจะมีโครงสร้างที่สมบูรณ์

การทำงานของกราดได้ยินนั้นทำงานควบคู่กับการเห็น เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเขียน ที่เรียกว่า ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของประสาทส่วนในของหูกับการเห็น คนไข้ที่อ่านหนังสือไม่ได้เหล่านี้จะไม่ใช่คนหนังสือบนแผ่นกระดาษ แต่จะเห็นตัวหนังสือลอยละล่องอยู่บนกระดาษ บางครั้งเห็นตัวหนังสือกลับหัวกลับหางทำให้ไม่สามารถจะอ่านหนังสือได้

นักวิจัยพบว่า ประสาทการได้ยินและประสาทสัมผัสมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาก โดยเฉพาะเสียงสูงหรือเสียงต่ำจะใกล้ชิดกับประสาทสัมผัสมากกว่าเสียงแหลมสูง อย่างเช่น เด็กที่ขาดการสัมผัสมาตั้งแต่เล็ก ๆ จะชอบฟังเพลงที่ตั้งมาก ๆ ประเภทเพลงร็อคที่ตั้งสนั่น เพราะเสียงเพลงที่ตั้งมาก ๆ อย่างนี้จะทำให้เกิดการสันสะเทือนที่ไปกระทบประสาทสัมผัส ซึ่งเด็กไม่ค่อยได้รับมาก่อนนั่นเอง (รศ.พญ. ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2543)

พัฒนาการการได้ยินของทารก เป็นสิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีสำหรับการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับทารกได้ตั้งแต่อายุในครรภ์ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ ที่เน้นการสื่อสารธรรมะกับทารกในครรภ์ โดยผ่านทางพ่อและแม่ เพื่อที่จะสร้างเด็กที่มีจิตใจงดงามเป็นคนดีของสังคม และเป็นการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นและเข้มแข็ง เพื่อที่พร้อมจะช่วยกันสร้างลูกให้เป็นคนดีต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุลนรี แนวพานิช (2547) ได้ศึกษาเรื่อง *กระบวนการสื่อสารในการจัดการโครงการสะพานบุญของวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี* พบว่า กระบวนการสื่อสารในการจัดการโครงการมีเป้าหมายหลัก 6 เป้าหมาย คือ 1. เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร 2. เพื่อเชิญชวนให้บริจาคสิ่งของ 3. เพื่อเชิญชวนให้มาซื้อสินค้า 4. เพื่อเชิญชวนให้ผู้ด้วยโอกาสเข้ามารับความช่วยเหลือ 5. เพื่อขอพบผู้ที่นำสิ่งของมาบริจาค 6. เพื่อควบคุมการดำเนินงานของสมาชิก สำหรับปัจจัยที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของโครงการสะพานบุญคือ ปัจจัยการสื่อสารซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผลิตภรณ์ บุคคล สื่อ พื้นที่

พรดี สะสมบัติ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง *กระบวนการสื่อสารในการรณรงค์เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมมารดาของกลุ่มนมแม่* พบว่า กระบวนการสื่อสารของกลุ่มนมแม่ในการรวมกลุ่มเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมมารดาสามารถแบ่งออกเป็น 5 ระยะ คือ ระยะก่อตั้ง ระยะหาแนวร่วม ระยะดำเนินกิจกรรม ระยะขยายข่าย และระยะกลุ่มเข้าสู่โครงสร้างของสังคม และกระบวนการสื่อสารของกลุ่มนมแม่ในการรณรงค์ต่อสาธารณชน ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนคือ 1. การกำหนดเป้าหมายในการรณรงค์ 2. วัตถุประสงค์ของการรณรงค์ 3. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์ 4. กำหนดข้อมูลและประเด็นในการรณรงค์ 5. ช่องทางการสื่อสาร 6. กลยุทธ์การใช้สารของกลุ่มนมแม่ 7. กลยุทธ์การใช้สื่อของกลุ่มนมแม่ 8. การวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มนมแม่ใช้รูปแบบการสื่อสารในการสร้างและขยายกลุ่ม โดยใช้วิธีการสื่อสารแบบปากต่อปากและสื่อสารผ่าน connection เป็นหลัก

เดชานนท์ มหาภาพ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง *เรื่องกลยุทธ์การสื่อสารในโครงการเพื่อบำบัดยาเสพติดปฏิบัติธรรมนำปัญญา* พบว่า การสื่อสารในกระบวนการฝึกอบรมเป็นการสื่อสารกลุ่มใหญ่ที่มีลักษณะการสื่อสารทางเดียวและการสื่อสารสองทางควบคู่กันไป โดยมีองค์ประกอบกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยผู้ส่งสาร สาร และสื่อที่นำมาใช้ในการฝึกอบรม

ยุพดี บุณธ์ชวาล (2546) ได้ศึกษาเรื่อง *ปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วนของวัยรุ่นสตรีในกรุงเทพมหานคร* พบว่า ขั้นตอนในการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วน มี 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจ และระยะหลังการตัดสินใจ โดยในระยะการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแสวงหาทางเลือก ขั้นชั่งน้ำหนักทางเลือก และขั้นพิจารณาผูกมัด ในระยะหลังการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้น

ต้องการเปลี่ยนแปลงตัวเอง ขึ้นพบอาการตอบสนองทางลบ ขึ้นหาเหตุผลมาสนับสนุนการตัดสินใจแม้ได้รับการตอบสนองทางลบ และขึ้นยืนยันการตัดสินใจที่จะบริโภคยาลดความอ้วนต่อไป โดยเพื่อน คือสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากที่สุด เนื้อหาสารที่ยกตัวอย่างให้เห็นด้านของคนที่กินยาแล้วผอมและประสิทธิผลของยาลดความอ้วน เสนอทางปัญหาที่ตอบสนองความต้องการมากที่สุด เป็นเนื้อหาสารที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วน และปัจจัยภายในของผู้รับสารเป็นปัจจัยแรกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วน

วรภัทร์ สังข์น้อย (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ญาติผู้เสียชีวิต โดยปัจจัยภายในตัวญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความเชื่อ และปัจจัยเสริม 5 ประการ ได้แก่ การรับรู้เรื่องชีวิต ความรู้ ความตั้งใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และบุคลิกภาพ ส่วนปัจจัยภายนอกตัวญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ บุคลากรทางแพทย์ และปัจจัยเสริม 3 ประการ ได้แก่ บุคคลใกล้ชิด ลักษณะผู้เสียชีวิต และสื่อ นอกจากนี้ยังพบว่า ขั้นตอนของการตัดสินใจนั้น แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจ และระยะหลังการตัดสินใจ

รุ่งทิพ สุนทรโรทก (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าของเยาวชนในสถานศึกษา พบว่า ขั้นตอนในการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าของเยาวชนในสถานศึกษามี 4 ขั้นตอน คือ การรับรู้ การสำนึก การสารภาพ และการดำเนินการเพื่อยุติการเสพยาบ้า โดยมีสื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ในขณะที่สื่อมวลชนมีบทบาทเป็นตัวกระตุ้นชั่วคราว ส่วนสื่อเฉพาะกิจมีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าน้อย ส่วนเนื้อหาที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้า ได้แก่ เนื้อหาที่สร้างความกลัว แสดงความเศร้าโศก แสดงถึงความโกรธ และสะท้อนภาพชีวิตจริง นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านผู้รับสารเองก็มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้า คือ ความต้องการมีสุขภาพแข็งแรง ความกลัวที่จะถูกจับกุม ความต้องการให้เพื่อนยอมรับ ความต้องการอนาคตที่ดี และความปรารถนาให้พ่อแม่รักยิ่งขึ้น

อัครมพร บัดติยา (2549) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารของมูลนิธิคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอดและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการนวดแผนไทยโดยคนตาบอด พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก ซึ่งประกอบไปด้วย 1. กลยุทธ์การใช้สื่อบุคคลเป็นสื่อหลัก สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชนและสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อสนับสนุน 2. กล

ยุทธศาสตร์สร้างเครือข่าย 3. กลยุทธ์การให้หน่วยเคลื่อนที่บริการสังคม และ กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรับ คือ 1. สื่อบุคคลยังคงเป็นสื่อหลัก และสื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชนเป็นสื่อสนับสนุน 2. กลยุทธ์การให้ความรู้ 3. กลยุทธ์การให้คำปรึกษาและติดตามอาการ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการนวดแผนไทย แบ่งได้เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ทักษะคนติ และปัจจัยเสริม และปัจจัยภายนอก อันประกอบด้วยปัจจัยหลัก ได้แก่ ความชำนาญของหมอนวดตาดอบอดและคุณภาพของการบริการ ส่วนปัจจัยเสริม ได้แก่ ความน่าเชื่อถือขององค์กร ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ สุขภาพ สื่อบุคคล และความสะอาด

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน” นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ มุ่งศึกษาที่ผู้สื่อสาร นั่นก็คือ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร การสื่อสารการตลาด การสื่อสารประชาสัมพันธ์ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อ อันประกอบไปด้วย สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรมและสื่อใหม่ รวมถึงการใช้สื่อเพื่องานประชาสัมพันธ์ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาว่า คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีวิธีการสื่อสารกับสาธารณชน การใช้สื่ออย่างไรบ้าง จึงทำให้โครงการเป็นที่รู้จักและมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง ส่วนที่ 2 คือ มุ่งศึกษาที่ตัวผู้รับสาร ซึ่งก็คือสมาชิกของโครงการ(พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือให้กำเนิดลูกแล้ว) ได้แก่ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 และ 3 คือ เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือให้กำเนิดลูกแล้ว และปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือให้กำเนิดลูกแล้วโดยส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการสื่อสาร อันได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อและผู้รับสาร แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มาเป็นกรอบในการวิจัย โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปปรับปรุงแนวทางการจัดการสื่อสารของหน่วยงาน องค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ ที่จัดทำโครงการที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว แม่ที่ตั้งครรภ์ หรือโครงการที่เกี่ยวกับการนำธรรมะมาใช้เพื่อพัฒนาคนและสังคมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัย การสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดด้านระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
3. ขั้นตอนในการทำวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษา กระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอน อยู่ในครรภ์ กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่ เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการและปัจจัยการ สื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียม ตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็น แนวทางให้กับหน่วยงาน องค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ ในการทำโครงการที่ส่งเสริมการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โครงการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับคุณแม่ที่ตั้งครรภ์ หรือโครงการที่เกี่ยวกับการนำธรรมะมาใช้เพื่อพัฒนาคนและสังคมให้ดียิ่งขึ้น

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) นอกจากนี้ ยังได้ใช้วิธีการ Snowball Technique โดยสอบถามเจ้าหน้าที่ประจำโครงการเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้แนะนำผู้ที่เป็นสมาชิกของโครงการที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการได้ต่อไป และเมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์สมาชิกโครงการแล้ว ก็จะให้สมาชิกได้แนะนำสมาชิกท่านอื่น ๆ ต่อไปจนผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนทั้งสิ้น 39 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 คณะทำงานของโครงการ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย

- 2.1.1 ผู้ก่อตั้งโครงการ ได้แก่ แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต
- 2.1.2 เจ้าหน้าที่โครงการ จำนวน 2 คน ได้แก่
คุณสุนทรีย์ กุลนันทน์ เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ
คุณปิยดา หนูแสง ผู้ช่วยประสานงานโครงการ
- 2.1.3 เจ้าหน้าที่บ้านสายสัมพันธ์ที่ทำงานร่วมกับโครงการ ได้แก่
คุณชนภา ปลื้มจิตต์
- 2.1.4 วิทยากรอาสาสมัครในโครงการ ได้แก่ รศ.กวรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์
อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- 2.1.5 อาสาสมัคร ได้แก่ คุณธเนศ สุขวัฒน์

2.2 สมาชิกโครงการ จำนวน 33 คน

ได้แก่ พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ไม่จำกัดอายุครรภ์ รวมถึงพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการและได้ให้กำเนิดลูกแล้วอายุไม่เกิน 1 ปี รายละเอียด ดังนี้

- 2.2.1 พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมตั้งแต่ยังไม่ตั้งครรภ์ จำนวน 2 คน (1 คู่) ได้แก่
 - คุณสุธน – คุณแสงดาว ประจัญญา
- 2.2.2 พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมขณะกำลังตั้งครรภ์ จำนวน 8 คน (4 คู่)
 - คุณกัญญาพร พัฒนาศักดิ์และคุณอวัช จารุวัฒนดิกล
 - คุณอาคม ศรีวิสุทธิและคุณปฐมมา วงษ์อุ้น
 - คุณอนุกุล ตันติมาสน์และคุณวลัยณัฐ ตริวิศเวทย์

- คุณธิติกานต์ สมสุขและคุณชาญณรงค์ ชำนาญกิจ
- 2.2.3 พ่อแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ที่ 2 (ครรภ์แรกก็เข้าร่วมโครงการ) จำนวน 6 คน (3 คู่) ได้แก่
- คุณจินดา-คุณชยุต ทัพพาทิกิกุล
 - คุณนีน่า-คุณวิษณุ จาโกวต้า
 - คุณวชิตา-คุณจักรทอง ตั้งจิตระเจริญ
- 2.2.4 พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมและได้ให้กำเนิดลูกแล้ว จำนวน 14 คน (7 คู่) ได้แก่
- คุณปริญญา-คุณกนกวรรณ พิพัฒพร
 - คุณรัชนี –คุณผจงกิจ ไสธนยกุล
 - คุณเจติยา-คุณปิยะชาติ ลีตานันท์
 - คุณเสียงพิน-คุณสุชาย ชื่นกิจมงคล
 - คุณสายฝน- คุณเคลวิน นันทวันชัย
 - คุณสุรพล-คุณธิดารัตน์ สุรบวรเจตพร
 - คุณปวิณ-คุณกนิกันต์ กุลมา
- 2.2.5 แม่เลี้ยงเดี่ยวที่กำลังตั้งครรภ์ จำนวน 2 คน ได้แก่
- คุณชัญญกร แสงสุข
 - คุณพัชรมณฑิ์ พะตัน
- 2.2.6 แม่เลี้ยงเดี่ยวที่ให้กำเนิดลูกแล้ว จำนวน 1 คน ได้แก่
- คุณพิมพ์มณี เนาวพรรณ

3. ขั้นตอนในการทำวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัย การสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน มีลำดับขั้นตอนในการทำวิจัย ดังนี้

- ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ จากเอกสารและสื่อต่าง ๆ ทั้งหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร อินเทอร์เน็ต รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ซีดี และดีวีดีของโครงการ
- ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ผ่านมา ๆ มาที่ศึกษาในประเด็นใกล้เคียง เพื่อใช้เป็นกรอบในการค้นหาข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้
- คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อให้สัมภาษณ์โดยการใช้วิธีการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และเตรียมคำถามสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์
- ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากเสถียรธรรมสถานเพื่อเข้าไปสังเกตการณ์และ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกคณาจารย์ของโครงการซึ่งประกอบด้วยแม่ชีคณิสณี เสถียรสุด เจ้าหน้าที่ วิทยากรอาสาสมัคร และอาสาสมัครรวมถึงสมาชิกของโครงการที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อมูลที่ตอบปัญหานำการวิจัยทั้ง 3 ข้อ
- เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ ได้แก่ กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ แบบสัมภาษณ์ สมุดจดบันทึก MP3 สำหรับบันทึกเสียง
- นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มาวิเคราะห์ สรุปผล
- หลังจากที่ได้สรุปผลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยไปให้แม่ชีคณิสณี เสถียร สุด พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีความครบถ้วนและ สมบูรณ์ที่สุด

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจน อยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพื่อศึกษา ลักษณะและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายและนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อช่วยในการวิจัย ภาคสนามต่อไป

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์ที่ เสถียรธรรมสถานในขณะที่กำลังมีกิจกรรมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ จำนวน 4 ครั้ง คือ วันที่ 4 ตุลาคม 2552, 1 พฤศจิกายน 2552, 6 ธันวาคม 2552 และ 3 มกราคม 2553 โดย

ทำการสังเกตการสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมายระหว่างที่ร่วมกิจกรรมของโครงการ รวมถึงลักษณะท่าทางและพฤติกรรมด้วย

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายตอบคำถามได้อย่างชัดเจนละเอียดเท่าที่ต้องการได้และผู้วิจัยสามารถได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนและตรงที่สุด โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกคณะทำงานโครงการ ผู้วิจัยจะเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองที่เสถียรธรรมสถาน ส่วนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสมาชิกโครงการ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์ด้วยตนเองที่เสถียรธรรมสถานในวันที่มีกิจกรรมโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ สำหรับสมาชิกโครงการบางท่านที่ไม่สะดวกให้สัมภาษณ์ในวันที่มาเข้าร่วมกิจกรรม

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลให้ได้รายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือช่วยในการวิจัย ดังนี้

5.1 ตัวผู้วิจัย ที่ต้องทำหน้าที่ในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ทำการสังเกตการณ์ภาคสนามและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยต้องเตรียมสมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป กล้องวีดีโอและ MP3 สำหรับบันทึกเสียง

5.2 แบบสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีการเตรียมคำถามหลักไว้ล่วงหน้า ซึ่งมีแนวคำถามแบ่งตามปัญหำการวิจัย ดังนี้

ปัญหำการวิจัยข้อที่ 1: คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์อย่างไร

กลุ่มผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ คณะทำงานโครงการ

- ลักษณะทั่วไปทางประชากรของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานกับโครงการ ฯลฯ
- ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งโครงการเป็นอย่างไร

- สื่อที่ใช้ในการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์โครงการกับสาธารณชน(บุคคลทั่วไป และ คนที่มาเสถียรธรรมสถาน)มีอะไรบ้าง
- เนื้อหา หรือประเด็นสำคัญที่ใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชน คืออะไร
- เนื้อหาหรือประเด็นที่ใช้นั้น เป็นประเด็นเดียวกันหรือไม่ อย่างไรสำหรับบุคคลทั่วไปกับบุคคลที่มาปฏิบัติธรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ของเสถียรธรรมสถาน อยู่แล้ว
- มีบุคคล หน่วยงาน /องค์กรภายนอกให้การสนับสนุนในการดำเนินงานโครงการ ทั้งทางด้าน สื่อและกิจกรรมต่าง ๆ บ้างหรือไม่ อย่างไร
- มีหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล เข้าร่วมกิจกรรมโครงการบ้างหรือไม่ อย่างไร
- จากการดำเนินงานที่ผ่านมา สื่อใดที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่โครงการได้ สูงสุด เพราะเหตุใด
- เพราะเหตุใดจึงเลือกจัดกิจกรรมของโครงการในทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน
- กิจกรรมที่จัดขึ้นมีอะไรบ้างและใครเป็นผู้ดำเนินการ/รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม
- กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการที่จัดในทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน มีการจำกัด กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมในแต่ละครั้งหรือไม่ เพราะเหตุใด
- มีการใช้สื่อในการเผยแพร่โครงการรวมถึงใช้ประกอบการทำกิจกรรมอย่างไรบ้าง และ เพราะเหตุใดจึงเลือกใช้สื่อเหล่านั้น
- มีการติดตามผลสมาชิกโครงการหลังจากที่เข้าร่วมโครงการแล้วหรือไม่ อย่างไร
- ผลที่มีต่อสมาชิกโครงการมีอะไรบ้าง และตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2: กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ มีขั้นตอนอย่างไร

กลุ่มผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ สมาชิกโครงการ

- ลักษณะทั่วไปทางประชากรของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชี้อ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการ ฯลฯ
- ทานทราบหรือไม่ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นอย่างไร

- ท่านแสวงหาข้อมูลจากแหล่งใดบ้างและข้อมูลที่ท่านต้องการทราบเป็นเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการคืออะไร
- ท่านเคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับการตั้งครรรค์หรือไม่ อย่างไร และประสบการณ์เหล่านั้นมีผลต่อการตัดสินใจของท่านเพียงใด
- ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ของเสถียรธรรมสถานก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรรค์หรือไม่ อย่างไร
- ท่านเคยได้มาทดลองร่วมกิจกรรมของโครงการก่อนที่จะตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโครงการหรือไม่ อย่างไร
- ลำดับ ขั้นตอนของการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการของท่านเป็นอย่างไร
- ในแต่ละขั้นตอนของการตัดสินใจ บุคคลใกล้ชิดมีส่วนช่วยในการตัดสินใจหรือไม่ อย่างไร
- ในขณะที่กำลังตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมโครงการ ท่านรู้สึกอย่างไร และทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น
- หลังจากตัดสินใจที่จะเป็นสมาชิกโครงการแล้ว มีใครสนับสนุนหรือคัดค้านบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ท่านคิดว่า ตัดสินใจถูกต้องเพียงไรที่เข้าร่วมโครงการ และท่านให้เหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจของตนเองอย่างไร
- ท่านเคยแนะนำใครให้เข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรรค์หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ถ้าท่านตั้งครรรค์อีกในครั้งต่อไปจะยังคงมาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการหรือไม่ เพราะเหตุใด

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3: ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรรค์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรรค์หรือกำลังตั้งครรรค์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการประกอบด้วยอะไรบ้าง

กลุ่มผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ สมาชิกโครงการ

- ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจากใคร/สื่อใดบ้าง
- เหตุผลหรือแรงจูงใจอะไรที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านสมัครเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ

- ท่านมีเพื่อนหรือคนรู้จักที่เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการมาก่อนหรือไม่ อย่างไร
- มีใครแนะนำท่านให้เข้าร่วมโครงการหรือท่านสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการเอง
- สื่อและกิจกรรมใดบ้างในโครงการที่ท่านประทับใจและเพราะเหตุใด
- สื่อใดที่เข้าถึงตัวท่านและมีอิทธิพลต่อท่านมากที่สุด
- ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่องหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ท่านคิดว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ
- ความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนามีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการของท่านหรือไม่ อย่างไร
- ก่อนที่จะเป็นสมาชิกโครงการนี้ ท่านเคยปฏิบัติธรรมหรือเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะมาก่อนหรือไม่ ที่ไหน อย่างไร

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับกลุ่มเป้าหมายก่อนการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดและความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ โดยทำความเข้าใจร่วมกันกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความร่วมมือและสามารถให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

นอกจากนี้ เมื่อผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ในสถานการณ์จริงแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตีความในทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการลืมข้อมูลและทำการจดบันทึกเอาไว้ทุกครั้ง แต่หากไม่สามารถจดบันทึกได้ขณะสัมภาษณ์ จะรีบบันทึกอีกครั้งหลังการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในทุกประเด็น ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้

- การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีการตรวจสอบแหล่งที่ได้มาของข้อมูลด้านบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น ในประเด็นคำถามเดียวกัน ผู้วิจัยจะซักถามข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายหลายคน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

- การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ ใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและศึกษาจากสื่อและเอกสารต่างๆ ของโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงมากที่สุด

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยการใช้

- กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- ภาพรวมของปรากฏการณ์ (Holistic view)
- บริบทของปรากฏการณ์ (Context)
- ทัศนะของคนใน (Emic)

นำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล และทำการตีความหมายของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Method) จากนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้คือ เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ และปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. มุ่งศึกษาที่ผู้ส่งสาร อันได้แก่ กระบวนการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ และ 2. มุ่งศึกษาที่ผู้รับสาร คือ กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คณะทำงานโครงการจำนวน 6 คน และ สมาชิกโครงการจำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้น 39 คน

สำหรับผลการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ของเสถียรธรรมสถาน และข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants)

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยที่ตอบปัญหานำการวิจัยทั้ง 3 ข้อ อันได้แก่

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1: คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์อย่างไร

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2: กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ มีขั้นตอนอย่างไร

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3: ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการประกอบด้วยอะไรบ้าง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของเสถียร ธรรมสถาน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นคณะทำงานของโครงการ จำนวน 6 คน ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน รูปแบบโครงการ และช่องทางการสมัครเข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นข้อมูลสนับสนุนที่จะช่วยในการวิเคราะห์ผลการวิจัยในเรื่องกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนของคณะทำงานโครงการกระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของสมาชิกรวมโครงการ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอต่อไป

1. ความเป็นมาของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

“โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์” ก่อตั้งขึ้นที่เสถียรธรรมสถานในวันคล้ายวันเกิดของท่านพุทธทาสภิกขุ คือวันที่ 27 พฤษภาคม 2547 โดยแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมให้พ่อแม่ได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามหลักพุทธวิธีที่มีธรรมะเป็นแนวทางในการครองชีวิตครอบครัวและให้กำเนิดลูกที่มีจิตประภัสสร นั่นคือจิตใจที่สงบ ปราศจากอารมณ์ที่ขุ่นมัว เพื่อให้ลูกเติบโตเป็นคนที่มีความดีในสังคมและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในทุกช่วงวัย

ที่มาของคำว่า จิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์นั้น จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ทำให้ได้ข้อมูลว่า จิตประภัสสร ที่มาของคำว่า จิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์นั้น จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ทำให้ได้ข้อมูลว่า จิตประภัสสร เป็นคำของท่านพุทธทาสภิกขุที่แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดได้นำมาประยุกต์ใช้กับโครงการเกี่ยวกับผู้หญิงและเด็ก ซึ่งเป็นการทำงานที่สืบต่อปณิธานของท่านพุทธทาสภิกขุ โดยคำว่าจิตประภัสสร หมายถึง สภาวะจิตที่รู้ตื่นและเบิกบาน ปราศจากความขุ่นมัว ส่วนคำว่า ตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เป็นคำที่แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ตั้งเพิ่มขึ้นมาเพื่อจะสื่อสารให้สาธารณชนเข้าใจได้ง่ายขึ้นว่า เป็นโครงการที่มีกระบวนการที่สร้างจิตใจที่ดีให้กับเด็กด้วยธรรมะซึ่งเป็นสิ่งที่พ่อแม่สามารถทำให้กับลูกได้ตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

จุดเริ่มต้นของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ เกิดจากการที่แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดได้เคยทำงานช่วยเหลือผู้หญิงที่ตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อมหรือถูกกระทำทางเพศมา โดยใช้หลักธรรมะเข้ามาช่วยบรรเทาความทุกข์ของแม่และลูก ให้สามารถอยู่รอดได้ นั่นก็คือ “บ้านสายสัมพันธ์”

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสื่อวีซีดี “อริยะสร้างได้” ทำให้ทราบว่า แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ก่อตั้งบ้านสายสัมพันธ์ขึ้นในเสถียรธรรมสถานในปี พ.ศ. 2534 โดยกองทุนเสถียรธรรมสถานและการสนับสนุนการทำงานจากกองทุนช่วยเหลือเด็กจากสหราชอาณาจักรหรือ Save The Children Fund โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาสังคมในเรื่องของการตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม การถูกกระทำรุนแรงทางเพศ การทำแท้งและปัญหาเด็กกำพร้า โดยทำงานร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลเด็ก ลักษณะการทำงานของบ้านสายสัมพันธ์ คือ จะให้สมาชิกพักอาศัยอยู่ที่เสถียรธรรมสถาน ทั้งแม่และลูกจะได้อยู่ด้วยกัน โดยในทุก ๆ วันจะมีการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การภาวนากับการทำงาน และทุกครั้งที่แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด มีเวลาก็จะมาสอนธรรมะให้กับสมาชิกบ้านสายสัมพันธ์ แม่คนไหนมีจิตใจที่เข้มแข็งพอแล้วก็กลับไปใช้ชีวิตปกติในโลกภายนอกได้ตามเดิม

ด้วยประสบการณ์การทำงานบ้านสายสัมพันธ์มากกว่า 18 ปี ทำให้แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งบอกเล่าเรื่องราวสู่สาธารณชนผ่านวีซีดี “อริยะสร้างได้” เกิดความเข้าใจในปัญหาของเด็กและผู้หญิงอย่างลึกซึ้งและเกิดการเรียนรู้ว่า การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุของปัญหา แต่บ้านสายสัมพันธ์ยังเป็นการทำงานที่ปลายเหตุอยู่ซึ่งยังไม่ใช่ทางรอดที่แท้จริง นอกจากนี้ยังต้องใช้พลังกายและพลังใจอย่างมากในการที่จะเยียวยาหัวใจของแม่แต่ละคน ในทางกลับกัน หากทำให้คนที่กำลังจะเป็นแม่มีคุณธรรม มีความตั้งใจในการที่จะเตรียมตัวและเตรียมจิตของตัวเอง ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ก็จะมีส่งผลให้ลูกดีมาปฏิสนธิในครรภ์ ก็จะเป็นหนทางที่เป็นทางป้องกันก่อนจะเกิดเหตุการณ์ซ้ำซากกับปัญหาที่ตกอยู่กับลูก ๆ เสมอ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด จึงได้ก่อตั้ง “โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์” ขึ้นมา ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ท่านได้เล่าให้ฟังถึงจุดเริ่มต้นของโครงการว่า

“จุดกำเนิดของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ มาจากการทำงานบ้านสายสัมพันธ์ เพราะการทำงานบ้านสายสัมพันธ์สอนให้คุณยารู้ว่า ไม่ว่าจะอะไรจะเป็นเหตุปัจจัยแห่งการเกิดก็ตาม ถ้ามันมีปัจจุบันกรรม ที่ทำให้คนหนึ่งคนหยุดซ้ำเติมตัวเองได้ แล้วสื่อสารกับตัวเอง

ว่าเราเกิดได้ทุกวันนี้ อดีตผ่านไปแล้ว มันก็จะทำให้อยู่รอดได้ เด็กที่เกิดมาก็โดยบังเอิญ แม่เขาก็ไม่ซ้ำเติมตัวเอง แล้วทำไมเราต้องรอให้มาอยู่ในบ้านสายสัมพันธ์แล้วค่อยเจอเรา ทำไมเราไม่ทำให้เด็กหนึ่งคนก่อนเกิดมันได้อยู่ในที่ที่ดีเลย เราก็โยกมาทำงานต้นเหตุ ทำงานเชิงรุกก็คือ ทำให้เด็กดีมาเกิด ทำให้เด็กได้อยู่ในครอบครัวที่มีสัมมาทิวา การทำงานตั้งรับจากบ้านสายสัมพันธ์จึงเป็นงานที่สร้างบทเรียนให้เราสามารถมาทำงานเชิงรุกได้ นั่นคือ งานจิตประภัสสร”

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์เกิดเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนขึ้นมากเนื่องจากคุณสุนทรีย์ กุลนันทน์หรือแม่แอมป์ ซึ่งอดีตเคยเป็นหนึ่งในผู้มาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานแต่ปัจจุบันเป็นเจ้าของที่ประจำโครงการ ได้เข้ามาฟังธรรมที่เสถียรธรรมสถานอยู่บ่อย ๆ เมื่อ 6 ปีก่อนซึ่งช่วงนั้นกำลังตั้งครรภ์ได้ 6 เดือน จนวันหนึ่ง แม่แอมป์ได้มีโอกาสพูดคุยกับแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดหลังจากที่ฟังธรรมเสร็จ แม่แอมป์ก็ได้บอกถึงความรู้สึกว่า การตั้งท้อง ทำให้เข้าใจหลายเรื่องที่ทำนแม่ชีสอนมากขึ้น โดยเฉพาะคำว่า “พ่อแม่คือผู้เปิดประตูจิตวิญญาณของลูก” หลังจากนั้น ทุกครั้งที่แม่แอมป์มาก็จะได้มีโอกาสพูดคุยกับแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดเกี่ยวกับเรื่องการตั้งครรภ์กับธรรมะอยู่เรื่อย ๆ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดจึงให้แม่แอมป์ซึ่งตอนนั้นได้กลายเป็นอาสาสมัครแล้ว ซึ่งเคยทำงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมมาก่อนลองเขียนโครงการจากประสบการณ์ของตัวเอง จากการทำเป็นคนตั้งครรภ์และได้เคยเข้าคอร์สของโรงพยาบาลต่างๆ ว่าสิ่งที่อยากจะให้เกิดขึ้นกับโครงการของเสถียรธรรมสถานควรจะเป็นอย่างไร โดยมีเนื้อหาที่ชัดในเรื่องของการปฏิบัติธรรม หลักการภาวนา 4 ซึ่งเป็นแกนหลักของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์และเป็นที่มาของการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์

“พอเข้ามาก็มีโอกาสได้คุยกับคุณแม่ คุณแม่ก็เห็นว่าเรามีพื้นของการเป็นแม่ เพราะเพิ่งผ่าน process ของการตั้งครรภ์ เราก็เห็นปัญหาของคนตั้งครรภ์ เรื่องกาย เรื่องจิต เรื่องบริการของโรงพยาบาลต่าง ๆ เพราะเราก็เป็นคนเข้าอบรม เราก็เห็นว่า part บาง part ที่มันสำคัญ คือเรื่องจิตใจมันไม่มี และความกังวลในช่วงไตรมาสต่างๆ มันก็เป็นสถิติได้แล้วเพราะหนังสือคู่มือก็มีออกมา มากมายที่เรียกว่าถ้าจะท้องเนี่ย อ่านแล้วรู้เลยว่าเดือนหน้าจะเป็นยังไงก็เป็นอย่างนั้นแหละ แต่ว่าในเรื่องจิตมันไม่มีคนที่ทำในเรื่องตรงนี้ให้กับเรา เราต้องทำเอง แต่เราทำเองได้เนี่ย เพราะก่อนท้องเราสนใจ และเตรียมตัวกับตัวเองเรื่องนี้ เราก็เลยคิดว่า ในฐานะเราเป็นคนฝึกอบรม คิดว่า ถ้าเกิดมันมีคอร์สฝึกอบรมที่มันตอบโจทย์ของคนท้องได้เนี่ย มันก็น่าจะเป็นประโยชน์ เราเข้ามาเจอคุณแม่ เราก็เลยคุยประเด็นนี้กับท่าน เราเป็นคนทำงานวิชาการได้ มีอาชีพในการเขียนโครงการ ทำเปเปอร์อะไรแบบนี้อยู่แล้ว ช่วงนั้นท่านก็เลยให้เราเขียนโครงการจิต

ประภัสสร เราก็เขียนจากประสบการณ์ของเราว่าคอร์สที่เราเคยเจอเนี่ยมันเป็นแบบนี้ แล้วเวลาที่เราจะทำให้มันเป็นอย่างที่ควรจะเป็นจะทำยังไง เราก็คิดในทางเชิงโลกที่เราเคยเจอมา แต่ตอนนั้นเรามี content ที่ขัดอันหนึ่ง ซึ่งมันตรงกับท่าน ก็คือ เราอ่านงานของท่านพระธรรมปิฎกเยอะ คือตอนที่เข้ามาสนใจ สนใจโดยเข้าไปในช่องของท่านพระธรรมปิฎก เราก็จะมี เนื้อหา แล้วเราก็จับเนื้อหาว่า คนมักเข้าใจเรื่องการปฏิบัติธรรมผิดว่าเป็นการทำสมาธิ ภาวนา สวดมนต์ แต่จริง ๆ แล้วท่านอธิบายว่า การปฏิบัติธรรมก็คือ การดำเนินชีวิตอยู่ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา หรือถ้าจะแตกให้ละเอียดลงไปในเชิงของพฤติกรรมก็คือ ภาวนา 4 กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนาและปัญญาภาวนา จิตภาวนาที่คนทั่วไปคิดว่านี่คือการปฏิบัติธรรม จริง ๆ แล้วเป็นเพียงส่วนหนึ่ง แต่ชีวิตประจำวันคือกายภาวนาและศีลภาวนา แต่ถ้าจะทำให้พ้นทุกข์ได้จริงไม่ม่งมายก็คือ ต้องไปให้ถึงปัญญาภาวนา พอ content นี้เราแน่น เราคุยกับคุณแม่มันก็เลยทำให้การดีไซน์ความเป็นจิตประภัสสรมันก็เลยชัดเจน ว่ามาทำอะไรใน 1 วัน คนก็มักจะคิดว่า มาแล้วจะต้องนั่งสมาธิมียะคะ คนมักจะคิดว่าแม่ท้องจะมานั่งสมาธิ ความชัดเจนตอนต้นเราสื่อสารกันเข้าใจได้ง่ายจนออกมาเป็นโครงการ นี่คือการที่มาของโครงการ”

(สุนทรีย์ กุลนันทน์, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2552)

2.วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของโครงการ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมถึงเว็บไซต์ของเสถียรธรรมสถาน พบว่าเสถียรธรรมสถานได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอยู่ในครรภ์ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ศึกษา ปฏิบัติและแบ่งปันประสบการณ์การใช้พุทธวิธีในการครองชีวิตครอบครัวและให้กำเนิดชีวิตของลูกอย่างมีจิตประภัสสร
2. เพื่อสร้างวงศาคณาญาติให้พ่อแม่มีที่ปรึกษาระยะเวลาในการครองชีวิตครอบครัวและให้กำเนิดชีวิตของลูกอย่างมีจิตประภัสสร

นอกจากนี้คุณสุนทรีย์ กุลนันทน์ เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ ได้ให้ข้อมูลเพื่อขยายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์โครงการ ดังนี้

“วัตถุประสงค์ส่วนที่ 1 คือ ตัวพ่อแม่เอง รู้ว่า ควรจะปรับเปลี่ยน ช่วงของการตั้งครรภ์เป็นการเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วยการภาวนา 4 ถ้าเริ่มปฏิบัติด้วยตัวเอง พอลูกออกมาก็จะรู้ว่าต้องทำ

ยังไปกับลูก นี่ก็คือหัวใจ เพราะฉะนั้นไอ้สิ่งที่สอน ๆ มามันได้กับลูกหรือเปล่าไม่รู้ แต่มันได้กับตัวพ่อแม่เอง ในวันนี้ ทำให้ความสัมพันธ์พ่อแม่ดีขึ้น การเข้าใจปัญหาในชีวิตตัวเองดีขึ้น ส่วนที่ 2 คือการสร้างวงศาคณาญาติในการเลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่ต้องไม่แต่จะเลี้ยงลูกตัวเองแล้วก็คิดว่าลูกตัวเองจะดีได้ท่ามกลางสังคมที่แย่ พ่อแม่ต้องแชร์ที่จะสร้างสังคมที่ดีด้วยกัน”

3.แนวทางการดำเนินงานโครงการ

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์มีแนวทางการดำเนินงานที่ต้องการพึ่งตนเองทั้งในด้านบุคคลากรและงบประมาณ เพื่อให้เป็นโครงการที่ทำเพื่อช่วยเหลือสังคมจริง ๆ ไม่ได้แอบแฝงผลประโยชน์ใด ๆ ยกเว้นในช่วงปีแรกเท่านั้น ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) แต่พอเข้าสู่ปีที่ 2 ก็ไม่มีการของบประมาณจากหน่วยงานใด เพราะแม่ชีคีนสนีย์ ต้องการให้โครงการอยู่ได้ด้วยตัวเอง ไม่เป็นในเชิงธุรกิจ

“คุณแม่ก็อยากให้โครงการมันดำเนินไปแบบที่ไม่มีสปอนเซอร์ คือมันจะมีคนที่ทำแบบเชิงธุรกิจ เพราะโรงพยาบาลอยู่ได้ด้วยสปอนเซอร์ ทำธุรกิจกับแม่ท้องนะ เค้จะมีของมาให้กินให้อยู่ให้แจกเยอะมาก ก็มีคนมาขอสปอนเซอร์เหมือนกัน แต่คุณแม่ก็คิดว่าไม่เอา แล้วถ้าทำจริง ๆ เราก็ไม่ได้ใช้ค่าใช้จ่ายมาก เราไม่ได้ทำแบบที่มีต้นทุนพิเศษ เพียงแต่เราใช้คน ใช้สถานที่ ตัวบุคคลากรที่มีอยู่ ให้มันมา support เรื่องนี้”

(สุนทรีย์ กุลนันทน์, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2552)

4.รูปแบบโครงการ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์คุณสุนทรีย์ กุลนันทน์ เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ พบว่า ในช่วงเริ่มแรกของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ รูปแบบโครงการจะเป็นการจัดอบรมเป็นคอร์ส คือ มีการอบรม 6 ครั้งและจัดสัมมนา 1 ครั้ง โดยอิงรูปแบบจากการจัดอบรมของคุณแม่ตั้งครรภ์ตามโรงพยาบาลทั่วไป คือ 3 ไตรมาส แต่ทางเสถียรธรรมสถานจะมีการจัดอบรมไตรมาสละ 2 ครั้ง รวมเป็น 6 ครั้ง และปิดท้ายด้วยการจัดสัมมนา เพื่อที่จะถอดองค์ความรู้จากการอบรมทั้งหมดแต่ปัจจุบันจำนวนวันเปลี่ยนแปลงไป คือ จากเดิมจัดเป็นคอร์ส คือ อบรม 6 ครั้งและจัดสัมมนา 1 ครั้ง ก็จบ คอร์สไป เปลี่ยนเป็นมีการจัดกิจกรรมทุกวันอาทิตย์แรกของเดือนตลอดทั้งปี รวมเป็น 12 ครั้ง ซึ่งเรียกว่า “การอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวจิตประภัสสร” พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกสามารถมาเข้าร่วมเมื่อไหร่ก็ได้ ก็ครั้งก็ได้ นอกจากนี้ยังมี “ค่าย

ครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์” เป็นหลักสูตร 2 วัน 1 คืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการต่อยอดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ครอบครัวที่สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตของการปฏิบัติธรรมที่กลมกลืนอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของครอบครัว ซึ่งจัดขึ้นเพียงปีละ 3 ครั้ง เท่านั้น ผู้วิจัยของอธิบายรายละเอียดของทั้ง 2 กิจกรรม ดังนี้

4.1 การอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวจิตประภัสสร 1 วัน (ไป-กลับ)

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของครอบครัวจิตประภัสสรเริ่มตั้งแต่วันที่ 8.00-18.30 น. ในทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน โดยในช่วงเช้าจะเป็นกิจกรรมที่พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการจะได้ทำร่วมกับผู้มาปฏิบัติธรรมทั่วไปด้วย โดยกิจกรรมแรกจะเป็นการร่วมพูดคุยและรับฟังข้อคิดดี ๆ จากแม่ชีศันสนีย์และดีเจอาสาสมัครในรายการวิทยุ “สาวิกา” ซึ่งจัดเป็นรายการวิทยุสด หลังจากนั้นก็เข้าสู่ช่วงของการภาวนาโดยใช้บทเพลงที่มีความหมายมาช่วยสร้างบรรยากาศของการภาวนาและสร้างสมาธิ ต่อจากนั้นก็เป็นการสอนธรรมะเรื่องปัจจุสมุปบาทโดยแม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต สำหรับช่วงบ่ายจะเน้นกิจกรรมเฉพาะกลุ่มสมาชิกมากขึ้น โดยเริ่มจากการภาวนากับการนอนอย่างผ่อนคลายกับเสียงคริสตัลโบลว์ การเดินจงกรม การบรรยายให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการดูแลครรภ์โดยวิทยากรอาสาสมัคร การเข้าร่วมพิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่และการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์และให้กำลังใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกรวมถึงรับฟังคำแนะนำจากแม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต และปิดท้ายด้วยกิจกรรมสุดท้ายของวัน คือ การสวดมนต์ อธิษฐานจิตและจุดเทียนประทีปในห้องพระบรมสารีริกธาตุ

4.2 ค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

ค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ก็คือ การปฏิบัติธรรมถือศีล 8 สำหรับพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ทั้งที่เป็นสมาชิกโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์และสมัครใหม่ รวมถึงสมาชิกในครอบครัว อาทิ ปู่ย่าตายาย ลูก เพื่อนก็สามารถเข้าร่วมได้ โดยในวันแรกจะเน้นเรื่องของการภาวนา 4 ส่วนวันที่สองก็จะเข้าร่วมกิจกรรมกับพ่อแม่ที่มาแบบไป-กลับในการอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวจิตประภัสสร

5. การสมัครเข้าร่วมโครงการ

การสมัครสมาชิกโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ สามารถทำได้ 2 วิธี คือ การสมัครด้วยตนเองที่เสถียรธรรมสถานและการสมัครผ่านทางระบบออนไลน์ที่เว็บไซต์ www.sdsweb.org ของเสถียรธรรมสถาน โดยการสมัครเป็นสมาชิกจะเสียค่าแรกเข้า 600 บาท ซึ่งจะได้รับชุด “ธรรมะบรรณการ” ประกอบด้วย ตุ๊กตาแม่ชีน้อย ถุงผ้าแม่ชีน้อย และสมุดบันทึกคุณแม่พร้อมด้วยดีวีดีบทเพลง 2 ภาษาและสอนแม่ปฏิบัติธรรมในขณะตั้งครรภ์ สำหรับการมาเข้าร่วมการอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวจิตประภัสสร 1 วัน (ไป-กลับ) จะมีค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าอาหารกลางวันและอาหารว่างคนละ 100 บาท โดยเจ้าหน้าที่ของเสถียรธรรมสถานจะอำนวยความสะดวกเรื่องของอาหารให้สำหรับสมาชิกโครงการ ส่วนค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ ไม่เก็บค่าลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เข้าร่วมสามารถสมทบค่าน้ำ ค่าไฟตามกำลังศรัทธา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งคณะทำงานและสมาชิกโครงการ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหานำการวิจัยทั้ง 3 ข้อในเรื่องกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ รายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นคณะทำงานโครงการ

แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ผู้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน ออกบวชเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2523 ปัจจุบันเป็นเวลากว่า 30 ปี ที่ท่านทำงานบนเส้นทางธรรม เผยแพร่พระพุทธศาสนาและทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงจากการถูกกระทำทางเพศหรือกระทำรุนแรง จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่า ด้วยประสบการณ์การทำงานมายาวนานของแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ทำให้ท่านมองเห็นถึงต้นเหตุของปัญหา จึงได้ก่อตั้งโครงการต่าง ๆ ในเสถียรธรรมสถานที่เป็นการทำงานในเชิงรุกเพื่อช่วยป้องกันปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับเด็กและผู้หญิงและสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งโดยใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาผสมผสานกับกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรักความผูกพันในครอบครัว ซึ่งโครงการจิต

ประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ก็เป็นโครงการหนึ่งที่แม่ซึก่อตั้งขึ้นเพื่อเริ่มดูแลหนึ่งชีวิตที่กำลังจะเกิดขึ้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีในการที่จะดำเนินชีวิตอยู่บนโลกได้อย่างมีความสุข

คุณสุนทรีย์ กุลน่านันท์ (แม่แอม) เป็นเจ้าหน้าที่ประจำโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ โดยจะดูแลภาพรวมทั้งหมด ตั้งแต่เขียนโครงการ ออกแบบกิจกรรม ประสานงานและดูแลความเรียบร้อยในวันที่มีกิจกรรม จากการสัมภาษณ์คุณสุนทรีย์ กุลน่านันท์ได้เล่าถึงที่มาของการเป็นอาสาสมัครว่า เกิดจากการเป็นคนสนใจการปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว และเมื่อตั้งครรภ์ก็ตั้งใจว่าจะไม่ทำงานเดิมที่เป็นงานด้านฝึกอบรมเพราะอยากที่จะเลี้ยงลูกหรือทำงานที่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก จึงได้มาเป็นอาสาสมัครที่เสถียรธรรมสถานเพราะอยู่ไม่ไกลบ้านและแนวทางการทำงานของเสถียรธรรมสถานก็สอดคล้องกับความตั้งใจของตนเอง อีกทั้งยังมีประสบการณ์การตั้งครรภ์และเลี้ยงลูกมาก่อน ทำให้นำความรู้และประสบการณ์มาสานต่อโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน

คุณปิยดา หนูแสง เป็นผู้ช่วยประสานงานโครงการ โดยจะดูแลเรื่องเอกสารต่างๆและการลงทะเบียนทั้งของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์และโครงการอื่นๆ ของเสถียรธรรมสถานด้วย

คุณชนาภา ปลื้มจิตต์ (แม่ต่าย) เป็นคุณแม่ที่เคยเป็นสมาชิกบ้านสายสัมพันธ์มาก่อน แต่ได้ผ่านพ้นช่วงเวลาแห่งความทุกข์มาได้ กลายเป็นคุณแม่ที่สามารถเลี้ยงลูกให้เป็นผู้ที่มีจิตใจดีไม่เป็นเด็กที่มีปัญหา ปัจจุบันคุณชนาภา ปลื้มจิตต์ ทำงานให้กับเสถียรธรรมสถาน โดยดูแลเรื่องสถานที่ให้มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมและอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกและผู้ที่มาเยี่ยมชมหรือทำกิจกรรมต่างๆ ของเสถียรธรรมสถาน

รศ.กวรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เริ่มเข้ามาเป็นอาสาสมัครจากการที่ได้มาฟังธรรมที่เสถียรธรรมสถานและมีโอกาสได้พูดคุยกับแม่ซึกันสนีย์ เสถียรสุต จึงทำให้ท่านแม่ซึก็ทราบว่า รศ.กวรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ ทำงานเกี่ยวกับนมแม่มากกว่า 30 ปี จึงได้เชิญมาเป็นวิทยากรอาสาสมัครบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนมแม่และการเลี้ยงดูเด็ก หลังจากนั้น ทุกครั้งที่ทางเสถียรธรรมสถานเชิญมาบรรยายอาจารย์กวรรณิการ์ก็จะให้ความร่วมมือทุกครั้ง

คุณธเนศ สุขวัฒน์ เป็นอาสาสมัครที่อาสาเข้ามาทำงานช่วยเหลือเสถียรธรรมสถานในด้านเพลง การจัดกิจกรรมพิเศษ (Event) และเป็นทีปรึกษาเกี่ยวกับทางด้านสื่อ เพราะคุณธเนศ สุขวัฒน์ ทำงานอยู่ในแวดวงบันเทิง โดยเฉพาะด้านเพลงจึงได้นำเอาความรู้และประสบการณ์ในการทำงานมาช่วยพัฒนาบทเพลงรวมถึงสื่อต่างๆ ของเสถียรธรรมสถาน นอกจากนี้ยังเป็นดีเจ

อาสาให้กับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์และโรงเรียนพ่อแม่ เพราะคุณธนส์ สุขวัฒน์ เป็นคุณพ่อที่มีประสบการณ์การเลี้ยงลูก จึงทำให้เข้าใจเรื่องราวของทั้ง 2 โครงการเป็นอย่างดี เป็นอาสาสมัครที่มีส่วนในการวางแผนการดำเนินงานในเรื่องสื่อของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์มาตั้งแต่เริ่มแรกของโครงการ

2. ข้อมูลเบื้องต้นสมาชิกโครงการ

จากการสัมภาษณ์พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกโครงการซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการศึกษาวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 33 คน พบว่า พ่อแม่กลุ่มเป้าหมายอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 25-49 ปี โดยจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรืออนุปริญญา 2 คนปริญญาตรี 21 คน ปริญญาโท 10 คน และทำงานรับราชการ/รัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชน จำนวน 22 คน ทำธุรกิจส่วนตัว 10 คน แม่บ้าน 1 คน ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า พ่อแม่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกโครงการนั้นเป็นกลุ่มคนทำงาน ที่มีฐานะปานกลางจนถึงดี และมีการศึกษาสูง

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า วิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นคนเมือง คือ อาศัยและทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ก็มีบางครอบครัวที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดแต่ก็เดินทางเข้ามาร่วมโครงการเป็นประจำทุกเดือน โดยให้เหตุผลว่า เพราะโครงการมีแค่เดือนละ 1 ครั้งเท่านั้น จึงสามารถที่จะวางแผนตารางชีวิตและการเดินทางได้

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัย

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1: คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์อย่างไร

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ โดยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสื่อสารอันประกอบด้วยเป้าหมายของการสื่อสาร ประเด็นการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมาย กลยุทธ์ด้านสารและกลยุทธ์ด้านสื่อ ซึ่งสามารถแสดงแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1: กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

จากแผนภาพดังกล่าว สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. เป้าหมายของการสื่อสาร

กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์นั้น คณะทำงานโครงการรับบทบาทเป็นผู้ส่งสารในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ต่อผู้รับสารที่เป็นสาธารณชน ทั้งที่เป็นประชาชนทั่วไปและสมาชิกโครงการ ซึ่งจากการศึกษาวิจัย พบว่า เป้าหมายการสื่อสารที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1.1 เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโครงการ

เป้าหมายแรกของการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ คือ การมุ่งเน้นสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงความเคลื่อนไหวของกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เพื่อให้ผู้รับสารที่ยังไม่เคยรู้จักโครงการหรือเคยรับรู้ข้อมูลมาบ้างแล้วแต่ไม่รู้รายละเอียดได้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและชัดเจนในข้อมูลเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ในการสื่อสารยังมีการบอกกล่าวถึงความเคลื่อนไหวของกิจกรรมของโครงการว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง มีจำนวนพ่อแม่สมัครเข้าร่วมโครงการมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้และรู้จักตัวโครงการมากยิ่งขึ้น

1.2 เพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการ

เป้าหมายที่สองคือ การสื่อสารเพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการโดยมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอเนื้อหาของสาร ประเด็นของการปฏิบัติธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย หลัที่ตั้งครรภ์ก็สามารถทำได้ การประยุกต์หลักวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างลงตัวและการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการปฏิบัติของพ่อแม่เพื่อเตรียมความพร้อมให้ลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ แสดงให้ผู้รับสารเห็นถึงรูปแบบของกิจกรรมและรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

2. ประเด็นการสื่อสาร

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ประเด็นการสื่อสารที่คณะทำงานโครงการใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชนนั้น ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

2.1 เรื่องกายใจบนพื้นฐานของหลักการเชิงพุทธ-วิทยาศาสตร์

ประเด็นการสื่อสารประเด็นแรกคือ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้สาธารณชนทราบถึงแนวคิดและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ว่าไม่ได้มุ่งสอนแต่เรื่องของจิตใจเพียงอย่างเดียว แต่การเข้าร่วมโครงการยังทำให้ได้รับความรู้ในเรื่องของการดูแลร่างกายสำหรับแม่ตั้งครรภ์ด้วย โดยประยุกต์นำหลักวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์มาเชื่อมโยงกับร่างกายและจิตใจได้อย่างลงตัว

“คอนแทกในโครงการแต่ละเดือนมันมาจากการทำงานร่วมกับภาคีที่เขามีความสนใจในการนำเอาความรู้ทางโลกมาต่อยอดกับความรู้ทางธรรม เช่น ใจทยคือ ธรรมะจะอันตรรายกับแม่ท้องมัย เราก็ต้องเข้าใจมิติของโรงพยาบาลว่าคิดอะไร แล้วความทุกข์ของคนปกติคือเรื่องอะไร แล้วพอเราจัดเวทีที่ชำนาญเรื่องทางโลก สูติแพทย์ มานั่งคุยกัน มันก็จะเกิดคอนแทกขึ้นมาเองว่า กายกับจิตมันร่วมกัน วิทยาศาสตร์กับพุทธศาสตร์มันเชื่อมกัน โรงพยาบาลกับวัดมันเชื่อมกันเอง เราก็จับคอนแทกนี้เป็นตัวหลักของจิตประภัสสร เราไม่ได้สอนเรื่องจิตล้วน ๆ แต่เราเสนอเรื่องกายด้วย ว่าคุณอย่าเดินเข้าไปในห้องมืดโดยไม่มีไฟฉาย”

(สุนทรีย์ กุลนันทน์, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2552)

2.2 หลักธรรมะในวิถีชีวิต

ประเด็นการสื่อสารประเด็นที่สอง คือ การนำธรรมะเข้ามาอยู่ในวิถีชีวิต เป็นการนำเสนอข้อมูลกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ว่าเป็นโครงการที่นำหลักธรรมะมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวที่ทุกคนสามารถปฏิบัติจริงได้ในทุกช่วงวัย โดยไม่จำเป็นต้องมานั่งวิปัสสนากรรมฐาน แม้กระทั่งพ่อแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ก็สามารถใช้หลักธรรมะในการดูแลครรภ์และดูแลจิตใจของตนเองให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อเป็นพ่อแม่ที่สมบูรณ์ต่อไป

“พอเขาถามว่าท่านทำอะไรบ้างในเสถียรธรรมสถาน ฉันก็บอกว่า เอาธรรมะไปให้คนทุกช่วงวัยตั้งแต่อยู่ในห้อง คือจิตประภัสสรและต่อยอดไปยังโรงเรียนพ่อแม่ ไปจนถึงคืนชีวิตสู่ธรรมชาติ ทุกช่วงวัยเราสามารถเอาธรรมเข้าไปในหัวใจคนได้หมด ซึ่งพอบอกว่า เอาธรรมะเข้าไปสู่หัวใจของคนได้ตั้งแต่อยู่ในห้อง คนก็สนใจก็เข้ามาๆ”

(แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, **สัมภาษณ์**, 12 มีนาคม 2553)

2.3 ทุนชีวิตที่พ่อแม่ลงทุนเพื่อลูก

ประเด็นการสื่อสารประเด็นสุดท้าย เป็นการนำเสนอทางเลือกให้กับบุคคลที่กำลังจะมีบทบาทเป็นพ่อแม่ โดยมุ่งส่งเสริมให้พ่อแม่ลงทุนกับการเตรียมความพร้อมให้กับลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ด้วยการรักษาจิตใจของตนเองให้บริสุทธิ์ ไม่ขุ่นมัว ซึ่งเป็นการลงทุนที่คนทุกชนชั้นสามารถทำได้ นอกเหนือจากการลงทุนทางด้านร่างกายเพียงอย่างเดียว เพราะในช่วงของการตั้งครรภ์ แม่และลูกจะใช้ลมหายใจเดียวกัน ดังนั้น อารมณ์ของแม่ในแต่ละวันจึงมีผลกระทบต่อลูกในครรภ์ เพราะลูกที่มีพื้นฐานจิตใจที่ดียอมนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพได้สูงสุดทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและปัญญา

“พ่อแม่ที่ท้องพอกังวลก็จะไปลงทุนว่าจะกินอะไรบำรุงร่างกาย จะมีบ้านมีเตียงมีพี่เลี้ยง แต่ไม่ได้ลงทุนสิ่งที่ตรงกับลูกคือจิตของแม่ ที่ระหว่างตั้งครรภ์มีความรู้สึกยังไงก็ลงโดยตรงที่เป็นพัฒนาการของลูก ซึ่งวิทยาศาสตร์บอกอยู่แล้ว เราก็จับตรงนี้เป็นไฮไลท์ ว่า 9 เดือนเป็นช่วงที่ใช้ลมหายใจเดียวกัน ท่อต่อตรง แม่คิดใจ ผ่านระบบฮอร์โมน สมองของลูกถูกสร้างทันทีตามความเคยชินที่เป็นอารมณ์ โครงการจิตประภัสสรจึงมาตอบใจത്യว่า ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นคุณยังรักษาจิตที่ไม่ขุ่นมัว เพื่อฝ่าฟันปัญหาต่าง ๆ ไปกับลูกได้อย่างไร”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

3. กลุ่มเป้าหมาย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ

กลุ่มเป้าหมายหลัก

ได้แก่ พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ ไม่จำกัดอายุครรภ์ หรือพ่อแม่ที่ให้กำเนิดลูกแล้ว ที่ตั้งใจมั่นที่จะลงทุนสร้างจิตประภัสสรให้ลูกในครรภ์ด้วยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและครอบครัว

กลุ่มเป้าหมายรอง

ประกอบด้วย 5 กลุ่ม คือ เยาวชนหนุ่มสาวที่กำลังจะสร้างครอบครัว กลุ่มผู้มาปฏิบัติธรรม กลุ่มผู้ที่มาเยี่ยมชมเสถียรธรรมสถาน ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป

4. กลยุทธ์ด้านสาร (Message Strategies)

จากการศึกษาวิจัย พบว่า กลยุทธ์ด้านสารที่คณะทำงานใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ เน้นการนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล เน้นการนำเสนอสาระที่ทำทนายให้ปฏิบัติและเน้นการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 เน้นการนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล

คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ใช้กลยุทธ์การนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริงมีความเป็นเหตุเป็นผลกัน โดยเป็นแบบการอ้างเหตุไปสู่ผล (cause to effect) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สามารถอธิบายได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ อาทิ การที่แม่มีความวิตกกังวล ก็จะส่งผลกระทบต่อไปสู่ลูกในครรภ์ได้ เป็นต้น ซึ่งกลยุทธ์การนำเสนอสาระนี้เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจให้กับสาธารณชนในการที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

ตัวอย่างการนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล

“ ขณะที่ลูกอยู่ในครรภ์ ครรภ์ของแม่ คือโลกของลูก ลูกเรียนรู้ผ่านฮอร์โมนที่บ่งบอกอารมณ์ของแม่ในแต่ละวัน แม่รู้สึกอย่างไรลูกก็รู้สึกอย่างนั้น ดังนั้น การรักษาใจของแม่จึงเป็นการพัฒนาจิตทั้งแม่และลูกไปพร้อมกันตลอด 9 เดือนที่ใช้ลมหายใจเดียวกัน โดยมีพ่อและวงศาคณาญาติเป็นผู้เกื้อกูล ให้แม่สามารถรักษาภาวะของจิตประภัสสรได้อย่างต่อเนื่อง”

(แผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์)

4.2 เน้นการนำเสนอสาระที่ท้าทายให้ปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะทำงานใช้กลยุทธ์การนำเสนอสารต่อสาธารณชนที่มีเนื้อหาเป็นการท้าทายให้ปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติตัว ให้เปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อจะได้ในสิ่งที่ต้องการ โดยชูประเด็นเรื่องลูกที่ถ้าอยากให้ลูกที่อยู่ในครรภ์เกิดมาเป็นคนที่มีจิตใจดี พ่อแม่ต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการท้าทายให้มาพิสูจน์โดยมีการนำเสนอข้อมูลของพ่อแม่ที่ประสบความสำเร็จได้จริงควบคู่ไปด้วย

“ต้องการจะสื่อให้คนเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงตัวเองให้ได้ในสิ่งที่คุณต้องการ มองเห็นกระบวนการของการช่วยกันลงทุนในเหตุ ถ้าอยากให้ลูกเป็นยังไงต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง ต้องลงทุนในเหตุถ้าคุณเตรียมเหตุอย่างสมบูรณ์คุณจะสำเร็จในผล คือการทำทนายให้คุณเปลี่ยนแปลง”
(แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, **สัมภาษณ์**, 12 มีนาคม 2553)

ตัวอย่างการนำเสนอสาระที่ท้าทายให้ปฏิบัติ

“เมื่อใดที่พ่อแม่รู้จักลงทุนในเหตุปัจจัยแรก คือ ทุ่มเทกับการเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อที่จะได้ใช้ความสุขที่จะได้รักในปัจจุบันให้โอกาสกับอีกหนึ่ง ชีวิตที่มาปฏิสนธิจิตในครรภ์ของแม่ ประกอบกับเสียสละความสุข สนุกสนานมาเพียงที่จะฝึก ปฏิบัติ ศีลธรรม วัตรธรรม เพื่อให้การลงทุนแรกนี้มีกำไรมากที่สุดระหว่างที่เด็กกำลังแสดง ปาฏิหาริย์ในการสร้างร่างกายและจิตใจในเวลา ๙ เดือนนั้น โอกาสที่จะเกิดขึ้นกับอีกหนึ่งชีวิตก็คือ เด็กคนนั้นจะมีสมาธิอันงาม สื่อสารอย่างรู้เรื่อง และมีกำลังของจิตในการตัดสินใจอะไรอย่างมั่นคง

(เสถียรธรรมสถาน, 2553: ออนไลน์)

4.3 เน้นการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ใช้รูปแบบการนำเสนอสารในลักษณะของการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เนื้อหาสารจะเป็นประสบการณ์จริงของพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการมาแล้วผู้กันฟังทั้งในวันอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวจิตประภัสสรและผ่านทางสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดการแบ่งปันความทุกข์และความสุข เกิดเป็นกำลังใจและแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น

ตัวอย่างการนำเสนอสารในรูปแบบการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

“ไม่มีคำแนะนำ ไม่มีคำลอบโยนใด ๆ ให้กับแม่คนแรก แต่เรื่องราวของเพื่อนซึ่งนั่งข้าง ๆ กัน ทำให้เธอ “ทุกข์น้อยลง” เพราะทำให้เธอออกจากโลกอันคับแคบที่มีเพียง “ทุกข์ของฉัน” มาสู่

การ “ร่วมทุกข์กับเพื่อนมนุษย์” และเมื่อเราได้มองโลกในมุมใหม่ เห็นโลกกว้างใหญ่กว่าเดิม ทุกข์ที่แสนหนักของเราก็จะเบาลง วันนั้นแม่ที่ดูเหมือนไม่มีคุณพ่อมาดูแล แคมมีภาระหนักที่ต้องดูแลบุพการีด้วยนั้น กลายเป็นผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น ๆ”

(นิตยสาร “สาวิกา อริยะสร้างได้” ฉบับที่ 84 สิงหาคม 2551: 19)

5. กลยุทธ์ด้านสื่อ (Media Strategies)

5.1 การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลแบบปากต่อปาก

การสื่อสารแบบปากต่อปาก เป็นการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจผู้รับสารได้เป็นอย่างดี เพราะการสื่อสารแบบปากต่อปากจะเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีข้อมูลหรือประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และมักจะสื่อสารกับบุคคลที่ผู้ส่งสารรู้จักคุ้นเคย ทำให้สารมีความน่าเชื่อถือและผู้รับสารยอมรับความคิดเห็นของผู้ส่งสารได้ง่ายขึ้น ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คณะทำงานโครงการก็พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากเป็นกลยุทธ์ที่คณะทำงานเลือกใช้ในการเผยแพร่โครงการตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกจนกระทั่งปัจจุบัน โดยในช่วงแรกที่ก่อตั้งโครงการก็ใช้วิธีการบอกปากต่อปาก ชักชวนคุณแม่ที่ตั้งท้องหรือคนรู้จักที่เคยมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานให้มาเข้าร่วมโครงการ พอเข้าร่วมแล้วก็รู้สึกที่ดี ก็ไปบอกต่อๆกันไป จนทำให้โครงการเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นและมีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้นในทุกปี

“ปากต่อปากเป็นอันที่หนึ่งเพราะได้คุณภาพที่สุด มีประสบการณ์ มันเป็นปัจเจกชนที่มีคุณภาพที่สุด แต่จำนวนอาจจะไม่ได้มากเท่าการสื่อสารผ่านรายการทีวี แต่ความจริงมันปรากฏปากต่อปากเลย บางคนพอท้องพอมีเพื่อนอีกคนที่ท้อง ก็จะบอกให้มาโครงการนี้ซี คนที่แก้ปัญหาได้จริงก็จะเป็นคนไปแนะนำ หรืออย่างคนหนึ่งคนรอดมาได้ แล้วพบว่า ให้ทำจิตที่ดี อย่าเอาลูกคนแรกมาทำลายคนปัจจุบัน กรรมของใครของมัน แล้วเขาทำอย่างนั้นแล้วเขาก็รอดจริง ๆ เขาก็ไปบอกต่อ การสื่อสารแรกจึงเป็นปากต่อปาก จากนั้นเมื่อเริ่มรู้สึกว่ามีคนมากขึ้นก็เริ่มมีทีวีมาถ่ายทำสัมภาษณ์บ้าง”

(แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2553)

5.2 การสื่อสารในทุกที่มีโอกาส

จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะทำงานโครงการที่มีบทบาทสำคัญในการทำการสื่อสารกับสาธารณชน คือ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด โดยท่านจะทำการสื่อสารเรื่องราว ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ

จิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์ต่อสาธารณชนในทุกที่เมื่อมีโอกาสทั้งมาตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกของโครงการจบจนถึงปัจจุบัน โดยในช่วงแรกก่อนที่จะมีโครงการเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจน แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดจะสื่อสารกับสาธารณชนในลักษณะการขายไอเดีย แนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิสนธิจิต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการ จนกระทั่งโครงการได้เกิดเป็นรูปธรรม มีกิจกรรมที่ชัดเจน การสื่อสารในทุกที่ที่มีโอกาสนี้ยังคงดำเนินต่อไป แต่เนื้อหาที่สื่อสารจะเปลี่ยนเป็นในลักษณะของการบอกเล่ากิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการและบอกถึงความเคลื่อนไหวในโครงการที่กำลังจะมีกิจกรรมพิเศษอะไรเกิดขึ้นบ้าง รวมถึงกิจกรรมต่อเนื่องและกิจกรรมอื่น ๆ ของเสถียรธรรมสถานด้วย ส่งผลให้สาธารณชนได้รู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์เพิ่มมากขึ้น

“คุณแม่จะพูดตลอด ประชาสัมพันธ์โครงการก็โดยให้โครงการติดตัวไปกับคุณแม่นี้แหละ คุณแม่ไปพูดที่ไหนก็จะพูดเรื่องจิตประภัสสรตลอด เวลาใครมาสัมภาษณ์แล้วถามว่าเสถียรธรรมสถานทำอะไรบ้าง คุณแม่ก็จะพูดถึงจิตประภัสสร”

(แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, **สัมภาษณ์**, 12 มีนาคม 2553)

“ถ้าคุณแม่ไปเวทีไหน พูดที่ไหนก็จะพูดถึงจิตประภัสสร ท่านจะมีคอนเท้นเป็นหลัก สื่ออะไรเข้ามาอยู่ในมือท่านก็จะเอาคอนเท้นนั้น คือถ้าใครเข้ามาแตะคุณแม่ คอนเท้นนี้ก็จะออกไปผ่านช่องทางนั้นแหละ”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

“จริงๆ การประชาสัมพันธ์ในโครงการนี้ได้เผยแพร่ไปโดยคุณยายจำตั้งแต่เริ่มมีโครงการคือปี ๔๗ เป็นต้นมาและดำเนินต่อไปเรื่อยๆ บางครั้งคุณยายจำไปออกสื่อก็จะนำโครงการจากที่เสถียรธรรมสถานไปเผยแพร่ด้วย ทำให้มีคนรู้จักและคนรู้จักก็แนะนำกันมา จนมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นทุกๆ เดือน โดยเฉพาะ ทุกๆ เดือนจะมีสมาชิกประมาณ ๓๐ ครอบครัว ปี ๕๒ นะ”

(ปิยดา หนูแสง, **สัมภาษณ์**, 23 พฤศจิกายน 2552)

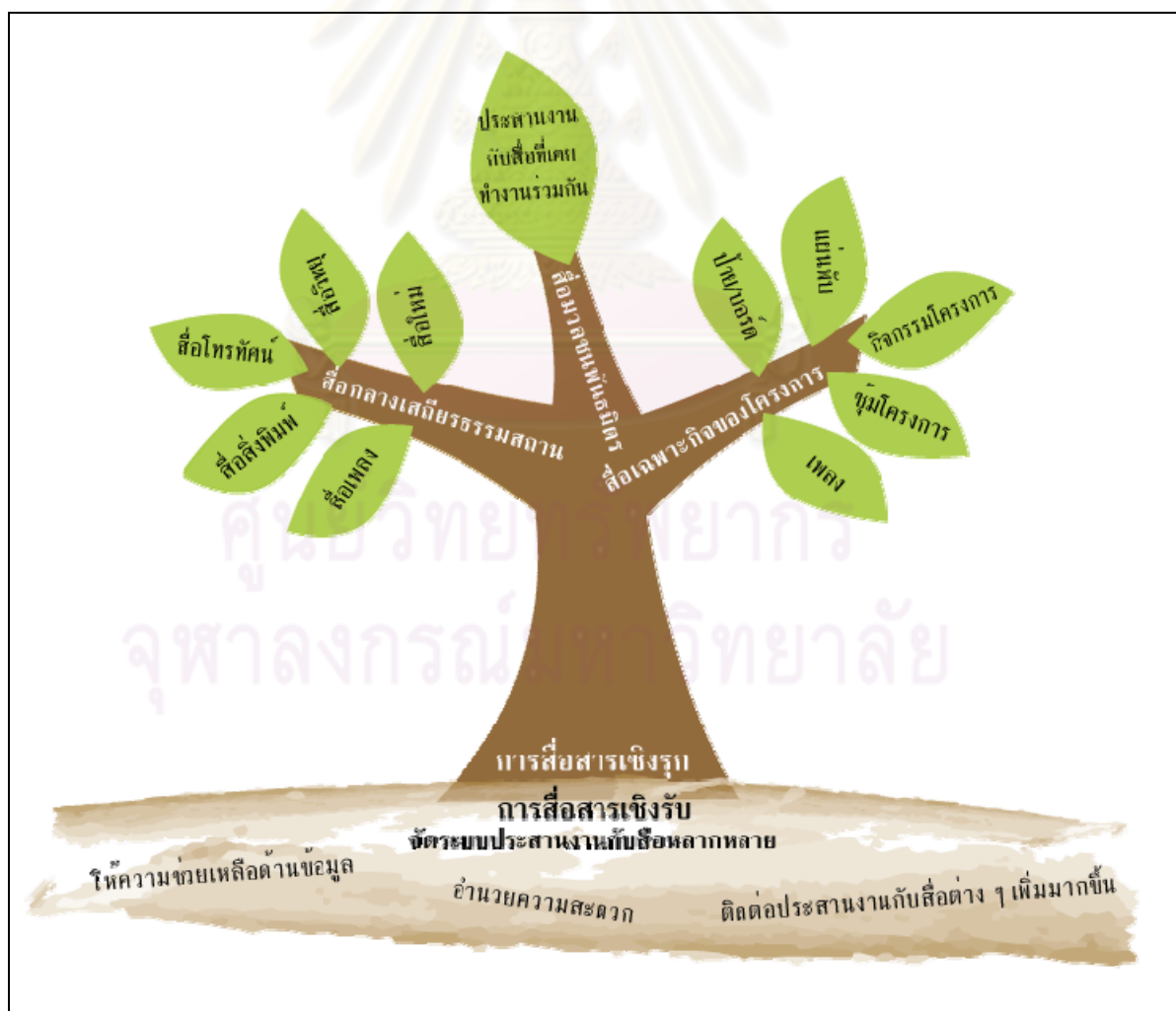
นอกจากแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสื่อสารในทุกที่ที่มีโอกาสแล้ว ผู้ส่งสารที่เป็นคนละทำงานเอง อาทิ อาสาสมัคร วิทยากรอาสาสมัครก็มีส่วนช่วยในการเผยแพร่โครงการเช่นเดียวกัน

“เวลาเมื่อไหร่ที่พูดเรื่องเด็กก็จะพูดถึงจิตประภัสสร เพราะมันมีประโยชน์จริง ๆ เป็นโครงการที่ดีที่ทำให้คนรู้ว่าทำอะไรยังไง อะไรจะเกิดขึ้น เป็นการได้เตรียมตัวตั้งแต่แรกเกิด ก่อให้เกิดสายสัมพันธ์ที่ดี แล้วก็จะจำได้ตลอดไม่เคยลืม”

(กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2552)

5.3 การบูรณาการช่องทางที่หลากหลาย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การสื่อสารกับสาธารณชนของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ออนอยู่ครรรภ์ ใช้กลวิธีการบูรณาการช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้สาธารณชนได้รู้จักโครงการเพิ่มมากขึ้นและขยายวงกว้าง ทั้งนี้คณะทำงานโครงการได้ทำการสื่อสารทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ผ่านสื่อที่ผลิตเองซึ่งเป็นสื่อกลางของเสถียรธรรมสถาน สื่อเฉพาะกิจที่ผลิตขึ้นมาเฉพาะของโครงการและสื่อมวลชนที่เป็นพันธมิตรกัน รายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 2: การบูรณาการช่องทางที่หลากหลาย

5.3.1 การสื่อสารเชิงรุก

การสื่อสารกับสาธารณชนในเชิงรุกของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ เกิดขึ้นในช่วงเริ่มแรกของโครงการ ท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดจะเป็นผู้วางแผนการสื่อสารว่าจะใช้ช่องทางการสื่อสารใดบ้างเพื่อเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก โดยมีทีมงานสื่อของเสถียรธรรมสถานทำหน้าที่ในการผลิตสื่อภายในของเสถียรธรรมสถานเองและประสานงานติดต่อกับสื่อภายนอก

“คุณแม่จะวางแผนเรื่องสื่อ ส่วนแม่แอมทำสื่อที่เป็นช่องทางเข้าถึงคนอบรม โบรชัวร์ บอร์ดอะไรแบบนี้แต่ว่าคุณแม่จะเป็นคนปลุกว่าจะใช้ข้อมูล ช่องทางไหน”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2552)

การสื่อสารเชิงรุกมีการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. สื่อสารผ่านสื่อกลางของเสถียรธรรมสถาน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เสถียรธรรมสถานมีสื่อส่วนกลางที่ใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสถียรธรรมสถานจัดขึ้นอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อก่อตั้งโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ขึ้นมา คณะทำงานจึงใช้สื่อกลางเหล่านั้นเป็นช่องทางในการเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก สื่อกลางดังกล่าวได้แก่

- **สื่อวิทยุ (รายการวิทยุสาวิกา)** เป็นรายการวิทยุที่ออกอากาศทั่วประเทศเป็นประจำทางคลื่นวิทยุ ม.ก.(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 09.05 -09.55 น. โดยในกรุงเทพฯ ใช้คลื่น AM 1107 KHz รายการวิทยุสาวิกาถือเป็นช่องทางหนึ่งที่คณะทำงานใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น รวมถึงแจ้งกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่เสถียรธรรมสถานกำลังจะจัดขึ้นด้วย ซึ่งดำเนินรายการโดยแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดกับดีเจอาสาสมัครอีก 2 ท่าน ที่มาเป็นประจำคือ ดีเจฟอเรนส ศุขวัฒน์ ซึ่งเป็นตัวแทนของคุณพ่อที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูลูก และดีเจอ้อม สุนิสา สุขบุญสังข์ ซึ่งเป็นตัวแทนของวัยรุ่น และในบางครั้งก็จะมีดีเจอาสาสมัครท่านอื่นๆ ผลัดเปลี่ยนกันมาร่วมพูดคุย

- **สื่อโทรทัศน์ (รายการธรรมะสวัสดิ์)** ในอดีตรายการโทรทัศน์ที่เสถียรธรรมสถานใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชน คือ รายการ “นี่แหละชีวิต” แต่หมดสัญญาไปแล้ว ปัจจุบันเป็นรายการ “ธรรมะสวัสดิ์” ซึ่งออกอากาศทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ทางช่อง 9 อสมท. เวลา 06.00-06.02 น. แม้ซีคันสนีย์ เสถียรสุต จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ผ่านทางรายการนี้ด้วย

- **สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ “มองนอกคูโน” และ นิตยสารสาวิกา อริยะสร้างได้)**

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ “มองนอกคูโน” เป็นช่องทางในการสื่อสารหนึ่งที่เสถียรธรรมสถานมีอยู่แล้ว โดยจะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของเสถียรธรรมสถานรวมถึงโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ด้วย ซึ่งจะลงคอลัมน์ประจำในทุกวันพุธ

นิตยสาร “สาวิกา อริยะสร้างได้” เป็นนิตยสารของเสถียรธรรมสถาน เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของเสถียรธรรมสถาน ในช่วงเริ่มแรกของการก่อตั้งโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ เนื้อหาในนิตยสารสาวิกาจะมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์เป็นจำนวนมากและลงเกือบทุกเล่ม แต่ปัจจุบันจะเป็นคอลัมน์ประจำเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์โดยเฉพาะเพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแนวคิดของโครงการและความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้น ชื่อคอลัมน์ “ด้วยจิตประภัสสร”

- **สื่อใหม่ (เว็บไซต์ www.sdsweb.org)** เป็นเว็บไซต์ของเสถียรธรรมสถานซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรมความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของเสถียรธรรมสถาน รวมถึงโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ด้วย ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลตั้งแต่แนวคิด วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย การเตรียมตัว กำหนดการ การสมัครสมาชิก รูปแบบกิจกรรม ภาพกิจกรรม นอกจากนี้ยังสามารถติดต่อหรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมผ่านทาง e-mail : family.sds@gmail.com หรือผ่านทาง webboard , Facebook, hi5 และ Twitter

- **สื่อเพลง (บทเพลงแห่งสติ)** การดำเนินงานของโครงการต่างๆ ในเสถียรธรรมสถานจะใช้บทเพลงเข้ามาช่วยในการสร้างบรรยากาศแห่งการภาวนาและเนื้อหาของเพลงจะเป็นเรื่องราวที่มีคติสอนใจ ซึ่งมีทั้งที่เป็นเพลงฟังธรรมดาและเพลงที่มี

ภาพการ์ตูนแอนิเมชันประกอบ ซึ่งโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์ได้นำบทเพลงแห่งสตินี้มาใช้ในการทำกิจกรรมกับสมาชิกโครงการด้วย อาทิ เพลงดังดอกไม้บาน เพลงความสุขเล็ก ๆ ในใจฉัน

“ถ้าสื่อเราเอง รายการนี้แหละชีวิต หมดสัญญาไป คุณแม่ก็มาได้รายการ ธรรมะสวัสดิ์ ซึ่งออกทุกวัน วันละ 2 นาที ท่านก็จะเอาภาพไปออก เอาไปพูดบ่อย ๆ มีกิจกรรมทุกเดือนก็เอาไปออกอากาศ แล้วก็สื่ออื่น ก็ไม่แรงมาก เท่าที่ประเมิน ก็มีรายการวิทยุ สาวิกา ทุกเสาร์อาทิตย์ วันที่มีจิตประภัสสร เราก็ออกอากาศเนื้อหาตามนั้น นิตยสาร ก็มีสมาชิกอยู่จำนวนหนึ่ง แต่ว่าก็เป็น การถอดความรู้ ถ้าย้อนไปปี 47 -48 จะลงเกี่ยวกับจิตประภัสสรหลายเล่ม นอกจากนี้ก็คอลัมน์ที่ลงในคมชัดลึก ก็มีมานานแล้วก็เขียนลง ถ้าไปเวทีไหน พูดที่ไหนก็จะพูดถึงจิตประภัสสร ท่านจะมีคอนแทกเป็นหลัก สื่ออะไรเข้ามาอยู่ในมือท่านก็จะเอาคอนแทกนั้น เราก็จะมีเก็บภาพ เอาให้กับสื่อ สื่อไม่ต้องทำเองตั้งแต่ต้นจนจบก็ได้ ทำให้การทำงานกับสื่อง่ายขึ้น”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2552)

ข. สื่อสารผ่านสื่อเฉพาะของโครงการ

นอกจากสื่อส่วนกลางของเสถียรธรรมสถานที่เป็นหนึ่งในช่องทางการสื่อสารที่เผยแพร่ข้อมูลโครงการสู่สาธารณชนแล้ว สื่อเฉพาะของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์ก็ทำให้สามารถสื่อสารกับสาธารณชนหรือกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง ได้แก่ ตัวกิจกรรมโครงการ แผ่นพับโครงการ บอร์ดหรือป้ายโครงการ สื่อเพลงที่แต่งขึ้นเฉพาะโครงการ และผู้มีจิตประภัสสรที่จัดตั้งอยู่ในบริเวณของเสถียรธรรมสถาน เพื่อให้สาธารณชนได้เห็นสื่อ ข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ รวมถึงสามารถมาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้

ค. การสื่อสารผ่านสื่อมวลชนพันธมิตร

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ในช่วงเริ่มแรกของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภ์คณะทำงานเผยแพร่ข้อมูลโครงการสู่สาธารณชน โดยทำงานประสานกับสื่อมวลชนที่เป็นพันธมิตรกับเสถียรธรรมสถาน เป็นสื่อที่เคยได้ร่วมงานกัน หรือรู้จักกันกับคณะทำงานโครงการอยู่แล้ว เพื่อให้สาธารณชนรับรู้ข้อมูลให้ได้มากที่สุด และสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการ

“ตอนนั้นท่านก็ชวนสื่อหลายอันเข้ามาถอดความรู้จากเรา ก็มีบางกอกโพสต์ รักลูก แต่อันที่ดีคือ บางกอกโพสต์ เพราะมีเคสหนึ่งที่แถมมา 3 ครั้งแล้วมาจิตประภัสสรจิตใจดีขึ้น ความทุกข์คลี่คลายลงไป บางกอกโพสต์ก็นำเสนอเคสนี้ออกไป กระแสตอบรับก็ดีมาก”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

5.3.2 การสื่อสารเชิงรับ

ก. จัดระบบการประสานงานกับสื่อหลากหลาย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เมื่อการสื่อสารเชิงรุกเป็นผลสำเร็จ โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครม.เป็นที่รู้จักในวงกว้างแล้ว รูปแบบการสื่อสารต่อสาธารณชนเพื่อเผยแพร่โครงการในลักษณะของการสื่อสารเชิงรุกเริ่มลดบทบาทลง คือ ไม่จำเป็นต้องเข้าหาสื่อเองเหมือนตอนช่วงแรกเริ่มโครงการ แต่มีการจัดระบบการประสานงานกับสื่อเพิ่มมากขึ้น มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์คอยติดต่อประสานงานกับสื่อต่าง ๆ เนื่องจากมีสื่อหลากหลายสนใจที่จะเข้ามาทำข่าวหรือนำเสนอข้อมูลมากยิ่งขึ้น อาทิ รายการโทรทัศน์เข้ามาทำสื่อบุคลิก ไปสัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รวมถึงการได้รับเชิญไปบรรยายเวทีวิชาการต่างๆ นอกจากนี้คณะทำงานยังช่วยสื่อในเรื่องของข้อมูลหรือรูปภาพในบางส่วนเพื่อให้ข้อมูลถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

“เราทำงานกับสื่อในทุกช่องทางที่มีการสัมภาษณ์ คุณแม่พูดเรื่องจิตประภัสสรหมดเลย วิทยุ หนังสือพิมพ์ ทีวี สื่อบุคลิก มันคือการสื่อสารให้คนเห็นความจริง ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล จนถึงระดับ mass”

(แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, **สัมภาษณ์**, 12 มีนาคม 2553)

“น่าจะเป็นปีที่ 3 กระแสธรรมะแรง ในสื่อ ไม่มีใครที่ทำกับแม่ห้อง สื่อทุกสื่อที่ทำเกี่ยวกับครอบครัวจะพุ่งมาที่จิตประภัสสร แม่ไม่มีที่ไหนทำ สื่อทีวี บางทีกิจกรรมวันเดียว มีสื่อเข้ามา 2-3 สื่อ โดยที่เราไม่ได้ต้องการมา แต่ว่าก็จะเหมือนกับปากต่อปาก เช่น คนที่มาเข้าเราก็ไม่ต้องไปหาอย่างตอนแรก ๆ เราตั้งเป้าไว้ 30 แต่พอไปสักกลุ่มที่ 4- 5 30 เนี่ยได้อยู่แล้ว เพราะมีคนที่มาเข้าจะ

ปากต่อปากบอกญาติพี่น้อง พอสื่อเริ่มออก มันก็ง่ายที่คนจะเข้ามา”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

5.4 การสื่อสารผ่านเครือข่ายโรงพยาบาล

ในช่วงแรกเริ่มของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ คณะทำงานโครงการสื่อสารข้อมูลกับสาธารณชนด้วยการสร้างเครือข่ายกับโรงพยาบาล เพราะกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ พ่อแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ ดังนั้น สถานที่ที่กลุ่มเป้าหมายจะต้องไปก็คือ แผนกสูติรีเวชของโรงพยาบาล คณะทำงานจึงเริ่มเผยแพร่โครงการโดยทำงานร่วมกับคุณหมอ พยาบาลในโรงพยาบาลต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง โดยใช้สื่อหลัก คือ แผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการ

“ปี 47 ยังไม่มีกระแสธรรมชาติอยู่ในสื่อเลย ตอนแรกแม่แหม่คิดว่า เราไม่ได้คิดถึงคนที่เดินเข้ามา แต่เราจะไปโรงพยาบาล และแสวงหาคอร์สที่มีอยู่แล้ว แล้วก็ไปปลุกกับโรงพยาบาลที่มีคนท้องเดินเข้าไป เพียงแค่ข้อมูลว่ามีกิจกรรมนี้อยู่ที่โรงพยาบาล เราก็จะไปหาคนท้องในโรงพยาบาลเป้าหมาย”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

แต่การสื่อสารผ่านเครือข่ายโรงพยาบาลก็ไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เพราะโรงพยาบาลบางแห่งรับปากว่าจะช่วยประชาสัมพันธ์ให้แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลไม่ได้สนใจเรื่องธรรมชาติและมองว่าอาจจะเป็นเรื่องมกมาย และส่งผลกระทบต่อโรงพยาบาลได้ การสื่อสารผ่านทางช่องทางนี้จึงไม่สำเร็จเท่าที่ควร

“มีผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่อยากทำบอกว่าเอาเลย โรงพยาบาลยินดี ให้ทำโบรชัวร์อะไร ต่ออะไร แต่ปัญหาจริงๆ ก็คือ พอเราเอาโบรชัวร์นี้ไปให้ห้องคลอดห้องฝากครรภ์ แต่ถ้าคนตรงนั้นไม่มีความสนใจเรื่องธรรมชาติเค้าจะไม่ทำให้เรา โบรชัวร์นั้นจะไม่ถึงใครเลย ใช้โบรชัวร์เป็นช่องทางการสื่อสาร มันก็เกิด feedback ว่าไม่ได้คนท้อง เพราะว่าโรงพยาบาลเองรู้สึกไม่สนใจ คนที่ปฏิบัติงานกับคนท้องเองไม่สนใจเรื่องธรรมชาติและบางคนก็ตั้งข้อสงสัยด้วยว่า มันอาจจะเป็น

ผลร้ายกับคนท้อง มีทัศนคติที่เป็นลบกับการปฏิบัติธรรม คิดว่าอาจจะมีเรื่องที่เป็นความเป็นความตาย เรื่องทางจิต ซึ่งถ้าเค้าแนะนำแล้วจะเกิดผลเสียหาย เราก็เลยไม่สนใจที่จะปล้ำกับโรงพยาบาลแล้ว”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

ทั้งนี้ ถึงแม้การสื่อสารผ่านเครือข่ายโรงพยาบาลจะไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ก็มีคุณหมอ พยาบาลบางส่วนที่เห็นถึงประโยชน์ของโครงการและอาสาให้ความรู้ทางด้านการดูแลครรภ์ให้กับสมาชิกโครงการ และในปัจจุบันการสื่อสารผ่านเครือข่ายโรงพยาบาลได้เปลี่ยนเป็นในลักษณะของการได้รับเชิญไปบรรยายให้กับคุณหมอ พยาบาล ตามโรงพยาบาลต่าง ๆ แทนที่การสื่อสารในเชิงรุกอย่างในอดีต

“การทำงานกับโรงพยาบาล เป็นความคิดเห็นของฝ่ายวิชาการว่าจะขยายผลที่โรงพยาบาล แต่ความจริงถ้าคนที่เป็นแม่ไม่ได้สนใจ โรงพยาบาล ก็ไม่ใช่แห่งที่จะปล้ำเข้ามาได้ เพราะว่าโรงพยาบาลจะทำงาน routine ของตัวเอง แต่เราทำงานกับหมอมานิตย์ โรงพยาบาลหัวเฉียว หมอเห็นคนไข้ ก็จะบอกว่าถ้าคุณสนใจเรื่องจิตใจก็จะแนะนำให้มาหาคุณแม่ คັນสนีย์ แต่พอโรงพยาบาล มาอบรมกับเราส่งทีมมา เข้าใจมากขึ้นก็เอาไปพูดเองได้ล่าสุดทำงานที่โรงพยาบาล สุรินทร์ 100 ครอบครัว เต็มโรงพยาบาล โรงพยาบาลไม่ได้ติดต่อไปพูดเรื่องจิตประภัสสรชะทีเดียว แต่ทุกครั้งที่ เชิญไปพูดเราจะพูดเรื่องจิตประภัสสรด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเยียวยาในระดับใด เพราะเป็นงานเชิงรุก จนในที่สุดมีโรงพยาบาลเชิญเราพูดเรื่องจิตประภัสสรมากขึ้น ๆ”

(แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, **สัมภาษณ์**, 12 มีนาคม 2553)

“คุณแม่ถูกเชิญให้ไปพูดกับพยาบาล หมอเยอะ งานที่โรงพยาบาลไปเป็นประจำ ไปสอนไปประชุมวิชาการ ไปสอน class ของพยาบาล หรือบางโรงพยาบาลที่มีความตั้งใจพยาบาลมาอบรมกับเรา หรือเชิญเราไปสอนให้พ่อแม่ที่โรงพยาบาลก็มี”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

5.5 สร้างกิจกรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปแบบและสม่ำเสมอ

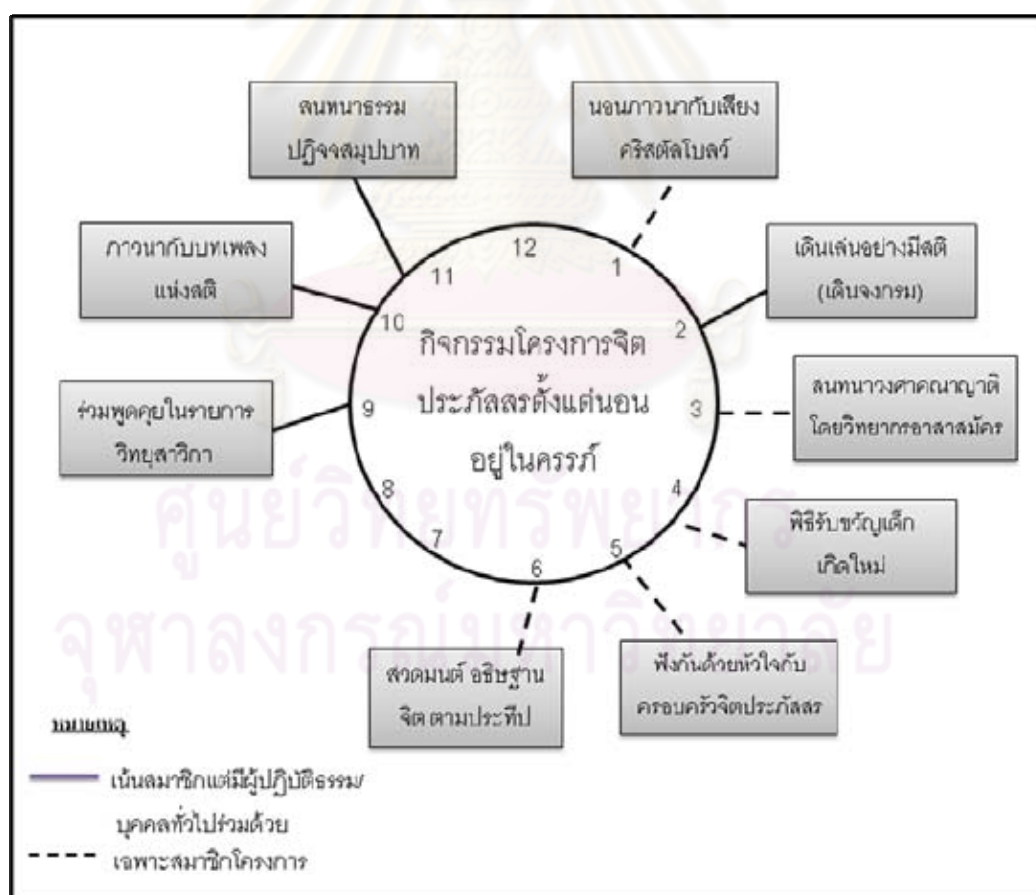
โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ มีสื่อหลักที่ใช้ในการดำเนินโครงการและเป็นช่องทางในการสื่อสารกับสาธารณชน คือ สื่อกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นเป็น

ประจำ ได้แก่ การอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรในทุกวันอาทิตย์ต้นเดือนตั้งแต่ 9.00-18.00 น. และค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในธรรม เป็นการอบรมแบบ 2 วัน 1 คืน ซึ่งแต่ละช่วงกิจกรรมก็จะประยุกต์ใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาประกอบเพื่อให้กิจกรรมในช่วงนั้นดำเนินไปด้วยดีและเกิดประสิทธิผลมากที่สุดและกิจกรรมพิเศษ อาทิ ทอดผ้าป่า การระดมทุน คอนเสิร์ต รายละเอียดดังนี้

5.5.2 กิจกรรมประจำ

ก. การอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสร

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรตลอด 1 วัน สามารถแบ่งกิจกรรมตามการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ได้ดังนี้

ภาพที่ 3: รูปแบบกิจกรรมการอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวเพื่อจิตประภัสสร

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรโดยแบ่งตามการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่เน้นสื่อสารกับสมาชิกโครงการแต่ก็มีผู้ปฏิบัติธรรมและบุคคลทั่วไปที่มาที่เสถียรธรรมสถานร่วมทำกิจกรรมด้วยและกิจกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะสมาชิกโครงการ

(1) กิจกรรมที่เน้นสื่อสารกับสมาชิกโครงการแต่มีผู้ปฏิบัติธรรม/บุคคลทั่วไปร่วมด้วย

จากการสอบถามข้อมูลจากแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ทำให้ทราบว่า การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปฏิบัติธรรม/บุคคลทั่วไปมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือคลอดลูกแล้วซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการนั้น เป็นความตั้งใจของแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดที่เปิดโอกาสให้ทั้ง 2 กลุ่มได้เป็นกำลังใจซึ่งกันและกันและเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้คนอื่นกลุ่มได้ข้อคิดดี ๆ สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้ ซึ่งท่านเล่าให้ฟังว่า

“ตั้งใจเพราะทำให้เห็นความแตกต่าง เราเคยเอาแฟนรายการสุริวิภามาโดยเฉพาะเลยแห้งเขียว ถึงเราจะทำในสิ่งที่ตั้งใจในจิตประภัสสรเหมือนกันแต่มันแห้งเพราะในการปฏิบัติธรรมของคนที่มาอยู่กับเราตั้งแต่ศุกรเสาร์ อาทิตย์ เหมือนเหล็กที่ถูกตีมาจนร้อนแล้ว ถูกตีเปรี้ยงวันจิตประภัสสร มันกลับไปรักพ่อแม่ มันเห็นเลยว่า การที่ผู้ชายผู้หญิงคู่หนึ่งที่ประคองกันแล้วรักกันมันหมายถึงทางรอดของลูก อะไรที่มีอคติกับแม่ของเขา พอวันอาทิตย์เขาก็กลับไปขอขมาแม่เขาได้เป็นความตั้งใจของเรา และเด็กที่มาจิตประภัสสร ได้ทำกุศลตั้งแต่อยู่ในท้อง เพราะได้เปลี่ยนใจผู้คนแล้ว เอื้อต่อพ่อแม่เพราะเขาจะตั้งใจที่ลูกได้ทำบุญตั้งแต่ยังไม่เกิด ฉันก็บอกเขาเลยว่า การที่มีคนมานั่งอยู่กับคุณด้วยแล้วเขาก็กลับไปขอขมาพ่อแม่ เหมือนคุณมีท้องคุณรู้ใช้มัยว่าพ่อแม่ดีกับคุณยังไง เด็กหนุ่มสาวที่มาปฏิบัติธรรมยังไม่ได้แต่งงาน ยังกระที่บเท้าใส่แม่ มันพอนเห็นแบบนี้ลูกคุณกำลังทำบุญนะ เขาก็ภูมิใจที่ ว่าลูกจำลูกได้ทำบุญตั้งแต่อยู่ในท้องนะ คุณยายสามารถมีกลไกบางอย่างเชื่อมโยง คุณยายจะสื่อสาร ถ้าฉันไม่สื่อสารมันก็จะบอกว่ามาเอาใครไปดูมัน แต่ฉันประกาศตมเลยว่า เอาหลาน ๆ ในท้องทำบุญกับคุณยายเลย เรายังไม่ได้เกิดเลยเรายังเปลี่ยนใจคนได้เลย เอามือลูบท้อง ขอบใจลูกเลยนะ แต่งิ้วทำกุศลด้วยกัน ตอนลูบท้อง คนอื่นแค้นงูเป็นกำลังใจ แต่ร้องให้ชะครึ่งศาลาได้เพราะเรารู้ว่าเป็นความรักไง”

(แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, *สัมภาษณ์*, 12 มีนาคม 2553)

กิจกรรมที่เน้นสื่อสารกับสมาชิกโครงการแต่ก็มีผู้ปฏิบัติธรรม/บุคคลทั่วไปร่วมด้วยนั้น ประกอบด้วย 4 กิจกรรม รายละเอียดดังนี้คือ

(1.1) ร่วมพูดคุยในรายการวิทยุสาวิกา

ภาพที่ 4 บรรยากาศช่วงร่วมพูดคุยในรายการวิทยุสาวิกา

เป็นการจัดรายการวิทยุสด ณ ธรรมศาลา ซึ่งเป็นศาลาสำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของเสถียรธรรมสถาน โดยจัดขึ้นเป็นกิจกรรมแรกของวันแห่งการอบรมวิถีชีวิตครอบครัวจิตประภัสสร ลักษณะรายการเป็นการร่วมพูดคุย วิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ โดยจะหยิบยกเอาประเด็นที่เกี่ยวกับครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ การเลี้ยงลูก มาพูดคุยกัน ดำเนินรายการโดยแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดและดีเจอาสาสมัครซึ่งอาสาเป็นประจำคือ ดีเจพอธเนส สุขวัฒน์และดีเจอ้อมสุณิสา สุขบุญสังข์

(1.2) ภาวนากับบทเพลงแห่งสติ

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการสังเกตการณ์การทำกิจกรรมการภาวนากับบทเพลง พบว่า คณะทำงานได้แบ่งการภาวนากับบทเพลงออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

(1.2.1) ภาวนากับลมหายใจ

ภาพที่ 5 ภาวนากับลมหายใจ

เป็นการภาวนากับลมหายใจเข้า-ออก โดยใช้บทเพลงเป็นสื่อ คณะทำงาน จะใช้เพลง“ดั่งดอกไม้บาน” อันเป็นเพลงที่ประกอบด้วยภาพแอนิเมชันการ์ตูนทำท่าทางประกอบการภาวนากำหนดลมหายใจเข้า-ออก เพื่อให้สมาชิกโครงการ ผู้ปฏิบัติธรรมและบุคคลทั่วไปทำตาม ซึ่งเป็นรูปแบบการทำสมาธิที่แตกต่างจากการปฏิบัติธรรมที่อื่นเพราะมีเพลงมาช่วยสร้างบรรยากาศทำให้ทุกคนทุกเพศ ทุกวัย สามารถปฏิบัติตามได้โดยง่าย

“ตอนเช้าที่เปิดเพลง ทำสมาธิตามเพลง รู้สึกว่าเป็นแนวที่ง่ายต่อการที่จะทำ ไม่ต้องคิดมาก สามารถทำได้เลย”

(อาคม ศรีวิสุทธิ, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2552)

(1.2.2) ภาวนากับการโอบกอดและลูบท้อง

ภาพที่ 6 ภาวนากับการโอบกอดและลูบท้อง

เป็นการภาวนาโดยใช้การสื่อสารในรูปแบบอวัจนภาษา ในช่วงนี้ คณะทำงานจะใช้เพลง “กล่อมลูกน้อย” กับ “คนดีของพ่อ” ประกอบการทำกิจกรรมที่พ่อจะโอบกอดและลูบท้องแม่ เป็นกิจกรรมที่ได้แสดงความรักต่อกันและส่งความรักนั้นไปยังลูกในครรภ์ ซึ่งจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า พ่อแม่หลายคู่โอบกอดกันและน้ำตาซึม ซาบซึ้งกับกิจกรรมนี้และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทพ่อแม่มากยิ่งขึ้น โดยระหว่างทำกิจกรรมผู้ปฏิบัติธรรมหรือบุคคลทั่วไปก็นั่งเป็นกำลังใจอยู่ในธรรมศาลาและบริเวณรอบ ๆ ด้วย

“ช่วงตอนสาย ที่ให้กอดและสัมผัสลูกในท้อง เปิดเพลง สลับกันโอบกอด เราารู้สึกว่า เรารู้แล้วว่านับจากนี้เป็นต้นไปเราไม่ได้มีตัวคนเดียว เราจะมีคู่สมรส มีลูกที่กำลังสัมผัส เราจะต้องประคับประคอง ต้องดูแลรับผิดชอบให้เขามีความสุข”

(สุธน ประจําบุญ, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2552)

“มาแล้วเกินคาด ครั้งแรกที่ฟังคุณแม่พูดน้ำตาไหล ตอนที่ให้พ่อลูบท้อง ร้องให้ รู้สึกว่าเป็นครั้งแรกที่พ่อทำอะไรให้ลูกอย่างเป็นรูปธรรม รู้ว่ารักลูกแต่ไม่มีอะไรแสดงออกให้เห็น ครั้งนั้นเป็นครั้งแรก”

(รัชณี ไสธนยงกุล, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2552)

(1.2.3) ภาวนากับการบีบนิ้ว

ภาพที่ 7 ภาวนากับการบีบนิ้ว

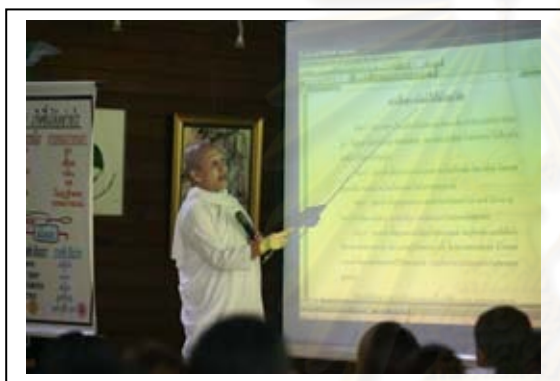
เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างสมาชิกโครงการ ผู้ปฏิบัติธรรมและบุคคลทั่วไปโดยใช้การสัมผัสเป็นตัวสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึกไปยังบุคคลอื่น โดยเป็นกิจกรรม

ที่มุ่งสื่อสารให้เกิดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยใช้การวาดเป็นสื่อ เพลง “ความสุขเล็กๆ ในใจฉัน” ถูกนำมาใช้ในกิจกรรมนี้เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขกับการที่ได้แบ่งปัน เกื้อกูลกัน

“การวาดเป็นการส่งสายใยในครอบครัว สังคม การวาดคนอื่นทำให้รู้ว่าเราไม่ได้อยู่แค่ 3 คนในสังคม สถานที่แห่งนี้ทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสังคม และทำให้สังคมดีขึ้น”

(ผจงกิจ โสทรนงกุล, *สัมภาษณ์*, 6 ธันวาคม 2552)

(1.3) สันทนาการประจักษ์สมุปบาท

ภาพที่ 8 สันทนาการประจักษ์สมุปบาท

เป็นหลักธรรมะที่แม่ชีคันสนีย์ เสดียรสุด ใช้เป็นเนื้อหาหลักในการบรรยาย เป็นความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ทั้งพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการ ผู้มาปฏิบัติธรรมหรือบุคคลทั่วไป โดยเน้นในเรื่องการจัดการอารมณ์ตนเอง รู้การเกิดดับ เพราะปกติคนที่กำลังตั้งครมร์ก็จะมีอารมณ์ที่แปรปรวน หงุดหงิดง่าย การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองทั้งแม่และพ่อก็จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาดีขึ้นและส่งผลดีต่อลูกในครมร์ มีการยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ใกล้ ๆ ตัวซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริง ทำให้สมาชิกรู้สึกสนใจและเข้าใจในเหตุ-ผลจากตัวอย่างที่แม่ชีนำมาอธิบาย

ในช่วงนี้จะมีการใช้กระดาน Flip chart ช่วยในการอธิบายและให้ชมภาพยนตร์โฆษณา “จีเอ บ้าย บาย” ที่ให้แง่คิดในเรื่องของการรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง เป็นการใช้สื่อภาพเคลื่อนไหวทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

“ชอบตอนแม่ชี้สอนวิธีคิดของเรา ปฏิจักษ์รูปบาท ถึงจะซ้ำกันทุกเดือน วัตถุประสงค์เดิม แต่เรื่องที่มาพูดจะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ บางประโยคที่ท่านพูด พี่รู้สึกว่ามีภรรยา อาจจะมีเรื่องนี้นักไม่ได้เลย ท่านก็จะพูดแทน และรู้สึกว่ามันตรงกับเรา กับใครอีกหลายคน มันน่าจะโดนกันบ้าง พูดเป็นภาษาชาวบ้าน เราารู้สึกว่าใช่”

(แสงดาว ประจำบุญ, *สัมภาษณ์*, 21 ตุลาคม 2552)

(1.4) เดินเล่นอย่างมีสติ

ภาพที่ 9 การเดินเล่นอย่างมีสติ

การเดินเล่นอย่างมีสติ คือ การเดินจงกรม โดยกิจกรรมนี้จะทำร่วมกันระหว่างบุคคลที่มาปฏิบัติธรรมทั่วไปกับสมาชิกโครงการ เป็นช่วงที่เปิดโอกาสให้คนได้สื่อสารกับตนเอง มีสมาธิกับทุกอย่างก้าวที่เดิน เป็นการเดินชมสวนอย่างมีสติ แต่เดินไปในบริเวณสวนป่าที่เงียบสงบ ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ หลายคนบอกว่า เป็นช่วงเวลาที่ได้อยู่กับตัวเองจริง ๆ ทำให้เกิดสติ และก่อให้เกิดแง่คิด ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

“ประทับใจตอนเดินจงกรม เพราะเหมือนนั่งฟังมาเยอะแล้ว ช่วงตรงนั้นเป็นช่วงที่ใจสงบที่สุด ตรงอื่นมันก็ฟังแต่ข้อมูล เรียกสติ แต่ตอนนั้นเหมือนกับอยู่ตัวเองแล้วจิตใจสงบขึ้น”

(สายฝน นันทวันชัย, *สัมภาษณ์*, 23 พฤศจิกายน 2552)

“ชอบเดินจงกรม มากที่สุด เพราะได้อยู่กับธรรมชาติ เวลาเดินก็เหมือนมีสมาธิ ทำซ้ำๆ
 ซ้ำๆ ไม่ต้องมีอะไรมากมาย ดูเหมือนง่ายแต่ยาก เพราะเวลาเดินเราก็คิดนู่นนี่”

(Kelvin, *สัมภาษณ์*, 1 ธันวาคม 2552)

(2) กิจกรรมเฉพาะสมาชิกโครงการ

ในช่วงบ่ายจะเป็นกิจกรรมเฉพาะสมาชิกโครงการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งสื่อสารในประเด็น
 เนื้อหาที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับพ่อแม่ตั้งครรภ์โดยตรง ทั้งการให้ความรู้ในเรื่องของการดูแลครรภ์
 ซึ่งเป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการนำหลักธรรมะเข้ามาประยุกต์กับกิจกรรมต่าง ๆ
 ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้

(2.1) นอนภาวนากับเสียงคริสตัลโบลว์

ภาพที่ 10 การนอนภาวนากับเสียงคริสตัลโบลว์

คริสตัลโบลว์ เป็นเครื่องมือ มีลักษณะเป็นขามใบใหญ่ที่ทำจากคริสตัล วิธีการทำให้เกิด
 เสียงคือ การนำแท่งไม้ขนาดพอดีมือไปวนรอบคริสตัลโบลว์ทำให้เกิดเสียงที่ก้องกังวานและมี
 ลักษณะพิเศษ คลื่นเสียงที่ดีจะช่วยสร้างสภาวะจิตใจให้สงบ มีความสุข โดยหลังจากที่ให้สมาชิก
 โครงการนอนภาวนาโดยการฟังเสียงจากคริสตัลโบลว์ในธรรมศาลาประมาณครึ่งชั่วโมงก็จะให้
 สมาชิกโครงการได้ตม่น้ำจากคริสตัลโบลว์ที่มีความเบาของน้ำ ซึ่งคณะทำงานได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัย
 ว่า ก่อให้เกิดผลดีกับร่างกายทั้งแม่และลูก

“พอบ่ายก็มีคริสตัลโบลว์ เป็นเครื่องมือ คลื่นเสียงที่ดีมันจะทำให้โมเลกุลของน้ำเรียงตัว เป็นระเบียบ ความละเอียดของคริสตัล มันทำให้คลื่นเสียงมีระเบียบ น้ำในนั้นจะพิสูจน์ให้เห็นการ จับผลึก เรียงตัวอย่าง เป็นระเบียบสวยงาม ขณะเดียวกันร่างกายคนเราก็มีน้ำ 70-80 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะคนท้องที่เด็กก็ลอยอยู่ในน้ำ เพราะฉะนั้นการใช้คลื่นเสียงถ้าวิทยาศาสตร์อธิบายแบบนี้ แล้ว คนท้องก็ต้องพิสูจน์ด้วยตนเอง เราก็ไม่ได้บอกว่ามันต้องนะ แต่ว่ามันก็เหมือนกับเป็นการ ทดลอง โดยผ่านตัวเราแต่ถ้าไม่เอาเรื่องของสุขภาพ เอาแง่ความรู้สึกก็เหมือนฟังเพลงสมาธิ คนที่ เชิญเนียใช้พลังของสมาธิในการที่จะเชิญความสงบ เหมือนคนเล่นดนตรีหรือสวดมนต์ ช่วยทำให้ คุณพ่อที่เหนื่อยมาก ๆ ช่วงนี้จะชอบ จากนอนไม่หลับก็จะเยียวยา ทำให้เขาผ่อนคลาย แล้วแต่ว่า ใครจะทำได้ลงไปในระดับลึก เจริญสติหรือเปล่า”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

“ชอบช่วงคริสตัลโบลว์ เหมือนซึมเข้าไป เด็กในท้องจะดิ้น และมีความสุข”

(วิษณุ จาโกวต้า, **สัมภาษณ์**, 4 ธันวาคม 2552)

(2.2) สนทนาประสาวงศาตคณาญาติด้วยพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต โดยวิทยากรอาสาสมัครสมัคร

ภาพที่ 11 สนทนาประสาวงศาตคณาญาติ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ช่วงนี้จะใช้สื่อบุคคลเป็นหลักในการสื่อสารกับสมาชิกโครงการ นั่นคือ วิทยากรอาสาสมัครที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับหญิงตั้งครรภ์ ทั้งการดูแลครรภ์ การพัฒนาชีวิตในครรภ์ การคลอด ภาวะหลังคลอด การให้นม และศิลปะแห่งสติ โยคะกับแม่ท้อง ในช่วงนี้จะมีวิทยากรผลัดเปลี่ยนกันมาให้ความรู้และคำแนะนำต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการ และได้รับประโยชน์จากโครงการอย่างเต็มที่

(2.3) พิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่

ภาพที่ 12 พิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่

พิธีรับขวัญจะจัดขึ้นที่ห้องพระบรมสารีริกธาตุ โดยเวลาจะเหลื่อมกันเล็กน้อยระหว่างพ่อแม่ที่คลอดลูกแล้วและพามารับขวัญกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ในพิธีจะมีการขลิบผมเพื่อเป็นสิริมงคลโดยแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต ในช่วงนี้พ่อแม่ที่คลอดลูกแล้วจะได้แบ่งปันประสบการณ์และให้กำลังใจกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการ

(2.4) ฟังกันด้วยหัวใจในครอบครัวจิตประภัสสร

ภาพที่ 13 ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เป็นการสื่อสารแบบกลุ่มย่อย ซึ่งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมช่วงนี้ จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่า คณะทำงานใช้รูปแบบการสื่อสารโดยให้พ่อแม่ได้ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เนื่องจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมทุกคนต่างเข้าใจความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ของกันและกันเป็นอย่างดี เป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กันและกัน

“ชอบในห้องพระบรมสารีริกธาตุที่มีการแชร์ความรู้สึก แลกเปลี่ยนกันในกลุ่มคุณแม่คุณแม่ แม่ และรู้สึกมีกำลังใจมากขึ้นได้ผลบุญทำให้จิตใจสงบมากขึ้น”

(ชัญญกร แสงสุข, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2552)

(2.5) สวดมนต์ อธิษฐานจิต ตามประทีป

ภาพที่ 14 สวดมนต์ อธิษฐานจิต ตามประทีป

เป็นกิจกรรมสุดท้ายก่อนที่จะจบโปรแกรมใน 1 วัน ซึ่งสมาชิกโครงการจะร่วมกันสวดมนต์ และอธิษฐานจิตต่อพระบรมสารีริกธาตุว่าจะเป็นพ่อแม่ที่ดีของลูกและตามประทีป หลังจากนั้นแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุขจะเดินจับท้องแม่ทุกคนเพื่อให้กำลังใจ

ข. ค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

ค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นการอบรมแบบ 2 วัน 1 คืน ในวันเสาร์และอาทิตย์ โดยจะจัดขึ้นปีละ 3 ครั้ง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลในเว็บไซต์เสถียรธรรมสถานทำ

ให้ผู้วิจัยทราบว่า คณะทำงานจัดค่ายขึ้นมา ก็เนื่องด้วยข้อจำกัดเรื่องเวลาของการอบรมวิถีชีวิตของครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรแบบไป-กลับ ทำให้พ่อแม่ขาดโอกาสในการเรียนรู้หลักอานาปานสติภาวนา อันเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการปฏิบัติธรรมในครอบครัว คณะทำงานจึงเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่พ่อแม่ควรจะได้รับเพื่อต่อยอดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ครอบครัวที่สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตของการปฏิบัติธรรม โดยในวันเสาร์กิจกรรมหลักจะเน้นเรื่องการเจริญอานาปานสติปฏิบัติธรรมถือศีล 8 ร่วมกับผู้ปฏิบัติธรรมทั่วไป และวันอาทิตย์เข้าร่วมกิจกรรมกับการอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรแบบไป-กลับ

5.5.2 กิจกรรมพิเศษ

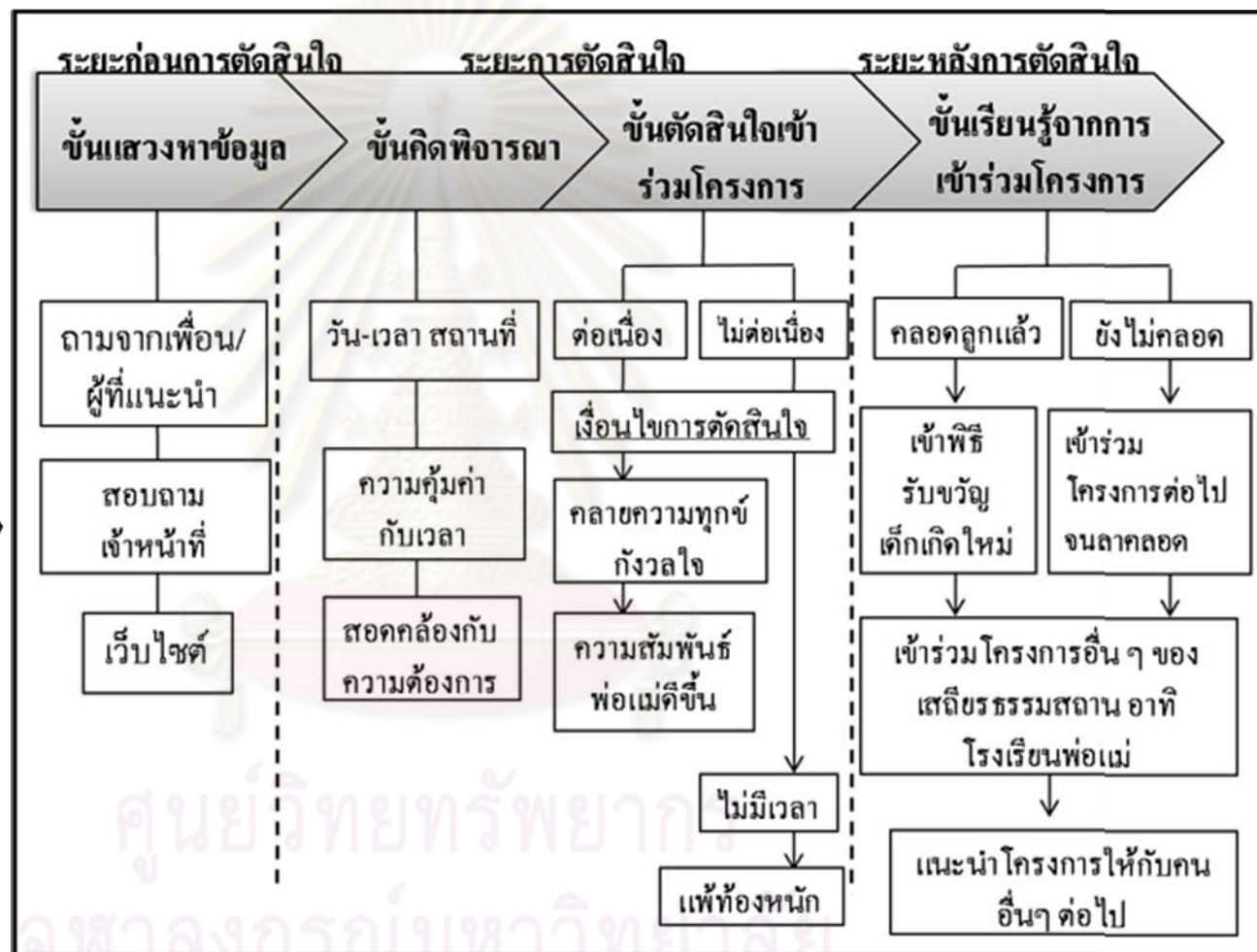
นอกจากกิจกรรมวิถีชีวิตครอบครัวจิตประภัสสรและค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เสถียรธรรมสถานยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษขึ้นมา อาทิ คอนเสิร์ต การทอดผ้าป่า การระดมทุน ซึ่งกิจกรรมพิเศษเหล่านี้ ถึงแม้จะไม่ใช่เพื่อโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์โดยตรง แต่ก็ใช้เป็นเวทีในการเผยแพร่โครงการและบอกเล่าถึงความเคลื่อนไหว ผลสำเร็จของโครงการให้สาธารณชนรับรู้ได้เป็นอย่างดี

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2 : กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการมีขั้นตอนอย่างไร

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ ประกอบด้วย 3 ระยะด้วยกัน คือ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจและระยะหลังการตัดสินใจ โดยมีปัจจัยหลัก 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ปัจจัยภายในตนเองและปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อม ซึ่งสามารถเขียนเป็นแบบจำลองกระบวนการตัดสินใจได้ดังนี้

ปัจจัยภายในตนเอง
-มีความทุกข์ กังวลใจ
อยากให้สภาพจิตใจดีขึ้น
-ตั้งใจทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูก
-ศรัทธาในพุทธศาสนา
การปฏิบัติธรรม
-ศรัทธาต่อสถานที่

ปัจจัยภายนอก/
บริบทแวดล้อม
-เพื่อน/คนใกล้ชิด
-ข่าวจากสื่อมวลชน
-กระแสธรรมะมาแรง

ภาพที่ 15 : กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์

จากแบบจำลองกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของเสถียรธรรมสถาน ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายถึงประเด็นและรายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญ เพื่อให้เห็นภาพของกระบวนการตัดสินใจของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายในตนเอง

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์เกิดจากปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่เป็นหลักและมีปัจจัยภายนอกเป็นตัวกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่ประกอบด้วย 4 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1. มีความทุกข์ กังวลใจ อยากให้สภาพจิตใจดีขึ้น 2. ตั้งใจทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูก 3. ศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรม 4. ศรัทธาต่อสถานที่ และปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อมได้แก่ เพื่อน/คนใกล้ชิด ชำวจากสื่อมวลชนและกระแสธรรมะที่มาแรง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 มีความทุกข์กังวลใจ ต้องการให้จิตใจดีขึ้น

ปัจจัยภายในตนเองในด้านความทุกข์ ความกังวลใจ เป็นแรงขับสำคัญที่ทำให้พ่อแม่แสวงหาหนทางที่จะช่วยบรรเทาความทุกข์ใจเหล่านั้น ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ พ่อแม่ที่ทุกข์เพราะตั้งครรภ์เมื่ออายุมาก พ่อแม่ที่ทุกข์เพราะมีลูกยาก พ่อแม่ที่ทุกข์เพราะเคยแท้งลูกมาก่อน และพ่อแม่ที่ทุกข์เพราะตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อมหรือมีปัญหาชีวิต

1.1.1 ทุกข์เพราะตั้งครรภ์เมื่ออายุมาก

โดยปกติเมื่อผู้หญิงตั้งครรภ์ก็จะมีอาการวิตกกังวลมากเป็นพิเศษอยู่แล้ว ยิ่งเมื่อตั้งครรภ์ตอนอายุมากก็จะมีอัตราเสี่ยงเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของเด็กในครรภ์ พ่อแม่จะมีความทุกข์กังวลใจกลัวว่าลูกจะพิการ กลัวว่าตนเองจะเป็นพ่อแม่ที่ดีได้อย่างไร ผนวกกับสถิติทางการแพทย์เกี่ยวกับความผิดปกติของเด็กเมื่อตั้งครรภ์ตอนอายุมากเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความกังวลเพิ่มมาก

ขึ้นอีก ทำให้ผู้เป็นพ่อแม่เกิดความกังวลใจ จึงพยายามสรรหาทุกวิถีทางที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนเองเพื่อให้เกิดความสบายใจและไม่ส่งผลกระทบต่อลูกในครรภ์ด้วย

“ตอนนั้นกำลังรู้สึกไม่สบายใจ เพราะไปตรวจครรภ์ตามขั้นตอน 3-4 เดือนแล้วและค่าตัวเลขมีเปอร์เซ็นต์ว่าลูกจะเป็นดาวนซินโดรม น้องเป็นท้องแรก ตอนนั้นร้องไห้ตลอดเวลา รู้สึกว่าอยากหาทางออกทางใจ เพื่อนที่เขามีปัญหาเหมือนกันก็เลยแนะนำ เขาทำงตลอดเวลาและเขา รู้สึกดีขึ้น จิตใจสงบแต่เพื่อนก็บอกว่าให้ตัดสินใจเองนะ”

(สายฝน นันทวันชัย, **สัมภาษณ์**, 23 พฤศจิกายน 2552)

“แรงจูงใจที่ทำให้เข้าร่วม คือ การคุยกับคุณหมอไม่เพียงพอ สำหรับพี่นะคะ พี่ก็ท้องอายุเยอะแล้ว และก็คาดหวังไว้เยอะกับการตั้งครรภ์ ว่าลูกฉันจะต้องนั่งตอ้งนี้ แล้วก็ฟังชาน ว่าลูกฉันจะเป็นดาวนซินโดรมมั้ย จะปากแหว่งเพดานโหว่มั้ย กังวลใจเพราะรอเขามาตั้งนาน เพื่อนที่แนะนำบอกว่า ไปเลย เพราะเหมาะมาก จะได้เลิกฟังชาน ก็เลยไป”

(ปฐมา วงษ์อุ้น, **สัมภาษณ์**, 10 พฤศจิกายน 2552)

1.1.2 ทุกข์เพราะมีลูกยาก

คนทั่วไปมักจะมองว่า การมีพร้อมทั้งพ่อ แม่และลูก จึงจะถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ดังนั้น เมื่อสามีภรรยาแต่งงานกันก็อยากที่จะมีทายาทไว้สืบสกุลและสร้างครอบครัวให้สมบูรณ์ เมื่อพ่อแม่บางคนไม่สามารถมีลูกได้จึงทำให้เกิดความทุกข์ เมื่อใจไม่สบายก็จะส่งผลต่อร่างกาย การพึ่งหลักทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ เพราะวิทยาศาสตร์ดูแลแค่เพียงร่างกายแต่ไม่ได้เยียวยาจิตใจ การมองหาโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยบรรเทาทุกข์ในใจจึงเกิดขึ้น

“เพราะเรามีบุตรยาก เราก็จะให้ความใส่ใจกับการที่จะมีหรือไม่มี ติดไม่ติด เพราะการพยายามที่จะมีลูกมันเยอะ ความคาดหวังมีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว พอมีโครงการก็คาดหวังอีก ว่าอยากให้มีลูกที่เกิดกับเรามีคุณภาพ อยากเตรียมความพร้อมในเรื่องจิตใจ ตัวพ่อ แม่ และก็ตัวเขาเองว่าจะมีวิธีดูแลยังไง ก็เลยให้ความสนใจกับเขาทุกกระบวนการ”

(สุธน ประจําบุญ, **สัมภาษณ์**, 21 ตุลาคม 2552)

1.1.3 ทุกข์เพราะเคยแพ้ลูกมาก่อน

เรื่องของการแพ้ลูกนั้นส่งผลกระทบต่อจิตใจทั้งพ่อและแม่อย่างแน่นอนและมักจะก่อให้เกิดความกลัวในการตั้งครรรค์ครั้งต่อไป พ่อแม่จึงอยากจะหาที่พึ่งทางใจที่ช่วยให้คลายทุกข์ได้

“เคยแพ้มา 1 ครั้ง รู้สึกไม่ดี แแม่ เครียด ก็เลยมาที่นี้ ดูจากทีวีเห็นแม่ซี ก็เลยคิดว่ามาที่นี้ ดีกว่า ตอนแรกตั้งใจจะมาปฏิบัติธรรมแต่พอเจอโครงการนี้ก็เลยเข้าโครงการนี้”

(วชิตา ตั้งจิตระเจริญ, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2552)

“ตอนแพ้ครั้งแรกก็มีส่วนบ้างที่ทำให้หาที่บางอย่าง เพื่อที่จะให้ลูกมีความสุขจิตใจดี เพราะไม่อยากให้เครียด รู้ว่าตอนท้องแฟนจะอารมณ์แปรปรวนนิดหนึ่ง เพราะเครียดจากการแพ้ท้องแรก และก็ที่ทำงานก็สอบบรรจุแล้วก็เรียนอยู่ด้วย เขาเลย เครียดมาก ก็เลยมาทำสมาธิให้สบายใจบ้าง ถ้าอยู่แต่สังคมเดิม ๆ ที่บ้านที่ทำงาน เราก็ไม่ค่อยมีโอกาสได้ทำอะไรแบบนี้”

(จักรทอง ตั้งจิตระเจริญ, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2552)

1.1.4 ทุกข์เพราะตั้งครรรค์เมื่อไม่พร้อมหรือมีปัญหาชีวิต

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ พบว่า มีแม่หลายคนที่จะเข้ามาร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์เพียงลำพังคนเดียวโดยที่ไม่มีพ่อของลูกมาเคียงข้าง เมื่อผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยก็พบว่า เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว (Single Mom) ซึ่งบางคนตั้งครรรค์โดยที่ยังไม่พร้อม ฝ่ายชายไม่ยอมรับผิดชอบทั้งๆ ที่คบกันมานาน บางคนก็พลาดไปโดยที่ไม่ได้ตั้งใจบ้าง มีปัญหาอยู่ด้วยกันไม่ได้ หรือเพิ่งรู้ว่าคนที่คบอยู่นั้นมีเจ้าของแล้ว เป็นต้น ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นสิ่งที่นำพาให้คุณแม่อยากที่จะสร้างกำลังใจและทำจิตใจของตนเองให้เข้มแข็ง เพื่อที่จะเลี้ยงลูกให้ดีที่สุดได้โดยลำพัง ดังนั้น เมื่อคุณแม่เหล่านี้ได้รู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์จึงไม่ลังเลที่จะลงเข้าร่วมโครงการ

“ที่มีปัญหากับแฟน พอกลับมาเมืองไทยแล้วก็ฟุ้งซ่านเพราะไม่ได้ทำงานแล้วก็เหมือนกับอยู่บ้านเฉย ๆ ก็เลยแบบว่าหาเรื่องออกจากบ้านไปทำโน่นทำนี่ เพื่อนเลยบอกมาให้ลองไป

โครงการนี้ดู ก็เลยสมัครไป”

(ตัณญกร แสงสุข, **สัมภาษณ์**, 10 ตุลาคม 2552)

“เพราะเราเคยเป็นลูกที่อยู่ในครอบครัวแตกร้าง ะหองระแหงมาก่อน เราก็รู้ว่าไม่มีความสุข เจ็บปวดและก็เป็นผลทางจิตใจในระยะยาว พอมีเด็กคนนึงมาอยู่ในความรับผิดชอบของเรา เราก็คิดว่าต้องทำอะไรบางอย่างเพื่อให้เขาไม่ต้องมาเผชิญปัญหาเหมือนเรา”

(พิมพ์มณี เนาวพรรณ, **สัมภาษณ์**, 6 ธันวาคม 2552)

1.2 มีความตั้งใจที่จะทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูก

บทบาทของความเป็นพ่อแม่ นั้น ได้เริ่มขึ้นแล้วตั้งแต่ตั้งครรภ์ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ เด็กสามารถรับรู้ได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ดังนั้นถ้าอยากจะให้เด็กที่เกิดมาเป็นอย่างไรก็ปลูกฝังเขาได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์เลย พ่อแม่หลายคู่จึงพยายามที่จะสร้างลูกให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม โดยมีความตั้งใจที่จะทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูกโดยเริ่มตั้งแต่รู้ว่าตนเองตั้งครรภ์

“เคยมาปฏิบัติธรรมที่นี่ยอยู่แล้ว ก่อนที่จะแต่งงานเสียอีก เห็นโครงการนี้ตั้งแต่แรกและตั้งใจว่า ถ้าเกิดแต่งงานมีน้องก็จะพามา”

(เจติยา ลีตานันท์, **สัมภาษณ์**, 4 ตุลาคม 2552)

“รู้จักโครงการเพราะทำงานเป็นอาสาสมัครที่นี้ตั้งแต่เด็ก ตั้งใจอยู่แล้วว่าถ้ามีลูกจะเข้าโครงการ พอคิดว่าจะท้องก็เข้าไปอธิษฐานจิต และก็ท้องเลย ท้องสองก็อธิษฐานจิตเหมือนกัน แล้วก็ท้องเลย”

(นีน่า จาโกต้า, **สัมภาษณ์**, 1 ธันวาคม 2552)

“เห็นสภาพสังคมปัจจุบันมันน่ากลัวถ้ามีอะไรที่เตรียมพร้อมให้กับเขาได้ก็อยากจะทำ คิดถึงลูกเป็นหลัก อยากทำเพื่อลูก อยากให้เขาเป็นคนดี”

(วัลย์ณัฐ ตริวิศเวทย์, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

1.3 ศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรม

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และศรัทธาในแนวทางปฏิบัติและวิถีคิดของศาสนาพุทธ ความศรัทธาในพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เพราะเป็นโครงการที่ประยุกต์แนวทางปฏิบัติในศาสนาพุทธเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อและทัศนคติของพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ

"เชื่อว่าการศึกษารรณะสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่เขายังไม่เกิด เลยอยากให้เขาเข้าร่วมโครงการนี้ ได้ปฏิบัติตั้งแต่ยังไม่เกิด สิ่งที่ได้กลับมาคือ การที่ได้ถ่ายทอดความรักไปสู่เขา"

(สุรพล สุรบรรเจิดพร, **สัมภาษณ์**, 12 ธันวาคม 2552)

"แต่ก่อนเราไม่เคยเข้ามาตรงนี้ แต่พอมานับปฏิบัติธรรมก็ชอบ ก็อยากปลูกฝังให้ลูก ให้คุณพ่อเขา ให้ไปถึงครอบครัว"

(เจติยา จูตานันท์, **สัมภาษณ์**, 4 ตุลาคม 2552)

"สนใจด้านธรรมะเหมือนกัน ถ้าเราสามารถทำได้ขณะที่ท้องน่าจะดีกับเด็ก อยากให้เขาออกมาดี ๆ สงบ"

(ธิติกานต์ สมสุข, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

1.4 ศรัทธาต่อสถานที่

เสถียรธรรมสถานเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ เป็นสถานที่ที่เงียบสงบ บรรยากาศสวยงามเป็นธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นแหล่งพักกาย พักใจที่อยู่ท่ามกลางสังคมเมืองที่วุ่นวาย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า พ่อแม่หลายคนที่เป็นสมาชิกโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ไม่ได้รู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์โดยตรง แต่จะรู้จักเสถียรธรรมสถานและมีความชอบความศรัทธาอยากที่จะเข้ามาปฏิบัติธรรมหรือเยี่ยมชมอยู่แล้ว ความศรัทธาที่มีต่อเสถียรธรรมสถานจึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พ่อแม่ได้มีโอกาสเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์นั่นเอง

"มาที่นี่ก็เหมือนเป็นการทำบุญ การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เชื่อว่าคิดดีก็จะได้ดี มีอะไรดี ๆ กับครอบครัวเรา"

(ปิยะชาติ จูตานันท์, **สัมภาษณ์**, 4 ตุลาคม 2552)

“ตอนนั้นไม่รู้ว่าเป็นยังไง ตอนแรกที่เข้ามาที่นิมนต์เจียบสงบดี เป็นที่ ๆ น่าอยู่ ก็เลยรู้สึกว่าย่างน้อยการเข้ามาก็ทำให้เรารู้สึกสบายใจ”

(ผจงกิจ โสธนยงกุล, **สัมภาษณ์**, 6 ธันวาคม 2552)

“ชอบสถานที่ ไปบ่อยเพราะไม่ไกลจากบ้าน ไปไหว้พระบ้าง กินกาแฟ บ้างแล้วก็เห็นป้ายว่ามีโครงการนี้ ภรรยาบอกว่าเป็นเพราะเราก็มาอยู่แล้ว ส่วนผมก็คิดว่าก็ดี ก็แค่มานั่งพักผ่อน”

(ปริญญา พิพัฒพร, **สัมภาษณ์**, 26 พฤศจิกายน 2552)

2. ปัจจัยภายนอก/บริบทแวดล้อม

2.1 เพื่อน/คนใกล้ชิด

นอกจากปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่ดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ปัจจัยภายนอก อันได้แก่ เพื่อน หรือคนใกล้ชิดก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ เพราะเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดก็คือบุคคลที่พ่อแม่มีความผูกพัน ไว้วางใจ เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้นในใจก็มักจะระบายออกหรือปรึกษากับบุคคลที่ตนเองสนิทและไว้วางใจ ดังนั้นคำแนะนำจากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดจึงมีอิทธิพลมากต่อการที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เพราะพ่อแม่มั่นใจว่าจะได้รับคำแนะนำในสิ่งที่ดี

“เพื่อนที่เค้าเคยปฏิบัติธรรมแนะนำให้มา เพื่อนบอกว่าให้ลองไปโครงการนี้ดูก็เลยสมัครไป แต่ก็มีลังเลนิดนึงเพราะดูจากเว็บไซต์ ในภาพกิจกรรมเขามีสามีไปด้วยแต่พี่ไปคนเดียว แต่พอคุยกับเพื่อน เพื่อนก็บอกว่า ถ้าคิดแล้วก็ให้ไปเถอะ”

(ชัญญกร แสงสุข, **สัมภาษณ์**, 10 ตุลาคม 2552)

“เพื่อนแนะนำ เพราะกำลังรู้สึกไม่สบายใจในขณะนั้น ไม่เคยรู้จักโครงการนี้มาก่อน แต่รู้จักเสถียรธรรมสถาน พอเพื่อนบอกก็สนใจ อยากจะเข้าร่วม”

(สายฝน นันทวันชัย, **สัมภาษณ์**, 10 พฤศจิกายน 2552)

“พี่ที่ทำงานเคยอ่านหนังสือ เคยมาที่เสถียรธรรมสถานแต่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ แต่ก็นำเพราะอยากจะช่วยน้อง เพื่อจะช่วยให้”

(พัชมณท์ พะตัน, **สัมภาษณ์**, 1 พฤศจิกายน 2552)

2.2 ข่าวจากสื่อมวลชน

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน จากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ โดยสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุด เนื่องจากถ่ายทอดข้อมูลได้ทั้งภาพและเสียงทำให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ และเห็นภาพของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นกับตนได้ถ้าไปเข้าร่วมโครงการ

“ผมรู้จักผ่านภรรยา คุณดริมได้ข้อมูลมาจากรายการสุริวิภา ตอนนั้นกำลังท้องอยู่ก็เลยไป

(สุรพล สุรบรรเจิดพร, **สัมภาษณ์**, 12 ธันวาคม 2552)

“เคยดูทีวี เห็นแม่ชีพูดถึงโครงการก็เลยมา มาตรงกับวันที่มีโครงการพอดีก็เลยลงทะเบียน”

(วชิตา ตั้งจิตระเจริญ, **สัมภาษณ์**, 1 พฤศจิกายน 2552)

“เห็นจากรายการทีวี แล้วเสนาสิงพูดถึงเรื่องแฟนเขาท้อง พอเห็นว่ามีโครงการนี้ก็เลยเข้าไปดูในเว็บว่ามีอะไรบ้าง จริงๆ แล้วเคยเห็นมานานแล้ว ผ่าน ๆ แต่พอมาเห็นในทีวีก็เลยสนใจ”

(ธิติกานต์ สมสุข, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

2.3 กระแสธรรมะมาแรง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำโครงการทำให้ได้ข้อมูลว่า ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2549 กระแสข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธรรมะเริ่มมีมากขึ้น สื่อมวลชนต่างนำเสนอข่าวสารโดยชูประเด็นเกี่ยวกับธรรมะกับชีวิตมากขึ้น ทำให้คนในสังคมหันมาให้ความสนใจกับการศึกษาธรรมะ เด็กวัยรุ่นก็เริ่มเข้าหาธรรมะโดยไม่มองว่าเป็นกิจกรรมของคนสูงอายุเหมือนในอดีต กระแสธรรมะที่มาแรงนี้เองก็ส่งผลให้โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นและพ่อแม่ผู้

จะพัฒนาจิตใจของลูกให้มีจิตใจที่ดี แทนที่การพัฒนาแต่ IQ เพียงอย่างเดียว และมองว่าการนำหลักธรรมะมาปรับใช้ในชีวิตท่ามกลางสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบันเป็นเรื่องสำคัญ

“น่าจะมีปี 3 กระแสธรรมะมาแรง ในสื่อไม่มีใครที่ทำกับแม่ท้อง สื่อทุกสื่อที่ทำเกี่ยวกับครอบครัวจะพุ่งมาที่จิตประภัสสร แม่ไม่มีที่ไหนทำ สื่อเข้ามาเองโดยที่เราไม่ต้องหามา พอสื่อเริ่มออก มันก็ง่ายที่คนจะเข้ามา”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

“ทุกวันนี้สังคมแย่ง สิ่งแวดล้อมแย่ง เราอยากให้ลูกเรามีจิตใจดี ผมไม่ต้องการลูกที่ IQ ดี ผมต้องการให้ลูกซึมซับสิ่งที่ดี ๆ”

(อวัชชัย มหามานพวงศ์ชัย, นิตยสารสวัสดี ฉบับที่ 66 ปีที่ 7)

จากปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญและปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อมที่ทำให้พ่อแม่กลุ่มเป้าหมายรู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ส่งผลให้พ่อแม่เกิดความสนใจในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์และเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 3 ระยะด้วยกัน คือ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจ และระยะหลังการตัดสินใจ

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการตัดสินใจ

ระยะก่อนการตัดสินใจ มีเพียงขั้นตอนเดียวเท่านั้น คือ ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูล

ในระยะเวลาก่อนการตัดสินใจ การแสวงหาข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมาก พ่อแม่จะแสวงหาคำแนะนำและข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ โดยจะสนใจแหล่งสารที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่สามารถอธิบายข้อเท็จจริง อารมณ์และความรู้สึกได้ ได้ตอบได้ทันที นั่นก็คือ สื่อบุคคล ในที่นี้ได้แก่ เพื่อนที่เคยเข้าร่วม

โครงการหรือเคยไปปฏิบัติธรรมและได้เห็นรูปแบบกิจกรรมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์มาก่อนและเจ้าหน้าที่โครงการ สำหรับเพื่อนที่เคยเข้าร่วมโครงการก็จะเป็นการโทรไปพูดคุยถามถึงลักษณะของกิจกรรม เป็นการบอกเล่าประสบการณ์ อารมณ์ความรู้สึกที่ได้สัมผัสจากกิจกรรมของโครงการ โดยเพื่อนจะเป็นแหล่งข้อมูลหลักที่พ่อแม่แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม หลังจากนั้นก็มีโทรไปสอบถามเจ้าหน้าที่ถึงกำหนดการหรือรายละเอียด ค่าใช้จ่ายบ้าง ซึ่งการสอบถามจากเจ้าหน้าที่นั้น มีทั้งการโทรไปสอบถามและไปสอบถามด้วยตนเองที่เสถียรธรรมสถาน เพื่อดูบรรยากาศของสถานที่ด้วย

นอกจากนี้ แหล่งสารที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่ไม่ใช่สื่อบุคคลก็คือ เว็บไซต์ ซึ่งเป็นสื่อใหม่ที่ไม่ว่าจำกัดเวลาในการแสวงหาข้อมูล เว็บไซต์ของเสถียรธรรมสถานเป็นแหล่งสารที่พ่อแม่เลือกที่จะเข้าไปแสวงหาข้อมูล เนื่องจากพ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนเมือง ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน ที่ต้องใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอยู่เป็นประจำ สื่อเว็บไซต์จึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่สะดวกต่อการแสวงหาข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย โดยพ่อแม่จะใช้สื่อเว็บไซต์หลังจากที่ได้มีการพูดคุยหรือได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์แล้ว และพ่อแม่อยากรู้รายละเอียดเพิ่มเติม จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พ่อแม่จำนวน 33 คน เกือบจะทุกคนครบถ้วนจะเปิดหาข้อมูลเพิ่มเติมจากทางเว็บไซต์รวมถึงดาวน์โหลดใบสมัครสมาชิกด้วย ยกเว้นบางครอบครัวที่ได้ไปเห็นกิจกรรมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ด้วยตนเองแล้ว ก็จะเข้าไปเพียงแค่อ่านกำหนดการเผื่อมีการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น

“เพื่อนเล่าให้ฟัง พอคุยโทรศัพท์กับเพื่อนเสร็จ พี่ก็เข้าเว็บไซต์เลย ดาวน์โหลดใบสมัครกรอกข้อมูลแล้วก็แฟกซ์เลย”

(ปฐมมา วงษ์อุ้น, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2552)

“เพื่อนบอกเล่าเฉย ๆ แล้วให้ตัดสินใจเอง เพราะพี่รู้สึกว่ามันเป็นเรื่องของความเชื่อเขาไม่สามารถบอกได้ว่าไปแล้วดีแน่นอน เขาก็บอกว่าไปแล้วทำให้รู้สึกสบายใจ กุ้งลองไปหาข้อมูลดูถ้าชอบก็ไป ถ้าไม่ชอบก็ไม่ไป มันเป็นแนวทางซะมากกว่า การตัดสินใจเป็นการตัดสินใจของเราอยู่แล้ว”

(สายฝน นันทวันชัย, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2552)

“ก็มีโทรไปสอบถามที่เสถียรธรรมสถานแล้วก็หาข้อมูลเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ด้วย ก่อนที่จะสมัคร”

(กัญญาพร พัฒนาปัญญาสัตย์, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2552)

ระยะที่ 2 ระยะการตัดสินใจ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระยะการตัดสินใจเป็นระยะที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นระยะที่เกิดการตัดสินใจแน่นอนแล้วว่าจะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งในระยะนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นพิจารณา ขั้นตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

1. ขั้นพิจารณา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การคิดพิจารณาเพื่อตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์นั้น พ่อแม่จะคำนึงถึง 3 ข้อหลัก ๆ เท่านั้นเพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ ความสอดคล้องกับความต้องการ วัน เวลา สถานที่ และความคุ้มค่ากับเวลา เนื่องด้วยโครงการจิตประภัสสรเป็นโครงการที่ทำงานเกี่ยวกับหญิงตั้งครรภ์โดยตรงและวิถีการดำเนินกิจกรรมก็เป็นไปในแนวทางของการประยุกต์วิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ ซึ่งไม่ใช่เรื่องของความมั่งงายแต่อย่างใด แต่เป็นกิจกรรมที่อิงหลักความเป็นเหตุและผล อีกทั้งจากประสบการณ์การทำงานของเสถียรธรรมสถานซึ่งทำงานเกี่ยวกับเด็กและผู้หญิงมาเป็นเวลานาน ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งพ่อแม่และลูกในครรภ์ พ่อแม่จึงไม่มีความสงสัยหรือกังวลใด ๆ ในระยะนี้จึงพิจารณาเพียงวัตถุประสงค์ของโครงการว่าสอดคล้องกับความต้องการของตนเองมากน้อยเพียงใด และความสะดวกของตนเองในการเดินทาง การต้องเสียสละเวลาทั้งวันในการมาเข้าร่วมโครงการ

“ไปทุกเดือนเพราะรู้ว่ามันดี เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และมันใช้เวลาแค่เดือนละ 1 วัน เราเสียเวลากับเรื่องที่เราสาระได้ แล้วทำไมกับเรื่องสาระเราจะให้ไม่ได้ เป็นสิ่งที่อย่างน้อยเดือนหนึ่งเอาสิ่งดี ๆ ใส่ชีวิตเรามันก็น้อยอยู่แล้ว นะ ซี้เกียจบ้าง แต่ซี้เกียจแล้วไม่ดี ก็เลยทำ ชีวิตครอบครัว ลูก เราอยากให้ดี เราก็ต้องทำให้ได้ ฝึกที่ตัวเราถ้าเราซี้เกียจเองจะเอาอะไรไปสอนเขาละ ต้องทำตัวเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี

(แสงดาว ประจําบุญ, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2552)

2. ขั้นตอนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า หลังจากที่พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วได้แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เพียงพอที่จะตอบคำถามในใจของตนเองได้แล้วว่า เป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองซึ่งมุ่งหวังจะให้ลูกที่เกิดมามีจิตใจที่ดี เป็นคนที่มีคุณภาพ และยังส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พ่อแม่ก็ไม่ลังเลที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ทันที

ทั้งนี้ โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการระยะยาวที่ไม่มีกำหนดเป็นคอร์ส คือจะหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ตลอดทั้งปี จึงทำให้ถึงแม้พ่อแม่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการแล้วก็ตาม ก็ไม่สามารถมาเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่องทุกครอบครัว จึงทำให้สามารถแบ่งกลุ่มพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการที่เข้าร่วมโครงการอย่างไม่ต่อเนื่อง โดยแต่ละกลุ่มต่างมีเงื่อนไขในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งรายละเอียดดังนี้

2.1 พ่อแม่ที่เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง

พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ เมื่อตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์แล้ว ก็มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะมาเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยเงื่อนไขที่สนับสนุนให้ตัดสินใจที่จะมาอย่างต่อเนื่องก็เพราะ เมื่อพ่อแม่ได้มาสัมผัสกิจกรรมต่างๆ ของโครงการด้วยตนเองแล้วพบว่า รูปแบบและเนื้อหาของกิจกรรมสามารถช่วยคลายความทุกข์ กังวลใจที่มีอยู่ให้บรรเทาลงได้ อีกทั้งการที่ได้ฟังแม่ชีคันทน์สนีย์บรรยายธรรมให้ฟังนั้น ยังส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว พ่อเข้าใจอารมณ์ ความคิดของผู้เป็นแม่มากขึ้น และแม่ก็เข้าใจมุมมองความคิดของพ่อมากขึ้นและเป็นโอกาสที่ดีในการที่พ่อแม่จะได้ใกล้ชิดกัน ดูแลกันและกันมากขึ้น

ลักษณะของพ่อแม่ที่มาเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องจะมีมุมมองต่อกิจกรรมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่จะร่วมกันทำเพื่อลูก เพื่อส่งผลกับชีวิตลูกในระยะยาว ไม่ใช่กิจกรรมที่มาทำเพื่อตัวเองเท่านั้น

ผู้วิจัยของยกตัวอย่างครอบครัวของคุณสุธนและคุณแสงดาว ประจําบุญ เป็นคู่พ่อแม่ที่มีลูกยาก ซึ่งมาเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์อย่างต่อเนื่องไม่เคยขาด โดยเริ่มมาตั้งแต่ยังไม่ตั้งครรภ์ ซึ่งช่วงที่มาเข้าร่วมโครงการนั้นอยู่ระหว่างการรอผลการทำเด็กหลอดแก้ว และยังคงมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งคลอด โดยทั้งคู่ให้เหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจของตนเองว่า การที่ได้มาเข้าร่วมโครงการทำให้จิตใจสงบขึ้น อารมณ์ดีขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น

“แต่เดิมชอบศึกษาธรรมชาติ ของคู่พี่ เป็นคนมีลูกยาก จังหวะนั้นกำลังจะทำเด็กหลอดแก้ว พอรู้ว่ามีการนี้ ก็ในลักษณะที่ยังไม่ท้องก็เข้ามาเตรียมความพร้อมก่อนได้ พอเข้ามาปั๊บ ด้วยพื้นฐานชอบศึกษาธรรมชาติ ด้วย เข้ามาก็โอเค มาฟังคำสอนของคุณยาย ชอบเพราะมันตรง มีผลกับลูกในท้อง ชอบคอนเซ็ปที่ว่า คนจะดีไม่ได้ต้องเริ่มต้นจากเด็ก แต่เด็กจะดีไม่ได้เราสามารถเตรียมความพร้อมได้ตั้งแต่อยู่ในท้อง ก็เลยแฮปปี้ เตรียมความพร้อมทั้งพ่อและแม่ และลูกในท้อง”

(สุธน ประจําบุญ, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยพบว่า การเดินทางระยะทางไกลไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์อย่างต่อเนื่องเลย แม้จะมาจากต่างจังหวัด หรือบางครั้งไปธุระที่ต่างจังหวัดก็จะรีบเดินทางกลับมาเข้าร่วมโครงการให้ได้

“รู้สึกว่าจะต้องมา ไม่อยากขาด ไม่เคยขี้เกียจ มากก็อยู่ทั้งวัน ไปต่างจังหวัดยังต้องนั่งรถกลับมา ไม่อยากขาด ขาดแล้วรู้สึกผิด เพราะมันได้ทั้งกับตัวเราและเด็ก”

(ชาญณรงค์ ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2553)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างครอบครัวซึ่งมีภรรยาตั้งครรภ์ 2 คน เป็นเด็กที่เกิดจากโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ คุณเสียงพิณและคุณสุชายเดินทางมาจากกระยองทุกเดือนเพื่อเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนปัจจุบันก็ยังมาที่เสถียรธรรมสถานอยู่ แต่เปลี่ยนไปเข้าโรงเรียนพ่อแม่เพราะลูกทั้ง 2 คนเริ่มโตแล้ว

“มาตลอดตั้งแต่ตุลา 47 ระยะทางไกลไม่เป็นอุปสรรค ถึงแม้เสถียรธรรมสถานจะอยู่ที่ นครสวรรค์ผมก็จะไป ต้องค้นหาที่ๆเหมาะกับตัวเอง เก็บเกี่ยวสิ่งดี ๆ เราก็คุ้มค่าที่จะไป เน้นที่ คุณภาพไม่ใช่ปริมาณ”

(สุชาย ชื่นกิจมงคล, **สัมภาษณ์**, 11 ธันวาคม 2552)

2.2 พ่อแม่ที่เข้าร่วมไม่ต่อเนื่อง

สำหรับพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการที่ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์แล้วแต่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่องนั้น จากที่ผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์พ่อแม่คู่ที่ไม่สามารถมาเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องได้นั้น จริง ๆ แล้ว ความตั้งใจแรกก็ต้องการ จะมาทุกเดือนอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากมีเงื่อนไขบางอย่างทำให้ไม่สามารถมาได้ตลอดทุกเดือน ๆ เงื่อนไขสำคัญได้แก่ อาการแพ้ท้องหนักของแม่ ทำให้มาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ไหว และการไม่มี เวลาของทั้งพ่อและแม่ หรือบางครั้งแม่อยากมาแต่พ่อไม่ว่างก็เลยไม่ได้มา เพราะอยากมาพร้อม กันทั้งพ่อและแม่

“ช่วงแรกของน้องไอติมก็ขาดหลายเดือน แพ้ท้องมาก ต้องเข้าโรงพยาบาลเลย พอสัก 5 เดือนถึงได้หนึ่ง แล้วก็มาจนตลอด”

(จินดา ทัพพาทิถินกุล, **สัมภาษณ์**, 15 ตุลาคม 2552)

ระยะที่ 3 ระยะหลังการตัดสินใจ

ระยะหลังการตัดสินใจเป็นระยะที่พ่อแม่ได้เรียนรู้และเห็นผลจากการเข้าร่วมโครงการจิต ประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ส่งผลให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมต่อเนื่องและกิจกรรมอื่น ๆ ของ เสถียรธรรมสถานต่อไป รายละเอียดดังนี้

ชั้นเรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อพ่อแม่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการแล้ว ก็มาถึงระยะสุดท้าย ของกระบวนการคือ ระยะหลังการตัดสินใจ เป็นการยืนยันการตัดสินใจซึ่งเห็นผลจากการที่ได้เข้า ร่วมโครงการแล้ว ซึ่งจากการสัมภาษณ์พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการจำนวน 33 คน สามารถสรุป

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการแล้วเป็น 4 ข้อหลัก ๆ คือ 1. สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ใจเย็น รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง 2. ทำให้เปลี่ยนมุมมองความคิด คิดในแง่ดีจิตใจเข้มแข็งขึ้น มีกำลังใจ 3. ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ดีขึ้น เข้าใจกันและกันมากขึ้น 4. รู้วิธีปฏิบัติตัวที่เหมาะสม ในขณะที่ตั้งครรภ์และหลังคลอด

ในขั้นนี้ สามารถแบ่งพ่อแม่ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพ่อแม่ที่คลอดลูกแล้วและกลุ่มพ่อแม่ที่ยังไม่คลอด โดยพ่อแม่ที่คลอดลูกแล้วก็มีทั้งที่แวะเวียนมาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์อยู่เป็นประจำ แต่จะไม่ได้อยู่ครบตลอดทั้งวันเหมือนตอนที่ตั้งครรภ์อยู่เนื่องจากลูกยังเล็ก แต่บางครอบครัวเมื่อลาคลอดแล้วก็ไม่ได้มาเข้ากิจกรรมโครงการอีก แต่ทุกครอบครัวเมื่อครบกำหนด 1 เดือน ก็จะมาพาลูกมาเข้าพิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่ซึ่งเป็นกิจกรรมต่อเนื่องของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งในช่วงพิธีการรับขวัญนี้เอง ทำให้พ่อแม่ที่คลอดแล้วได้มีโอกาสแบ่งปันประสบการณ์ของตนให้กับพ่อแม่ที่กำลังตั้งครรภ์อยู่ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

สำหรับพ่อแม่ที่ยังไม่คลอดลูก ก็จะมีทั้งที่มาเข้าร่วมเป็นประจำทุกครั้งจนกระทั่งคลอดและที่มาบ้างไม่มาบ้างแต่ก็พยายามมาจากระทั่งลาคลอดเช่นกัน ในทุก ๆ เดือนจะมีเด็กมารับขวัญ พ่อแม่ที่ยังไม่คลอดก็จะได้เห็นผลผลิตที่มีชีวิตของโครงการจริง ๆ ทำให้มีกำลังใจเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มพ่อแม่ที่ยังไม่คลอดก็มีความตั้งใจที่จะพาลูกมาเข้าพิธีรับขวัญเพื่อเป็นสิริมงคลกับลูก

“มาตอนท้อง 5 เดือน มาติดกันเลย พี่สมัครตั้งแต่สิงหา ต้องเข้าครั้งแรกกันยา แต่สามีไปต่างจังหวัด เลยซักว่าที่ตั้งใจไป 1 เดือน จะมาจนลาคลอด จะพามารับขวัญและตั้งใจว่าจะพามาโรงเรียนพ่อแม่ด้วย”

(ปฐมา วงษ์อุ้น, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2552)

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ทั้งพ่อแม่ที่คลอดแล้วและยังไม่คลอดทุกครอบครัวต่างก็ตั้งใจที่จะเข้าร่วมโครงการอื่น ๆ ของเสถียรธรรมสถานต่อไป อาทิ โรงเรียนพ่อแม่ที่เป็นโครงการต่อเนื่อง และการแนะนำโครงการให้กับคนอื่น ๆ ต่อไป

“เคยแนะนำเพื่อนให้มาเข้าร่วม เพราะพอมารู้สึกว่าดีมาก เวลาไปฝากท้องเจอใครก็แนะนำให้เขามา แล้วก็แนะนำเพื่อน ๆ ญาติๆด้วย”

(พิมพ์มณี เนาวพรพรรณ, **สัมภาษณ์**, 6 ธันวาคม 2552)

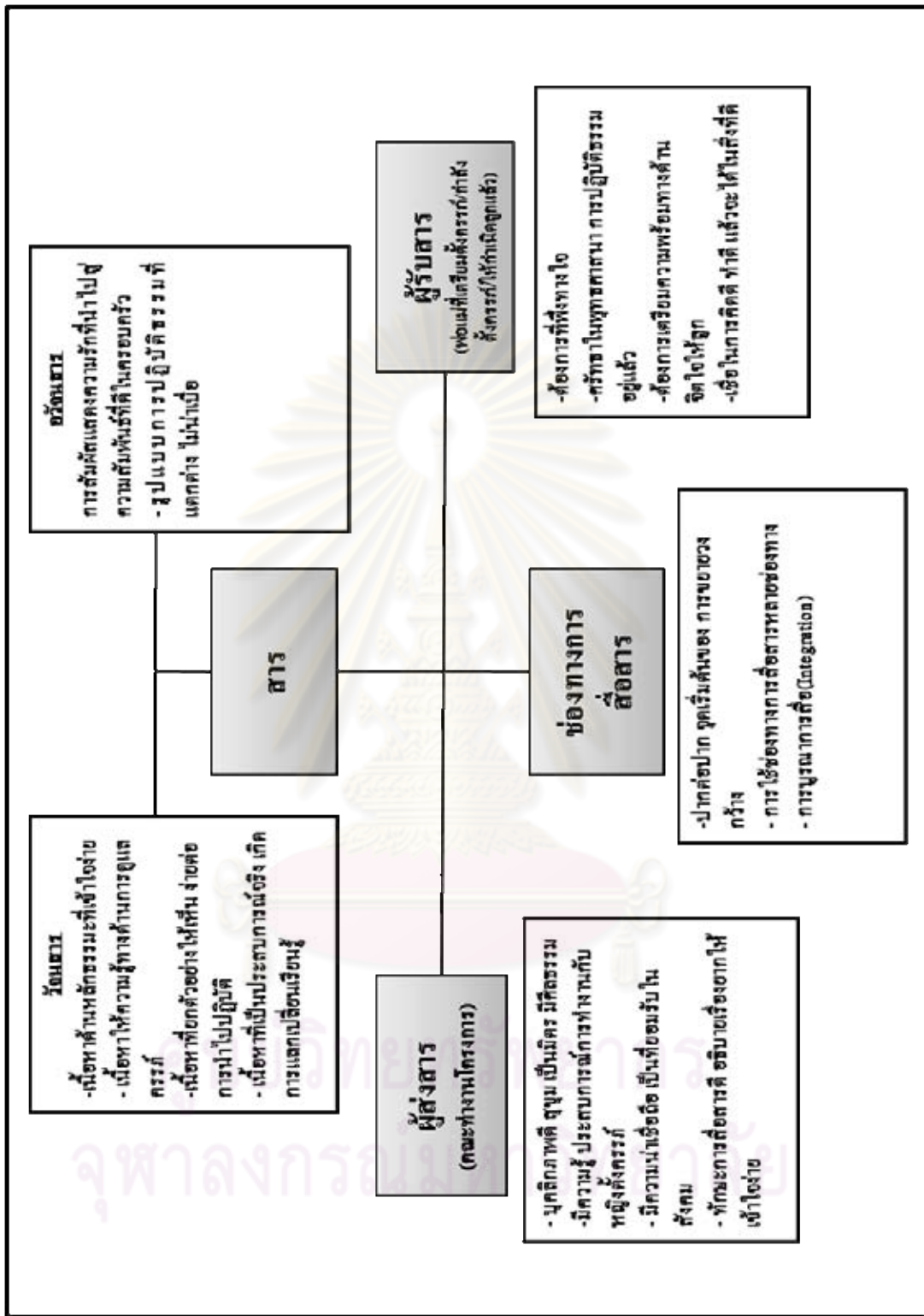
“เคยแนะนำเพื่อน ๆ ถ้าเราคุยกับใครแล้วเขาแนวเดียวกับเรา ก็จะทำให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อ แต่ถ้าคนละแนวเราก็แค่เล่าสู่กันฟัง”

(เสียงพิน ชื่นกิจมงคล, **สัมภาษณ์**, 11 ธันวาคม 2552)

**ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3: ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสร
ตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลัง
ตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ
ประกอบด้วยอะไรบ้าง**

องค์ประกอบที่สนับสนุนให้พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้ว ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการสมัครเป็นสมาชิกโครงการและเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ นั้น ผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบด้านการสื่อสาร อันได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร มาวิเคราะห์ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของกลุ่มเป้าหมาย โดยจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์สมาชิกโครงการจำนวน 33 คน สามารถสรุปปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 16 : ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประสาธน์สตรีตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายรายละเอียดของปัจจัยด้านการสื่อสารทั้ง 4 ปัจจัย อันได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร ปัจจัยด้านสาร ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสารและปัจจัยด้านผู้รับสาร ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะทำงานของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ อันประกอบด้วย แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งโครงการ เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ เจ้าหน้าที่บ้านสายสัมพันธ์ อาสาสมัครและวิทยากรอาสาสมัคร ซึ่งร่วมมือร่วมใจกันในการทำให้โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เกิดขึ้นและดำเนินงานมาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความน่าเชื่อถือ ความรู้และความชำนาญ รวมถึงบุคลิกภาพของคณะทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยในการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยในด้านผู้ส่งสาร ประกอบด้วยปัจจัยย่อย ๆ อีก 4 ปัจจัย อันได้แก่ บุคลิกภาพดี สุขุม เป็นมิตร มีศีลธรรม, มีความรู้ ประสบการณ์การทำงานกับเด็กและหญิงตั้งครรภ์, มีทักษะในการสื่อสารที่ดี สามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่ายและปัจจัยสุดท้ายได้แก่ ความน่าเชื่อถือและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม รายละเอียดดังนี้

1.1 บุคลิกภาพดี สุขุม เป็นมิตร มีศีลธรรม

จากการศึกษาวิจัย พบว่า พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมโครงการมีความเชื่อมั่นต่อคณะทำงานของโครงการ โดยเฉพาะท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งมีบุคลิกภาพที่ดี สุขุม เป็นมิตรและปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้เกิดความเลื่อมใส ศรัทธา นอกจากนี้คณะทำงานทั้งวิทยากร เจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร ต่างก็มีบุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ด้วยบุคลิกภาพที่ดีของผู้ส่งสาร จึงส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือและสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้เป็นอย่างดี

“การที่มาร่วมโครงการทำให้ได้ฝึกสติ ได้เรียนรู้หลายอย่าง เป็นคนที่อยู่ในธรรมชาติไม่พูด เราก็เชื่อ คนทั่วไปพูดเราก็ไม่ได้เชื่อ”

(จินดา ทัพพาทิกิณกุล, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2552)

1.2 มีความรู้ ประสบการณ์การทำงานกับเด็กและหญิงตั้งครรภ์

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้ส่งสารในด้านความรู้ ประสบการณ์การทำงานกับเด็กและหญิงตั้งครรภ์เป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์และ

ให้กำเนิดลูกแล้ว ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ แม่ชีคັນสนีย์ เสถียรสุด ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานกับผู้หญิงและเด็กมาเป็นเวลาเกือบ 20 ปี วิทยากรอาสาสมัครที่มาบรรยายซึ่งมีความรู้ ความชำนาญในแต่ละด้าน เช่น สูตินรีแพทย์ อาจารย์พยาบาลจากศูนย์นมแม่ ครูสอนโยคะ เป็นต้น กลุ่มอาสาสมัครที่มีประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงการได้เห็นผลงานที่เสถียรธรรมสถานทำผ่านทางสื่อต่าง ๆ ทำให้พ่อแม่มีความมั่นใจในข้อมูลหรือประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์จริง ๆ กับทั้งพ่อแม่ และลูก

“ประทับใจช่วงคุณหมอกับพยาบาลมาบรรยาย เพราะได้รู้ process การเลี้ยงลูกในอนาคต วิทยากรอธิบาย ทำให้ที่สามารถนำข้อมูลมาเตรียมความพร้อมในการที่จะเลี้ยงน้องได้”

(ปฐมา วงษ์อุ้น, **สัมภาษณ์**, 10 พฤศจิกายน 2552)

1.3 มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับในสังคม

จากการศึกษาวิจัย พบว่า แม่ชีคັນสนีย์ เสถียรสุด เป็นผู้ส่งสารที่มีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะท่านเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักในสังคม มีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่และดำรงรักษาพุทธศาสนา รวมถึงการทำงานที่ช่วยเหลือสังคมโดยใช้ธรรมะเข้ามาพัฒนาจิตใจคน ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์จนเป็นที่ยอมรับในฐานะผู้สืบทอดพุทธศาสนาที่มีความสามารถและเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

“รู้จักแม่ชีคັນสนีย์และเสถียรธรรมสถาน เคยอยากมาที่นี้อยู่แล้ว พอบรรยายออกก็รีบมาเลย เพราะศรัทธาท่านอยู่แล้ว”

(อวัช จารุวัฒน์ดิถก, **สัมภาษณ์**, 4 ตุลาคม 2552)

1.4 ทักษะการสื่อสารดี อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย

คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์จะมีทักษะการสื่อสารที่โดดเด่น คือ การอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย ถ้าเป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนาก็จะอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย มีการเปรียบเทียบหลักคำสอนกับคำพูดที่ช่วยให้จำง่าย หรือการยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัว

มาอธิบาย สำหรับข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลครรภ์ วิทยากรก็จะมีภาพประกอบการอธิบาย หรือสาธิตให้ดูเพื่อให้เกิดความเข้าใจ อาทิ การสาธิตการอุ้มลูก การให้นม ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติได้จริง

“เราต้องการให้คุณแม่เข้าใจการบรรยาย จึงเปิดโอกาสให้ถามคำถาม เพื่อจะได้รู้ว่าเขาต้องการอะไร แต่เราก็มีวัตถุประสงค์ของเราอยู่ เวลาบรรยายก็จะแสดงให้เห็นจริง อุ้มลูก ทำยังไง บีบเต้าทำยังไง มีการนำเอาภาพเคลื่อนไหวมาให้คุณดูด้วย”

(กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์, **สัมภาษณ์**, 6 ธันวาคม 2552)

“ประทับใจการสอนแม่ชี ชอบเรื่องกระทบทะแทก ไม่กระเทือน เนื้อหาไม่ซ้ำกัน มีเรื่องใหม่ๆ มาเล่า เข้าใจง่าย”

(วลัยณัฐ ตริวิศวเวทย์, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

2. ปัจจัยด้านสาร

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านสารมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วในการที่จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ โดย ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาสารออกเป็น วจนสารและอวจนสาร โดยในแต่ละประเภทก็มีรายละเอียดของเนื้อหาสารที่แตกต่างกันออกไป โดยวจนสารประกอบด้วยเนื้อหา 3 ประการ คือ เนื้อหาด้านหลักธรรมะที่เข้าใจง่าย เนื้อหาให้ความรู้ด้านการดูแลครรภ์ และเนื้อหาที่ยกตัวอย่างให้เห็น ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ส่วนอวจนสารนั้นจะเป็นในลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ การสัมผัสแสดงความรักที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และรูปแบบการปฏิบัติธรรมที่แตกต่างและไม่น่าเบื่อ เหมาะสมกับคนตั้งครรภ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วจนสาร

2.1.1 เนื้อหาด้านหลักธรรมะที่เข้าใจง่าย

เนื้อหาหลักของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์จะมุ่งเน้นไปที่การนำหลักธรรมะมาปรับใช้กับชีวิตพ่อแม่ เพื่อที่พ่อแม่จะได้ฝึกฝนการใช้ชีวิตที่กระทบทแล้วไม่กระเทือนไม่หลงอารมณ์ เห็นคุณค่าของปัจจุบันเป็นการสร้างกุศลร่วมกัน โดยหลักธรรมหลัก ๆ ของโครงการ

ได้แก่ ภาวนา 4 ปฏิจสมุปปาท อานาปานสติ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ในชีวิตปกติพ่อแม่หลายคนที่ไม่ได้สนใจธรรมะ เพราะไม่มีเวลาบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง แต่การได้มาเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ช่วยให้สามารถเข้าใจหลักธรรมะได้ง่ายขึ้น และรู้วิธีที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตตนเอง

“ชอบตอนแม่ชี้สอน วิธีคิดของเรา ปฏิจสมุปปาท ชอบ ถึงจะซ้ากันทุกเดือน วัตถุประสงค์เดิม แต่เรื่องที่มาพูดจะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ รู้สึกว่ามั่นคงกับเราและตรงกับใครอีกหลายคน พูดเป็นภาษาชาวบ้าน เราารู้สึกว่าใช่ เข้าใจเลย”

(แสงดาว ประจําบุญ, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2552)

2.1.2 เนื้อหาให้ความรู้ด้านการดูแลครรภ์

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ นอกจากจะสอนเรื่องของหลักธรรมคำสอนแล้ว เนื้อหาที่สำคัญมากอีกเรื่องก็คือ เนื้อหาทางด้านการดูแลครรภ์ทั้งก่อน ระหว่างและหลังคลอด โดยเนื้อหาในส่วนนี้จะตอบเจตจำนงของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นกิจกรรมช่วงบ่ายที่เชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ความชำนาญในด้านต่างๆ อาทิ คุณหมอมหาวิทยาลัยสอนเรื่องการดูแลครรภ์ ภาวะหลังคลอด การให้นมบุตร เป็นต้น

“ช่วงที่คุณหมอมารให้ความรู้ การให้นมบุตร การคลอด ทำให้เราได้ความรู้ในการเตรียมพร้อมให้ลูก ไปแต่ละครั้งจะมีวิทยากรที่แตกต่างกันออกไป หมอคนเดิมแต่เปลี่ยนเรื่องพูด”

(สุธนา ประจําบุญ, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2552)

2.1.3 เนื้อหาที่ยกตัวอย่างให้เห็น ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

การยกตัวอย่างอธิบายจะทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลได้ เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ยาก ๆ ได้ง่ายขึ้น การสอนธรรมะของแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์

นอนอยู่ในครรภ์จะใช้การยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัวของพ่อแม่ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาอธิบาย หลักปฏิบัติสุขภาพ หรือการใช้คำนิยามที่จดจำได้ง่าย อาทิ “จ๊ะเอ๋ บ้าย บาย” ที่สื่อความหมายถึงการรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง เป็นต้น

“ประโยชน์ที่ได้กับตัวเองคือ จ๊ะเอ๋ บ้ายบาย มันก็เป็นแค่อะไรที่มาสะกิดใจเรา ถ้าเรา บายได้มันก็จบเร็ว เป็นหลักการที่เรานำมาให้ได้กับชีวิตจริง”

(ปฐมา วงษ์อุ้น, *สัมภาษณ์*, 10 พฤศจิกายน 2552)

2.1.4 เนื้อหาที่เป็นประสบการณ์จริง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เนื้อหาสารในช่วงที่เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการทั้งในช่วงเช้าที่เป็นการสนทนารวมกับแม่ชีคณิสันย์ ช่วง รับประทานอาหารและช่วงอภิปรายฐานจิตจะเป็นช่วงเวลาพ่อแม่ประทับใจ พ่อแม่จะได้รับกำลังใจและแรงบันดาลใจในการที่จะเลี้ยงลูกให้ดี เพราะเป็นการเชื่อมประเด็นเนื้อหาของพ่อแม่ที่กำลังทุกข์กับพัน ทุกข์แล้ว บางครั้งการได้รับฟังปัญหาของคนอื่นก็ทำให้รู้ว่าปัญหาที่ตนเองเจอนั้นเล็กน้อย ก็ทำให้ พ่อแม่มีกำลังใจมากขึ้น

“เราไปแล้วก็สบายใจ ที่เราจะเลี้ยงลูกง่ายอะไรง่าย เราเป็น Single mom เราก็ไปเจอ เพื่อนเราก็สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอีกคนหนึ่งที่เค้าหนักหนาสาหัสกว่าเรามาก เราก็ ถือว่าชีว ๆ ไปเลย ฉันไม่มีปัญหาแหละ กลับกลายเป็นยังนั่งไปเลย”

(ชัญญกร แสงสุข, *สัมภาษณ์*, 10 ตุลาคม 2552)

“สิ่งที่ประทับใจในโครงการ คือ กำลังใจให้พ่อแม่ใหม่ เพราะเราได้เจอผู้อื่นที่มี ประสบการณ์ได้แลกเปลี่ยน แล้วคำสอนของแม่ชีก็ทำให้เรา เข้าใจ อยู่เฉย ๆ และฟังตนเอง”

(Kelvin, *สัมภาษณ์*, 1 ธันวาคม 2552)

นอกจากวัจนสารดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีเนื้อหาสารในส่วนของอวัจนสาร ซึ่งเป็นการ สื่อสารที่นอกเหนือจากการพูด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2 อัจฉริยศาสตร์

2.2.1 การสัมผัสแสดงความรักที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

การสัมผัสเป็นอัจฉริยศาสตร์ที่ไม่ต้องมีการพูดจาอะไร แต่สามารถสื่อสารและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งได้เป็นอย่างดี โดยกิจกรรมการสัมผัสที่เกิดขึ้นในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ได้แก่

การโอบกอด ลูกท้อง

เป็นการแสดงความรัก ความผูกพันที่ดีและมีความสำคัญมากในการที่จะสร้างสายสัมพันธ์ที่อบอุ่น เป็นปัจจัยทางด้านเนื้อหาสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ เป็นอย่างมาก เพราะถือเป็นช่วงเวลาดี ๆ ที่พ่อแม่จะได้แสดงความรักต่อกัน พ่อโอบกอดแม่จากทางด้านหลังและประสานสองมือลูบท้องที่มีลูกน้อยอยู่ สื่อสารความรักนี้ไปยังลูก ถือเป็นช่วงเวลาพิเศษที่สร้างความประทับใจกับสมาชิกโครงการเป็นอย่างมาก พ่อแม่หลายคนน้ำตาคลอขณะที่ทำกิจกรรมนี้

“ชอบการสัมผัส ทุกคนได้ทำไม่ปิดบังกัน เพราะอยู่บ้านไม่มีโอกาสที่จะทำอะไรแบบนี้ดีตรงที่มาแล้วได้สัมผัสกัน ได้ทำอะไรหลายอย่าง”

(ปิยะชาติ ลีตานันท์, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2552)

การบีบนิ้ว

การบีบนิ้วเป็นการสัมผัสที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล เพราะการบีบนิ้วนี้สมาชิกโครงการทั้งหมดในธรรมศาลารวมถึงผู้ปฏิบัติธรรมทั่วไป จะผลัดกันบีบนิ้วหัวไหล่ให้กันและกัน เป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้แสดงไมตรีต่อคนอื่น ๆ ในสังคม

“การนวดก็เป็นสงเคราะห์ในสังคม เพราะมีการนวดคนอื่นด้วย เราไม่ได้อยู่แค่ 3 คนในสังคม สถานที่แห่งนี้ทำให้เรารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสังคมและทำให้สังคมดีขึ้นได้”

(ผจงกิจ ไสธนนงกุล, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2552)

2.2.2 รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่แตกต่าง ไม่น่าเบื่อ

เนื้อหาสาระในส่วนของกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนตั้งครรภ์ โดยจะปรับให้กิจกรรมการปฏิบัติธรรมทำได้ง่ายขึ้นและน่าสนใจ สามารถดึงดูดใจให้พ่อแม่เข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดทั้งวัน และพ่อแม่บางคนที่ไม่เคยหรือไม่ชอบการเข้าวัดปฏิบัติธรรมก็สามารถที่จะมีความสุขกับการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ อาทิ

การนอนภาวนา ก็คล้าย ๆ กับการนั่งสมาธิ แต่เปลี่ยนเป็นการนอน ทำให้ได้ผ่อนคลายและมีสติอยู่กับตนเอง กำหนดลมหายใจเข้าออก โดยมีคริสตัลโบลล์ ซึ่งใช้หลักการของคลื่นเสียงที่ทำให้โมเลกุลน้ำในร่างกายเรียงตัวอย่างเป็นระเบียบ ส่งผลดีกับร่างกายคุณแม่และลูกในท้องด้วย

“ชอบช่วงคริสตัลโบลล์ เหมือนซึมเข้าไป เด็กในท้องจะดีมีความสุข”

(วิษณุ จาโกวต้า, **สัมภาษณ์**, 4 ธันวาคม 2552)

การเดินชมสวน หรือการเดินจงกรมนั่นเอง เป็นการเดินอย่างมีสติแต่เดินไปในบริเวณสวนป่า ที่เงียบสงบทำให้รู้สึกผ่อนคลาย พ่อแม่หลายคนบอกว่า เป็นช่วงเวลาที่ได้อยู่กับตัวเองจริง ๆ

“ชอบช่วงบายที่เดินจงกรม มันไม่น่าเชื่อว่าใจกลางกรุงเทพ จะมีความธรรมชาติ รู้สึกเหมือนในป่า เป็นทางเดินที่พี่เคยบวชต่างจังหวัด ตามป่าเขา พี่จะชอบเดินจงกรม เดินในป่า วันแรกที่เข้าไป ความรู้สึกวันนั้นมันกลับคืนมาเลย เพราะไม่น่าจะใช้ นี่คือ กรุงเทพ”

(สุธน ประจําบุญ, **สัมภาษณ์**, 21 ตุลาคม 2552)

“ประทับใจที่สุด ตอนเดินคะ เดินจงกรม เพราะเหมือนพอนั่งฟังมาเยอะ ๆ แล้ว มันเหมือนช่วงตรงนั้นเป็นช่วงที่ใจสงบที่สุด รู้สึกว่าเป็นช่วงที่เรา peaceful ที่สุดแล้ว ตรงอื่นมันก็ฟังแต่ information เรียกกสติ แต่ตอนนั้นเหมือนอยู่กับตัวเองแล้วจิตใจสงบขึ้น”

(สายฝน นันทวันชัย, **สัมภาษณ์**, 23 พฤศจิกายน 2552)

“ชอบเดินจงกรม มากที่สุด เพราะได้อยู่กับธรรมชาติ เวลาเดินก็เหมือนมีสมาธิ ทำช้าย
ขวา ไม่ต้องมีอะไรมากมาย ดูเหมือนง่ายแต่ยาก เพราะเวลาเดินเราก็คิดนุ่นนี่”

(Kelvin, *สัมภาษณ์*, 1 ธันวาคม 2552)

ศิลปะกับสติ เป็นการประยุกต์เอาหลักการทางศิลปะมาผนวกเข้ากับหลักพุทธศาสนา
เป็นการทำงานศิลปะโดยใช้สติ อาทิ การทำตุ๊กตา การทำสมุดบันทึก เป็นการเตรียมของขวัญให้
ลูกน้อยและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อแม่ที่ได้ร่วมกันทำอะไรบางอย่างเพื่อลูก

“ประทับใจกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ครอบครัว และที่สื่อถึงลูก เช่น การทำสมุด
บันทึก ทำตุ๊กตาเหมือนกับถ้าเราไม่ได้เข้าร่วมเราก็ไม่รู้ เราคงใช้ชีวิตปกติธรรมดา คงไม่ได้มาทำ
อะไรแบบนี้ สิ่งเหล่านี้ทำให้เรารู้สึกผูกพันกับลูกมากขึ้นอีก”

(รัชณี ไสธนยงกุล, *สัมภาษณ์*, 6 ธันวาคม 2552)

ภาพกิจกรรมเหล่านี้ เมื่อถูกนำไปเผยแพร่ไม่ว่าจะปากต่อปาก หรือสื่อต่างๆ ล้วนแต่
เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดให้พ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการสนใจที่จะเข้าร่วม
กิจกรรมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่ไม่น่า
เบื่อและมีประโยชน์ตรงกับความต้องการของพ่อแม่

3. ปัจจัยทางด้านช่องทางการสื่อสาร

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ช่องทางการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สนับสนุนให้พ่อ
แม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้ว ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการสมัคร
เป็นสมาชิกโครงการและเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์

ช่องทางการสื่อสารซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่
ในครรภ์ ได้แก่ การสื่อสารแบบปากต่อปากซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายวงกว้าง การใช้ช่องทาง
การสื่อสารที่หลากหลาย ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่
และการบูรณาการสื่อเพื่อให้สื่อสารได้อย่างครอบคลุม มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับ
ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย รายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ปากต่อปาก จุดเริ่มต้นของการขยายวงกว้าง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปาก เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เพราะเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดจากปากต่อปาก เป็นข้อมูลที่เกิดจากประสบการณ์จริงของผู้สื่อสารหรือการที่เคยได้เห็นกิจกรรมหรือข้อมูลของโครงการ จึงทำให้คำพูดมีน้ำหนัก มีความน่าเชื่อถือ โดยการสื่อสารแบบปากต่อปากจะเริ่มจากการสื่อสารกับคู่สื่อสารที่เป็นบุคคลใกล้ชิด บุคคลที่รู้จัก แล้วก็บอกต่อ ๆ กันไปจนขยายเป็นวงกว้าง

โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการสื่อสารแบบปากต่อปาก จากช่วงแรกที่มีสมาชิกโครงการมาเข้าร่วมกิจกรรมครั้งละ 10-20 คนก็กลายเป็นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมาชิกโครงการก็พบว่า ส่วนใหญ่รู้จักโครงการและตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจากการที่ได้รับการแนะนำจากเพื่อน บุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งบอกต่อ ๆ กันมา

“คนที่เข้ามาเราก็ไม่ต้องไปหา อย่างตอนแรก ๆ เราตั้งเป้าไว้ 30 แต่พอไปสักวันที่ 4-5 30 คนเนี่ยได้อยู่แล้ว เพราะคนที่มาเข้าจะปากต่อปากบอกญาติพี่น้อง บางคนเจ้านายแนะนำมา พี่พาน้องมาเป็นเพื่อน พอน้องท้องน้องก็มา”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

“พี่คิดว่า คุณพ่อคุณแม่เขาจะไม่ค่อยรู้จักจิตประภัสสรและไม่ชวนขยายหาด้วยนะ แต่ว่าถ้าเป็นในลักษณะบอกต่อ คิดว่า เบอร์เซ็นต์ที่จะเข้าร่วมเยอะมาก เพราะพี่เองก็มีเพื่อนที่เขาไปนั่ง

วิปัสสนามาแล้วให้ฟังว่าทุกวันอาทิตย์ก็จะมีโครงการจิตประภัสสร”

(ชัญญกร แสงสุข, **สัมภาษณ์**, 10 ตุลาคม 2552)

“เคยอยากมาที่นี้ก่อนจะท้อง แต่ไม่ได้มาเพราะติดนู่นติดนี่ พอท้องเริ่มทุกข์ มีพี่ที่ทำงานเค้าแนะนำและพามาเห็นโบรชัวร์ว่าจะมีต้นเดือนก็เลยแวะมา”

(คุณพัชมณต์ พะตัน, **สัมภาษณ์**, 1 พฤศจิกายน 2552)

“รู้จักจากเพื่อนแฟนเป็นคนแนะนำ เขาเข้ามาก่อน เป็นคนที่มีปัญหา แล้วก็แนะนำพี่เข้าไป แฟนพี่คุยกับเพื่อนว่าอยากมีลูก กำลังทำอย่างนี้ๆ ก็เลยแนะนำ เพราะเพื่อนเขาแนะนำอีกที”

(สุธน ประจําบุญ, **สัมภาษณ์**, 21 ตุลาคม 2552)

“รู้จักโครงการนี้จากเพื่อนแนะนำที่เคยเข้าร่วมโครงการมาก่อนเขาไปก่อนหน้าพี่ครั้งนึงก่อนแล้ว ต่อไปก็เลยได้ไปด้วยกัน เป็นเพื่อนที่รู้จักกันมานาน เขาทราบปัญหาของพี่ ตอนแรก ๆ ก็ไม่สนิท พอมีลูกเริ่มปรึกษากับเกี่ยวกับลูก เขาไปจิตประภัสสรตอนท้อง 2 แล้ว เขาก็เลยเป็นที่ปรึกษาของพี่ค่ะ”

(สายฝน นันทวันชัย, **สัมภาษณ์**, 23 พฤศจิกายน 2552)

การสื่อสารแบบปากต่อปาก สามารถสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในข้อมูลของโครงการให้กับพ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการเป็นอย่างดี พ่อแม่บางคู่สามารถตัดสินใจได้เลยว่าจะเข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเพราะได้ข้อมูลที่เพียงพอจากคนที่แนะนำแล้ว

“เพื่อนแฟนที่เคยแนะนำมา เราก็ตามเขามา เคยมาเที่ยวเสถียรธรรมสถานและก็ฟังในวิทยุบ้าง แต่ไม่รู้ว่ามีอะไร รู้จริง ๆ คือ จากเพื่อน เขารู้ละเอียดและให้ข้อมูลค่อนข้างดี ไม่ได้หาข้อมูลเพิ่มเติมเลย ตัดสินใจเลยตอนที่เพื่อนแนะนำ”

(อาคม ศรีวิสุทธิ, **สัมภาษณ์**, 10 พฤศจิกายน 2552)

“เคยได้ยินผ่าน ๆ หลายครั้งจากสื่อ แว็บ ๆ แต่วันนั้นได้ฟังคุณหมอบุญให้ฟังในงานสัมมนาว่าลูกเขาเคยมา บรรยายภาศร์มรีน มาแล้วดี ในใจก็คิดว่าน่าจะมา พอลกลับมาบ้านเจอภรรยาเขาบอกว่าเขาก็อยากไปก็เลยโอเค เพราะในใจเราอยากมาอยู่แล้ว”

(อวิธ จารุวัฒนดิลก, **สัมภาษณ์**, 4 ตุลาคม 2552)

3.2 การใช้ช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการที่มีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายในการเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก โดยสื่อสารกับสาธารณชนผ่านสื่อบุคคล คือ แม่ชีคັນสนีย์ เสถียรสุต สื่อสารผ่านสื่อกิจกรรมและใช้ภาพกิจกรรมเหล่านั้นนำไปเผยแพร่ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลโครงการและเชิญชวนให้พ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ

จิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งแต่ละช่องทางการสื่อสารต่างเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทำให้สาธารณชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการมากยิ่งขึ้น รายละเอียดดังนี้

3.2.1 สื่อบุคคล

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ โดยเฉพาะท่านแม่ชีคันทน์เสถียรสุด เป็นสื่อบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคม อีกทั้งยังมีประสบการณ์ในการทำงานกับเด็กและหญิงตั้งครรภ์มาเป็นเวลานาน จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายเชื่อมั่นในโครงการของท่านแม่ชีคันทน์เสถียรสุด ว่าจะเป็โครงการที่ดี มีประโยชน์ นอกจากนี้ คณะทำงานในโครงการทั้งเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ อาสาสมัคร และวิทยากรล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ จึงโน้มน้าวใจกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

“พื้มองที่ตัวบุคคล คือ แม่ชี ถ้าคนที่ถ่ายทอดตัวโครงการสามารถทำให้เราเชื่อมั่นได้ว่า สิ่งที่เราจะได้รับเป็นแก่น ได้รับคุณค่า มันก็มีผลต่อตัวเราหลาย ๆ อย่าง”

(สุธน ประจําบุญ, **สัมภาษณ์**, 21 ตุลาคม 2552)

“สื่อที่มีอิทธิพลต่อตัวเรา ความรู้สึกที่มันครั้ง ๆ คือ ตัวหลักการ ตัว concept ของจิตประภัสสร ครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งก็คือแม่ชี คนที่เอา concept ตรงนั้นมาถ่ายทอด ตัวหลักการ จิตประภัสสรมันดีอยู่แล้ว ท่านก็เป็นคนพูดจริง ปฏิบัติจริง มันก็เลยทำให้น่าเชื่อถือ ทำให้แกนหลักของ concept สัมฤทธิ์ผลกับคนที่มาปฏิบัติ”

(สายฝน นันทวันชัย, **สัมภาษณ์**, 10 พฤศจิกายน 2552)

“บุคลากรมีคุณภาพ มีการดูแลอย่างดี การได้พูดคุยกับคุณยายจํา แม่แ้ม ทำให้เราได้คุยได้เห็นวิธีการคิดใหม่ ๆ เราเข้าไปเพื่อใช้บริการ แต่เดี๋ยวนี้เป็นผู้ช่วยที่จะให้บริการ เป็นส่วนหนึ่งของที่นั่นแล้ว”

(สุชาย ชื่นกิจมงคล, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2552)

3.2.2 สื่อกิจกรรม

สื่อกิจกรรมเป็นช่องทางการสื่อสารหลักที่คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ใช้ในการเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก โดยจัดกิจกรรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสร ค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอโดยจะมีกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การสวดมนต์ แผ่เมตตา การร่วมจัด/ฟังรายการวิทยุ การสนทนาธรรม การภาวนากับการกล่อมลูก การภาวนากับการนวดโดยใช้บทเพลงแห่งสติเป็นเครื่องมือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพิเศษ อาทิ คอนเสิร์ต การระดมทุน เป็นต้น เมื่อมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ก็จะใช้ภาพกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงเหล่านี้เป็นตัวสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวของโครงการผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อของเสถียรธรรมสถานเองและสื่อมวลชน ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายได้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์หรือรูปแบบของโครงการมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการนั่นเอง

“พี่รู้จักโครงการเพราะเคยมาปฏิบัติธรรมที่นี้บ่อยแล้ว ก่อนที่จะแต่งงานเสียอีก เห็นโครงการนี้ตั้งแต่แรกและตั้งใจว่า ถ้าเกิดแต่งงานมีน้องก็จะพามา”

(เจติยา สุตานันท์, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2552)

“สื่อที่ทำให้มากก็เป็นรูปแบบของกิจกรรม ไม่ได้ยึดบุคคล เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีสำหรับคนท้อง ยังไม่เคยเห็นที่อื่น อย่งไปปฏิบัติธรรมมันก็ลำบาก กินอยู่ลำบาก”

(วลัยณัฐ ตรีวิศวะเวทย์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2553)

“ตอนแรกมาพักผ่อน ช่วงนั้นท้องแล้ว ไม่รู้ว่ามีโครงการจิตประภัสสร แต่วันที่มาตรงกับวันที่มีโครงการพอดี เห็นครั้งแรกก็รู้สึกสนใจ คนท้องก็มาเยอะเยอะ ก็เลยลงทะเบียนเลยและก็ได้

เข้าร่วมโครงการนั่งฟังตลอดทั้งวัน และจากนั้นก็มาตลอดทั้งพ่อและแม่”

(วชิตา ตั้งจิตเจริญ, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2552)

3.2.3 สื่อมวลชน

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ที่ถูกเผยแพร่ผ่านทางสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ส่งผลให้โครงการเป็นที่รู้จักและได้รับกระแสตอบรับดียิ่งขึ้น โดยสื่อมวลชนที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์มากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ เพราะสามารถสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียง ดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการศึกษาวิจัย พบว่า หลังจากที่มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ผ่านสื่อโทรทัศน์แล้ว ครั้งต่อไปที่มีกิจกรรมโครงการจะมีพ่อแม่เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการเป็นจำนวนมาก

“สื่อทีวีมีอิทธิพลมาก เช่น สังเกตว่าถ้าทีวีออกวันเสาร์ วันอาทิตย์คนก็จะเยอะมาก ตัวเลขจะพุ่งขึ้นมา เห็นจากสื่อพอเห็นบู๊บจะเกิดแรงบันดาลใจ เพราะว่าเขาเห็นว่าทำอะไร สื่อทีวีส่วนมากจะมาถ่ายบรรยากาศการทำกิจกรรม คนก็จะจินตนาการออกว่า การมาไม่ใช่มานั่งสมาธิ คนที่ไม่ใช่สายวัดก็จะไม่รู้สึกว่าตัวเองกลัวที่จะเข้ามา”

(สุนทรีย์ กุลนานันท์, **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552)

“ที่รู้จักโครงการจากหนังสือ และสื่อทีวี รู้โดยบังเอิญไปเจอ จากข่าวพระองค์ที่ ที่ว่าท่านมาร่วมกิจกรรมตอนนั้นก็สนใจอยากจะรู้ว่าโครงการนี้ทำกิจกรรมอะไร ตอนนั้นยังไม่ต้อง เคยอยากจะทำนุ่งปฏิบัติธรรม เคยแวะมาเรื่อย ๆ พอแต่งงานมีน้องก็เลยมา”

(วลัยณัฐ ตรีวิศวะเวทย์, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

3.2.4 สื่อเฉพาะกิจ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สื่อเฉพาะกิจเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้พ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการได้โดยตรง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมโครงการเช่นกัน เพราะพ่อแม่หลายคนรู้จักและเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เพราะข้อมูลจากสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งสื่อเฉพาะกิจที่เสถียรธรรมสถานผลิตเองได้แก่ แผ่นพับ โปสเตอร์ นิตยสาร “สาวิกา อริยะสร้างได้” ซีดีบทเพลงแห่งสติ ของที่ระลึก เสื้อยืด หนังสือธรรมะ หนังสือสำหรับแม่และเด็ก เช่น สมุดบันทึก หนังสือภาพดั่งดอกไม้บาน เป็นต้น

“มาเสถียรธรรมสถานเพราะพี่สาวแฟนชวนมา ตอนมาครั้งแรกตั้งใจจะทำบุญ ก็เลยแวะมาแปะหนึ่ง ตอนนั้นยังไม่มีโครงการจิตประภัสสร พี่เป็นรุ่นแรก ก็ได้รับใบปลิวจากเจ้าหน้าที่ ก็เลยสนใจคิดว่าน่าจะดี เพราะตอนนั้นกังวลว่า เอ๊ะ เราเหนื่อยทำงาน ขับรถเป็นชั่วโมงต้องคิดเยอะ กลัวจะมีผลกับลูก”

(รัชนี โสธนยกุล, **สัมภาษณ์**, 6 ธันวาคม 2552)

“สามีไปเป็นพี่เลี้ยงเด็กยูวพุทธ และได้ฟังเพลงชุดชมสวนก็คุยกับครูที่นั่นก็เลยรู้ว่าเป็นของเสถียรธรรมสถาน สามีก็เลยแวะไปซื้อและกลับมาเปิดดูที่บ้าน แม่่ง่วงแล้ว แต่ลูกเตะแม่ไม่หยุด ลูกส่งสัญญาณว่าอยากฟัง ก็เลยเข้าดูในเว็บไซต์ก็เจอโครงการนี้ เขารับจำนวนจำกัด กลัวไม่ได้รีบติดต่อสมัครไปเลย”

(เสียงพิน ชื่นกิจมงคล, **สัมภาษณ์**, 11 ธันวาคม 2552)

“มาเสถียรธรรมสถานตอนงานวันเกิด แล้วเห็นป้ายโปสเตอร์โครงการนี้ ก็เลยสนใจ”

(ปริญญา พิพัฒพร, **สัมภาษณ์**, 26 พฤศจิกายน 2552)

3.2.5 สื่อใหม่

เว็บไซต์ของเสถียรธรรมสถานมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์อย่างครบครัน สามารถตอบคำถามที่สงสัยในใจของกลุ่มเป้าหมายได้โดยไม่จำกัดวัน เวลา ทำให้สะดวกต่อการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพิจารณาที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์

“พี่ก็ดูข้อมูลทางเน็ต ว่าโครงการมีอะไรบ้าง ต้องทำอะไรบ้าง เตรียมตัวยังไง สมัครยังไง”

(วลัยณัฐ ตริวิศเวทย์, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

“พี่เห็นจากรายการทีวี แล้วก็ไปหาข้อมูลเพิ่มเติมจากในเน็ต ว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง”

(กิตติกานต์ สมสุข, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

3.3 การบูรณาการสื่อ (Integration)

เนื่องด้วยสื่อแต่ละสื่อต่างมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน การผสมผสานสื่อจึงเป็นวิธีการที่ช่วยให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะทำงานโครงการมีการใช้การบูรณาการสื่อ โดยใช้สื่อผสมผสานกันเพื่อนำเสนอเนื้อหาโครงการได้อย่างครบถ้วน โดยเนื้อหาที่นำเสนอในทุกสื่อจะเป็นไปอย่างสอดคล้อง เริ่มตั้งแต่การสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้คนรู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ในวงกว้างโดยผ่านสื่อมวลชน ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารให้ข้อมูลรายละเอียดของโครงการผ่านสื่อเฉพาะกิจ จนถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการใช้สื่อบุคคล ที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ ความสามารถ

นอกจากนี้ ยังมีการนำสื่อใหม่มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ นอกจากจะให้ เป็นช่องทางในการให้ข้อมูลรายละเอียด ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสร ตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์แล้ว ยังมีการรวบรวมเนื้อหาที่สื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ มาลงในเว็บไซต์ของ เสถียรธรรมสถาน ได้แก่ คลิปรายการโทรทัศน์ “ธรรมะสวัสดิ์” คลิปเสียงรายการวิทยุ “สาวิกา” เนื้อหาในนิตยสาร “สาวิกาอริยะสร้างได้” และคอลัมน์ “มองนอกคูโน” ของคมชัดลึก ซึ่งผู้ที่สนใจ สามารถเข้าไปดูย้อนหลังได้ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชนในการแสวงหาข้อมูลและทำให้ข้อมูล ที่คณะทำงานต้องการสื่อสารมีความต่อเนื่อง ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังมีช่องทางให้ ติดต่อกับคณะทำงานได้ผ่านทาง Facebook, hi5 และ twitter อีกด้วย

4. ปัจจัยทางด้านผู้รับสาร

ปัจจัยภายในตัวผู้รับสาร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิต ประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เนื่องด้วย ทักษะสติ ความเชื่อความศรัทธาของผู้รับสารย่อมมีผล ต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจที่จะปฏิบัติตาม ปัจจัยทางด้านผู้รับสารประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยย่อยๆ คือ ความต้องการที่พึงพอใจ ความศรัทธาในพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรมอยู่ แล้ว ต้องการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจให้ลูกและเชื่อในการคิดดี ทำดี แล้วจะได้ในสิ่งที่ดี รายละเอียด ดังนี้

4.1 ต้องการที่พึงพอใจ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า พ่อแม่ที่มีปัญหาทุกข์ใจในขณะตั้งครรภ์ จะมีความทุกข์ กังวลใจเป็นสองเท่าจากปกติ เพราะทุกข์ทั้งเรื่องปัญหาส่วนตัวและกังวลใจกับการที่จะต้องดูแลอีก

หนึ่งชีวิตในครรภ์ให้ดีที่สุด สภาวะอารมณ์ที่ไม่ปกติ ทำให้พ่อแม่ต้องการหาที่พึ่งทางใจ เพื่อบรรเทาความทุกข์ใจ ทำจิตใจของตนเองให้สบายก่อน เพื่อจะได้ไม่กระทบต่อจิตใจของลูกและส่งผลดีกับลูกต่อไป

“พี่แท้งหลายครั้งมาก กว่าจะได้ลูกคนที่ 2 มา ตอนนั้นก็ว่าวุ่นใจ อยากจะหาที่ที่ทำให้ใจสงบ พอดีมีโอกาสดำมาเสถียรธรรมสถานและเห็นว่ามิโครงการนี้ ก็เลยมา ทำให้จิตใจสงบขึ้น”

(กนกวรรณ พิพัฒพร, **สัมภาษณ์**, 23 พฤศจิกายน 2552)

“คุณแม่พี่ไม่สบายหนัก พี่เลยลาออกจากงานและกลับไปดูแลคุณแม่ที่บ้านเกิดที่อ่างทอง พี่ดูแลคุณแม่เองทุกอย่าง แต่พี่จะขอแม่ลาพักเดือนละหนึ่งวันเพื่อมาเข้าโครงการจิตประภัสสรฯ มาเติมความมั่นคงให้จิตใจ ทำให้มีพลังกลับไปทำหน้าที่ลูกของแม่และแม่ของลูกต่อไป”

(ธิดารัตน์ สุบรรณเจ็ดพร, **สัมภาษณ์**, 12 ธันวาคม 2552)

4.2 ความศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความศรัทธาในพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยภายในตนเองที่พ่อแม่มีอยู่เป็นทุนเดิม ดังนั้น เมื่อเกิดความทุกข์ ไม่สบายใจขึ้น สิ่งแรกที่พ่อแม่นึกถึงคือ การเข้าหาธรรมะ การปฏิบัติธรรม การทำสมาธิ เพื่อจะได้ช่วยคลายทุกข์ได้และเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเชื่อ ความศรัทธาเดิม

“พุทธศาสนามีส่วน ความเชื่อ สิ่งที่ศรัทธาก็สอดคล้องกับสิ่งที่โครงการทำ ถ้าโครงการนี้เป็นคริสต์อาจรู้สึกต่อต้านเหมือนกัน เพราะเรารู้สึกระบบ ความเชื่อของ 2 ศาสนาไม่เหมือนกัน เพราะเราเคยไปร่วมฟังแต่เรารู้สึกว่าแนวทางของพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับระบบความคิดของเรามากกว่า ถ้าโครงการนี้เป็นคริสต์ ผมเชื่อว่ามีโอกาสที่ทำให้ผมไม่ได้มาเข้าร่วมเต็มที่ หรือว่ารู้สึกเราฟังแล้วไม่ใช่ ทำให้เราไม่สามารถรับผลประโยชน์เต็มที่จากโครงการ”

(ผจงกิจ ไสธนยงกุล, **สัมภาษณ์**, 6 ธันวาคม 2552)

“ความเชื่อก็มีผลต่อการตัดสินใจ เรานับถือพุทธอยู่แล้ว ถ้าไม่ได้มาก็คงสวดมนต์ แต่มา

ที่นี้ก็จะรู้รูปแบบที่เหมาะสมกับแม่และเด็ก มาที่นี้ก็เหมือนเป็นการฝึกสติด้วย”

(ธิติกานต์ สมสุข, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

“ความเชื่อ ศรัทธาในพุทธศาสนามีผลต่อการตัดสินใจ เพราะถ้าไม่ใช่หลักที่ถูกต้องถูกทาง ก็คงไม่ไป ตั้งแต่ครั้งแรกแล้ว คงไปแค่ครั้งเดียว ต่อไปก็จบ ไปแล้วท่านสอนถูกต้อง เดินตามไม่ผิด ไม่คิดมาก เดินตามได้ดีที่สุด”

(แสงดาว ประจําบุญ, **สัมภาษณ์**, 21 ตุลาคม 2552)

ทั้งนี้ ความศรัทธาในพุทธศาสนาไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะพ่อแม่ที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น เพราะในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์จะมีพ่อแม่ที่เป็นชาวต่างชาติ หรือนับถือศาสนาอื่น ๆ แต่ศรัทธาในหลักการของศาสนาพุทธก็เข้าร่วมเช่นกัน

“ผมนับถือศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก ถ้าถามว่าคนละศาสนามีปัญหามั้ย สำหรับผม ทุกศาสนาดี ทำให้เรามีชีวิตที่ดีขึ้น สนใจเรื่องศาสนาพุทธนานแล้ว ผมรู้สึกว่ บางอย่างพุทธกับคาทอลิกก็คล้าย ๆ กันแต่วิธีการปฏิบัติไม่เหมือนกัน เช่น เราเชื่อพระเจ้า เราให้ความรัก พุทธคิดอีกแบบหนึ่ง เราทำดี มันมาจากข้างใน มันใกล้เคียงกัน”

(Kelvin, **สัมภาษณ์**, 1 ธันวาคม 2552)

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัย พบว่า ไม่ใช่ทั้งหมดที่ถือว่าความศรัทธาในพุทธศาสนามีผลต่อการตัดสินใจ พ่อแม่บางคนก็มองที่ปัจจัยอื่นมากกว่า

“ความศรัทธาในศาสนา ไม่เกี่ยวกับการตัดสินใจ ไม่ถึงกับเคร่งครัดแต่ก็ไม่หย่อนยาน ที่ไปเข้าร่วมโครงการไม่เกี่ยวกับศาสนาเท่าไร มองที่วิถีชีวิตมากกว่า”

(ปริญญา พิพัฒพร, **สัมภาษณ์**, 26 พฤศจิกายน 2552)

4.3 ต้องการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจให้ลูก

จากการสัมภาษณ์พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการจำนวน 33 คน พบว่า การเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์นั้น พ่อแม่มีความตั้งใจที่จะเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจให้ลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เพื่อให้ลูกเติบโตมาเป็นคนที่มีจิตใจดี อารมณ์ดี เป็นคนที่มีคุณภาพและสามารถอยู่รอดในสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบันได้

“ก็แค่คิดว่าดีก็มา คิดถึงลูกเป็นหลัก เห็นสภาพสังคมปัจจุบันมันน่ากลัว ถ้ามีอะไรที่เตรียมพร้อมให้เขาก็อยากจะทำ”

(อนุกุล ตันติมาสน์, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

“พี่เป็นคนที่มีลูกยาก พยายามทำมาหลายวิธี หลายครั้ง กว่าจะได้ลูกคนนี้มา จิตใจภรรยาและพี่เองตอนนั้นก็แย่ ก็ตั้งใจว่าถ้าทำสำเร็จได้ลูกมาจะพาเขามา และจะพยายามทำทุกอย่างที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีให้กับลูก”

(ปวิณ กุลมา, **สัมภาษณ์**, 6 ธันวาคม 2552)

4.4 เชื่อในการคิดดี ทำดี แล้วจะได้ในสิ่งที่ดี

ตามคำสอนในพุทธศาสนาที่กล่าวว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นั้น เปรียบได้กับปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่ที่มีความเชื่อและศรัทธาต่อคำสอนดังกล่าว โดยเชื่อว่า การที่ลูกจะดีหรือไม่ดีก็ขึ้นอยู่กับพ่อแม่เป็นคนสร้าง ณ ช่วงเวลาที่บอบบาศของพ่อแม่กำลังจะเริ่มต้น การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการปฏิบัติตนให้เป็นไปในทางที่ดีก็จะส่งผลที่ดีให้เกิดขึ้นกับลูกได้ ความเชื่อดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ เพราะเป็นโครงการที่เป็นเสมือนผู้ช่วยที่ทำให้พ่อแม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

“นี่นาเชื่อว่า การตั้งใจว่าจะเป็นแม่ที่ดีจะปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำให้เราตั้งใจและรู้สำนึกได้ว่าแต่ละขั้นตอน แต่ละเดือน ๆ เราจะต้องมีจิตที่ประภัสสร จิตกุศล รักษาจิตตลอด เราเข้าโครงการจะรู้ว่า ทุกขณะจิตของเรามีผลต่อลูก ถ้าเราคิดดี ทำดี ลูกก็จะดี”

(นีน่า จาโกวต้า, **สัมภาษณ์**, 1 ธันวาคม 2552)

“เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เป็นกิจกรรมที่ดี เพราะไม่มีที่อื่นเขาทำ คือ เราพยายามทำสิ่งที่ดีแล้ว ผลลัพธ์จะออกมาเป็นยังไงก็สุดแล้วแต่ ถ้าออกมาดีก็ดีถ้าออกมาไม่ดีเราก็ทำดีที่สุดแล้ว”

(ชาญณรงค์ ชำนาญกิจ, **สัมภาษณ์**, 3 มกราคม 2553)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษากระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนของคณะทำงานโครงการกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ของสมาชิกโครงการ และปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเสถียรธรรมสถานและโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) อันได้แก่ คณะทำงานโครงการจำนวน 6 คนและพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกโครงการจำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้น 39 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธี Snowball Technique โดยสอบถามเจ้าหน้าที่ประจำโครงการเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้แนะนำผู้ที่เป็นสมาชิกของโครงการที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการได้ต่อไป และเมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์สมาชิกโครงการแล้ว ก็จะทำให้สมาชิกได้แนะนำสมาชิกท่านอื่นๆต่อไปจนผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนสมบูรณ์

เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้เพียงพอแล้วก็นำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหานำการวิจัย 3 ข้อ ได้แก่

- ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1: คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีกระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์อย่างไร
- ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2: กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ มีขั้นตอนอย่างไร
- ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3: ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการประกอบด้วยอะไรบ้าง

สรุปผลการวิจัย

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1: คณะทำงานของเสถียรธรรมสถานมีกระบวนการสื่อสารกับ

สาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์อย่างไร

กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ประกอบด้วยเป้าหมายของการสื่อสาร ประเด็นการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมาย กลยุทธ์ด้านสารและกลยุทธ์ด้านสื่อ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เป้าหมายของการสื่อสาร

เป้าหมายในการสื่อสารของคณะทำงานโครงการกับสาธารณชนประกอบด้วย 2 ประการด้วยกัน คือ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้ผู้รับสารที่ยังไม่เคยรู้จักโครงการหรือเคยรับรู้ข้อมูลมาบ้างแล้วแต่ไม่รู้รายละเอียดได้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและชัดเจนในข้อมูลเพิ่มมากขึ้นรวมถึงความเคลื่อนไหวของกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์และ เพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการ โดยนำเสนอเนื้อหาที่แสดงให้ผู้รับสารเห็นถึงรูปแบบของการปฏิบัติธรรมที่หลากหลายโดยประยุกต์หลักวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์เข้าด้วยกัน การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมของพ่อแม่เพื่อเตรียมความพร้อมให้ลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์

2. ประเด็นการสื่อสาร

ประเด็นการสื่อสารที่คณะทำงานโครงการใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชน ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ

2.1 เรื่องกายใจบนพื้นฐานของหลักการเชิงพุทธ-วิทยาศาสตร์ มุ่งสื่อสารให้สาธารณชนทราบถึงแนวคิดและกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ว่า เป็นโครงการที่ให้ความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการ

2.2 หลักธรรมะในวิถีชีวิต เป็นการนำเสนอข้อมูลว่า ธรรมะเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทุกคนสามารถปฏิบัติจริงได้ในชีวิตประจำวันในทุกช่วงวัย แม้กระทั่งพ่อแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ก็สามารถใช้หลักธรรมะในการดูแลครรภ์และดูแลจิตใจของตนเองให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อเป็นพ่อแม่ที่สมบูรณ์ต่อไป

2.3 ทุนชีวิตที่พ่อแม่ลงทุนเพื่อลูก เป็นการนำเสนอทางเลือกให้กับบุคคลที่กำลังจะมีบทบาทเป็นพ่อแม่ โดยมุ่งส่งเสริมให้พ่อแม่ลงทุนกับลูกในด้านจิตใจ โดยการเตรียมความพร้อมให้กับลูกตั้งแต่วัยในครรภ์ด้วยการรักษาจิตใจของตนเองให้บริสุทธิ์ ไม่ขุ่นมัว

3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ ไม่จำกัดอายุครรภ์ หรือพ่อแม่ที่ให้กำเนิดลูกแล้ว ที่มีความตั้งใจที่จะลงทุนสร้างจิตประภัสสรให้ลูกในครรภ์ด้วยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและครอบครัว และ**กลุ่มเป้าหมายรอง** ประกอบด้วย 5 กลุ่ม คือ เยาวชนหนุ่มสาวที่กำลังจะสร้างครอบครัว กลุ่มผู้มาปฏิบัติธรรม กลุ่มผู้มาเยี่ยมชมเสถียรธรรมสถาน ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป

4 กลยุทธ์ด้านสาร (Message Strategies)

กลยุทธ์ด้านสารที่คณะทำงานใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก คือ

4.1 เน้นการนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล กลยุทธ์ด้านสารที่คณะทำงานใช้สื่อสารกับสาธารณชน คือ การนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริง มีความเป็นเหตุเป็นผล สามารถอธิบายได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจให้กับสาธารณชนในการที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

4.2 เน้นการนำเสนอสาระที่ท้าทายให้ปฏิบัติ มุ่งนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการท้าทายให้พ่อแม่เปลี่ยนแปลงตัวเองทั้งทางด้านการปฏิบัติตัวและเรื่องสภาวะอารมณ์ จิตใจเพื่อลูก ซึ่งเป็นการท้าทายให้มาพิสูจน์โดยมีการนำเสนอข้อมูลของพ่อแม่ที่ประสบความสำเร็จได้จริงควบคู่ไปด้วย

4.3 เน้นการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มุ่งนำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประสบการณ์จริงและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการของพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการผ่านทางสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดการแบ่งปันความทุกข์และความสุข ทำให้เกิดเป็นกำลังใจและแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น

5. กลยุทธ์ด้านสื่อ (Media Strategies)

5.1 การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลแบบปากต่อปาก การสื่อสารแบบปากต่อปากเป็นกลยุทธ์ด้านสื่อที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกก่อตั้งโครงการจนกระทั่งปัจจุบัน โดยเริ่มจากการชักชวนคุณแม่ที่ตั้งท้องหรือคนรู้จักที่เคยมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานให้มาเข้าร่วมโครงการโดยให้บอกต่อ ๆ กันไป พอเข้าร่วมแล้วรู้สึกที่ดี ก็ไปบอกต่อ ๆ กันไป จนทำให้โครงการเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นและมีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้นในทุกปี

5.2 การสื่อสารในทุกที่มีโอกาส แมซีคันสนีย์ เสถียรสุด เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการทำการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ โดยจะพูดถึงโครงการทุกที่มีโอกาสตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกของโครงการจวบจนถึงปัจจุบัน ทั้งการสื่อสารผ่านทางสื่อมวลชน อาทิ การสัมภาษณ์ หรือการไปบรรยายธรรมตามเวทีต่างๆ ส่งผลให้โครงการเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

5.3 การบูรณาการช่องทางที่หลากหลาย การบูรณาการช่องทางที่หลากหลายเพื่อเผยแพร่โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ให้เป็นที่รู้จักประกอบด้วย การสื่อสารเชิงรุกและการสื่อสารเชิงรับ รายละเอียด ดังนี้

5.3.1 การสื่อสารเชิงรุก

การสื่อสารเชิงรุกเป็นการสื่อสารที่คณะทำงานโครงการเป็นผู้วางแผนการสื่อสารว่าจะใช้ช่องทางการสื่อสารใดบ้างเพื่อเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสาร 3 ช่องทาง คือ

ก. การสื่อสารผ่านสื่อกลางของเสถียรธรรมสถาน

คือ การสื่อสารผ่านสื่อส่วนกลางที่ใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสถียรธรรมสถานจัดขึ้นอยู่แล้ว ประกอบด้วย **1. สื่อวิทยุ (รายการ**

วิทยุสาวิกา) รายการวิทยุสาวิกาเป็นช่องทางหนึ่งที่คณะทำงานใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณชนเกี่ยวกับกิจกรรม และความเคลื่อนไหวของโครงการ **2. สื่อโทรทัศน์ (รายการธรรมะสวัสดิ์)** รายการ “ธรรมะสวัสดิ์” ออกอากาศทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ทางช่อง 9 อสมท. เวลา 06.00-06.02 น. ดำเนินรายการโดยแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ผ่านทางรายการนี้ด้วย **3. สื่อสิ่งพิมพ์** หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ “มองนอกคูโน” เป็นช่องทางการสื่อสารของเสถียรธรรมสถานอยู่แล้ว ซึ่งคณะทำงานโครงการใช้ช่องทางนี้ในการเผยแพร่โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์เพื่อแจ้งข้อมูล ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโครงการ **นิตยสาร “สาวิกา อริยะสร้างได้”** ในช่วงเริ่มแรกของการก่อตั้งโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ จะมีการนำเสนอข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ในนิตยสารสาวิกาเกือบทุกเล่ม แต่ปัจจุบันจะเป็นคอลัมน์ประจำ “ด้วยจิตประภัสสร” ที่จะมีบทความเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการหรือความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับคุณแม่ตั้งครรภ์ **4. สื่อใหม่ (เว็บไซต์ www.sdsweb.org)** เว็บไซต์เสถียรธรรมสถานมีข้อมูลของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์อย่างครบครัน และมีการอัปเดตข้อมูลความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังสามารถติดต่อหรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมผ่านทาง e-mail : family.sds@gmail.com หรือผ่านทาง webboard , Facebook, hi5 และ Twitter และ **5. สื่อเพลง (บทเพลงแห่งสติ)** คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ได้นำบทเพลงแห่งสติมาใช้ในการทำกิจกรรมกับสมาชิกโครงการเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการภาวนา โดยเนื้อหาของเพลงจะเป็นเรื่องราวที่ให้ข้อคิดและมีคติสอนใจ ซึ่งมีบทเพลงที่แต่งขึ้นเฉพาะของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ด้วย

ข. สื่อสารผ่านสื่อเฉพาะของโครงการ

การสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นจนอยู่ในครรภ์ทำให้สามารถสื่อสารกับสาธารณชน/กลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง ได้แก่ ตัวกิจกรรมโครงการ แผ่นพับโครงการ บอร์ดหรือป้ายโครงการ สื่อเพลงที่แต่งขึ้นเฉพาะโครงการและซุ้มจิตประภัสสรที่จัดตั้งอยู่ในบริเวณของเสถียรธรรมสถาน

ค. การสื่อสารผ่านสื่อมวลชนพันธมิตร

คือ การสื่อสารโดยทำงานประสานกับสื่อมวลชนที่เป็นพันธมิตรกับเสถียรธรรมสถาน เป็นสื่อที่เคยได้ร่วมงานกัน หรือรู้จักกันกับคณะทำงานโครงการอยู่แล้ว เพื่อให้สาธารณชนรับรู้ข้อมูลให้ได้มากที่สุด และสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการ

5.3.2 การสื่อสารเชิงรับ

การจัดระบบการประสานงานกับสื่อหลากหลาย

เมื่อการสื่อสารเชิงรุกส่งผลให้โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นที่รู้จักในวงกว้าง จึงเกิดการจัดระบบการประสานงานกับสื่อขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสื่อ และให้ข้อมูลบางส่วนกับสื่อเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานและสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งผลของการสื่อสารเชิงรุกทำให้สื่อสนใจที่จะนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการมากยิ่งขึ้น อาทิ รายการโทรทัศน์เข้ามาทำสตูปี เชิญไปสัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ รวมถึงการได้รับเชิญไปบรรยายเวทีวิชาการต่างๆ

5.4 การสื่อสารผ่านเครือข่ายโรงพยาบาล

ในช่วงแรกของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ คณะทำงานโครงการทำการสื่อสารกับสาธารณชนด้วยการสร้างเครือข่ายกับโรงพยาบาลโดยมุ่งไปที่แผนกสูติรีเวช แต่ในปัจจุบันการสื่อสารผ่านเครือข่ายโรงพยาบาลได้เปลี่ยนเป็นในลักษณะของการได้รับเชิญไปบรรยายให้กับคุณหมอ พยาบาล ตามโรงพยาบาลต่าง ๆ แทนที่การสื่อสารในเชิงรุกอย่างในอดีต

5.5 สร้างกิจกรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปแบบและสม่ำเสมอ

สื่อกิจกรรม เป็นสื่อหลักที่ใช้ในการดำเนินโครงการและเป็นช่องทางในการสื่อสารกับสาธารณชน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ได้แก่ การอบรมวิถีชีวิตครอบครัว เพื่อจิตประภัสสร และค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์และกิจกรรมพิเศษ อาทิ ทอดผ้าป่า การระดมทุน คอนเสิร์ต รายละเอียด ดังนี้

5.5.1 กิจกรรมประจำ

ก. การอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสร

การอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสร จัดขึ้นทุกวันอาทิตย์ต้นเดือนตั้งแต่ 9.00-18.00 น. เป็นการอบรมแบบไป-กลับ 1 วัน โดยสามารถแบ่งกิจกรรมตามการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายออกได้ 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่เน้นสื่อสารกับสมาชิกโครงการแต่ก็มีผู้ปฏิบัติธรรมและบุคคลทั่วไปที่มาจากเสถียรธรรมสถานร่วมทำกิจกรรมด้วยและกิจกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะสมาชิกโครงการ

(1) กิจกรรมที่เน้นสื่อสารกับสมาชิกโครงการแต่มีผู้ปฏิบัติธรรม/บุคคลทั่วไปร่วมด้วย

คือ กิจกรรมที่สมาชิกโครงการทำร่วมกับผู้ปฏิบัติธรรมและบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นความตั้งใจของแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ทั้ง 2 กลุ่มได้เป็นกำลังใจซึ่งกันและกันและเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้คนอื่นอีกกลุ่มได้ข้อคิดดี ๆ สามารถนำกลับไปพัฒนาตนเองได้ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ

(1.1) **ร่วมพูดคุยในรายการวิทยุสาวิกา** รายการวิทยุสาวิกาเป็นการจัดรายการสด ลักษณะรายการเป็นการร่วมพูดคุย วิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ การเลี้ยงลูก มาพูดคุยกัน ดำเนินรายการโดยแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดและดีเจอาสาสมัครซึ่งอาสาประจำคือ ดีเจพอธเนส สุวัฒน์และดีเจอ้อม สุนิสา สุขบุญสังค์

ภาวนากับบทเพลงแห่งสติ การภาวนากับบทเพลงแห่งสติที่คณะทำงานโครงการใช้ในการทำกิจกรรมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ **การภาวนากับลมหายใจ** เป็นการภาวนากับลมหายใจเข้า-ออก โดยใช้บทเพลง “ดั่งดอกไม้บาน” แล้วทำท่าทางประกอบการภาวนากำหนดลมหายใจเข้า-ออก **การภาวนากับการโอบกอดและลูบท้อง** ในช่วงนี้คณะทำงานจะใช้เพลง “กล่อมลูกน้อย” กับ “คนดีของพ่อ” ประกอบการทำกิจกรรมที่พ่อจะโอบกอดและลูบท้องแม่ เป็นกิจกรรมที่พ่อแม่ได้แสดงความรักต่อกันและต่อลูกในครรภ์ รวมถึงสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทพ่อแม่มากยิ่งขึ้น **การภาวนากับการบีบนิ้ว** เป็นการสื่อสารด้วยการสัมผัส โดยมุ่งสื่อสารให้เกิดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการเกื้อกูลกัน โดยใช้การนวด

เป็นสื่อ โดยคณะทำงานจะใช้เพลง “ความสุขเล็ก ๆ ในใจฉัน” ประกอบการทำกิจกรรม สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น

(1.2) **สนทนาธรรมปฏิบัติสมุปบาท** ปฏิบัติสมุปบาทเป็นหลักธรรมที่สอนเรื่องการจัดการอารมณ์ตนเอง รู้การเกิดดับ การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง โดยแม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุตจะยกตัวอย่างเหตุการณ์ใกล้ตัวมาประกอบการอธิบายเพื่อช่วยให้เข้าใจได้โดยง่าย นอกจากนี้ มีการใช้กระดาน Flip chart ช่วยในการอธิบายและให้ชมภาพยนตร์โฆษณา “จะเอ๋ย บ้าย บาย” ที่ให้แง่คิดในเรื่องของการรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองด้วย

(1.3) **เดินเล่นอย่างมีสติ** คือ การเดินจงกรม เป็นกิจกรรมที่ทำให้พ่อแม่มีช่วงเวลาที่ได้อยู่กับตัวเองทำให้รู้สึกผ่อนคลาย มีสมาธิ เกิดสติและก่อให้เกิดแง่คิดที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

(2) กิจกรรมเฉพาะสมาชิกโครงการ

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสื่อสารในประเด็นเนื้อหาที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับพ่อแม่ตั้งครรภ์โดยตรง ทั้งความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ โดยกิจกรรมจะจัดขึ้นในช่วงบ่าย ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้

(2.1) **นอนภาวนากับเสียงคริสตัลโบลว์** คือ การใช้คลื่นเสียงที่ดีมาสร้างสมาธิจิตใจให้สงบ เพื่อให้ผ่อนคลาย หายเหนื่อยและส่งผลดีต่อลูกในครรภ์ด้วย เป็นการสื่อสารโดยใช้เสียงเป็นสื่อ

(2.2) **สนทนาประสาวงศาคณาญาติด้วยพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต โดยวิทยากรอาสาสมัครสมัคร** เป็นช่วงที่วิทยากรอาสาสมัครที่มีความรู้ความชำนาญในด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้กับสมาชิกโครงการ อาทิ เกี่ยวกับเรื่องการดูแลครรภ์ งานศิลปะ โยคะสำหรับแม่ท้อง โดยวิทยากรจะผลัดเปลี่ยนกันมาให้ความรู้และคำแนะนำต่าง ๆ

(2.3) **พิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่** พิธีรับขวัญเป็นการขลิบผมเพื่อเป็นสิริมงคลให้กับเด็กที่เกิดจากโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งพิธีรับขวัญเป็นช่วงที่พ่อแม่

แม่ทั้งที่คลอดลูกแล้วที่เข้าพิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่และพ่อแม่ที่ยังไม่คลอดที่มาร่วมโครงการได้แบ่งปันประสบการณ์และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

(2.4) **ฟังกันด้วยหัวใจในครอบครัวจิตประภัสสร** เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องมาจากพิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่ โดยคณะทำงานใช้กลยุทธ์การสื่อสารโดยให้พ่อแม่ได้ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เนื่องจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมทุกคนต่างเข้าใจความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ของกันและกันเป็นอย่างดี เป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กันและกัน

(2.5) **สวดมนต์ อธิษฐานจิต ตามประทีป** สมาชิกโครงการจะร่วมกันสวดมนต์และอธิษฐานจิตต่อพระบรมสารีริกธาตุว่าจะเป็นพ่อแม่ที่ดีของลูกและตามประทีปหลังจากนั้นแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดจะเดินจับท้องแม่ทุกคนเพื่อให้กำลังใจ ซึ่งเป็นกิจกรรมสุดท้ายของการอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสร

ข. ค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

ค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นการอบรมแบบ 2 วัน 1 คืน ในวันเสาร์และอาทิตย์ โดยจะจัดขึ้นปีละ 3 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานในเรื่องหลักอานาปานสติภาวนา อันเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการปฏิบัติธรรมในครอบครัว โดยกิจกรรมในวันเสาร์จะเน้นเรื่องการเจริญอานาปานสติ ปฏิบัติธรรมถือศีล 8 ร่วมกับผู้ปฏิบัติธรรมทั่วไป และวันอาทิตย์เข้าร่วมกิจกรรมกับการอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรแบบไป-กลับ

5.5.2 กิจกรรมพิเศษ

กิจกรรมพิเศษที่นอกเหนือจากกิจกรรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรและค่ายครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ได้แก่ คอนเสิร์ต การทอดผ้าป่า การระดมทุน ซึ่งกิจกรรมพิเศษเหล่านี้ ถึงแม้จะไม่ใช่เพื่อโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์โดยตรงแต่ก็ใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่โครงการและบอกเล่าถึงความเคลื่อนไหว ผลสำเร็จของโครงการได้อีกช่องทางหนึ่ง

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2: กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการ มีขั้นตอนอย่างไร

กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการมีปัจจัยภายในตนเองเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สนับสนุนกระตุ้นให้เกิดกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจและระยะหลังการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เกิดจากปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่เป็นหลักและมีปัจจัยภายนอกเป็นตัวกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่ประกอบด้วย 4 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1. มีความทุกข์ กังวลใจ อยากให้สภาพจิตใจดีขึ้น 2. ตั้งใจทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูก 3. ศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรม 4. ศรัทธาต่อสถานที่ และปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อม ได้แก่ เพื่อน/คนใกล้ชิด ข่าวจากสื่อมวลชนและกระแสธรรมะที่มาแรง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยภายในตนเอง

ปัจจัยภายในตนเองเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ประกอบด้วย

1.1 มีความทุกข์ กังวลใจ อยากให้สภาพจิตใจดีขึ้น ความทุกข์ใจของสมาชิกโครงการที่เข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์นั้น แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ *ความทุกข์เพราะตั้งครรภ์เมื่ออายุมาก* ทำให้เกิดความกังวลใจกลัวว่าลูกจะคลอดออกมาแล้วไม่สมประกอบ เพราะสถิติทางการแพทย์ที่ระบุถึงอัตราเสี่ยงของการตั้งครรภ์เมื่ออายุมาก เนื่องจากมีโอกาสเกิดโรคแทรกซ้อนในระหว่างการตั้งครรภ์สูงขึ้นและลูกที่เกิดมามีโอกาสผิดปกติทางสมองมากขึ้น ทำให้พ่อแม่เกิดความทุกข์กังวลใจ *ทุกข์เพราะมีลูกยาก* พ่อแม่ต้องการที่จะให้ครอบครัวตนเองสมบูรณ์พร้อมพ่อแม่ลูก อีกทั้งต้องการทายาทสืบสกุล จึงทำให้เมื่อไม่สามารถมีลูกได้ หรือ

ต้องรอคอยหลายปีกว่าจะมีลูกได้นั้น เป็นความทุกข์ใจของพ่อแม่ ทุกข์เพราะเคยแท้งลูกมาก่อน เป็นประสบการณ์ที่ส่งผลต่อจิตใจของพ่อแม่เป็นอย่างมากและมักจะก่อให้เกิดความกลัวในการตั้งครรภ์ครั้งต่อไป การหาหาทางที่จะกำจัดความกลัวเหล่านั้นและพร้อมที่จะดูแลอีกหนึ่งชีวิตในครรภ์จึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ ทุกข์เพราะตั้งครรรภ์เมื่อไม่พร้อมหรือมีปัญหาชีวิต ความทุกข์เหล่านี้เป็นสิ่งที่นำพาให้คุณแม่อยากที่จะสร้างกำลังใจและทำจิตใจของตนเองให้เข้มแข็ง เพื่อที่จะเลี้ยงลูกให้ดีที่สุด

1.2 มีความตั้งใจที่จะทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูก เมื่อพ่อแม่กำลังจะมีอีกหนึ่งชีวิตที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบและดูแลให้ดีที่สุด ความตั้งใจและมุ่งมั่นว่าจะทำสิ่งดี ๆ ให้ลูกจึงเกิดขึ้นตั้งแต่รู้ว่าตนเองตั้งครรรภ์ เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้กับลูก ซึ่งความตั้งใจที่จะทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูกนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์

1.3 ศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรม ความศรัทธาในพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ เพราะเป็นโครงการที่มีรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักทางพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อ ความศรัทธาเดิมของพ่อแม่ จึงทำให้พ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเปิดรับข่าวสาร ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์เพราะตรงกับความต้องการของตนเองและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการด้วย

2. ศรัทธาต่อสถานที่

ความศรัทธาของพ่อแม่ที่มีต่อเสถียรธรรมสถานเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้พ่อแม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ เพราะเสถียรธรรมสถานเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียง น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางสื่อสารต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการทำให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ว่าการโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการของเสถียรธรรมสถานจึงทำให้มั่นใจได้ว่าจะเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์

3. ปัจจัยภายนอก/บริบทแวดล้อม

2.1 **เพื่อน/คนใกล้ชิด** เป็นบุคคลที่พ่อแม่มีความผูกพัน ไว้วางใจ เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้นในใจก็มักจะระบายออกหรือปรึกษากับบุคคลที่ตนเองสนิทและไว้วางใจ ดังนั้น เมื่อบุคคลเหล่านี้แนะนำหรือให้ข้อมูล คำปรึกษา พ่อแม่ก็จะเชื่อและมั่นใจว่าเป็นคำแนะนำที่ดี

2.2 **ข่าวจากสื่อมวลชน** ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถานจากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ โดยสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุด

2.3 **กระแสธรรมะมาแรง** กระแสเกี่ยวกับธรรมะที่คนในสังคมให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2549 ส่งผลให้โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ที่มีวัตถุประสงค์โครงการสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมะที่กำลังเป็นกระแสในปัจจุบันเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นและมีอิทธิพลต่อพ่อแม่กลุ่มเป้าหมาย ทำให้หันมาสนใจที่จะมุ่งพัฒนาจิตใจของลูกด้วยหลักธรรมะตั้งแต่อยู่ลูกในครรภ์และสนใจที่จะนำหลักพุทธศาสนามาปรับใช้กับชีวิตตนเองด้วย

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการตัดสินใจ

ขั้นการแสวงหาข้อมูล

เมื่อปัจจัยภายในตนเองและปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อมต่างส่งผลสนับสนุนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ทำให้พ่อแม่กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ จึงทำให้ในระยะนี้เกิดการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับโครงการ โดยแหล่งสารที่พ่อแม่แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมนั้น ได้แก่ สื่อบุคคล คือ เพื่อนที่เคยเข้าร่วมโครงการหรือเคยไปปฏิบัติธรรมและได้เห็นรูปแบบกิจกรรมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์มาก่อนและได้แนะนำ บอกต่อให้กับพ่อแม่ที่เป็นสมาชิก

โครงการ และการโทรไปสอบถามเจ้าหน้าที่โครงการเพื่อรวบรวมข้อมูล รายละเอียดเพิ่มมากขึ้น เพื่อประกอบการคิดพิจารณาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

นอกจากนี้ พ่อแม่ยังนิยมแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจากเว็บไซต์เสถียรธรรมสถาน เพราะเป็นสื่อที่ไม่จำกัดเวลาทำให้สามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ทันทีที่ต้องการและสามารถเห็นรูปภาพกิจกรรมต่างๆ ของโครงการทำให้เข้าใจรูปแบบและวัตถุประสงค์ขอโครงการมากยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 ระยะการตัดสินใจ

เป็นระยะที่มีความสำคัญมากที่สุด ที่สุด เพราะเป็นระยะที่เกิดการตัดสินใจแน่นอนแล้วว่า จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งในระยะนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นพิจารณา ขั้นตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

1. ขั้นพิจารณา

ในขั้นตอนนี้พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ และให้กำเนิดลูกแล้วจะพิจารณา 3 ข้อหลัก ๆ เท่านั้น เพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ ความสอดคล้องกับความต้องการ วัน เวลา สถานที่ และความคุ้มค่ากับเวลา เนื่องจากโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งกับลูกในครรภ์และพ่อแม่ เป็นโครงการที่ให้ประโยชน์ ดำเนินงานโดยมีรูปแบบที่ยึดหลักการของพุทธศาสนา มีความเชื่อถือได้ ไม่มีความเสี่ยงหรือผลเสียหายอะไรจากการเข้าร่วมโครงการ พ่อแม่จึงไม่พิจารณาอะไรที่ซับซ้อน เพราะเล็งเห็นว่า มีแต่ประโยชน์ที่จะได้รับ แต่จะได้มากหรือน้อยเท่านั้นเอง

2. ขั้นตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

หลังจากที่พ่อแม่ได้คิดพิจารณาแล้ว ก็มาถึงระยะการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งในระยะนี้สามารถแบ่งกลุ่มพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการที่เข้าร่วมโครงการอย่างไม่ต่อเนื่อง โดยแต่ละกลุ่มต่างมีเงื่อนไขในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์แตกต่างกัน ดังนี้

2.1 พ่อแม่ที่เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง ก็เพราะ เมื่อพ่อแม่ได้มาสัมผัสกิจกรรมต่างๆ ของโครงการด้วยตนเองแล้วพบว่า รูปแบบและเนื้อหาของกิจกรรมสามารถช่วยคลายความทุกข์ กังวลใจที่มีอยู่ให้บรรเทาลงได้ ส่งผลดีต่อลูกในครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าการเดินทางระยะทางไกลไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครอบครัวอย่างต่อเนื่องเลย

2.2 พ่อแม่ที่เข้าร่วมไม่ต่อเนื่อง พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการแต่ไม่สามารถมาเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง ทั้ง ๆ ที่ความตั้งใจแรกต้องการจะมาอย่างต่อเนื่อง เกิดจากสาเหตุบางประการ อาทิ อากาศแพ้ท้องหนัก มาไม่ไหว การไม่มีเวลาของทั้งพ่อและแม่หรือบางครั้งแม่อยากมาแต่พ่อไม่ว่างก็เลยไม่ได้มา เพราะอยากมาพร้อมกันทั้งพ่อและแม่ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ส่งผลให้พ่อแม่ขาดความต่อเนื่องในการมาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ แต่ก็พยายามมาให้ได้มากที่สุด

ระยะที่ 3 ระยะหลังการตัดสินใจ

ชั้นเรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

ชั้นเรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระยะหลังการตัดสินใจ ซึ่งเป็นเป็นระยะสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจ เป็นระยะที่พ่อแม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครอบครัวและได้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการแล้ว ซึ่งสามารถสรุปผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเป็น 4 ข้อ คือ 1. สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ใจเย็น รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง 2. ทำให้เปลี่ยนมุมมองความคิด คิดในแง่ดีจิตใจเข้มแข็งขึ้น มีกำลังใจ 3. ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ดีขึ้น เข้าใจกันและกันมากขึ้น 4. รู้วิธีปฏิบัติตัวที่เหมาะสมในขณะตั้งครรภ์และหลังคลอด

โดยพ่อแม่ที่คลอดลูกแล้วก็จะเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ของเสถียรธรรมสถานต่อไป อาทิ พิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่ซึ่งเป็นกิจกรรมต่อเนื่องของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครอบครัว โครงการโรงเรียนพ่อแม่ เป็นต้น ส่วนพ่อแม่ที่ยังไม่คลอดลูก ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ

ต่อไปจนกระทั่งลาคลอด และวางแผนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่อเนื่องของโครงการต่อไปเช่นเดียวกัน โดยพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการทุกคนควรจะมีการแนะนำโครงการให้กับคนอื่น ๆ ต่อไป

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3: ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่
นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้
กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการประกอบด้วยอะไรบ้าง

ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกของโครงการประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร ปัจจัยด้านสาร ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสารและปัจจัยด้านผู้รับสาร

1. ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ คณะทำงานโครงการอันได้แก่ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งโครงการ เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ เจ้าหน้าที่บ้านสายสัมพันธ์ อาสาสมัครและวิทยากรพิเศษ โดยปัจจัยด้านผู้ส่งสารที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยย่อย ได้แก่ บุคลิกภาพดี สุขุม เป็นมิตร มีศีลธรรม, มีความรู้ ประสบการณ์การทำงานกับเด็กและหญิงตั้งครรภ์, มีทักษะในการสื่อสารที่ดี สามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่ายและปัจจัยสุดท้ายได้แก่ ความน่าเชื่อถือและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม

1.1 **บุคลิกภาพดี สุขุม เป็นมิตร มีศีลธรรม** บุคลิกภาพที่ดี สุขุมและมีศีลธรรม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้คณะทำงานมีความน่าเชื่อถือและสามารถโน้มน้าวใจพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์และให้กำเนิดลูกแล้ว ให้เข้าร่วมโครงการได้

1.2 **มีความรู้ ประสบการณ์การทำงานกับเด็กและหญิงตั้งครรภ์** ความรู้ ประสบการณ์การทำงานกับเด็กและหญิงตั้งครรภ์ของผู้ส่งสารเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้พ่อแม่กลุ่มเป้าหมายตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เพราะทำให้พ่อแม่มีความมั่นใจในข้อมูลหรือประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์จริง ๆ กับทั้งพ่อแม่ และลูก

1.3 มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับในสังคม แมชีคันสนีย์ เสถียรสุด เป็นผู้ส่งสารที่มีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะท่านเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักในสังคม มีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่และดำรงรักษาพุทธศาสนา รวมถึงการทำงานที่ช่วยเหลือสังคมโดยใช้ธรรมะเข้ามาพัฒนาจิตใจจนได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.4 ทักษะการสื่อสารดี อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย โดยการเปรียบเทียบหลักคำสอนกับคำพูดที่ช่วยให้เข้าใจง่าย การยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัวมาอธิบาย สำหรับข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลครรภ์ วิทยากรก็จะมีภาพประกอบการอธิบาย หรือสาธิตให้ดู เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติได้จริง

2. ปัจจัยด้านสาร

ปัจจัยด้านสารมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือให้กำเนิดลูกแล้วในการที่จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาสารออกเป็น วัจนสารและอวัจนสาร โดยในแต่ละประเภทก็มีรายละเอียดของเนื้อหาสารที่แตกต่างกันออกไป รายละเอียดดังนี้

2.1 วัจนสาร

วัจนสารประกอบไปด้วย 1. **เนื้อหาด้านหลักธรรมะที่เข้าใจง่าย** เป็นการนำหลักธรรมะมาประยุกต์ใช้กับชีวิต โดยอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ 2. **เนื้อหาให้ความรู้ด้านการดูแลครรภ์** เป็นเนื้อหาที่เป็นความรู้ตามหลักการเชิงวิทยาศาสตร์ซึ่งถ่ายทอดโดยวิทยากรอาสาสมัครผู้มีความรู้ ความชำนาญในทางการแพทย์ โดยเนื้อหาในส่วนนี้จะตอบโจทย์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วได้เป็นอย่างดี 3. **เนื้อหาที่ยกตัวอย่างให้เห็น** ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ มียกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัวของพ่อแม่ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาอธิบายหลักปัจจุสมุขบาท หรือการใช้คำนิยามที่จดจำได้ง่าย อาทิ “จ๊ะเอ๋ บ้าย บาย” ที่สื่อความหมายถึงการรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง เป็นต้น และ 4. **เนื้อหาที่เป็นประสบการณ์จริง** เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ เป็นช่วงเวลาที่พ่อแม่ประทับใจเพราะทำให้พ่อแม่ได้รับกำลังใจและแรงบันดาลใจให้กับพ่อแม่คนอื่น ๆ ด้วย

2.2 อวัจนสาร

คือ การสัมผัสแสดงความรักที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การสัมผัสเป็นอวัจนสาร สามารถสื่อสารและถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก จากคนหนึ่ง ไปสู่อีกคนหนึ่งได้เป็นอย่างดี โดยกิจกรรมการสัมผัสที่เกิดขึ้นในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอน อยู่ในครรภ์ ได้แก่ การโอบกอด ลูบท้อง และการบีบนิ้ว นอกจากนี้ อวัจนสารในความหมายของการวิจัยในครั้งนี้ยังหมายถึง รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่แตกต่าง ไม่น่าเบื่อ ทำได้ง่ายเหมาะสมกับทั้งพ่อแม่ที่เคยและไม่เคยเข้าวัดปฏิบัติธรรม อาทิ การนอนภาวนา การเดินชมสวน หรือการเดินทางกรรม และช่วงศิลปะกับสติ เป็นการประยุกต์เอาหลักการทางศิลปะมาผนวกเข้ากับหลักพุทธศาสนา เป็นการทำงานศิลปะโดยใช้สติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อแม่ที่ได้ร่วมกันทำอะไรวางอย่างเพื่อลูก

3. ปัจจัยทางด้านช่องทางการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ

3.1 ปากต่อปาก จุดเริ่มต้นของการขยายวงกว้าง การสื่อสารแบบปากต่อปาก เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ โดยการสื่อสารแบบปากต่อปากจะเริ่มจากการสื่อสารกับคู่สื่อสารที่เป็นบุคคลใกล้ชิด บุคคลที่รู้จักแล้วก็บอกต่อ ๆ กันไปจนขยายเป็นวงกว้าง จึงทำให้เป็นข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งช่องทางการสื่อสารแบบปากต่อปากส่งผลให้จำนวนสมาชิกที่มาเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์เพิ่มมากขึ้นทุกปี

3.2 การใช้ช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการที่มีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายในการเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่ รายละเอียดดังนี้

3.2.1 สื่อบุคคล คณะทำงานโครงการทั้งเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ อาสาสมัคร และวิทยากรล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งเป็นสื่อบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุด และมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

3.2.2 สื่อกิจกรรม สื่อกิจกรรมเป็นช่องทางการสื่อสารหลักที่คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ใช้ในการเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จัก ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นประจำ ได้แก่ การอบรมวิถีชีวิตครอบครัวเพื่อจิตประภัสสรและค่าย

ครอบครัวจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ และกิจกรรมพิเศษ อาทิ คอนเสิร์ต การระดมทุน ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายได้เห็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจริงและเกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์หรือรูปแบบของโครงการมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

3.2.3 สื่อมวลชน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการส่งผลให้โครงการเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น ซึ่งสื่อมวลชนที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์มากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ เพราะสามารถสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียง ดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี

3.2.4 สื่อเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกิจเป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการสู่สาธารณชนหรือพ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง เป็นการให้รายละเอียดข้อมูลและกระตุ้นกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ สื่อเฉพาะกิจที่เสถียรธรรมสถานผลิตเองได้แก่ แผ่นพับ โปสเตอร์ นิตยสาร “สาวิกา อริยะสร้างได้” ซีดีบทเพลงแห่งสติ ของที่ระลึก เสื้อยืด หนังสือธรรมะ หนังสือสำหรับแม่และเด็ก เช่น สมุดบันทึก หนังสือภาพดั่งดอกไม้บาน เป็นต้น

3.2.5 สื่อใหม่ การใช้สื่อใหม่ อันได้แก่ เว็บไซต์ เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ได้โดยไม่จำกัดวัน เวลา และสามารถซักถามหรือโต้ตอบแสดงความคิดเห็นผ่านทาง hi5 twitter และ Facebook ได้ ทำให้สะดวกต่อการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพิจารณาที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์และสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการได้

3.3 การบูรณาการสื่อ (Integration)

คณะทำงานโครงการมีการใช้การบูรณาการสื่อ โดยใช้สื่อผสมผสานกันเพื่อให้นำเสนอเนื้อหาโครงการได้อย่างครบถ้วน โดยเนื้อหาที่นำเสนอในทุกสื่อจะเป็นไปอย่างสอดคล้อง เริ่มตั้งแต่การสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้คนรู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ในวงกว้างโดยผ่านสื่อมวลชน ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารให้ข้อมูลรายละเอียดของโครงการผ่านสื่อเฉพาะกิจ จนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการใช้สื่อบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ ความสามารถ

นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมเนื้อหาที่สื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ มาลงในเว็บไซต์ของเสถียรธรรมสถาน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชนในการแสวงหาข้อมูลและทำให้ข้อมูลที่คณะทำงานต้องการสื่อสารมีความต่อเนื่อง ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

4. ปัจจัยทางด้านผู้รับสาร

ปัจจัยทางด้านผู้รับสารประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยย่อยๆ คือ ความต้องการที่พึงพอใจ ความศรัทธาในพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว ต้องการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจให้ลูกและเชื่อในการคิดดี ทำดี แล้วจะได้ในสิ่งที่ดี รายละเอียด ดังนี้

4.1 ต้องการที่พึงพอใจ สภาวะอารมณ์ที่ไม่ปกติจากความทุกข์ ความกังวลต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ทำให้พ่อแม่ต้องการหาที่พึ่งทางใจ เพื่อบรรเทาความทุกข์ใจ ทำจิตใจของตนเองให้สบายก่อน เพื่อจะได้ไม่กระทบต่อจิตใจของลูกและส่งผลดีกับลูกต่อไป

4.2 ความศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว ความศรัทธาในพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยภายในตนเองที่พ่อแม่มีอยู่เป็นทุนเดิม ดังนั้น เมื่อเกิดความทุกข์ไม่สบายใจ ธรรมะจึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่คำนึงถึงและอยากจะใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยบรรเทาทุกข์ ทั้งนี้ ความศรัทธาในพุทธศาสนาก็ไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะพ่อแม่ที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น เพราะในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์จะมีพ่อแม่ที่เป็นชาวต่างชาติ หรือนับถือศาสนาอื่น ๆ เข้าร่วมด้วย

4.3 ต้องการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจให้ลูก พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการมีความตั้งใจที่จะเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจให้ลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เพื่อให้ลูกเติบโตมาเป็นคนที่มีจิตใจดี อารมณ์ดี เป็นคนที่มีคุณภาพและสามารถอยู่รอดในสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบันได้

4.4 เชื่อในการคิดดี ทำดี แล้วจะได้ในสิ่งที่ดี ความเชื่อในเรื่องของการคิดดี ทำดีแล้วจะได้ในสิ่งที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งส่งผลให้พ่อแม่ตระหนักถึงบทบาทของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการปฏิบัติตนให้เป็นไปในทางที่ดีเพื่อที่จะได้ส่งผลที่ดีให้เกิดขึ้นกับลูกได้

อภิปรายผล

1. กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนของคณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์สามารถอภิปรายได้เป็น 3 ประเด็น คือ

1.1 การสื่อสารการตลาดเพื่อผลิตภัณฑ์ทางสังคม (Marketing communication on social product)

จากการศึกษาวิจัย พบว่า โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการที่นำเสนอในเรื่องของการปฏิบัติธรรมสำหรับพ่อแม่ที่เตรียมหรือกำลังตั้งครรภ์ โดยประยุกต์หลักการทางพุทธศาสตร์กับวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกันแล้วปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรมของพ่อแม่เพื่อให้เกิดผลดีกับลูกในครรภ์รวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีของพ่อแม่ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักการสื่อสารทางการตลาด (Marketing Communication) แล้วโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ก็เปรียบเสมือนสินค้าทางสังคม(social product) ที่นำเสนอบริการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการปฏิบัติธรรม โดยคณะทำงานโครงการก็เปรียบเสมือนทีมประชาสัมพันธ์ที่มุ่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการให้เป็นที่รู้จักและสร้างการยอมรับเพื่อให้คนเข้ามาใช้บริการ นั่นก็คือ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการ โดยกลุ่มเป้าหมายของโครงการ ก็คือ พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้วซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการและกลุ่มเป้าหมายรองคือ เยาวชนหนุ่มสาวที่กำลังจะสร้างครอบครัว กลุ่มผู้มาปฏิบัติธรรม กลุ่มผู้ที่มาเยี่ยมชมเสถียรธรรมสถาน ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า คณะทำงานโครงการได้ทำการสื่อสารการตลาดด้านผลิตภัณฑ์(product communication) ไปยังสาธารณชน โดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการตั้งแต่วัตถุประสงค์ แนวคิด รูปแบบกิจกรรม ฯลฯ เพื่อให้พ่อแม่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเปรียบเสมือนลูกค้า (Customers) ของโครงการ ได้รู้จักโครงการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุวัฒน์ วังษ์กะพันธ์ (2530) กล่าวถึง การสื่อสารการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ เป็นการสื่อสารความความหมายจากตัวสินค้าและบริการให้ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าสินค้านั้น ๆ คืออะไร มีประโยชน์อย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลใน

การพิจารณาว่าสินค้าหรือบริการตรงกับความต้องการหรือไม่ และใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อ ถ้าเทียบกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นนอนอยู่ในครรภ์ก็คือ การตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมโครงการหรือไม่นั่นเอง โดยบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ก็คือ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด เพราะท่านเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดี อยู่ในศีลธรรมเป็นที่ศรัทธาและยอมรับของคนในสังคม ทำให้ข้อมูลที่ท่านสื่อสารมีความน่าเชื่อถือและสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับที่ Wrwin P. Bettinghaus (1968) กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารนั้น ขึ้นอยู่กับความศรัทธาเชื่อมั่น (Trustworthiness) ของผู้รับสารที่ให้ความไว้วางใจต่อผู้ส่งสารว่าเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารีเข้ากับคนอื่นได้ง่าย ซึ่งผลการวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับงานของกุลณี แนวพนิช (2547) ที่พบว่า ความศรัทธาในพระพยอม กัลยาโณ ทำให้ประชาชนยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการสะพานบุญ

นอกจากนี้ จากการศึกษา ยังพบว่า การสื่อสารการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion Communication) ในส่วนของการเผยแพร่ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relations) เพื่อทำให้โครงการเป็นที่รู้จัก เป็นปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่สำคัญที่สุดที่คณะทำงานนำมาใช้กับการสื่อสารกับสาธารณชนของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นนอนอยู่ในครรภ์ โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการสื่อสาร คือ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของโครงการและเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับกรณีการ ัศวจรเดชา (2533) ที่ได้กล่าวว่า การโน้มน้าวใจจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพราะวัตถุประสงค์จะช่วยเตือนกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยยังพบว่า กิจกรรมพิเศษที่เสถียรธรรมสถานจัดขึ้น อาทิ การจัดงานทอดผ้าป่า การระดมทุนหรือการจัดคอนเสิร์ตต่างๆ สามารถดึงดูดให้คนเข้ามาร่วมกิจกรรมร่วมทำบุญทำกุศลกับเสถียรธรรมสถานได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากมองตามหลักการตลาดก็เปรียบเสมือนการส่งเสริมการขาย (sale promotion) ที่มีการจัดกิจกรรมพิเศษขึ้นมาเพื่อดึงดูดใจให้คนเข้ามาในเสถียรธรรมสถาน เพราะถ้าคนได้เข้ามาร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ กับเสถียรธรรมสถานมากเท่าไรก็เท่ากับทำให้คนรู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นนอนอยู่ในครรภ์เพิ่มมากขึ้นไปด้วย เพราะถึงแม้กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ จะไม่ได้จัดขึ้นเฉพาะโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นนอนอยู่ในครรภ์โดยตรงแต่ก็จะมีผลเกี่ยวเนื่องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดก็จะพูดถึงโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ต้นนอนอยู่ในครรภ์ด้วยเสมอ นอกจากนี้ กิจกรรมพิเศษยังเป็นการสื่อสารโดยอ้อมที่คณะทำงานใช้เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์โครงการอีกด้วย ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของพรดี สะสมบัติ (2548) ที่มีการจัดกิจกรรมเฉพาะกิจเป็นครั้งคราวตามเทศกาลหรือวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่การดำเนินงานรณรงค์เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมมารดาต่อสาธารณชนมากขึ้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า คณะทำงานดำเนินโครงการโดยมุ่งนำเสนอประสบการณ์ดี ๆ ให้กับพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศที่สงบร่มรื่น เจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นกันเอง กิจกรรมที่หลากหลาย และส่งเสริมให้เกิดความรัก ความอบอุ่นขึ้นในครอบครัว การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันและการได้รับความรู้ด้านต่างๆ ซึ่งล้วนแต่ทำให้พ่อแม่ได้รับประสบการณ์ที่ดีจากโครงการ พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมโครงการเมื่อมาครั้งแรกแล้วก็อยากจะมาอีก เกิดความประทับใจจนนำไปบอกต่อ แนะนำโครงการให้กับคนอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งจากหลักการทำงานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับที่ Schmitt (1999) ได้อธิบายไว้เกี่ยวกับการตลาดประสบการณ์ (Experiential Marketing) ที่เป็นการทำการตลาดที่เน้นการส่งมอบประสบการณ์ที่มีคุณค่าและสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า ซึ่งลูกค้าในที่นี้ก็คือ พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ โดยจะสอดคล้องกับกลยุทธ์การตลาดประสบการณ์ในส่วนของคุณภาพประสบการณ์ประกอบทางด้าน Feel Marketing คือ การบริหารตลาดที่มุ่งเน้นประสบการณ์ในด้านความรู้สึกและอารมณ์ให้กับลูกค้า เพื่อสร้างทัศนคติด้านบวกและความรู้สึกที่ดีต่อสินค้า ลูกค้ามีความภาคภูมิใจเมื่อได้เป็นเจ้าของสินค้าหรือบริการ เกิดความผูกพันและยอมรับตราสินค้าอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งเมื่อเทียบกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ก็คือ การที่พ่อแม่ได้เกิดความรู้สึกประทับใจในประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับโครงการ อาทิ การได้ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างพ่อแม่คู่อื่น ๆ ที่มีสภาวะอารมณ์และจิตใจคล้าย ๆ กัน การได้ทำกิจกรรมที่มีความพิเศษเฉพาะกลุ่มพ่อแม่ตั้งครรภ์ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ เกิดความภาคภูมิใจ จึงทำให้ประทับใจกับโครงการและเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกลยุทธ์ด้าน Act Marketing คือ การตลาดส่งเสริมประสบการณ์ด้านการบริโภคสินค้าของกลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอทางเลือกใหม่ให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม การอ้างอิงหลักการเหตุผล และแรงจูงใจส่งผลให้ลูกค้าเปลี่ยนวิถีชีวิตและพฤติกรรมใหม่ การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งจากการศึกษาวิจัยก็พบว่า กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ก็มีประเด็นการสื่อสารที่สร้างทางเลือกให้กับพ่อแม่ในการที่จะลงทุนทางด้านจิตใจเพื่อลูก โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองตามแนวทางพุทธศาสนาเพื่อส่งผลที่ดีต่อลูกในครรภ์ และกิจกรรมในทุกช่วงของโครงการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้พ่อแม่ได้มีส่วนร่วมไปกับกิจกรรม ทำให้พ่อแม่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง

ของโครงการมากกว่าการที่เป็นเพียงคนที่มาเข้าร่วมโครงการเท่านั้น ซึ่งประสบการณ์ที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จและสมาชิกเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ซึ่งเป็นโครงการที่นำเสนอผลิตภัณฑ์ทางสังคม (Social product) ก็สามารถที่จะใช้หลักการสื่อสารทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ทางการตลาดทั่วไป เพียงแต่วัตถุประสงค์หลักไม่ได้อยู่ที่ผลกำไรที่เป็นตัวเงินแต่เป็นกำไรในแง่สังคมที่เนื้อหาและกิจกรรมของโครงการจะก่อให้เกิดการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง สร้างเด็กที่เป็นอนาคตของชาติที่มีจิตใจที่ดี ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม และประเทศชาติต่อไป

1.2 สร้างการยอมรับด้วยการสร้างเอกลักษณ์

จากการศึกษาวิจัย พบว่า โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์เป็นโครงการที่มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากโครงการปฏิบัติธรรมอื่น ๆ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเป้าหมายของโครงการที่เป็นพ่อแม่ที่ตั้งครรภ์ ซึ่งยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มพ่อแม่ตั้งครรภ์ที่จะได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ใกล้ชิด ซึ่งความโดดเด่นนี้เองถือเป็นจุดขาย (selling point) ของโครงการ ที่นำเสนอเรื่องของความใกล้ชิดและเป็นกันเอง ซึ่งมีผู้นำทางศาสนาที่มีบทบาทเช่นเดียวกับพระสงฆ์ดำเนินโครงการ นั่นคือแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งได้รับการเชื่อถือและศรัทธาจากคนในสังคมเช่นเดียวกัน แต่มีข้อได้เปรียบคือ การเป็นผู้นำทางศาสนาที่เป็นผู้หญิงทำให้แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดสามารถทำกิจกรรมได้ทั้งกับพ่อแม่และลูกทั้งชายและหญิง ซึ่งความใกล้ชิดและเป็นกันเองจะเห็นได้จากกิจกรรมในโครงการ อาทิ การโอบกอดลูกท้องแสดงความรักระหว่างพ่อแม่ลูก การลูบท้องคุณแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ ซึ่งถ้าเป็นในวัดก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่เหมาะสม และข้อจำกัดของบทบาทพระสงฆ์ก็ทำให้ไม่สามารถทำได้เช่นกัน ซึ่งเป็นการดึงดูดเด่นของตนเองและสร้างเอกลักษณ์ขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่จดจำ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะทำงานได้ทำการสื่อสารกับสาธารณชนเพื่อให้เกิดการยอมรับโครงการด้วยการชูประเด็นการสื่อสารที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของโครงการ มุ่งนำเสนอสารที่บ่งบอกถึงจุดเด่นของเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่มีความเฉพาะตัวแตกต่างจากโครงการอื่น ๆ ซึ่งเมื่อนำหลักการสื่อสารการตลาดมาวิเคราะห์ก็พบว่า การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวให้กับโครงการนี้เปรียบเสมือนการสร้างแบรนด์ดีให้กับสินค้าซึ่งก็คือ โครงการจิตประภัสสร

ตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Don E. Schultz and Beth E. Barnes (1999) ได้กล่าวว่า แบรินด์หมายถึงชื่อ (name) คำเรียกชื่อ (term) เครื่องหมาย (sign) สัญลักษณ์ (symbol) หรือลักษณะต่าง ๆ (feature) ที่สะท้อนให้เห็นถึงสินค้าและบริการของผู้ขายในด้านที่มีความโดดเด่นจากสินค้าและบริการของผู้อื่น และยังสอดคล้องกับที่ ศรีภักฎญา มงคลศิริ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์:2551) ที่กล่าวว่า การสร้างแบรนด์หรือแบรนด์ดิ้ง (Branding) เป็นการสร้างความหมาย (Meaning) ให้แก่สินค้า และความหมายที่ดีก็คือ ความหมายที่ทำให้สินค้ามีความแตกต่าง โดดเด่นและเหนือคู่แข่ง ซึ่งความหมายที่แตกต่างโดดเด่น และเหนือคู่แข่ง ของแต่ละแบรนด์ คือตัวกำหนดพฤติกรรมผู้บริโภคด้วยเช่นกัน ซึ่งจากผลการวิจัย โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ก็มีแบรนด์ของตัวเองที่โดดเด่นในเรื่องของการทำงานกับหญิงตั้งครรภ์โดยใช้หลักการของพุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์เป็นรูปแบบกิจกรรมที่ไม่เหมือนใคร และเน้นความใกล้ชิดและเป็นกันเอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า การที่โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากคนในสังคมส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการอยู่ภายใต้แบรนด์ใหญ่ นั่นก็คือ เสถียรธรรมสถาน ซึ่งเป็นแบรนด์ที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วนั่นเอง

1.3 กลยุทธ์เชิงสาร (Message Strategy) และกลยุทธ์เชิงสื่อ (Media Strategy)

กฎแห่งความสำเร็จของโครงการ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การนำเสนอเนื้อหาสาระของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์จะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง มีความเป็นเหตุเป็นผลสามารถพิสูจน์ได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ไม่มีเรื่องของความมกมายแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับงานของปาริชาติ สถาปิตานนท์และคณะ(2546) ที่พบว่า มีการนำเสนอข้อเท็จจริงเพื่อชี้แจงรายละเอียด ข้อมูลต่างๆ เพื่อดำเนินโครงการรณรงค์ด้านสุขภาพ ในขณะที่เดียวกันงานของพรดี สะสมบัติ (2548) ก็พบว่า กลุ่มนมแม่ใช้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเพื่อชี้แนะแนวทางในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และมีการเสนอความเป็นเหตุเป็นผลที่ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่มาและความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ถึงแม้งานของปาริชาติและพรดีจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพและงานวิจัยครั้งนี้เป็นเรื่องของศาสนาและมิติทางด้านจิตใจแต่ก็พบกลยุทธ์ด้านสารที่ให้เหมือนกันคือ การนำเสนอสารที่เป็นข้อเท็จจริง

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะทำงานมุ่งสื่อสารโดยการนำเสนอประเด็นเรื่องสิ่งที่พ่อแม่อยากจะทำได้ดีที่สุด เป็นความคาดหวังว่าอยากจะทำให้เกิดแต่สิ่งดี ๆ ขึ้นกับลูก เป็นการ

สื่อสารว่าการที่พ่อแม่ปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติตัวโดยใช้หลักธรรมะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ในช่วงระหว่างที่ตั้งครรภ์เพื่อที่จะได้ส่งผลดีกับลูก ถ้าอยากได้ลูกที่มีจิตใจดี พ่อแม่ก็ต้องรู้เท่าทัน อารมณ์ตนเอง ซึ่งเป็นการนำเสนอสารที่คณะทำงานใช้ในการทำทนายให้พ่อแม่เข้ามาทดลองปฏิบัติ ด้วยตนเอง โดยมีการใช้จุดจูงใจเชิงอารมณ์ (Emotional appeals) 2 ด้านคือ ด้านของความรัก (Love appeals) และความกลัว (Fear appeals) ผสมผสานกัน คือ การที่จะดูแลสิ่งที่พ่อแม่ห่วงใย และรักมากที่สุดได้ จะต้องเริ่มด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติตัวโดยใช้หลักธรรมะเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตในช่วงระหว่างที่ตั้งครรภ์ ทำจิตใจตนเองให้สงบ สบาย เพราะถ้าพ่อแม่จิตใจไม่ดี จะส่งผลกระทบต่อจิตใจของลูก นอกจากนี้ยังใช้จุดจูงใจเชิงเหตุผล (rational appeals) โดย ยกตัวอย่างครอบครัวที่ประสบความสำเร็จได้จริงเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้รับสาร เป็นการ แสดงหลักฐานเพื่อยืนยันข้อมูลที่เป็นจริง

จากผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ด้านสารที่คณะทำงานใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับโครงการจิต ปรภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ต่อสาธารณชน จึงสามารถสรุปได้ว่า มีการใช้จุดจูงใจทั้งเชิง เหตุผลและเชิงอารมณ์ควบคู่กันไป ซึ่งสอดคล้องกับ Atkin C.K. (1981) กล่าวถึง จุดจับใจเชิง เหตุผลจะทำให้เกิดความรู้สึกสนับสนุนอย่างแท้จริงบนพื้นฐานเหตุผลที่มาสนับสนุน ส่วนจุดจับใจ เชิงอารมณ์จะกระตุ้นอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ อาทิ ความรัก ความเกลียด ความกลัว ความวิตก กังวล ความปลอดภัย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ก็พบ การนำเสนอสารที่เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก ความรักที่พ่อแม่พร้อมจะทำเพื่อลูกและข้อเท็จจริงที่บอกถึงลักษณะของโครงการและความคุ้มค่าที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเช่นกัน

จากผลการศึกษาวิจัย ยังพบว่า กลยุทธ์ด้านสารที่เน้นการ sharing การเรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์คนอื่น แบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกันทำให้ช่วยเสริมความเข้าใจได้มากขึ้น ซึ่ง คณะทำงานได้นำเสนอสารที่เน้นให้พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ดูแลครรภ์ ปะโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะเป็น ประโยชน์กับพ่อแม่คู่อื่น ๆ และยังเป็นการให้กำลังใจกันและกันอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับพรดี สะ สมบัติ (2548) ที่พบว่า กลุ่มนมแม่นำเสนอสารที่ใช้คุณแม่ที่มีประสบการณ์เหมือนกันหรือเคยมี ประสบการณ์เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมมารดามาก่อนถ่ายทอดประสบการณ์ให้คุณแม่ท่านอื่น ทราบโดยเน้นเรื่องของการให้กำลังใจซึ่งกันและกันและเสนอแนะแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องผ่านทาง วารสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และยังคงสอดคล้องกับภรินทร ทองลิ้ม (2543) ที่พบว่า การอบรมเพื่อ เลิกยาเสพติดใช้การสอนแบบเพื่อนสอนเพื่อน เพราะการเรียนรู้จากเพื่อนหรือผู้เข้าอบรมจะจำได้ดี

จำได้ฝังลึกและมั่นคง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์ (2543) พบว่า ผู้ปกครองเด็กออทิสติกมีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวสารกันในกลุ่มผู้ปกครองด้วยกัน ผลัดกันเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งจากผลการวิจัยทั้ง 3 เรื่องถึงแม้จะศึกษากันคนละประเด็นแต่ผลที่ได้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี ที่การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ระหว่างกันทำให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ เข้าใจได้ง่ายและจดจำได้แม่นยำ

สำหรับกลยุทธ์ด้านสื่อ (Media Strategy) จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะทำงานโครงการที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารกับสาธารณชน คือ แมซีคีนสนีย์ เสถียรสุด โดยท่านจะทำการสื่อสารในทุกที่ที่มีโอกาส ไม่ว่าจะได้รับเชิญไปออกรายการโทรทัศน์ การสัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชน หรือการไปบรรยายธรรมตามเวทีต่าง ๆ ถ้ามีจังหวะและโอกาสที่เหมาะสมท่านก็จะพูดถึงโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ เพื่อเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลนรี แนวพนิช ที่ศึกษาเกี่ยวกับพระพะยอม กัลยาโณ ที่พบว่า ช่องทางการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อารดำรงอยู่ของโครงการสะพานบุญ คือ การที่พระพะยอม กัลยาโณ ใช้กลวิธีการสื่อสารในทุกจังหวะเวลาที่มีโอกาสทั้งในระหว่างที่ได้ทำการเทศนา บรรยายหรือให้สัมภาษณ์ โดยพระพะยอม กัลยาโณ ได้ใช้กลวิธีนี้มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโครงการ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ตรงกับการศึกษาในครั้งนี้ที่ว่า แมซีคีนสนีย์ เสถียรสุด ก็ใช้กลวิธีการสื่อสารในทุกที่ที่มีโอกาสมาตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกของโครงการจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความต่อเนื่องของการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับนภภรณ์ อัจฉริยะกุล (2527) ที่กล่าวถึงการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ว่า การย้ำหรือทำซ้ำบ่อย ๆ (Repeating) ติดต่อกันไปจะช่วยให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น คงทนถาวรมากขึ้น และ Rogers (1971) ให้ความเห็นว่า การส่งสารซ้ำหลาย ๆ ครั้งจะทำให้สารนั้นถูกยอมรับโดยผู้รับสารมากขึ้น และทำให้ผู้รับสารจำเนื้อหาสารได้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพในการจูงใจมากขึ้น

การบูรณาการช่องทางที่หลากหลายเป็นกลยุทธ์ด้านการใช้สื่อที่คณะทำงานโครงการใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ โดยจะทำการเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จักผ่านทั้งทางสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรมและสื่อใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลนรี แนวพนิช ที่พบว่า พระพะยอม กัลยาโณ มีการเทศนาหรือให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งการสื่อสารกับประชาชนโดยตรง ผ่านสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจในการให้ข้อมูลแก่บุคคลทั่วไป การปากต่อปากรวมถึงสื่อมวลชนที่ต่างได้ใช้ช่องทางการสื่อสารที่

ตนเองมีอยู่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการ ทำให้โครงการมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย และสามารถเข้าถึงผู้รับสารที่มีความแตกต่างกันได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิรินันต์ ลิมนชัยพรกุล (2545) ที่พบว่า การแปรรูปโรงพยาบาลบ้านแพ้ว มีการใช้สื่อหลายช่องทางทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับสมาชิกในชุมชนและสาธารณชน เพื่อกระจายข่าวสารออกไปอย่างทั่วถึงและง่ายต่อการรับสาร นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับทิกิตีมา สุรสนธิ (2545) กล่าวไว้ว่า รูปแบบวิธีการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยการใช้สื่อแบบผสม (Mix media หรือ Media forum) เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยใช้สื่อหลายประเภท หรือหลายสื่อเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเพื่อให้การสื่อสารนั้น มีความสามารถเข้าถึงผู้รับได้อย่างกว้างขวาง สามารถสร้างความน่าสนใจและการเข้าใจการรับรู้ข่าวสารได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับที่ Ray กล่าวว่าการสื่อสารเชิงประยุกต์มิได้จำกัดขอบเขตของการใช้สื่อมวลชนเฉพาะด้าน แต่เป็นการผสมผสานสื่อต่าง ๆ โดยเน้นการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ (right person) ในช่วงเวลาที่ถูกต้อง (right time) และด้วยข้อความที่ต้องการ (right message) ซึ่งโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภก็มีการใช้สื่อในหลายช่องทางเพื่อให้แต่ละสื่อเสริมกันและกันและทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัย พบว่า หากมองในภาพกว้างแล้ว กระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นั้นอยู่ในครรภเป็นกระบวนการที่มีการออกแบบการสื่อสารด้วยการบูรณาการช่องทางที่หลากหลายทั้งการสื่อสารผ่านสื่อกลางของเสถียรธรรมสถาน ได้แก่ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ นิตยสาร คอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ สื่อสารผ่านบทเพลงและสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์ และสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะของโครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยสื่อสารทั้งเชิงรุกและเชิงรับ แทนที่จะคอยสื่อสารเชิงรับเพื่อแก้ปัญหาอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับเสรี วงษ์มณฑา (2542) ที่แบ่งการประชาสัมพันธ์เป็น 2 วิธี ตามช่วงเวลา คือ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก (Proactive PR) เป็นการวางแผนการประชาสัมพันธ์ไว้ล่วงหน้าก่อนทำกิจกรรมใดหรือโครงการใด และการประชาสัมพันธ์เชิงรับ (Reactive PR) เป็นการทำสิ่งต่างๆ ขึ้นหลังจากที่ดำเนินโครงการหรือเกิดปัญหาขึ้นแล้ว และยังสอดคล้องกับปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2548) ที่ได้สรุปไว้ใน การศึกษาการจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์ ว่า ยุทธศาสตร์การสื่อสารเชิงรุก (proactive communication strategies) หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในอนาคต โดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม กลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ขององค์กรเป็นที่ตั้ง แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับคำกล่าวของเสรี วงษ์มณฑา ในส่วนของกา
รสื่อสารเชิงรับ ซึ่งไม่ได้ทำสิ่งต่างๆ ขึ้นหลังจากที่เกิดปัญหาขึ้นแล้ว แต่เป็นการจัดวางระบบ
ประสานงานกับสื่อที่สนใจเข้ามาทำข่าวเกี่ยวกับโครงการ ซึ่งเป็นในลักษณะของการจัดการระบบ
กับการตอบรับที่ดีจากการประชาสัมพันธ์โครงการที่ประสบความสำเร็จ

2. กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต
่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิก
โครงการนั้น เริ่มมาจากปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่เป็นปัจจัยหลักและมีปัจจัยภายนอกหรือ
บริบทแวดล้อมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจากการผลวิจัยและ
การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ พบว่า การตัดสินใจของบุคคลส่วนใหญ่มีทั้งปัจจัยภายในและ
ปัจจัยภายนอกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการที่บุคคลจะตัดสินใจทำพฤติกรรมใดๆ ซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของวรภัทร์ สังข์น้อย (2541) ที่ศึกษาการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติ
ผู้เสียชีวิต งานวิจัยของยุพดี บุรณ์ชวาล (2546) ที่ศึกษาปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการ
ตัดสินใจบริจาคอวัยวะความอ้วนของวัยรุ่นสตรี งานวิจัยของอุรยา วงศ์ไชยคง (2547) ที่ศึกษา
ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งแรกของวัยรุ่น งานวิจัยของวริทธิ์ โอนพรัตน์
วิบูล (2549) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกเล่นการพนันฟุตบอลของกลุ่มผู้เล่นการพนัน
ฟุตบอล และงานวิจัยของทองไพเราะ สถาวรินทุ (2543) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยอมรับ
แนวคิดระบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยทั้ง 5
เรื่องดังกล่าวเช่นเดียวกัน แม้ว่างานวิจัยทั้ง 5 เรื่องจะเป็นการตัดสินใจที่มีเรื่องของความ
เปลี่ยนแปลง การยอมรับ การสูญเสียหรือความเสี่ยงเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยใน
ครั้งนี้ที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการที่เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ เกี่ยวข้อง
กับธรรมะ ก็ตาม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมใดของบุคคลก็ตาม
จะมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน คือ ปัจจัยภายในและปัจจัย
ภายนอกนั่นเอง

สำหรับปัจจัยภายในตนเองของพ่อแม่ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสร
ตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้คือ สภาวะจิตใจ อารมณ์ที่กำลังเป็นทุกข์ มีความ
กังวลใจ กลัวว่าลูกจะผิดปกติ กลัวว่าตัวเองจะทำหน้าที่พ่อแม่ได้ไม่ดี จึงอยากที่จะหาวิธีที่จะทำให้

ตนเองมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้นเพื่อจะได้ไม่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของลูกในครรภ์ รวมถึงความตั้งใจที่ดีที่จะทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สอดคล้องกับที่ Carroll and Johnson (1990) กล่าวว่า ในการตัดสินใจ ผู้ตัดสินใจจะมีความรู้สึกทางจิตใจเกิดขึ้นด้วย การตัดสินใจจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและการรับรู้เชิงแนวคิด (Cognition) เกี่ยวข้องกับความปรารถนา ความต้องการหรือเจตนา (Conation) ตลอดจนเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และความพึงพอใจ (affection) ซึ่งความรู้สึกทางจิตใจเหล่านี้ บุคคลจะได้นำไปพิจารณาทางเลือกและเลือกทางเลือกที่จะสร้างความพอใจสูงสุดให้กับตนเอง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ก็คือ การตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการนั่นเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่จาร์ณิ บุญนิพัทธ์ (2539) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบทางด้านจิตใจ มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการเปิดรับข่าวสาร เนื่องจากบุคคลแต่ละบุคคลจะรับข่าวสารที่ตนมีความสนใจและจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร แต่ถ้าผู้รับสารไม่มีความสนใจและไม่อยากรับรู้ข่าวสารนั้นแม้ปริมาณข่าวสารจะมีมากเพียงใด ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารก็จะไม่เกิดขึ้นเลย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ว่า เมื่อพ่อแม่มีความทุกข์กังวลใจจากการตั้งครรภ์ ก็เริ่มเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การดูแลจิตใจแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ ดังนั้นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ซึ่งเป็นการทำงานเกี่ยวกับคนตั้งครรภ์จึงได้รับความสนใจและสามารถโน้มน้าวใจให้พ่อแม่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ปัจจัยภายในตนเองที่สำคัญอีก 2 ประการ คือ ความเชื่อ ความศรัทธาในพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมและความศรัทธาต่อเสถียรธรรมสถานซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการของพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับที่ Shull, Delbecq and Commings (1970) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่บุคคลเกิดความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามค่านิยมและความเชื่อที่มีอยู่ จึงเกิดพฤติกรรมการเลือก เพื่อนำไปสู่สภาพการณ์ที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นเป้าหมายของการตัดสินใจ และยังสอดคล้องกับที่ Johnson (1970) กล่าวว่า ศาสนามีความสำคัญต่อระบบความเชื่อและการปฏิบัติของคน ซึ่งระบบความเชื่อนี้เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อท่าที ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของคน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่วรัทาร์ สังข์น้อยพบว่า การตัดสินใจบริจาควัยวะของญาติผู้เสียชีวิตเกิดจากความเชื่อทางศาสนาที่เป็นคามเชื่อเรื่องบุญกุศล (Meritorious Belief) คือต้องการให้ผู้เสียชีวิตได้รับบุญกุศลติดตัวไปเพื่อที่จะได้มีชีวิตภายหลังความตายที่ดี และยังสอดคล้องกับใจทิพย์ สอนดี (2543) ที่พบว่า ปัจจัยภายในที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการบวชป่าชุมชน ได้แก่ ความเชื่อและความศรัทธาในพิธีกรรมทาง

ศาสนา ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของคน

นอกจากปัจจัยภายในตนเองดังกล่าวแล้ว ปัจจัยภายนอกหรือบริบทแวดล้อมก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์เช่นกัน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า เพื่อนหรือคนใกล้ชิด ญาติพี่น้อง เป็นสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการ เพราะเมื่อพ่อแม่มีความทุกข์เกิดขึ้นในใจก็มักจะระบายออกหรือปรึกษากับบุคคลที่ตนเองสนิทและไว้วางใจ และจะยอมรับความคิดเห็นหรือคำแนะนำเหล่านั้นได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับที่โรเจอร์และเมย์เนน กล่าวว่า สื่อบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม โดยผู้รับสารบางคนมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือและยอมรับความคิดเห็นหรือทรรศนะของสื่อบุคคลที่เขารู้จักคุ้นเคยมากกว่าบุคคลที่เขาไม่รู้จักคุ้นเคย และยังสอดคล้องกับ Larzarsfeld and Menzel (1968) ที่ให้เหตุผลในความมีประสิทธิภาพของสื่อบุคคลไว้ว่า การพูดคุยแบบเป็นกันเอง เป็นส่วนตัว ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเอง และทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดได้ง่ายขึ้น และยังสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The social relationships theory) ของ Defleur (1970) ที่เสนอว่า ความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล สำหรับงานวิจัยที่สอดคล้องได้แก่ งานวิจัยของยุพดี บุรณชวาล (2546) ที่พบว่า สื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วนของวัยรุ่นสตรีมากที่สุด คือ เพื่อน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอุรยา วงศ์ไชยคง (2547) ที่พบว่าเพื่อนเป็นสื่อบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น เนื่องจากเพื่อนเป็นบุคคลที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกันและมีความผูกพัน ใกล้ชิด จึงสามารถโน้มน้าวใจได้ง่าย จะเห็นได้ว่า แม้งานวิจัยของยุพดีและอุรยาจะศึกษาการตัดสินใจในเรื่องที่แตกต่างกัน แต่เพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดก็คือสื่อบุคคลที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้เช่นกัน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์รวมถึงกระแสธรรมะที่มาแรงในสังคมก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Joseph T.Klapper (1960) ได้กล่าวว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของคน โดยประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตนและจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตนเอง และยังสอดคล้องกับ ที่Janis (1968) อธิบายว่า เมื่อบุคคลถูกทำทนายโดยข้อมูล

ข่าวสารหรือเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้รับรู้ถึงความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นอันใกล้ ก็จะเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยครั้งนี้ ที่พ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ ซึ่งกำลังมีความทุกข์ กังวลใจ เมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ก็ทำให้รู้สึกว่าคุณต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้ส่งผลดีกับลูกในครรภ์ การไม่ปรับเปลี่ยนวิธีคิด การจัดการอารมณ์ อาจส่งผลกระทบกับจิตใจของลูกในครรภ์ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของอรณิข จิตรแสง (2549) ที่พบว่า การทราบข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชนเป็นการกระตุ้นเรื่องสุขภาพจึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุต้องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่แข็งแรงจึงเข้าร่วมเป็นสมาชิกของศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่า กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือให้กำเนิดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกโครงการแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจและระยะหลังการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภัทร์ สังข์น้อย (2541) ที่ศึกษาเรื่องขั้นตอนของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตและญาติ บุรณชวาล (2546) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ขั้นตอนการตัดสินใจแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจและระยะหลังการตัดสินใจ เช่นเดียวกันแต่มีความแตกต่างกันในขั้นตอนย่อยของแต่ละระยะของการตัดสินใจ โดยการศึกษาของวรภัทร์ สังข์น้อย นั้น พบว่า ในระยะก่อนการตัดสินใจประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนการรับรู้สภาพอาการของผู้เสียชีวิต และขั้นตอนการท้อใจ ในระยะการตัดสินใจประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนการถูกขอบริจาคอวัยวะ ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม ขั้นตอนการพิจารณา ขั้นตอนการปรึกษาและอธิบายบุคคลใกล้ชิด และขั้นตอนการตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะ และในระยะหลังการตัดสินใจ คือ ขั้นตอนการยืนยันการตัดสินใจและการศึกษาของญาติ บุรณชวาล ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของวัยรุ่น พบว่า ในระยะก่อนการตัดสินใจ เป็นระยะที่เกิดจากปัจจัยภายในของวัยรุ่นเองและบริบทแวดล้อม ระยะการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแสวงหาทางเลือก ขั้นชั่งน้ำหนักทางเลือก และขั้นพิจารณาผูกมัด ในระยะหลังการตัดสินใจ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงตัวเอง ขั้นพบอาการตอบสนองทางลบ ขั้นหาเหตุผลมาสนับสนุนการตัดสินใจแม้ได้รับการตอบสนองทางลบและขั้นยืนยันการตัดสินใจที่จะบริจาคอวัยวะต่อไป

โดยการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์มีความแตกต่าง คือ ไม่ได้มีขั้นตอนย่อย ๆ ที่ละเอียดเท่ากับงานวิจัยของวรภัทร์ สังข์น้อย และยุพดี บุรณ์ชวาล เนื่องด้วยในการศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ เป็นการศึกษาด้านกระบวนการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการของพ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการตัดสินใจนี้เป็นการตัดสินใจทำในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และไม่มีผลเสียหายหรือผลกระทบใด ๆ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังสอดคล้องกับความเชื่อ ความศรัทธาเดิมของกลุ่มเป้าหมายที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว จึงทำให้กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ไม่มีขั้นตอนย่อยหลายขั้นตอนเท่ากับขั้นตอนของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต และปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะความอ่อน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์มีขั้นตอนในแต่ละระยะที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายในรายละเอียด ดังนี้

ระยะก่อนการตัดสินใจ

ระยะก่อนการตัดสินใจเป็นขั้นของการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ โดยหลังจากที่พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์จากเพื่อน/บุคคลใกล้ชิดรวมถึงสื่อมวลชนแขนงต่างๆ แล้วก็จะเริ่มแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า หลังจากที่บุคคลถูกรบกวนจากข้อมูลข่าวสารที่มาทำทนาย บุคคลจะเริ่มแสวงหาคำอธิบายและข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม และยังคงสอดคล้องกับ Carroll and Johnson (1990) ที่กล่าวว่า การจะตัดสินใจทำสิ่งใดนั้น จะต้องมีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่ง Carroll and Johnson เรียกขั้นตอนนี้ว่า Information search และสอดคล้องกับ McGuire (1989) ที่กล่าวถึงการแสวงหาข้อมูลข่าวสารว่า เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการตัดสินใจกระทำพฤติกรรม โดย McGuire เรียกว่า ขั้นแสวงหาข้อมูลข่าวสารและนึกขึ้นได้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Herbert A. Simon ที่กล่าวว่า ระดับกิจกรรมในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร (Intelligence activity) คือ การเสาะแสวงหาข่าวสารข้อมูล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจ และยังคงสอดคล้องกับ Atkin (1973) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลพิจารณาแล้วเห็นว่าความรู้ที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับความต้องการภายในหรือความคาดหวังภายในตนเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับ

ความสนใจต่อสิ่งนั้น นั่นคือ ตนเองสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งและคาดหวังจะต้องรู้เรื่องนั้นให้ได้ แต่ความรู้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอก็จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์ (2543) ที่พบว่า ผู้ปกครองมีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความผิดปกติของเด็ก เพื่อจัดการความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นทั้งจากแพทย์ เพื่อน ญาติพี่น้องและสื่อต่าง ๆ โดยแบ่งกระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเป็น 3 ระยะ และในแต่ละระยะก็จะมี การแสวงหาข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป และงานวิจัยของวรภัทร์ สังข์น้อย (2541) ที่พบว่า ญาติผู้เสียชีวิตจะแสวงหาคำแนะนำและข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริจาควัยวะ โดยจะซักถามกับบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับการบริจาควัยวะ เพื่อคลายความสงสัย ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า แม้จะเป็นการศึกษาในเรื่องที่แตกต่างกันแต่ทั้งงานของปิยะนารถและวรภัทร์ก็มีขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมก่อนที่จะทำการตัดสินใจเช่นเดียวกับการศึกษากระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์

นอกจากนี้ จากผลการวิจัย พบว่า สื่อบุคคลและสื่อเว็บไซต์เป็นแหล่งสารที่สำคัญที่พ่อแม่เลือกที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม โดยสื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนหรือผู้แนะนำที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการมาก่อนหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ การสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของโครงการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการจริง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่พรสิทธิ์ พัฒนานารักษ์ (2526) กล่าวว่า ผู้ส่งสารที่มีความรู้ในเนื้อหาของสาระของเรื่องที่จะสื่อสาร จะส่งผลให้เกิดความแจ่มชัดและความเข้าใจที่ปรากฏกับผู้รับสาร นอกจากนี้การแสวงหาข้อมูลด้วยตนเองทางเว็บไซต์ก็เป็นช่องทางที่พ่อแม่เกือบทุกคนครบถ้วนจะเข้าไปหาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ จากในเว็บไซต์เสถียรธรรมสถาน เพราะสามารถจะหาข้อมูลได้ในทันทีที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสื่อใหม่ที่ Lister, Martin and other (2003) กล่าวไว้ว่า สื่อใหม่เป็นประสบการณ์ใหม่ของการรวมตัวเป็นกลุ่ม การกำหนดอัตลักษณ์และการก่อเกิดเป็นชุมชน (New Experience of the Relationship between Embodiment, Identity and Community) ซึ่งเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ด้านกาละ เทศะ และสถานที่ ทั้งระดับส่วนตัวและสังคม เป็นสื่อที่ไม่จำกัดขอบเขตเวลาและพื้นที่

ระยะการตัดสินใจ

หลังจากที่พ่อแม่ได้ข้อมูลเพียงพอจากการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์แล้วก็เข้าสู่ระยะการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนพิจารณาและขั้น

ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เป็นการคิดพิจารณาว่าจะเข้าร่วมโครงการดีหรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินข้อดี-ข้อเสียของการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการว่าจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงไร ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นของการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการ ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ Carroll and Johnson (1990) กล่าวว่า ลำดับขั้นตอนการตัดสินใจหลังจากที่มีการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของทางเลือกต่าง ๆ (Judgement or Choice) แล้วก็จะเข้าสู่การตัดสินใจกระทำการเลือก (Action) ที่ตนเองพอใจ และสอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า บุคคลจะเลือกการกระทำที่ดีที่สุด และจะพิจารณาอย่างรอบคอบถึงข้อดี-ข้อเสีย จนกระทั่งตนเองเกิดความมั่นใจว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดซึ่งตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของตน โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า พ่อแม่จะคำนึงถึง 3 ข้อหลักๆ ในการนำมาประกอบการคิดพิจารณา คือ เรื่องของวัน เวลา สถานที่ ว่าสะดวกในการเดินทางมาหรือไม่ ความคุ้มค่ากับเวลาและความสอดคล้องกับความต้องการ และเมื่อพ่อแม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้คิดพิจารณาถึงข้อดี-ข้อเสียของการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์แล้วก็เข้าสู่การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมของโครงการจะมีเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ต้นเดือน หมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ตลอดทั้งปี ดังนั้น พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการจึงสามารถที่จะมาหรือไม่มาเข้าร่วมก็ได้ ตามแต่จะสะดวก จึงทำให้การเข้าร่วมโครงการของพ่อแม่มีทั้งที่มาเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องและเข้าร่วมไม่ต่อเนื่อง โดยต่างก็มีเหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจของตนเองที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ Fishbein and Ajzen (1975) อธิบายว่า การตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ของบุคคล บุคคลจะไม่กระทำพฤติกรรมทันทีแต่จะต้องพิจารณาไตร่ตรองถึงผลของการกระทำพฤติกรรมตลอดจนความเชื่อของผู้อื่นที่มีต่อการกระทำเสียก่อน ด้วยเหตุนี้จึงถือว่าการกระทำที่มีเหตุผล ซึ่งตรงกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พ่อแม่ที่มาเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องก็เพราะเล็งเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและลูก เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัว โดยคนรอบข้างก็สนับสนุนให้เข้าร่วมโครงการต่อไป

ระยะหลังการตัดสินใจ

ระยะสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือให้กำเนิดลูกแล้ว คือ ระยะหลังการตัดสินใจเป็นขั้นการเรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการ เป็นการยืนยันการตัดสินใจของพ่อแม่ซึ่งได้รับประโยชน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้จากการที่ได้เข้าร่วมโครงการแล้ว โดยพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการทั้งที่คลอดลูกแล้วและยังไม่คลอดต่างก็พึงพอใจกับความรู้ที่ได้รับและกิจกรรม

ต่างๆ ของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ ส่งผลให้พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่อเนื่องอื่น ๆ ของเสถียรธรรมสถาน อาทิ พิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่ โรงเรียนพ่อแม่ ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ Everette M. Roger (1971) กล่าวถึงในกระบวนการยอมรับ (Adoption Process) ว่าหลังจากที่บุคคลทดลองปฏิบัติสิ่งใหม่ (Trail) อันเกิดมาจากการประเมินว่าดีแล้วนั้นก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการเกิดการยอมรับสิ่งใหม่ (Adoption) หลังจากที่ได้ทดลองใช้หรือปฏิบัติแล้วเห็นว่าดี แล้วจะขยายการปฏิบัติออกไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ Carroll and Johnson (1990) กล่าวว่า การได้รับข้อมูลย้อนกลับหลังจากที่กระทำการตัดสินใจแล้วนั้นข้อมูลที่ได้รับอาจมีผลทำให้เกิดความรู้ใหม่หรือมีเกณฑ์ใหม่สำหรับการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นต่อไป

3. ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์

3.1 ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุด เป็นผู้ส่งสารที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสื่อสารและสามารถโน้มน้าวใจกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยแม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุด เป็นบุคคลที่ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีความสุขุม เป็นมิตร และเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่และดำรงรักษาพุทธศาสนา รวมถึงการทำงานที่ประยุกต์หลักธรรมะเข้ามาพัฒนาคนและช่วยเหลือสังคมให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่น่าเชื่อถือด้วยเหตุนี้จึงทำให้พ่อแม่กลุ่มเป้าหมายเกิดความเชื่อมั่นในตัวแม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุดและโครงการที่ท่านทำว่าจะจะเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับอรรถกรณ ปิลาพันธ์โหวาท (2537) ที่กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือ เป็นคุณลักษณะภายนอกของผู้ส่งสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้รับสาร โดยความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ความสามารถหรือความชำนาญ (Competence or Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ซึ่งปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ ผู้รับสารต้องรับรู้ (Perceive) ว่ามีอยู่ในตัวผู้ส่งสาร ความน่าเชื่อถือนี้ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ส่งสารจะประกาศให้ผู้อื่นทราบแล้วได้รับการยอมรับ หากแต่เป็นสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็น รับรู้และเชื่อ และยังสอดคล้องกับที่ Oppenheimer and Pravda (1968) อ้างในพีระ จิระโสภณ 2529 ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูงจะมีความสามารถในการชักจูงใจมากกว่าผู้ที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ หรืออีกนัยหนึ่ง การใช้ผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสูงในสายตาของผู้รับสารจะบรรลุผลในการสื่อสารมากกว่าใช้ผู้ส่งสารที่มี

ความน่าเชื่อถือต่ำ ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ แมซีคັນสนีย์ เสถียรสุดก็คือ ผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสูงนั่นเอง

นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และผู้หญิงตั้งครรภ์ของแมซีคັນสนีย์ เสถียรสุด มากกว่า 18 ปี เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือและส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ McCroskey Larson and Knap (1971) ได้กล่าวว่า ความเป็นผู้รู้ (Competence) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ซึ่งจะส่งผลให้การสื่อสารประสบความสำเร็จซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ประสบการณ์ ไหวพริบ และความเป็นผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากแมซีคັນสนีย์ เสถียรสุดแล้วก็ยังมีคณะทำงานที่เป็นวิทยากรอาสาสมัครที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านต่าง ๆ มาบรรยายให้ความรู้ อาทิเช่น คุณหมอม พยาบาลมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลครรภ์ทั้งก่อน ระหว่างและหลังคลอด เพื่อให้พ่อแม่มั่นใจในข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องที่ได้จากผู้มีความรู้ ความชำนาญ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งการใช้สื่อบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพรดี สะสมบัติ (2548) ที่ศึกษาเรื่องการใช้สื่อบุคคลในการรณรงค์ของกลุ่มนมแม่ ซึ่งพบว่า กลุ่มนมแม่มีการใช้บุคลากรทางการแพทย์มาสนับสนุนให้ความรู้ อบรมและแนะนำเทคนิคเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อธิบายพร้อมทั้งยืนยันข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับคุณแม่และงานวิจัยของอรณิชา จิตรแสง (2549) ที่พบว่า แพทย์เป็น สื่อบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครมากที่สุด และยังสอดคล้องกับที่ปรมะ สตะเวทิน (2546) กล่าวว่า สื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งปัจจัยหนึ่งของผู้ส่งสารที่มีผลต่อความสำเร็จของการสื่อสาร คือ ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร (Knowledge of the subject matter) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่จะทำการสื่อสารจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีความรู้เรื่องที่จะสื่อสารดี โอกาสที่การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จก็มีมาก ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ ความชำนาญของผู้ส่งสารมีอิทธิพลอย่างมากต่อการโน้มน้าวใจผู้รับสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเกี่ยวกับการรณรงค์ที่พรดีศึกษาหรือการสื่อสารเพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการทางศาสนาของโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ก็ตาม

นอกจากนี้ จากผลการวิจัย พบว่า คณะทำงานโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์มีทักษะการสื่อสารที่โดดเด่นในการอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย เนื่องด้วยหลักธรรมชาติของกระบวนการเป็นสิ่งที่เข้าใจยาก แต่คณะทำงานจะมีการปรับเปลี่ยนคำเพื่อให้สื่อสารได้เข้าใจง่ายขึ้น มีการยกตัวอย่าง และถ้าเป็นเนื้อหาความรู้ด้านการแพทย์ก็จะมีการใช้ภาพประกอบการอธิบาย หรือการสาธิต เพื่อช่วยให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับปรมะ สตะเวทิน (2546) ที่กล่าวว่า ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเข้ารหัสซึ่งแสดงเจตนาหรือความคิดของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารที่มีทักษะการเข้ารหัสที่ดีจะมีศัพท์เพียงพอกที่จะแสดงความคิดของตนได้ ในการใช้คำแทนที่จะใช้คำยากๆ ก็จะเลือกใช้คำที่ง่าย ๆ สามารถแสดงความหมายได้อย่างชัดเจนที่สุด และสอดคล้องกับชิตาภา สุขพล่า (2546) ที่กล่าวว่า ผู้สื่อสารที่มีทักษะความสามารถในการสื่อสาร สามารถเรียบเรียงเรื่องราวให้เข้าใจได้ง่าย เลือกใช้ถ้อยคำได้เหมาะสม ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับระดับการสื่อสารและใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารได้อย่างเชี่ยวชาญเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการสื่อสาร และจากผลการวิจัย ผู้ส่งสารที่อธิบายเรื่องธรรมชาติได้เข้าใจง่ายและผู้รับสารมีความศรัทธาในตัวสารและตัวผู้รับสารในโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ก็คือ แมชีคันสนีย์ เสถียรสุด ซึ่งสอดคล้องกับบุญศรี ปราภณศักดิ์ (2534) ที่อธิบายตามแบบจำลองของเบอร์โลในส่วนของสถานภาพทางสังคมของผู้ส่งสาร (Social Status) ว่าถ้าผู้สื่อสารมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า มีบทบาทและหน้าที่ทางสังคมเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ก็จะทำให้ผู้ส่งสารนั้นเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้รับสารสูงกว่าผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่า ซึ่งจะมีโอกาสที่ผู้รับสารนั้นจะยอมรับข่าวสารได้มากกว่า

3.2 ปัจจัยด้านสาร

จากการศึกษาวิจัย พบว่า โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์มีการนำเสนอเนื้อหาสารใน 2 รูปแบบ คือ วจนสารและอวจนสาร เพื่อให้กิจกรรมของโครงการที่เป็นเรื่องของการนำธรรมชาติมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์หรือคลอดลูกแล้วนั้นมีความน่าสนใจเข้าใจง่ายและสามารถดึงดูดใจกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี โดยเนื้อหาที่เป็นในรูปวจนสารจะเป็นการให้ความรู้เรื่องการดูแลครรภ์และหลักธรรมชาติสำหรับนำมาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพ่อแม่เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับลูกและเตรียมความพร้อมให้กับตนเองในการที่จะเป็นพ่อแม่ที่ดี สำหรับอวจนสารจะเป็นในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจ ซึ่งจะสามารถดึงดูดใจพ่อแม่กลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดีเพราะเนื้อหาสอดคล้องกับปัจจัยภายในของพ่อแม่ที่มีอยู่เป็นทุนเดิม จึงทำให้พ่อแม่เปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์และสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับที่

จารุณี บุญนิพัทธ์ (2539) กล่าวว่า บุคคลแต่ละบุคคลจะรับข่าวสารที่ตนมีความสนใจและจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร แต่ถ้าผู้รับสารไม่มีความสนใจและไม่อยากรับรู้ข่าวสารนั้น แม้ปริมาณข่าวสารจะมีมากเพียงใด ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารจะไม่เกิดขึ้นเลย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า สารในรูปแบบของวัจนสารที่โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ใช้จะเน้นไปที่การสัมผัส เพื่อเป็นการสื่อสารในเรื่องความรัก ความเข้าใจระหว่างพ่อแม่และลูก เป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้แสดงความรักต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Wood 2000 อ้างในสุวรรณี ตรีสุกมล กล่าวว่า การสัมผัสเป็นการพัฒนาอย่างแรกสุดในบรรดาการพัฒนาประสาทรับรู้ของมนุษย์ เป็นการสร้างความอบอุ่นให้กันและกัน นอกจากนี้ Rogers, William ได้กล่าวถึงการสัมผัสว่า การสัมผัสแห่งมิตรภาพอันอบอุ่น (Friendship-Warmth Touch) เป็นการสัมผัสเพื่อถ่ายทอดความห่วงใย ไม่ตรีจิต ที่มีมากกว่ามารยาททางสังคม เช่น การกอด กระทบมือ การสัมผัสเพื่อหยอกล้อ เป็นการแสดงความใกล้ชิดสนิทสนมกัน และยังสอดคล้องกับที่ชิตาภา สุขพลำ (2546) อธิบายว่า การสัมผัสมีความหมายและความสำคัญต่อมนุษย์อย่างมาก เริ่มตั้งแต่คลอดออกมาทารกที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มารดาให้การสัมผัสที่อบอุ่นอย่างเสมอ มักจะเป็นคนที่มั่นคงทางจิตใจ มีความมั่นใจตนเอง ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับการที่คณะทำงานเลือกใช้การสัมผัสมาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมโครงการ เพราะทำให้พ่อแม่สามารถสื่อสารถึงความรักความเอาใจใส่ผ่านการสัมผัส ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นพ่อแม่ที่กำลังจะร่วมทำอะไรบางอย่างเพื่อลูกในครรภ์

3.3 ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์มากที่สุด คือ การสื่อสารแบบปากต่อปาก โดยพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกโครงการส่วนใหญ่จะารู้จักหรือรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์จากการแนะนำของเพื่อน บุคคลใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับลาซาร์สเฟลด์และแมนเชล อ้างในนิลอุบล แสนอาทิตย์ 2547 กล่าวว่า การพูดคุยเป็นกันเอง เป็นส่วนตัว ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเอง และทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ Rosen Emanuel (2000) กล่าวว่า วัจนสัมพันธ์ที่สามารถเป็นหัวข้อในการบอกเล่าแบบปากต่อปาก (Buzz) ได้ต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล (Personal Experience Products) คือ การที่บุคคลนำเอาประสบการณ์หรือความประทับใจจากการประเมิน

ผลิตภัณฑ์หรือบริการของตน ไป จากผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากเป็นช่องทาง การสื่อสารที่สำคัญในการเผยแพร่โครงการ เป็นการบอกเล่าจากประสบการณ์จริงของผู้ที่เคย เข้าร่วมโครงการหรือรู้จักโครงการมาก่อน ทำให้เกิดการสร้างเครือข่าย ขยายวงกว้างออกไปทำให้ สาธารณชนได้รู้จักโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัย พบว่า การใช้ช่องทางทางการสื่อสารที่หลากหลายส่งผลให้ กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและทำให้โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยช่องทางทางการสื่อสารที่ใช้คือ สื่อบุคคล สื่อ กิจกรรม สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่ ซึ่งการใช้ช่องทางที่หลากหลายนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ จารุณี พัทธพิมานสกุล (2542) ที่พบว่า กลุ่มชีวิตใช้ช่องทางทางการสื่อสารที่ หลากหลายช่องทาง ช่วยเผยแพร่แนวคิดให้เป็นที่รู้จักของคนในสังคมและช่วยผลักดันให้แนวคิดนี้ เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมจนเป็นวาระของสังคมทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายซึ่งช่องทาง ที่ใช้ได้แก่ การพบปะให้คำปรึกษา การสื่อสารปากต่อปาก การใช้สื่อมวลชนและการจัดกิจกรรม

นอกจากนี้ ยังมีการบูรณาการสื่อ (Integration) โดยการใช้สื่อหลายประเภทร่วมกันในการ ประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลของโครงการได้อย่างครบถ้วน ครอบคลุม กลุ่มเป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่พนม คลีฉายา (2551) กล่าวว่า แนวทางการพิจารณาเลือกใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ คือ การบูรณาการสื่อ (Integration) คือ การใช้สื่อผสมผสานกัน เกื้อหนุนกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะสื่อแต่ละประเภทมีธรรมชาติ ข้อดี ข้อจำกัดแตกต่างกัน หากนำมาผสมผสานกันจะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นแนวทางที่จะ ช่วยให้ผู้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้สื่อใหม่ในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ของ โครงการ โดยรวบรวมเนื้อหาสาระที่เผยแพร่ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ มาไว้บนเว็บไซต์เพื่อให้สามารถ หาข้อมูลรายละเอียดของโครงการรวมถึงติดตามข่าวสารข้อมูลของโครงการได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Newsom (2000) ที่กล่าวไว้ว่า World Wide Web ถูกสร้างเป็นสื่อสมัยใหม่และ ทันสมัยสำหรับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทำให้สามารถเข้าถึงได้รวดเร็วและ ตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารในระดับบุคคลได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับ Hoffman and other s(1995) ที่กล่าวว่า สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างไม่จำกัดใน ด้านพื้นที่ในการสื่อสารข้อมูลรายละเอียด ไม่จำกัดเวลา ใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมงและดูซ้ำได้ มากเท่าที่ต้องการ สามารถครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้สะดวกภายในเวลาอันรวดเร็ว

ด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำและมีต้นทุนคงที่ ซึ่งจากผลการวิจัย สื่อเว็บไซต์เป็นช่องทางที่พ่อแม่เกือบจะทุกครอบครัวใช้ในกาแสวงหาข้อมูล เพราะสะดวกในเรื่องของเวลาที่สามารถดูในช่วงเวลาใดก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้น

3.4 ปัจจัยด้านผู้รับสาร

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ของพ่อแม่ที่เตรียมตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ หรือคลอดลูกแล้วที่เป็นสมาชิกโครงการนั้น เกิดมาจากปัจจัยภายในตัวผู้รับสารเอง ซึ่งโดยปกติในช่วงเวลาของการตั้งครรภ์แม่ก็จะเกิดความทุกข์กังวลใจเกี่ยวกับร่างกายและจิตใจของตนเอง กลัวว่าจะส่งผลกระทบต่อลูกในครรภ์ โดยเมื่อเกิดความทุกข์ขึ้นนั้นก็ถึงผลกระทบ การเข้าวัด ซึ่งเป็นความเชื่อ ความศรัทธาเดิมที่มีอยู่แล้ว เมื่อพ่อแม่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ที่มีรูปแบบโครงการที่ดำเนินงานตามหลักพุทธศาสนาซึ่งสอดคล้องกับความศรัทธาเดิมจึงทำให้พ่อแม่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ Weber Hill (1973) อ่างใน กุลนรี แนวพนิช 2547 กล่าวว่า ศาสนาเป็นคำตอบของปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ ความผิดหวัง ความเจ็บป่วย และความตาย คำตอบของปัญหาเหล่านี้จะกลายเป็นที่ยอมรับกันในสังคมและจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน และยังสอดคล้องกับที่ Johnson (1970) กล่าวว่า ศาสนามีความสำคัญต่อระบบความเชื่อและการปฏิบัติของคน ซึ่งระบบความเชื่อนี้เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อท่าทีความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของคน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของใจทิพย์ สอนดี (2543) ที่พบว่าความเชื่อความศรัทธาเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการบวชป่าชุมชนอีกด้วย สำหรับโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่อนอนอยู่ในครรภ์ ความเชื่อความศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งส่งผลให้พ่อแม่สนใจและตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการจะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับงานของพรดี เพราะเป็นการเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวกับศาสนาเหมือนกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการพัฒนาเว็บไซต์เสถียรธรรมสถาน ให้มีข้อมูลที่ครบถ้วน ทันสมัยอยู่เสมอ อาทิ การทำปฏิทินกิจกรรมของเสถียรธรรมสถาน การพัฒนาระบบเว็บไซต์ให้สามารถฟังรายการสด “วิทยุสาวิกา” ออนไลน์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือสมาชิกโครงการสามารถติดตามข่าวสารเกี่ยวกับโครงการได้อย่างต่อเนื่อง เพราะจากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนทำงาน มีฐานะปานกลาง ซึ่งมีการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่เป็น

ประจำ จึงทำให้สื่อเว็บไซต์เป็นช่องทางการสื่อสารที่พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ใช้ในการแสวงหาข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับโครงการเพื่อประกอบการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการ

2. คณะทำงานโครงการควรทำการสื่อสารกับสาธารณชนให้ชัดเจนว่า การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการไม่ได้จำกัดเฉพาะคู่สามีภรรยาที่ต้องมาทำกิจกรรมร่วมกันเท่านั้น แต่คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวก็สามารถมาเข้าร่วมได้ เพื่อขจัดความกลัว ความรู้สึกแปลกแตกต่างจากครอบครัวอื่น ๆ จะได้ไม่เกิดการลังเลที่จะเข้าร่วมโครงการหรือทำโครงการเฉพาะคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวขึ้นมาโดยตรงก็ได้ เพราะจากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์นั้น มีคุณแม่ที่เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวมาเข้าร่วมกิจกรรมเช่นกัน แต่จากการสัมภาษณ์คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวในตอนแรกที่ได้รู้จักโครงการหรือเห็นข้อมูล รูปภาพกิจกรรมต่างๆ ของโครงการจะไม่กล้ามาเข้าร่วมโครงการ เพราะตนเองไม่มีสามีมาด้วย กลัวว่าจะยังทำให้รู้สึกไม่ดี

3. หน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ที่จะทำโครงการที่เกี่ยวกับธรรมะหรือโครงการอื่น ๆ ทั่วไป ควรที่จะมีการสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของโครงการตนเองมานำเสนอให้ชัดเจน เพื่อให้โครงการมีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการยอมรับและตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เพราะโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ประสบความสำเร็จและได้รับการตอบรับที่ดีอย่างต่อเนื่องนั้น ปัจจัยสำคัญที่ผู้วิจัยพบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ การสร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่างและโดดเด่น ทำให้โครงการมีความพิเศษกว่าโครงการปฏิบัติธรรมอื่น ๆ ทั่วไป

4. เพื่อให้โครงการมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น คณะทำงานควรมีการติดตามผลของสมาชิกโครงการในระยะยาวว่า หลังจากพ่อแม่ที่ได้เข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์แล้ว ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้นหรือไม่ เด็กที่เกิดมามีจิตใจที่ดี อารมณ์ดีหรือไม่ อย่างไรก็ตามเพื่อที่จะนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงกิจกรรมและเนื้อหาของโครงการให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้นและสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องของกระบวนการสื่อสาร กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ แต่ไม่ได้มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยที่

ทำการศึกษามีความเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อกันหรือไม่ อย่างไร จึงควรมีการทำการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วน รอบด้าน และทราบถึงความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาวิจัยโครงการโรงเรียนพ่อแม่ ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายคือ ครอบครัวพ่อแม่ลูก ที่มีลูกอายุตั้งแต่แรกเกิด-12 ปี เพื่อศึกษาว่ากระบวนการสื่อสารกับสาธารณชนเพื่อเผยแพร่โครงการให้เป็นที่รู้จักก็มีความสอดคล้องต่อเนื่องจากโครงการจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์หรือไม่ อย่างไร และขั้นตอนการตัดสินใจรวมถึงปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพ่อแม่ นั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. ควรจะมีการศึกษาบทบาทผู้นำทางศาสนาหญิง คือ แม่ชี ว่ามีบทบาทและอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจอย่างไร เพราะจากผลการศึกษา พบว่า แม่ชีคันทนีย์ เสถียรสุด เป็นสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยกลุ่มเป้าหมายมีความศรัทธา เชื่อถือในฐานะที่เป็นผู้นำทางศาสนาเช่นเดียวกับพระสงฆ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กวรรณิการ์ อิศวทรเดชา. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

กวรรณิการ์ อิศวทรเดชา. สื่อและเครื่องมือเพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

กองการแพทย์ทางเลือก. การบรรยายประชุมวิชาการเรื่องกายหายไข้ ใจหายทุกข์. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.dtam.moph.go.th/alternative/viewstory.php?id=294> [2552, พฤษภาคม 25]

กาญจนา แก้วเทพและคณะ. มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์, 2543.

กุลนรี แนวพานิช. กระบวนการสื่อสารในการจัดการโครงการสะพานบุญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

จารุณี บุญนิพัทธ์. พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร กับความตระหนัก ทศนคติและการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อม ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางปะอง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

จารุณี พัชรพิมานสกุล. การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวจิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

จิราพร เนติธาดา. วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ใจทิพย์ สอนดี. กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการบวชป่าชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ชวรัตน์ เชิดชัย. การสื่อสารและสาธารณชนมิติ. กรุงเทพมหานคร : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

- ชิตาภา สุขพล้ำ. การสื่อสารระหว่างบุคคล. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- เดชานันต์ มหาภาพ, กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการเพื่อบำบัดยาเสพติดปฏิบัติธรรมนำปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการ ประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- นิลบล แสนอาทิตย์. กระบวนการสื่อสารในการอนุรักษ์แม่น้ำ ของตำบลไหล่นาน อำเภอเวียงสา จังหวัด น่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการ ประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ปณิธิ พุทธกรณา. ตั้งครม. รัฐบาลตอบได้. กรุงเทพมหานคร : มายิก, 2548
- ประมะ สตะเวทิน. หลักนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์, 2546.
- ปราณี เขียมละออกภักดี. การตลาดประสบการณ์: ประสบการณ์ของลูกค้า. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 25, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2548) : 19-26.
- ปักษรร. ธรรมะ ภูมิคุ้มกันชีวิตลูก. นิตยสาร Modern Mom. 14, 160 (กุมภาพันธ์ 2552): 78-79
- ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. การจัดการสื่อสารเชิงประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2547
- ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2550.
- ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์. กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการดูแลเด็กออทิสติก. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- พนม คลีฉายา. การประยุกต์สื่อเพื่อการพัฒนา 1. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพมหานคร : คณะ นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- พรดี สะสมบัติ. กระบวนการสื่อสารในการรณรงค์เรื่องการใช้ถุงด้วยน้ำนมมารดาของกลุ่มนม แม่. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการ ประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร : การศึกษาความคิดเห็น ของเกษตรกรเขตรังสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

พัชนี เชยจรรยา และคณะ. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์: ประมวลศัพท์วิชาการ ทฤษฎีสำคัญ วิธี
ศึกษาวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง, 2541.

พุทธทาสภิกขุ. ปฏิจจสมุปปาท เรื่องสำคัญที่สุดสำหรับพุทธบริษัท. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและ
สถาบันบันลือธรรม.

ภรินทร ทองลิม. กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการพัฒนาจิตและคุณภาพชีวิตที่มีผลต่อการตัดสินใจเล็ก
ยาเสพติดแบบฉบับพลัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , สาขาวิชานิเทศศาสตร์
พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2543.

ภัทรภา เพชรแก้ว. กระบวนการสื่อสารในโครงการ “โรงเรียนรักการอ่าน” ของโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การประชาสัมพันธ์ชั้นสูง.
กรุงเทพมหานคร : ที.พี. พรินท์ จำกัด, 2542.

แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุด.ธรรมสวัสดิ์. นิตยสารสาวิกา. 8 , 72 (2549)

แม่แ่อม. ชีวิตครอบครัว โอกาสแห่งการภาวนา. นิตยสารสาวิกา. 9, 83 (กรกฎาคม 2551) : 27-28

แม่แ่อม. มาฟังเสียงหัวใจตัวเองกันเถอะ. นิตยสารสาวิกา 9,82 (พฤษภาคม 2551) : 26

ยุพดี บุรณ์ชวาล. ปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วนของวัยรุ่น
สตรีในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , สาขาวิชานิเทศศาสตร์
พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2546.

รุ่งทิพ สุนทรโรทก. ปัจจัยสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าของเยาวชนใน
สถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิ
ชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

วรภัทร์ สังข์น้อย. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต , สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

วรวิทย์ โอนพรัตน์. กระบวนการตัดสินใจและอิทธิพลของสื่อบุคคลและสื่อมวลชนที่มีต่อการ
ตัดสินใจเลิกเล่นการพนันฟุตบอลของกลุ่มผู้เล่นการพนันฟุตบอล. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

วารุณี สุวรรณภาพิทธิ. การสื่อสารระหว่างบุคคลในการสนับสนุนให้เกิดการทำประกันชีวิต.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. สร้างลูกอัจฉริยะในสหัสวรรษใหม่. สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพสมอง ศรีเอทีเฟมร.
กรุงเทพมหานคร : 2543.

ศิรินันต์ ลิ้มปนชัยพรกุล. กระบวนการสื่อสารในการแปรรูปโรงพยาบาลบ้านแพ้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สุรัตน์ ตรีสุกุล. หลักนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา, 2550.

สุวิธนา วงษ์กะพันธ์. การสื่อสารการตลาด. เอกสารการสอนชุดวิชาธุรกิจโฆษณา หน่วยที่ 1-5
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.

เสถียร เขยประดับ. การสื่อสารและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2536.

เสถียรธรรมสถาน. โครงการจิตประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา :
[http://www.sdsweb.org/th/contentimage//Jitppsorn/Project-52/1-JM-
Concept.pdf](http://www.sdsweb.org/th/contentimage//Jitppsorn/Project-52/1-JM-Concept.pdf) [2552, พฤษภาคม 20]

เสรี วงษ์มณฑา. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. กรุงเทพมหานคร : Diamond in Business
World, 2542.

อรรวรรณ ปิลาพันธ์โอบาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2546.

อรวิภา จินตนาวัน. กระบวนการสื่อสารในการสร้างกระแสนิยมในย่านสยามสแควร์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อริสรา ธนุเพลง. รูปแบบการสื่อสารในการบริหารจัดการธนาคารชุมชนวัดกลาง ซอยลาดพร้าว
132. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อัชฌพร บัดติยา. กลยุทธ์การสื่อสารของมูลนิธิคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอดและปัจจัยที่มีผลต่อการ
ตัดสินใจของผู้ใช้บริการนวดแผนไทยโดยคนตาบอด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

อุรยา วงศ์ไชยคง. การสื่อสารและปัจจัยที่มีผลต่อการตีความเรื่องตีพิมพ์ที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการ

ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ภาษาอังกฤษ

Berlo, David K. The process of communication. New Jersey : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960.

Bettinghaus, E.P. Persuasive Communication. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1980.

Carroll, J.S. and Johnson, E.J. Decision Research : A Field Guide. California : Sage Publications, Inc., 1990.

Defleur, M. Theories of Mass Communication. New York : David Mckay Company, 1970.

Rogers, E.M. with Shoemaker, F.F. Communication of Innovations : A cross-cultural Approach. New York : The free Press, 1971.

Rosen , Emanuel. The Anatomy of Buzz : creating word-of-mouth marketing. London : HarperCollins, 2000.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่สมัคร.....รหัสสมาชิก

ใบสมัคร ชุมชนวันหยุด

ธรรมสวัสดิ์คือะ ยินดีที่ได้เป็นเพื่อนกันนะคะ เพื่อให้การพบกันครั้งนี้เป็นไปเพื่อความสุขของทุกคน
กรุณากรอกใบสมัครนี้ให้ครบถ้วนด้วยลายมือที่อ่านง่าย เพื่อข้อมูลของครอบครัวคุณจะได้เป็นส่วนสำคัญ
ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะเป็ประโยชน์มากที่สุดสำหรับครอบครัวใหญ่ของเราละ

เอกสารประกอบการสมัคร 1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้สมัคร 2. ภาพถ่ายเดี่ยวหรือหมู่ของสมาชิกในครอบครัว
ตามใจสมัครประเภท

- A โครงการจิตประภัสสรฯ (เรียนรู้กับการตั้งครรภอย่างมีสติและปัญญา สำหรับพ่อแม่เตรียม/ตั้งครรภ)
 B โครงการ โรงเรียนพ่อแม่(เรียนรู้การเลี้ยงดูลูกให้เติบโตอย่างมีสติและปัญญาสำหรับพ่อแม่ลูกวัยแรกเกิด-12 ปี)
 C โครงการSOS (เรียนรู้การมีจิตที่คิดจะให้นั้นเบา จิตที่คิดจะเอานั้นหนัก สำหรับพ่อแม่-ลูก วัย 13-25 ปี)

ก. ข้อมูลของคุณแม่

1. ชื่อ(นาง/นางสาว).....นามสกุล..... ชื่อเล่น.....
 เกิดวันที่.....เดือน..... พ.ศ..... ปัจจุบันอายุ.....ปี สัญชาติ.....ศาสนา..... หมู่โลหิต.....
2. ที่อยู่ติดต่อสะดวก เลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ซอย.....
 ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
 จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์บ้าน.....
 โทรศัพท์ที่ทำงาน..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....
 e-mail address
- (กรุณาใส่ * หลังเบอร์โทรศัพท์บ้านหรือที่ทำงานที่ติดต่อสะดวกในเวลากลางวัน)
3. วุฒิกการศึกษาสูงสุด(ศึกษาจบแล้ว)
☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมต้น	☐ มัธยมปลาย	☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาตรี	☐ ปริญญาโท	☐ ปริญญาเอก	☐ อื่นๆ.....
- สาขา.....สถานศึกษา.....
4. อาชีพ
☐ ข้าราชการ	☐ รัฐวิสาหกิจ	☐ บริษัทเอกชน	☐ เจ้าของกิจการ/ค้าขาย
☐ องค์กรพัฒนาเอกชน	☐ ไม่ได้ทำงาน	☐ นักเรียนนักศึกษา	☐ อื่นๆ/อาชีพอิสระ
5. รายละเอียดอาชีพ ลักษณะงาน.....
 ตำแหน่ง.....สถานทำงาน.....

6. สิ่งที่ท่านชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก(ระบุตัวเลข 1, 2, 3)
☐ ความถูกต้อง เป็นระเบียบเรียบร้อย	☐ การทำให้คนอื่นมีความสุข
☐ การตั้งเป้าหมายในทุกเรื่อง	☐ การคิดสร้างสรรค์ให้แตกต่างจากคนอื่น
☐ การค้นคว้าหาความรู้	☐ การป้องกันไว้ก่อน
☐ ความอิสระ ประสบการณ์แปลกใหม่	☐ การช่วยเหลือคนอ่อนแอ
☐ การเป็นมิตร ไม่ขัดแย้งกัน	
7. ^{4/5 5/5} **ข้อคิดที่มีอยู่และต้องการส่งเสริม**.....
ข้ออ่อนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแก้ไข.....
ความถนัด/ความสนใจพิเศษ.....
8. ท่านประเมินตัวเองว่ามีความเครียดระดับใด
☐ ไม่เครียดเลย	☐ เครียดเล็กน้อย	☐ เครียดจนรู้สึกไม่สบายทางกาย
☐ เครียดจนระบายนอนหลับกับผู้อื่น	☐ เครียดจนทำให้ร่างกายเจ็บป่วยด้วยโรค.....	
☐ เครียดจนต้องกินยา	☐ อื่นๆ.....	
9. ท่านมักจะมีอาการเครียดเรื่องใด(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
- การทำงาน สามีภรรยา ลูก เศรษฐกิจ อื่นๆ.....
10. ปกติเมื่อท่านมีความเครียดท่านทำอย่างไร(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
- กิน/นอน ดูหนัง/ฟังเพลง อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย/ทำงานใช้กำลัง พุดคุยกับ.....
 เจริญสมาธิโดยวิธี..... อื่นๆ.....

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับกิจวัตรทางศาสนาของแม่

1. สวดมนต์	☐ ไม่เคย	☐ นานๆครั้ง	☐ สัปดาห์ละ 2 ครั้งขึ้นไป	☐ ทุกวัน
2. ทำบุญตักบาตร	☐ ไม่เคย	☐ นานๆครั้ง	☐ สัปดาห์ละ 2 ครั้งขึ้นไป	☐ ทุกวัน
3. ไปทำบุญที่วัด	☐ ไม่เคย	☐ น้อยกว่า 3 ครั้ง/ปี	☐ สองเดือน 1 ครั้ง	☐ เดือนละ 2 ครั้งขึ้นไป
4. ปฏิบัติธรรมถือศีล 8 ที่วัดหรือสถานปฏิบัติธรรม(ที่อื่นที่ไม่ใช่เสถียรธรรมสถาน)	☐ ไม่เคย	☐ เคย ที่.....		
5. ถ้าเคย บ่อยเพียงใด	☐ น้อยกว่า 3 ครั้ง/ปี	☐ สองเดือน 1 ครั้ง	☐ เดือนละ 1 ครั้ง	
6. เคยมาที่เสถียรธรรมสถานมาก่อนหรือไม่	☐ ไม่เคย	☐ เคย ครั้งล่าสุดเมื่อเดือน.....		
7. ถ้าเคย บ่อยเพียงใด	☐ เดือนละ 2 ครั้งขึ้นไป	☐ เดือนละ 1 ครั้ง	☐ สองเดือน 1 ครั้ง	☐ น้อยกว่า 3 ครั้ง/ปี
8. เคยมาปฏิบัติธรรมถือศีล๘ ที่เสถียรธรรมสถาน	☐ ไม่เคย	☐ เคย.....ครั้ง ครั้งล่าสุดเมื่อเดือน.....		

ก. ข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. ชื่อ(นาย).....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....
2. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ปัจจุบันอายุ.....ปี สัญชาติ.....ศาสนา.....หมู่โลหิต.....

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด(ศึกษาระดับแล้ว)
- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
- ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อื่นๆ.....
- สาขา.....สถานศึกษา.....
4. อาชีพ
- ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน เจ้าของกิจการ/ค้าขาย
- องค์กรพัฒนาเอกชน ไม่ได้ทำงาน นักเรียนนักศึกษา อื่นๆ/อาชีพอิสระ
5. รายละเอียดอาชีพ ลักษณะงาน.....
- ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....
6. สิ่งใดที่ท่านชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก(ระบุตัวเลข 1, 2, 3)
- ความถูกต้อง เป็นระเบียบเรียบร้อย การทำให้คนอื่นมีความสุข
- การตั้งเป้าหมายในทุกเรื่อง การคิดสร้างสรรค์ให้แตกต่างจากคนอื่น
- การค้นคว้าหาความรู้ การป้องกันไว้ก่อน
- ความอิสระ ประสบการณ์แปลกใหม่ การช่วยเหลือคนอ่อนแอ
- การเป็นมิตร ไม่ขัดแย้งกัน
7. ข้อดีที่มีอยู่และต้องการส่งเสริม.....
- ข้ออ่อนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแก้ไข.....
- ความถนัด/ความสนใจพิเศษ.....
8. ท่านประเมินตัวเองว่ามีความเครียดระดับใด
- ไม่เครียดเลย เครียดเล็กน้อย เครียดจนรู้สึกไม่สบายทางกาย
- เครียดจนระบอบอารมณ์กับผู้อื่น เครียดจนทำให้ร่างกายเจ็บป่วยด้วยโรค.....
- เครียดจนต้องกินยา อื่นๆ.....
9. ท่านมักจะมีอาการเครียดเรื่องใด(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
- การทำงาน สามีภรรยา ลูก เศรษฐกิจ อื่นๆ.....
10. ปกติเมื่อท่านมีความเครียดท่านทำอย่างไร(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
- กิน/นอน ดูหนัง/ฟังเพลง อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย/ทำงานใช้กำลัง พูดคุยกับ.....
- เจริญสมาธิ โคโยวีธี..... อื่นๆ.....

3. ข้อมูลเกี่ยวกับกิจวัตรทางศาสนาของท่าน

1. สวดมนต์ ไม่เคย นานๆครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้งขึ้นไป ทุกวัน
2. ทำบุญตักบาตร ไม่เคย นานๆครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้งขึ้นไป ทุกวัน
3. ไปทำบุญที่วัด ไม่เคย น้อยกว่า 2 ครั้ง/ปี สองเดือน 1 ครั้ง
- เดือนละ 1 ครั้ง เดือนละ 2 ครั้งขึ้นไป
4. ปฏิบัติธรรมถือศีล๘ ที่วัดหรือสถานปฏิบัติธรรม(ที่อื่นที่ไม่ใช่เสถียรธรรมสถาน)
- ไม่เคย เคย ที่.....
5. ถ้าเคยบ่อยเพียงใด น้อยกว่า 3 ครั้ง/ปี สองเดือน 1 ครั้ง เดือนละ 1 ครั้ง
6. เคยมาที่เสถียรธรรมสถานมาก่อนหรือไม่ ไม่เคย เคย ครั้งล่าสุดเมื่อเดือน.....
7. ถ้าเคยบ่อยเพียงใด เดือนละ 2 ครั้งขึ้นไป เดือนละ 1 ครั้ง
- สองเดือน 1 ครั้ง น้อยกว่า 3 ครั้ง/ปี
8. เคยมาปฏิบัติธรรมถือศีล๘ ที่เสถียรธรรมสถาน
- ไม่เคย เคย.....ครั้ง ครั้งล่าสุดเมื่อเดือน.....

จ. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะครอบครัว

1. ปัจจุบันมีลูกแล้ว.....คน คือ
 - 1.1 (ค.ญ./ค.ช.).....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....หมู่โลหิต.....
 เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ปัจจุบันอายุ.....ปี เรียนอยู่ชั้น.....โรงเรียน.....
 บุคลิกลักษณะ.....
 ข้อดีที่มีอยู่และต้องการส่งเสริม.....
 ข้ออ่อนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแก้ไข.....
 ความถนัด/ความสนใจพิเศษ.....
 - 1.2 (ค.ญ./ค.ช.).....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....หมู่โลหิต.....
 เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ปัจจุบันอายุ.....ปี เรียนอยู่ชั้น.....โรงเรียน.....
 บุคลิกลักษณะ.....
 ข้อดีที่มีอยู่และต้องการส่งเสริม.....
 ข้ออ่อนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแก้ไข.....
 ความถนัด/ความสนใจพิเศษ.....
 - 1.3 (ค.ญ./ค.ช.).....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....
 เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ปัจจุบันอายุ.....ปี เรียนอยู่ชั้น.....โรงเรียน.....
 บุคลิกลักษณะ.....
 ข้อดีที่มีอยู่และต้องการส่งเสริม.....
 ข้ออ่อนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแก้ไข.....
 ความถนัด/ความสนใจพิเศษ.....
2. สถานภาพสมรส

พักอยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่ หย่าร้าง อื่นๆ.....
3. การใช้ชีวิตครอบครัว พ่อ-แม่-ลูก

พ่อแม่ลูกพักอยู่ด้วยกันทุกวัน สามีกรรยาไม่ได้พักอยู่ด้วยกัน ลูกไม่ได้พักอยู่กับพ่อแม่

ลูกพักอยู่กับพ่อหรือแม่คนเดียว อื่นๆ.....
4. การพักอาศัยใกล้เครือญาติ

อยู่ร่วมกันเฉพาะพ่อแม่ลูก อยู่ร่วมหรือใกล้ชิดกับรุ่นปู่ตายาย

อยู่ร่วมหรือใกล้ชิดกับญาติพี่น้องเพื่อนสนิท อื่นๆ.....
5. ทราบข่าวโครงการหรือกิจกรรมจาก
 - 5.1 เสดียรธรรมสถาน ได้แก่ ท่านแม่ชีคันสนีย์ สมาชิกในชุมชนเสดียรธรรมสถาน วิทยุสาวิกา
 - นิตยสารสาวิกา website อื่นๆ.....
 - 5.2 แหล่งอื่นๆได้แก่
6. กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นประจำในวันหยุด

ด. ข้อมูลอื่นๆ

1. ความคาดหวังจากการเข้าร่วมโครงการ

สำหรับตัวเอง.....

สำหรับลูก.....

อื่นๆ.....

2. ข้อเสนอแนะ

.....
.....**ข. ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์(กรณีครอบครัวจิตประภัสสร)**

1. สภาพการตั้งครรภ์ปัจจุบัน

 เตรียมตั้งครรภ์ โดยวิธีธรรมชาติ โดยวิธีทางการแพทย์กำลังตั้งครรภ์ กำลังตั้งครรภ์ อายุครรภ์.....สัปดาห์ กำหนดคลอด.....

ฝากครรภ์ที่.....

2. ประวัติการตั้งครรภ์

 ตั้งครรภ์ครั้งแรก เคยตั้งครรภ์และคลอดมาแล้ว เคยแท้งเนื่องจาก..... คลอดแล้วเคยเสียลูกไปเนื่องจาก.....3. สุขภาพร่างกาย แข็งแรง มีโรคประจำตัว คือ.....4. สุขภาพจิตใจ ปกติ มีอาการ.....

5. ความกังวลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้.....

เนื่องจากทุกกิจกรรมที่เสถียรธรรมสถานจัดขึ้น เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ธรรมในกลุ่มเล็กๆ เพื่อขยายผลให้เกิดการเรียนรู้ธรรมผ่านสื่อต่างๆ ให้กว้างไกลออกไปสู่สังคมที่ยังขาดโอกาสในการร่วมเรียนรู้เช่นที่เราได้รับ ดังนั้นอาจมีการถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวในขณะที่ท่านและครอบครัวร่วมกิจกรรม โดยการนำภาพไปเผยแพร่จะมีการกั้นกรองภาพให้เหมาะสม จึงขอขอบคุณในการร่วมทำกุศลของท่านในการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้มา ณ โอกาสนี้

อย่างไรก็ตามท่านสามารถบอกช่างภาพได้หากไม่ประสงค์ให้ถ่ายภาพ หรือหากพบภาพของท่านในสื่อใดๆของเสถียรธรรมสถานแล้วรู้สึกไม่สบายใจและต้องการลบภาพนั้น กรุณาแจ้งต่อฝ่ายประชาสัมพันธ์ของเสถียรธรรมสถาน เพื่อให้ลบออกได้

 อนุญาตให้ถ่ายภาพได้

ลายมือชื่อผู้สมัคร.....

วันที่สมัคร.....

ศิริรูป

ข้อมูลสำหรับผู้สมัครและการเตรียมตัวเข้าร่วมกิจกรรม จิตประภัสสรฯ และ โรงเรียนพ่อแม่

การสมัครสมาชิก

๑. สมัครสมาชิก โดยกรอกใบสมัครด้วยตนเองที่เสถียรธรรมสถานทุกวัน หรือดาวน์โหลดใบสมัคร
ชุมชนวันหยุด

จาก www.sdsweb.org และส่งมาที่ email : family.sds@gmail.com (ระบุ subject ว่า 'สมัครจิตประภัสสรฯ' หรือ
'โรงเรียนพ่อแม่') หรือทางโทรสารเบอร์ ๐๒-๙๔๕-๔๔๔๘ (กรุณาโทรเช็คหลังส่ง ๑๕ นาทีที่เบอร์
๐๒-๙๔๕-๔๔๔๕-๗)

๒. สมัครใหม่ร่วมทำบุญครอบครัวละ ๖๐๐ บาท

สมาชิกจิตประภัสสรฯ รับ "สื่อจิตประภัสสร" เป็นของขวัญเพื่อสร้างครอบครัวจิตประภัสสร อาทิ -
สมุดบันทึกคุณแม่ พร้อมดีวีดีแอนิเมชันชุด "เก็บดวงดาว"

นิตยสารสาวิกา 'อริยะสร้างได้' ๑ เล่ม

กระปุกออมสินแม่ขึ้น้อย ๑ ใบ (หากสนใจเข้าร่วมโครงการสัจจะออมบุญให้กรอกใบสมัคร
สัจจะ ออมบุญเพิ่ม)

สมาชิกโรงเรียนพ่อแม่ รับ "สื่อโรงเรียนพ่อแม่" เป็นของขวัญเพื่อสร้างครอบครัวแห่งสติ อาทิ

เสื่อยืดแม่ขึ้น้อยสีขาว(เด็ก) ๑ ตัว

นิตยสารสาวิกา 'อริยะสร้างได้' ๑ เล่ม

กระปุกออมสินแม่ขึ้น้อย ๑ ใบ (หากสนใจเข้าร่วมโครงการสัจจะออมบุญให้กรอกใบสมัคร
สัจจะ ออมบุญเพิ่ม)

ค่าเข้าร่วม

๑. โครงการดำเนินมาโดยไม่มีค่าเข้าร่วมกิจกรรมแต่ครั้ง โครงการดำเนินอยู่ได้ด้วยเงิน
บริจาคของผู้มีจิต ศรัทธาต่อการทำงานของเสถียรธรรมสถาน และการอุทิศเวลาแรงงานของ
อาสาสมัคร ดังนั้นเมื่อท่านได้รับ ความสุขจากการเข้าร่วมโครงการนี้ ท่านสามารถมีส่วนร่วมได้
ด้วยการเป็นบริจาคทรัพย์และเวลาในการเป็น อาสาสมัครตามกำลัง เพื่อเกื้อกูลแก่ครอบครัวอื่น
ต่อไป

๒. เพื่อความสะดวกในการรับประทานอาหาร ทางโครงการจะจัดอาหารและสถานที่รับประทาน
อาหารให้

โครงการจิตประภัสสรฯ ขอให้สมทบค่าสาธารณูปโภคและอาหารกลางวัน คนละ ๑๐๐ บาท

โครงการโรงเรียนพ่อแม่ ขึ้นอยู่กับการเลือกเข้าร่วมในกิจกรรมดังนี้

- ค่ายโรงเรียนพ่อแม่...อริยะสร้างได้(ค่ายกลางวัน-ป้ายชื่อสีชมพู) ทุกวันอาทิตย์ที่ ๓ ของ
เดือน เวลา

๙.๐๐-๑๕.๓๐ น. สมทบค่าเข้าร่วมกิจกรรมวันโรงเรียนพ่อแม่ตลอดวัน (เริ่มกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

- เด็กคนละ ๑๕๐ บาท/วัน ผู้ใหญ่คนละ ๑๐๐ บาท/วัน (รวมอาหารกลางวันและวัสดุอุปกรณ์)

- กรณีเข้าร่วมอย่างเป็นองค์กร หรือผู้ที่ไม่มีกำลังทรัพย์เพียงพอ กรุณาติดต่อเป็นรายการนี้ไป

ทาง email : family.sds@gmail.com

- ค่ายครอบครัวแห่งสติ...อริยะสร้างได้ (๓ วัน ๒ คืน) สอบถามค่าเข้าร่วมเมื่อเปิดรับสมัคร

- ครอบครัวแห่งสติ(กลุ่มทั่วไป - ป้ายชื่อสีขาว-สมัครสมาชิกหรือไม่ก็ได้)

- เลือกเข้าร่วมซุ้มกิจกรรมศิลปะแห่งสติต่างๆ ตามความสนใจ และสมทบค่าอุปกรณ์ตามที่

กำหนดในแต่ละฐาน เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในธรรมศาลาได้ตลอดวันโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

๓. กรณีในกิจกรรมวันนั้น มีเอกสาร สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อประกอบการเรียนรู้ จะขอให้สมทบ
ค่าใช้จ่าย

ดังกล่าวสำหรับตัวท่านเอง

การเตรียมตัวเข้าร่วมกิจกรรม

แจ้งล่วงหน้า เข้าร่วมครั้งแรก สมัครล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วัน และศึกษารายละเอียดจาก
เอกสารหรือ เว็บไซต์ก่อน และเมื่อเข้าร่วมครั้งต่อไป กรุณาแจ้งล่วงหน้าทางโทรศัพท์หรืออีเมล
อย่างน้อย ๓ วัน

จิตประภัสสร ไม่จำเป็นต้องมาทุกเดือนหรือมีคุณพ่อมาด้วย แต่ยิ่งมายิ่งดี หากพ่อมาด้วย
ได้จะเป็นการถ่ายทอด การสื่อสารในครอบครัว แต่หากไม่สะดวก แม่ไม่ควรให้ลูกเสียโอกาส อาจหา
คนมาเป็นเพื่อนหรือมาหาเพื่อน ใหม่ และยินดีที่จะให้ลูกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย เมื่อคลอดลูก
กรุณาแจ้งเพื่อนัดวันรับขวัญและแนะนำเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนพ่อแม่สำหรับลูกหลังคลอดด้วย

โรงเรียนพ่อแม่ ผู้เข้าร่วมมีความประสงค์เรียนรู้และเป็นครอบครัวอาสาสมัครที่ร่วมพัฒนา
กิจกรรมนี้เพื่อขยาย ผลและมีคุณสมบัติดังนี้

๑.๑ มีลูกอายุ แรกเกิด-๑๒ ปี และต้องมีผู้ใหญ่ร่วมกิจกรรมกับเด็กด้วย

๑.๒ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งจนครบกระบวนการ

๑.๓ ไม่จำเป็นต้องมาทุกเดือน แต่ยิ่งมายิ่งดี หากมาทั้งพ่อและแม่ จะเป็นการถ่ายทอดการสื่อสารในครอบครัว แต่หากไม่สะดวก ไม่ควรให้ลูกเสียโอกาส อาจหาคนมาเป็นเพื่อนแทน

๔. ควรใช้รถแท็กซี่จะสะดวกที่สุด หากนำรถมา กรุณาจอดรถในบริเวณใกล้เคียงซึ่งอาจมีค่าใช้จ่ายตามที่สถานที่ นั้นกำหนด ไม่สามารถจอดรถริมถนนได้ก่อน ๙.๐๐ น.และหลัง ๑๖.๐๐ น.

๕. แต่งกายล้าลองแต่สุภาพ เพื่อให้เด็กๆเห็นตัวอย่างการแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะในสถานปฏิบัติธรรม

(ไม่จำเป็นต้องนุ่งขาว-ปกติไม่อนุญาตให้ใส่กางเกงขาสั้นเหนือเข่า เสื้อแขนกุด รัศรูป คอลึก อนุโลมสำหรับ

แม่ท้องแต่งกายตามสบาย ควรนุ่งกางเกงจะสะดวกต่อการทำกิจกรรม -ไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้น) เด็กที่มาร่วม

กิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ ขอให้ใส่เสื้อแม่อี้น้อยที่ได้รับไปเมื่อสมัครสมาชิก

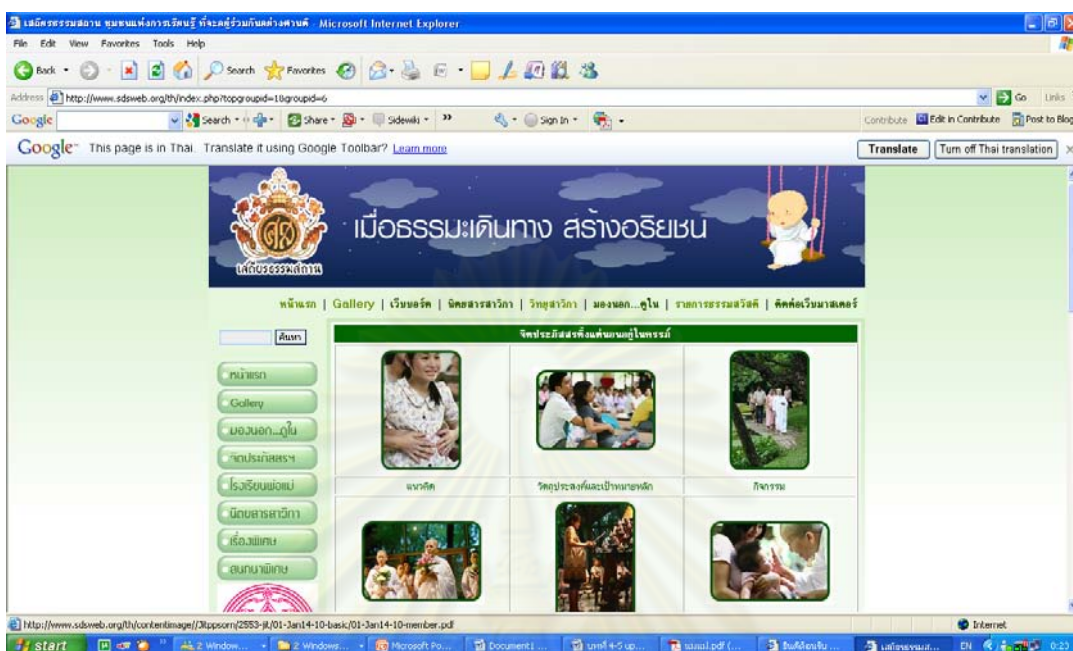
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เว็บไซต์เสถียรธรรมสถาน www.sdsweb.org

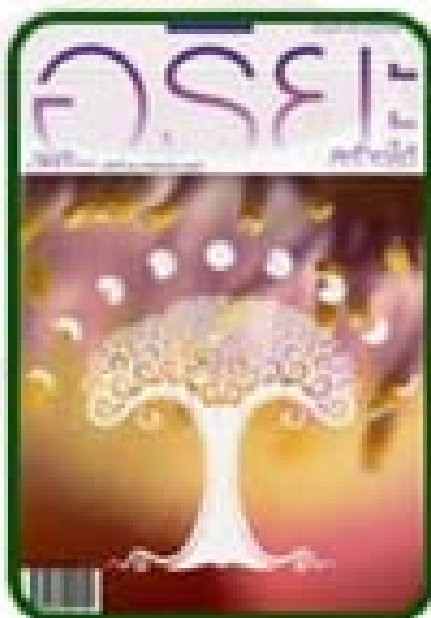
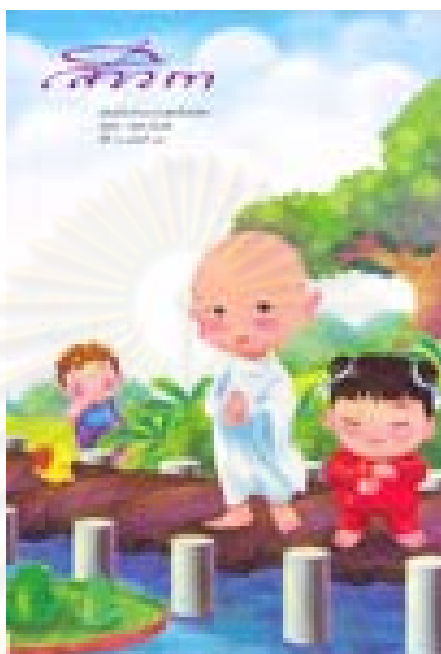
แผ่นพับ

ป้ายโปสเตอร์

นิตยสารสาวิกา อริยะสร้างได้

ศูนย์
จุฬาลงกรณ
วิทยาลัย

สมุดบันทึกคุณแม่

ซีดีเพลงแอนิเมชั่นส์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวมาลีวรรณ ศุขวัฒน์ เกิดเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2525 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2547

หลังจากจบการศึกษาได้ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรบุคคล บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) เป็นเวลา 3 ปี 3 เดือน และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย